

OSHO: HET BOEK VAN NIETS

Over de soetra's van zen-meester Sosan

Osho: Het boek van niets

Hoofdstuk		Pagina
1	De grote weg	3
2	De weg is perfect	13
3	De waarheid kun je niet zoeken	26
4	Keer terug naar de wortel	37
5	De eenheid van leegte	50
6	Streef geen doelen na	61
7	Alle dromen moeten ophouden	79
8	Het leven in waar vertrouwen	95
9	Noch dit noch dat	107
10	Geen gisteren, geen morgen, geen vandaag	119

Colofon

Uitgave: Stichting Vrienden van Osho.
Auteur boek: Osho.

Oorspronkelijke titel: Hsin Hsin Ming, The Book of Nothing.
© Osho International Foundation.
info@vrienden-van-osho.nl
Omslagfoto: Gerd Altmann van Pixabay.

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1. De grote weg

*De grote weg is niet moeilijk
voor wie geen voorkeuren heeft.
Wanneer liefde en haat beide afwezig zijn,
wordt alles duidelijk en onverhuld.*

*Maak echter het kleinste onderscheid
en hemel en aarde worden oneindig ver uit elkaar gezet.
Als je de waarheid wilt zien,
heb dan geen mening voor of tegen.*

*De strijd om waar je voorkeur voor hebt,
is de ziekte van de mind.*

We betreden de prachtige wereld van de no-mind van een Zen Meester. Sosan is de derde Zen Patriarch. Er is niet veel over hem bekend - dat is zoals het hoort, want de geschiedenis vermeldt alleen geweld. De geschiedenis registreert geen stilte - die kan ze niet registreren. Alle registratie gaan over verstoring. Wanneer iemand echt stil wordt, verdwijnt hij uit alle registratie, hij maakt geen deel meer uit van onze waanzin. Zo is het zoals het hoort.

Sosan bleef zijn hele leven een zwervende monnik. Hij bleef nooit ergens; hij was altijd op doorreis, onderweg, in beweging. Hij was een rivier; hij was geen vijver, statisch. Hij was constant in beweging.

Dat is de betekenis van Boeddha's zwervers: niet alleen in de buitenwereld maar ook in de binnenwereld moeten ze dakloos zijn - want telkens als je een huis maakt raak je eraan gehecht. Ze moeten zonder wortels blijven; er is geen thuis voor hen behalve dit hele universum. Zelfs toen men inzag dat Sosan verlicht was geworden, ging hij door met zijn oude bedelarij. En er was niets bijzonders aan hem. Hij was een gewone man, de man van Tao.

Eén ding wil ik zeggen, en dat moet je onthouden: Zen is een kruising. En zoals uit kruisingen mooiere bloemen kunnen ontstaan, en uit kruisingen mooiere kinderen worden geboren, zo is het ook met Zen gegaan.

Zen is een kruising tussen het gedachtegoed van Boeddha en dat van Lao Tzu. Het is een grote ontmoeting, de grootste die ooit heeft plaatsgevonden. Daarom is Zen mooier dan Boeddha's gedachtegoed en mooier dan Lao Tzu's gedachtegoed. Het is een zeldzame bloei van de hoogste toppen en de ontmoeting van die toppen. Zen is noch boeddhistisch noch taoïstisch, maar het draagt beide in zich.

India is een beetje te serieus over religie - een lang verleden, wat lang heeft gewogen op de mind van India, en religie is serieus geworden. Lao Tzu bleef een lachertje - Lao Tzu staat bekend als de oude dwaas. Hij is helemaal niet serieus; je kunt niemand vinden die minder serieus is. Toen ontmoetten Boeddha's gedachtegoed en Lao Tzu's gedachtegoed elkaar, India en China ontmoetten elkaar, en Zen werd geboren. En deze Sosan was vlak bij de oorspronkelijke bron toen Zen uit de baarmoeder kwam. Hij draagt het fundamentele.

Zijn biografie is helemaal niet relevant, want wanneer een man verlicht wordt, heeft hij geen biografie. Hij is geen vorm meer, dus wanneer hij geboren is, wanneer hij gestorven is, zijn irrelevante feiten. Daarom hebben we ons in het Oosten nooit druk gemaakt over biografieën, historische feiten. Die obsessie heeft hier nooit bestaan. Die obsessie komt nu uit het Westen; dan raken mensen meer geïnteresseerd in irrelevante dingen. Wanneer een Sosan wordt geboren, wat maakt het uit - dit jaar of dat? Als hij sterft, wat maakt het uit?

Sosan is belangrijk, niet hoe hij in deze wereld en dit lichaam is gekomen, niet hoe hij die heeft verlaten. Aankomst en vertrek zijn irrelevant. De enige relevantie ligt in het wezen.

En dit zijn de enige woorden die Sosan uitgesproken heeft. Onthoud, het zijn geen woorden, want ze komen uit een mind die verder gaat dan woorden. Het zijn geen speculaties, het zijn authentieke ervaringen. Wat hij zegt, weet hij.

Hij is geen man van kennis, hij is een wijs man. Hij is doorgedrongen tot het mysterie, en alles wat hij brengt is van grote betekenis. Het kan je volledig, totaal transformeren. Als je naar hem luistert, kan het luisteren zelf een transformatie worden, omdat alles wat hij zegt van het zuiverste goud is.

Maar dat maakt het ook moeilijk, want de afstand tussen jou en hem is heel erg groot: jij bent een mind en hij is een no-mind. Zelfs als hij woorden gebruikt, zegt hij iets in stilte; jij blijft van binnen babbelen, zelfs als je zwijgt.

Het gebeurde... Mulla Nasruddin moest terecht staan. De rechtbank kon niet veel bewijzen. Hij werd beschuldigd van polygamie, het hebben van meerdere vrouwen. Iedereen wist ervan, maar niemand kon wat bewijzen.

De advocaat zei tegen Nasruddin: 'Zwijg, dat is het enige. Als je ook maar één woord zegt, word je gepakt. Dus zwijg gewoon en laat mij de zaak afhandelen.'

Mulla Nasruddin zweeg - diep van binnen kokend, in beroering, wilde vele malen onderbreken, maar slaagde er op de een of andere manier in zich te beheersen. Van buiten leek hij een Boeddha, van binnen een gek.

De rechtbank kon niets tegen hem vinden. De magistraat, ook al wist hij dat deze man vele vrouwen in de stad had, wat kon hij doen als er geen bewijs was? Dus moest de magistraat hem wel vrijlaten.

Hij zei: 'Mulla Nasruddin, je bent vrij man. Je kunt nu naar huis gaan.'

Mulla Nasruddin keek verbaasd op en zei: 'Eh - edelachtbare, welk huis?'

Hij had vele huizen omdat hij vele vrouwen in de stad had.

Een enkel woord van jou zal de mind binnenin laten zien; een enkel woord en je hele wezen ligt bloot. Er is niet eens een woord voor nodig; een enkel gebaar en je babbelende mind is daar. Zelfs als je zwijgt, zal je zwijgen alleen maar die babbelende aap binnenin je onthullen.

Wanneer een Sosan spreekt, spreekt hij op een totaal ander niveau. Hij is niet geïnteresseerd in spreken; hij is er niet in geïnteresseerd om iemand te beïnvloeden; hij probeert je niet te overtuigen van een of andere theorie of filosofie of -isme. Nee, wanneer hij spreekt bloeit zijn stilte op. Wanneer hij spreekt, zegt hij datgene wat hij heeft leren kennen en met je wil delen. Het is niet om je te overtuigen, onthoud dat - het is gewoon om met je te delen. En als je ook maar één woord van hem kunt begrijpen, zul je voelen dat er een enorme stilte in je loskomt.

Gewoon hier zitten luisteren... We zullen het over Sosan en zijn woorden hebben. Als je aandachtig luistert, zul je plotseling voelen dat er een stilte in je loskomt. Deze woorden zijn kernachtig, ze zitten vol energie.

Telkens wanneer iemand die iets bereikt heeft iets zegt, is het woord een zaadje en miljoenen jaren lang zal het woord een zaadje blijven en een hart zoeken.

Als je er klaar voor bent, klaar om de bodem te worden, dan zullen deze woorden, deze enorm krachtige woorden van Sosan - ze leven nog, het zijn zaadjes - in je hart binnendringen als je dat toelaat, en je zult er totaal anders door worden.

Luister niet naar ze vanuit de mind, want hun betekenis is niet van de mind; de mind is absoluut onmachtig ze te begrijpen. Ze komen niet uit de mind, ze kunnen niet begrepen worden door de mind. Ze komen van een no-mind. Ze kunnen alleen begrepen worden door een staat van no-mind.

Dus probeer tijdens het luisteren niet te interpreteren. Luister niet naar de woorden maar naar de gaten tussen de regels, niet naar wat hij zegt maar naar wat hij bedoelt - de betekenis. Laat die betekenis als een geur om je heen zweven. In stilte zal het bij je binnendringen; je zult zwanger worden. Maar interpreteer niet. Zeg niet 'hij bedoelt dit of dat,' want die interpretatie zal de jouwe zijn.

Eens gebeurde het: Mulla Nasruddin kwam terug, helemaal laveloos, in de kleine uurtjes van de ochtend. Toen hij langs een begraafplaats kwam, keek hij naar het uithangbord. Daarop stond in grote letters, hoofdletters: BEL VOOR DE CONCIERGE. En dat deed hij.

Natuurlijk was de conciërge, zo vroeg in de ochtend, verstoord. Hij kwam naar buiten, wankelend, boos, en toen hij Nasruddin zag, stomdronken, werd hij nog bozer. Hij vroeg: 'Waarom? Waarom heb je gebeld? Waarom heb je voor mij gebeld? Wat is er aan de hand? Wat wil je?'

Nasruddin keek hem een minuut lang zwijgend aan, keek toen naar het uithangbord en zei: 'Ik wil weten waarom u zelf niet kunt bellen?' Er stond geschreven: BEL VOOR DE CONCIËRGE.

Hoe moet je dat nu interpreteren? Dat hangt van jou af. Niet interpreteren - luisteren. En als je interpreteert kun je niet luisteren, want het bewustzijn kan geen twee tegengestelde dingen tegelijk doen. Als je begint te denken, stopt het luisteren. Luister zoals je naar muziek luistert - een andere kwaliteit van luisteren omdat je niet interpreteert. Er zit geen betekenis in de geluiden.

Dit is ook muziek. Deze Sosan is een muzikant, geen filosoof. Deze Sosan zegt geen woorden, hij zegt meer - meer dan de woorden. Ze zijn veelzeggend, maar ze hebben geen betekenis. Ze zijn als muzikale klanken.

Je gaat bij een waterval zitten. Je luistert ernaar, maar interpreteer je wat de waterval zegt? Hij zegt niets... en toch zegt hij. Hij zegt veel, veel dat niet gezegd kan worden.

Wat doe je bij een waterval? Je luistert, je komt tot rust en wordt stil, je absorbeert. Je laat de waterval dieper en dieper in je gaan. Dan wordt alles rustig en stil van binnen. Je wordt een tempel - het onbekende komt binnen via de waterval.

Wat doe je als je luistert naar het gezang van de vogels, of de wind die door de bomen waait, of droge bladeren die door de wind worden geblazen? Wat doe je dan? Je luistert gewoon.

Deze Sosan is geen filosoof, geen theoloog, geen priester. Hij wil u geen idee verkopen, hij is niet geïnteresseerd in ideeën. Hij is er niet om je te overtuigen, hij staat gewoon in bloei.

Hij is een waterval, of hij is een wind die door de bomen waait, of hij is gewoon een lied van de vogels - geen betekenis, maar zo veel betekenend. Je moet die betekenis in je opnemen, alleen dan zul je het kunnen begrijpen.

Dus luister, maar denk niet. En dan kan er veel in jou gebeuren, want ik zeg je: deze man - deze Sosan over wie niet veel bekend is - hij was een man van kracht, een man die tot kennis is gekomen. En wanneer hij iets zegt draagt hij iets van het onbekende over naar de wereld van het bekende. Met hem komt het goddelijke binnen, een lichtstraal in de duisternis van je mind.

Voordat we ingaan op zijn woorden, denk aan de significantie van de woorden, niet de betekenis; de muziek, de melodie, niet de betekenis; het geluid van zijn klankloze mind, zijn hart, niet zijn denken. Je moet luisteren naar zijn wezen, de waterval.

Hoe moet je luisteren? Wees gewoon stil. Haal je mind er niet bij. Begin niet te denken: 'Wat zegt hij?' Luister gewoon, zonder op een of andere manier te beslissen, zonder te zeggen of hij gelijk heeft of niet, of je overtuigd bent of niet. Hij maakt zich niet druk om jouw overtuiging, jij hoeft je er ook niet druk over te maken. Je luistert gewoon en je bent in verrukking. Mensen als Sosan zijn er om van in verrukking te zijn; het zijn natuurverschijnselen.

Een mooie rots. Wat doe je ermee? Je geniet ervan. Je raakt hem aan, je loopt eromheen, je voelt hem, het mos erop. Wat doe je met wolken die in de lucht bewegen? Je danst op de aarde, je kijkt naar ze, of je houdt je gewoon stil en gaat op de grond liggen en kijkt naar ze en laat ze zweven. En ze vullen je. Niet alleen de buitenlucht - na verloop van tijd, hoe stiller je wordt, vullen ze ook je innerlijke hemel. Plotseling ben je er niet meer, alleen de wolken bewegen, in en uit. De scheiding valt weg, de grens is er niet meer. Jij bent de hemel geworden en de hemel is jou geworden.

Behandel Sosan als een natuurverschijnsel. Hij is geen mens. Hij is God, hij is Tao, hij is een Boeddha.

Voordat we proberen ons in zijn betekenis te verplaatsen, moeten we een paar dingen begrijpen. Ze zullen je een duwtje in de rug geven.

Mind is een ziekte. Dit is een fundamentele waarheid die het Oosten heeft ontdekt. Het Westen zegt dat mind ziek kan worden, gezond kan zijn. De westerse psychologie berust hierop: de mind kan gezond of ziek zijn. Maar het Oosten zegt dat de mind als zodanig de ziekte is, hij kan niet gezond zijn. Geen enkele psychiatrie zal helpen; je kunt het hooguit normaal ziek maken.

Er zijn dus twee soorten ziekte met de mind: normaal ziek - dat betekent dat je dezelfde ziekte hebt als anderen om je heen; of abnormaal ziek - dat betekent dat je iets unieks bent. Jouw ziekte is niet gewoon - uitzonderlijk. Jouw ziekte is individueel, niet van de massa; dat is het enige verschil. Normaal ziek of abnormaal ziek, maar mind kan niet gezond zijn. Waarom?

Het Oosten zegt dat de aard van de mind zodanig is dat hij ongezond zal blijven. Het woord 'gezondheid' (health) is prachtig. Het komt van dezelfde wortel als het woord 'heel' (whole). Gezondheid, genezing, heel, heilig - ze komen allemaal van dezelfde wortel. De mind kan niet gezond zijn omdat hij nooit heel kan zijn. De mind is altijd verdeeld; verdeeldheid is zijn basis. Als hij niet heel kan zijn, hoe kan hij dan gezond zijn? En als hij niet gezond kan zijn, hoe kan hij dan heilig zijn? Alle minds zijn profaan. Er is niets zoals een heilige mind. Een heilig man leeft zonder mind, omdat hij leeft zonder verdeeldheid.

De mind is de ziekte. En wat is de naam van die ziekte? Aristoteles is de naam, of als je het echt op een ziekte wilt laten lijken, kun je een woord verzinnen: ARISTOTELITIS. Dan lijkt het precies op een ziekte. Waarom is Aristoteles de ziekte? Omdat Aristoteles zegt: 'Of dit of dat. Kies!' En kiezen is de functie van de mind; de mind kan niet keuze-loos zijn.

Kies en je zit in de val, want telkens als je kiest heb je iets tegen iets anders gekozen. Als je ergens voor bent, moet je ergens tegen zijn; je kunt niet alleen voor zijn, je kunt niet alleen tegen zijn. Wanneer het 'voor' binnenkomt, volgt het 'tegen' als een schaduw. Als het 'tegen' er is, moet het 'voor' er zijn - verborgen of niet verborgen.

Wanneer je kiest, verdeel je. Dan zeg je: 'Dit is goed, dat is fout.' En het leven is een eenheid. Het bestaan blijft onverdeeld, het bestaan blijft in een diepe eenheid. Het is eenheid. Als je zegt 'dit is mooi en dat is lelijk' is de mind binnengekomen, want het leven is beide samen. En het mooie wordt lelijk, en het lelijke blijft mooi. Er is geen grens; er zijn geen waterdichte compartimenten. Het leven stroomt van het ene naar het andere.

De mind heeft vaste compartimenten. Vastheid is de aard van de mind en vloeibaarheid is de aard van het leven. Daarom is mind een obsessie; hij is altijd gefixeerd, hij heeft een vastheid over zich. En het leven is niet vast; het is vloeibaar, flexibel, beweegt naar het tegenovergestelde.

Iets leeft dit moment, het volgende moment is het dood. Iemand was dit moment jong, het volgende moment is hij oud geworden. De ogen waren zo mooi, nu zijn ze er niet meer - alleen ruïnes. Het gezicht was zo rozig, nu is er niets meer - zelfs geen schim van het verleden. Mooi wordt lelijk, leven wordt dood, en de dood gaat over in nieuwe geboorte.

Wat te doen met het leven? Je kunt niet kiezen. Als je MET het leven wilt zijn, met het geheel, moet je keuze-loos zijn. De mind is een keuze. Aristoteles maakte het tot basis van zijn logica en filosofie. Je kunt geen man vinden die verder van Sosan afstaat dan Aristoteles, want Sosan zegt: 'Noch dit, noch dat - kies niet.'

Sosan zegt: 'Wees keuze-loos.' Sosan zegt: 'Maak geen onderscheid! Zodra je een onderscheid maakt, zodra keuze binnenkomt, ben je al verdeeld, fragmentarisch; je bent ziek geworden, je bent niet heel.'

Denk erom, als je een christen vraagt... die hoort niet echt bij Jezus, die hoort eigenlijk bij Aristoteles. Het christendom is meer gebaseerd op Aristoteles dan op Christus. Jezus was meer

als Sosan. Hij zegt: 'Oordeel niet. Oordeel niet!' Hij zegt: 'Maak geen keuze. Zeg niet: "Dit is goed en dat is slecht!" Dat gaat jou niet aan. Laat het geheel beslissen. Wees geen rechter.' Maar het christendom is niet echt Jezus-georiënteerd. De stichters van het christendom waren meer aristotelisch dan christelijk.

Je kunt geen kerk maken van Sosan of Jezus. Hoe kun je een kerk maken als je keuze-loos blijft? Een kerk moet ergens voor en tegen zijn; ze moet vóór God en tegen de duivel zijn. En in het leven zijn God en de Duivel geen twee, maar één. De Duivel is één gezicht en God is een ander gezicht van dezelfde energie - ze zijn niet twee.

Soms komt hij als Duivel en soms komt hij als God. En als je diep kunt gaan en kijken, zul je merken dat ze hetzelfde zijn. Soms komt hij als een dief en soms komt hij als een deugdzaam man. Soms vind je hem in respectabele kringen en soms bij hen die niet gerespecteerd maar veroordeeld worden. Hij beweegt, hij is in beweging. En geen oever is te ver voor hem om te bereiken, niemand staat boven hem - hij beweegt zich in iedereen.

Jezus maakt geen onderscheid, maar het christendom maakt wel onderscheid omdat een godsdienst dat moet - een godsdienst moet een moraal worden. En zodra een religie een moraal wordt, is het geen religie meer. Religie is de het meest gedurfd. Het vergt de grootste moed om keuze-loos te zijn, want de mind zegt: 'Kies!' Het verstand zegt: 'Zeg iets! Dit is verkeerd, dat is goed. Dit is mooi, dit is lelijk. Ik hou van dit, ik haat dat.' De mind zegt: 'Kies!'

De mind is geneigd te verdelen. Als je eenmaal verdeelt, is de mind op zijn gemak. Als je niet verdeelt, als je zegt: 'Ik ga niets zeggen. Ik ga niet oordelen,' voelt de mind zich alsof hij op zijn sterfbed ligt.

Aristoteles zegt A is A en kan niet niet-A zijn. De tegenstellingen kunnen elkaar niet ontmoeten. Sosan zegt dat er geen tegenstellingen zijn - ze ontmoeten elkaar al, ze hebben elkaar altijd al ontmoet. Dit is een van de meest fundamentele waarheden die we moeten beseffen, dat de tegenstellingen geen tegenstellingen zijn. Jij bent het die zegt dat het tegenstellingen zijn, anders zijn het geen tegenstellingen. Kijk existentieel en je zult voelen dat ze dezelfde energie zijn.

Je houdt van iemand... Een vrouw kwam naar me toe en zei: 'Ik ben tien jaar getrouwd geweest met iemand en we hebben nooit ruzie gehad. En nu opeens, wat is er gebeurd? Hij heeft me verlaten.'

Nu denkt ze dat als ze nooit ruzie hebben gehad, dit aantoonde dat ze heel erg verliefd waren. Dit is dwaas - maar dit is aristotelisch; het is absoluut logisch van die vrouw.

Ze zegt: 'We zijn tien jaar getrouwd geweest. We hebben nooit ruzie gemaakt, we zijn nooit boos op elkaar geweest'. Ze zegt: 'We waren zo innig verliefd dat we nooit ergens ruzie over maakten. Er was geen enkel moment van conflict. En nu, wat is er gebeurd? Plotseling heeft hij me verlaten! Is hij gek geworden? Onze liefde was zo intens.' Ze heeft het mis.

Als de liefde diep is, moet er wel ruzie zijn. Soms zul je vechten. En de ruzie zal de liefde niet breken, maar verrijken. Als er liefde is, wordt die verrijkt door te vechten; als er geen liefde is, ga je uit elkaar. Tien jaar is een lange tijd - zelfs vierentwintig uur is te lang om voortdurend in één gemoedstoestand te verkeren, want de mind gaat naar het tegenovergestelde.

Je houdt van iemand; soms voel je je boos. Echt, je bent alleen boos omdat je van iemand houdt. Soms haat je! Soms zou je jezelf willen opofferen voor je geliefde, en soms zou je de geliefde willen doden. En je bent allebei.

Als je tien jaar lang geen ruzie hebt gemaakt, betekent het dat er helemaal geen liefde was. Het betekent dat het geen relatie was. En je was zo bang dat elke woede, elk conflict, elk klein ding de hele zaak af zou kunnen breken. Je was zo bang dat je nooit ruzie maakte. Je geloofde nooit dat de liefde dieper kon gaan dan de ruzie, dat de ruzie tijdelijk zou zijn en dat je na de ruzie dieper in elkaars armen zou vallen. Nee, daar heb je nooit op vertrouwd. Daarom lukte het jullie om geen ruzie te maken. En dit is niet iets om verbaasd over te zijn, dat de man vertrokken is. Ik zei: 'Het verbaast me dat hij tien jaar bij je is gebleven. Waarom?'

Er kwam eens een man naar me toe die zei: 'Er is iets misgegaan met mijn zoon. Ik ken hem al twintig jaar - hij was altijd gehoorzaam. Zo'n goede jongen vind je nergens. Hij was nooit ongehoorzaam, hij ging nooit tegen me in. En nu is hij opeens een hippie geworden. Nu luistert hij opeens niet meer. Hij kijkt me aan alsof ik z'n vader helemaal niet ben. Hij kijkt me aan alsof ik een vreemde ben. En twintig jaar lang was hij zo gehoorzaam. Wat is er met mijn zoon gebeurd?'

Er is niets gebeurd. Dat was te verwachten, want als een zoon echt van zijn vader houdt is hij ook ongehoorzaam. Wie zou hij anders ongehoorzaam moeten zijn? Als een zoon echt van zijn vader houdt en hem vertrouwt, gaat hij soms ook weg - omdat hij weet dat de relatie zo diep is dat deze door ongehoorzaam te zijn niet verbroken wordt. Integendeel, zij zal verrijkt worden. Het tegenovergestelde verrijkt.

Echt, het tegendeel is geen tegendeel. Het is gewoon een ritme, een ritme van hetzelfde; je gehoorzaamt en dan weer ongehoorzaam - het is een ritme. Anders, als je maar blijft gehoorzamen, gehoorzamen, wordt alles eentonig en dood. Monotonie is de aard van de dood, omdat het tegenovergestelde er niet is.

Het leven leeft. Het tegenovergestelde is er, een ritme is er. Je beweegt, je komt terug; je vertrekt, je komt aan; je bent ongehoorzaam, dan gehoorzaam je ook; je hebt lief en je haat. Dit is het leven, maar niet de logica. De logica zegt dat als je liefhebt, je niet kunt haten. Als je liefhebt, hoe kun je dan boos zijn? Als je op deze manier liefhebt, heb je op een monotone manier lief, dezelfde toonhoogte. Maar dan raak je gespannen, dan is het onmogelijk je te ontspannen. De logica gelooft in lineaire verschijnselen: in één lijn beweeg je. Het leven gelooft in cirkels: dezelfde lijn gaat omhoog, komt omlaag, wordt een cirkel.

Je hebt vast wel eens de Chinese cirkel van Yin en Yang gezien. Zo is het leven: tegenstellingen die elkaar ontmoeten.

Die cirkel van Yin en Yang is half wit, half zwart. In het wit zit een zwarte vlek, en in het zwart zit een witte vlek. Het wit gaat over in het zwart, en het zwart gaat over in het wit - het is een cirkel. De vrouw gaat over in de man, de man gaat over in de vrouw... zo is het leven. En als je minutieus observeert, zul je het in jezelf zien.

Een man is niet vierentwintig uur per dag man, dat kan niet - soms is hij een vrouw. Een vrouw is niet vierentwintig uur per dag vrouw - soms is ze ook een man. Ze gaan naar het tegenovergestelde. Wanneer een vrouw boos is, is zij geen vrouw meer; zij wordt agressiever dan een man en zij is gevaarlijker dan een man, omdat haar mannelijkheid zuiverder is en nooit gebruikt wordt. Dus wanneer zij het gebruikt, heeft het een scherpste waar geen man tegenop kan. Het is net als grond die vele jaren niet is gebruikt; als je het zaad strooit - een grote oogst!

Een vrouw wordt soms een man, maar als ze dat wordt dan kan geen man daar tegenop. Dan is ze heel gevaarlijk; dan is het beter als de man zich onderwerpt. En dat is wat alle mannen doen - ze worden onderdanig, ze geven zich over. Want meteen moet de man de vrouw worden, anders komen er problemen. Twee zwaarden op één stoel - dat geeft problemen. Als de vrouw de man is geworden, als ze de rol heeft veranderd, wordt de man onmiddellijk de vrouw. Nu is alles hersteld. De cirkel is weer rond.

En wanneer een man onderdanig wordt en zich overgeeft, heeft die overgave een zuiverheid waar geen enkele vrouw tegenop kan - omdat hij gewoonlijk nooit in die houding, in dat spel zit. Gewoonlijk staat hij te vechten. Gewoonlijk is hij een wil, geen overgave. Maar wanneer hij zich overgeeft heeft dat een onschuld waar geen vrouw tegenop kan. Kijk naar een verliefde man - hij wordt gewoon een klein kind.

Maar zo beweegt het leven. En als je het begrijpt dan maak je je helemaal geen zorgen. Dan weet je: de minnaar is vertrokken, hij zal terugkomen; de geliefde is boos zij zal liefhebben. Dan heb je geduld. Met Aristoteles kun je geen geduld hebben, want als een geliefde is vertrokken, is hij

vertrokken op een lineaire reis, komt niet terug, het is geen cirkel. Maar in het Oosten geloven we in de cirkel; in het Westen geloven ze in de lijn.

De westerse mind is lineair, de oosterse mind is cirkelvormig. Dus in het Oosten kan een minnaar wachten. Hij weet dat de vrouw die hem nu verlaten heeft, terug zal komen. Ze is al onderweg, ze moet al berouw hebben, ze moet al berouw hebben, ze moet wel komen; vroeg of laat zal ze aan de deur kloppen. Wacht maar... want het tegenovergestelde is er altijd.

En wanneer een vrouw terugkomt na woede, dan is de liefde weer vers. Nu is het geen herhaling. Het gat van de woede heeft het verleden vernietigd. Nu is ze weer een jong meisje, een maagdelijk meisje. Ze wordt weer verliefd - alles wordt vers.

Wanneer liefde en haat afwezig zijn...

... Sosan is niet voor logica, hij is voor het leven. Probeer nu de betekenis van zijn woorden te begrijpen. Hij zegt:

*De Grote Weg is niet moeilijk voor wie geen voorkeuren heeft.
Wanneer liefde en haat beide afwezig zijn, wordt alles duidelijk en onverhuld.
Maak echter het kleinste onderscheid en hemel en aarde worden oneindig ver uit elkaar gezet.
Als je de waarheid wilt zien, heb dan geen mening voor of tegen.
De strijd om waar je een voorkeur voor hebt, is de ziekte van de mind.*

Zoals Chuang Tzu: 'Gemakkelijk is goed.' De Grote Weg is niet moeilijk. Als het moeilijk lijkt, ben jij het die het moeilijk maakt. De grote weg is gemakkelijk. Hoe kan het moeilijk zijn? Zelfs bomen volgen het, rivieren volgen het, rotsen volgen het. Hoe kan het moeilijk zijn? Zelfs vogels vliegen erin en vissen zwemmen erin. Hoe kan het moeilijk zijn? De mens maakt het moeilijk, de mind maakt het moeilijk - en de truc om iets, wat gemakkelijk is, moeilijk te maken is kiezen, een onderscheid te maken.

Liefde is gemakkelijk, haat is gemakkelijk, maar je kiest. Je zegt: 'Ik zal alleen liefhebben, ik zal niet haten.' Nu is alles moeilijk geworden. Nu kun je zelfs niet meer liefhebben! Inademen is gemakkelijk, uitademen is gemakkelijk. Jij kiest. Je zegt: 'Ik adem alleen in, ik adem niet uit.' Nu is alles moeilijk geworden.

De mind kan zeggen: 'Waarom uitademen? Adem is leven. Simpele rekensom: blijf inademen, adem niet uit, je zult meer en meer gaan leven. Meer en meer leven zal zich opstapelen. Je zult een grote schat van leven worden. Adem alleen in, adem niet uit want uitademen is de dood.'

Denk eraan, het eerste wat een kind moet doen als het geboren wordt, is inademen. En het laatste wat een mens moet doen als hij sterft is uitademen. Het leven begint met inademen en de dood begint met uitademen.

Elk moment waarop je inademt wordt je herboren; elk moment waarop je uitademt ben je dood, want adem *is* leven. Daarom hebben de Hindoes het *prana* genoemd: prana betekent leven. Adem *is* leven.

De eenvoudige logica, eenvoudige rekenkunde, het is niet zo moeilijk, je kunt het simpel maken: steeds meer inademen en niet uitademen, dan zul je nooit sterven. Als je uitademt zul je moeten sterven. En als je het te veel doet zul je spoedig sterven! Rekenkunde - eenvoudig, gemakkelijk... lijkt gemakkelijk. Wat moet een logicus dan doen? Een logicus zal alleen inademen, nooit uitademen.

Liefde is inademen, haat is uitademen. Wat moet je dus doen? Het leven is gemakkelijk als je niet beslist, want dan weet je dat in- en uitademen niet twee tegengestelde dingen zijn; het zijn twee delen van één proces. En dat zijn twee organische delen, je kunt ze niet scheiden. En als je niet uitademt...? Die logica klopt niet. Dan leef je niet - je zult gewoon, onmiddellijk, dood zijn.

Probeer het eens - adem gewoon in en adem niet uit. Jet snapt het wel, je zult er heel erg gespannen van worden.

Heel je wezen zou willen uitademen, want dit wordt de dood. Als je kiest, zul je in moeilijkheden komen. Als je niet kiest, is alles gemakkelijk. Gemakkelijk is goed.

Als de mens in moeilijkheden verkeert, komt dat door te veel leraren die je mind hebben vergiftigd, die je hebben geleerd: 'Kies dit! Doe dit niet, doe dat!' Wat je van hen moet doen en laten heeft je gedood. En het ziet er zo logisch uit. Als je met hen in discussie gaat zullen zij het argument winnen. De logica zal hen helpen: 'Kijk! Het is zo simpel! Waarom uitademen als het de dood is?'

En dit is gebeurd, niet alleen met de ademhaling... of zelfs met de ademhaling. Er zijn yogascholen die zeggen dat je leven wordt geteld via de ademhaling. Niet in jaren maar in ademhalingen wordt je leven geteld, adem dus langzaam. Als je twaalf keer ademt in één minuut zul je spoedig sterven, Neem er zes, of drie, dan zul je lang leven.

Het is niemand gelukt, maar mensen blijven het proberen. Adem langzaam. Waarom? Omdat als je langzaam ademt de adem steeds minder zal stromen, zodat je minder dood zult gaan, of, hoe langer je zult kunnen leven. Het enige dat zal gebeuren is dat uw levenslust verloren gaat. Het zal niet verlengd worden, maar het kan lang lijken.

Het is niemand gelukt, maar mensen blijven het proberen. Adem langzaam. Waarom? - omdat als u langzaam ademt de adem steeds minder zal uittreden, zodat u minder dood zult gaan, of, hoe langer u zult kunnen leven. Het enige dat zal gebeuren is dat je levenslust verloren gaat. Het zal niet verlengd worden, maar het kan lang lijken.

Er wordt gezegd dat getrouwde mensen langer leven dan vrijgezellen, dus iemand vroeg aan Nasruddin: 'Is dat waar, Nasruddin?'

Nasruddin zei: 'Het lijkt zo. Een getrouwde man leeft niet lang, maar het lijkt wel of hij lang leeft.'

Want als er veel problemen zijn, lijkt de tijd langer. Als er geen problemen zijn, lijkt de tijd korter. Deze zogenaamde yogi's die steeds minder en langzamer gaan ademen, zij vertragen alleen het levensproces. Ze leven minder, dat is alles. Ze zullen niet langer leven - maar minder leven. Zij leven niet ten volle; hun kaars brandt niet voluit. Ze hebben de geestdrift, het enthousiasme, de dans verloren. Ze slepen zichzelf voort, dat is alles.

En dit is met seks gebeurd, want mensen zijn van mening dat met seks de dood binnenkomt. En ze hebben gelijk, want seksuele energie baart leven - dus hoe meer seksuele energie eruit gaat, hoe meer het leven eruit gaat. Logisch, absoluut Aristotelisch, maar dwaas. En je kunt geen grotere dwazen vinden dan logici. Het is logisch dat levensenergie voortkomt uit seks - een kind wordt geboren vanwege seks, seks IS de bron van het leven - houd het dus binnen. Laat het niet uitgaan, anders ga je dood. Zo is de hele wereld bang geworden.

Maar het is net zo, net als de adem inhouden, dan wil het hele wezen het eruit gooien. Dus jullie zogenaamde *brahmacharins*, celibatairen, proberen de seksuele energie binnen te houden, het sperma binnen, maar het hele lichaam wil het eruit gooien. Hun hele leven wordt seksueel - hun mind wordt seksueel, ze dromen van seks, ze denken aan seks. Seks wordt hun obsessie omdat ze iets proberen te doen, logisch natuurlijk, maar niet trouw aan het leven. En ze leven niet lang, ze sterven snel.

Dit is een nieuwe ontdekking, een nieuw onderzoek: dat een man langer leeft als hij zijn liefdesleven zo lang mogelijk rekt. Als een man op zijn tachtigste de liefde kan bedrijven, leeft hij langer. Waarom? Omdat hoe meer je uitademt, hoe meer je inademt. Dus precies... als je meer wilt leven, adem dan meer uit, zodat je een vacuüm van binnen creëert en er meer adem binnenkomt. Je denkt niet aan inademen. Je ademt gewoon zoveel mogelijk uit en je hele wezen zal inademen. Heb meer lief - dat is uitademen - en je lichaam zal energie verzamelen uit de hele kosmos. Je creëert het vacuüm en dan komt de energie.

Zo gaat het in elk levensproces. Je eet, maar dan word je een vrek, je raakt verstopt. De logica klopt: niet uitademen. Constipatie is kiezen voor inademen en tegen uitademen zijn. Bijna elke beschaafde persoon is verstopt; je kunt beschaving meten aan de hand van constipatie. Hoe meer geconstipeerd een land, hoe beschaafder, want hoe logischer.

Waarom uitademen? Gewoon blijven inademen. Voedsel is energie. Waarom zou je het weggooien? Je bent je er misschien niet van bewust, maar dit is het onbewuste dat logisch en Aristotelisch wordt.

Maar het leven is een evenwicht tussen weggooien en binnenhalen. Je bent slechts een doorgang. Deel! Geef! en er zal je meer gegeven worden. Wees een vrek! Geef niet! en er zal je minder gegeven worden omdat je het niet nodig hebt. Onthoud, en let op je levensprocessen. Als je echt geïnteresseerd bent om uiteindelijk verlichting te begrijpen, onthoud dan om te geven zodat je meer gegeven wordt, wat het ook is. Adem uit, adem meer uit. Dat is wat delen betekent, wat geven betekent. Een geschenk is het geven van je energie, zodat je meer krijgt. Maar de mind zegt... die heeft zijn eigen logica, en Sosan noemt die logica de ziekte.

De Grote Weg is niet moeilijk...

Jij maakt het moeilijk, *jij* bent moeilijk. De Grote Weg is gemakkelijk...

.. voor wie geen voorkeuren heeft.

Geen voorkeur - laat het leven gewoon bewegen. Je zegt niet tegen het leven: 'Ga deze kant op, ga naar het noorden, of ga naar het zuiden.' Je zegt het niet - je stroomt gewoon met het leven mee. Je vecht niet tegen de stroom, je wordt één met de stroom.

... voor wie geen voorkeuren heeft.

De Grote Weg is gemakkelijk voor hen die geen voorkeuren hebben. En jij hebt voorkeuren - over alles! Over alles waar je je mind in brengt. Je zegt: 'Ik vind dit leuk, ik vind dat niet leuk. Ik verkies dit, ik verkies dat niet.'

Wanneer liefde en haat beide afwezig zijn...

Wanneer je geen voorkeuren hebt... wanneer alle 'voor' en 'tegen' houdingen afwezig zijn, zowel liefde als haat afwezig zijn, je noch iets leuk vindt noch iets niet leuk vindt, je laat gewoon alles toe...

.. wordt alles duidelijk en onverhuld.

Maak echter het kleinste onderscheid en hemel en aarde worden oneindig ver uit elkaar gezet.

Maar je mind zal zeggen: 'Je wordt een dier als je niet kiest. Als je niet kiest, wat zal dan het verschil zijn tussen jou en een boom?' Er zal een verschil zijn, een groot verschil, maar niet het verschil dat de mind inbrengt - een verschil dat ontstaat door bewustzijn. De boom is keuze-loos, onbewust. Jij zult keuze-loos zijn, bewust. Dat is wat keuze-loos bewustzijn betekent en dat is het grootste onderscheid: je zult je ervan bewust zijn dat je niet kiest. En dit bewustzijn geeft zo'n diepe vrede... je wordt een Boeddha, je wordt een Sosan, een Chuang Tzu. De boom kan geen Chuang Tzu worden. Chuang Tzu is als de boom, en plus. Hij is als de boom wat betreft keuze, hij is absoluut anders dan de boom wat betreft bewustzijn. Hij is zich er volledig van bewust dat hij niet kiest...

Wanneer liefde en haat beide afwezig zijn...

Liefde en haat geven allebei kleur aan je ogen en dan kun je niet helder zien. Als je van iemand houdt, begin je dingen te zien die er niet zijn. Geen enkele vrouw is zo mooi als je denkt als je van haar houdt, omdat je projecteert. Je hebt een droommeisje in je geest en dat droommeisje wordt geprojecteerd. Het echte meisje functioneert slechts als een scherm.

Daarom komt elke liefde vroeg of laat tot een frustrerend punt, want hoe kan het meisje het scherm blijven spelen? Zij is een echt mens; zij zal voor zichzelf opkomen, zij zal zeggen: 'Ik ben geen scherm!' Hoe lang kan ze blijven passen in jouw projectie? Vroeg of laat voel je dat ze niet past. In het begin gaf zij toe, in het begin gaf jij toe. Jij was een projectiescherm voor haar, zij was een projectiescherm voor jou.

Mulla Nasruddin's vrouw zei tegen hem - ik hoorde het - ze zei: 'Je houdt niet zoveel van me als vroeger, toen je me het hof maakte.'

Mulla Nasruddin zei: 'Schat, besteed niet zoveel aandacht aan die dingen - dat was alleen maar verkiezingspropaganda. Ik vergeet wat jij zei, jij vergeet wat ik zei. Laten we nu echt zijn.'

Niemand kan voor altijd een scherm voor je spelen omdat het ongemakkelijk is. Hoe kan iemand zich aanpassen aan jouw droom? Hij heeft zijn eigen realiteit, en de realiteit laat zich gelden.

Als je van iemand houdt, projecteer je dingen die er niet zijn. Als je iemand haat, projecteer je weer dingen die er niet zijn. In liefde wordt de persoon een god. In haat wordt de persoon een duivel - en de persoon is noch god noch duivel. De persoon is gewoon zichzelf. Die duivels en goden zijn projecties. Wie liefheeft, kan niet helder zien. Als je haat, kun je niet helder zien.

Als er geen voorkeur of afkeer is, zijn je ogen helder, heb je een helderheid. Dan zie je de ander zoals hij of zij is. En wanneer je een helder bewustzijn hebt, onthult het hele bestaan zijn werkelijkheid aan je. Die werkelijkheid is God, die werkelijkheid is waarheid.

2. De weg is perfect

*Wanneer de diepe betekenis der dingen niet wordt begrepen,
wordt de wezenlijke vrede van de mind tevergeefs verstoord.*

*De weg is volmaakt als de uitgestrekte ruimte
waar niets ontbreekt en niets teveel is.*

*Het komt inderdaad door onze keuze om te accepteren of te verwerpen
dat we de ware aard van de dingen niet zien.*

*Leef noch in de verstrikkingen van uiterlijke dingen,
noch in innerlijke gevoelens van leegte.*

*Wees sereen zonder strevende activiteit in de eenheid der dingen
en zulke verkeerde opvattingen zullen vanzelf verdwijnen.*

*Wanneer je probeert te stoppen met activiteit om passiviteit te bereiken
vult je eigen inspanning je met activiteit.*

*Zolang je in het ene of het andere uiterste blijft,
zul je nooit eenheid kennen.*

*Wie niet op die ene manier leeft,
faalt zowel in activiteit als passiviteit, bevestiging en ontkenning.*

Een paar dingen voordat we deze sutra van Sosan ingaan. In het Westen was er enkele jaren geleden een Franse hypnotiseur, Émile Coué - hij herontdekte toevallig een van de basiswetten van de menselijke mind. Hij noemde het 'de wet van het omgekeerde effect' - dat is een van de oudste sutra's in het Taoïstische en Zen-denken. Sosan heeft het over deze wet. Probeer deze wet te begrijpen, dan zullen zijn uitspraken eenvoudig te begrijpen zijn.

Bijvoorbeeld, als je je niet slaperig voelt, wat doe je dan? Dan probeer je in slaap te komen - je zult inspanningen doen, je zult dit of dat doen, maar wat je ook doet, het zal net het omgekeerde opleveren; net datgene wat je nodig hebt zal niet komen. Precies het tegenovergestelde zal gebeuren, want elke activiteit, elke inspanning, is tegen de slaap.

Slaap is een ontspanning. Je kunt het niet brengen, je kunt er niets voor doen. Je kunt het niet forceren, je kunt het niet willen - het is helemaal geen deel van je wil. Het verplaatst zich naar het onbewuste en je wil is slechts een fragment van het bewuste. Wanneer je naar het onbewuste gaat, naar de diepte, blijft dat fragment dat bewustzijn is, dat fragment dat wil is, aan de oppervlakte. Je kunt de oppervlakte niet naar de diepte brengen, je kunt de omtrek niet naar het centrum brengen.

Dus als je je inspant om in slaap te vallen, is dat zelfvernietigend. Je doet iets wat precies het tegenovergestelde wordt - je wordt wakkerder. De enige manier om in slaap te komen is: niets doen.

Als het niet komt, komt het niet. Wacht... doe niets! Anders duw je het verder weg en ontstaat er een afstand. Wacht gewoon op je kussen, doe het licht uit, sluit je ogen, ontspan en wacht. Wanneer het komt, komt het. Je kunt het niet brengen door een daad van je wil - wil is tegen het onbewuste.

En dit gebeurt met veel dingen in het leven: juist het tegenovergestelde komt er uit voort. Als je stil wilt zijn, wat doe je dan? - want stilte is net als slaap. Je kunt het niet forceren. Je kunt het laten gebeuren, het is een loslaten. Wat ga je doen als je stil wilt zijn? Als je iets doet zul je minder stil zijn dan ooit.

Als je stil wilt zijn, wat ga je dan doen? Want stilte betekent niet-doen. Je zweeft gewoon, je ontspant gewoon! En als ik zeg gewoon ontspannen, bedoel ik gewoon. Voor ontspanning moet je

geen methode gebruiken, want methode betekent weer dat je iets doet.

Er is een boek met de titel JE MOET ONTSPANNEN! En 'moeten' is juist tegen ontspanning; het 'moeten' moet je er niet bijhalen, anders raak je meer gespannen.

Deze wet werd ontdekt door Émile Coué, en hij zei: 'Laat de dingen gebeuren, forceer ze niet.' Er zijn dingen die geforceerd kunnen worden - alles wat tot het bewustzijn behoort kan geforceerd worden. Maar er zijn dingen die niet geforceerd kunnen worden. Alles wat tot het onbewuste behoort, tot je diepte, kan niet geforceerd worden.

Het gebeurt vaak: je probeert je een naam of een gezicht te herinneren en het komt maar niet, maar toch voel je dat het op het puntje van je tong ligt. Het gevoel zit zo diep dat je voelt dat het gaat komen en je probeert het te brengen. En hoe meer je probeert, hoe meer het niet komt. Je wordt zelfs achterdochtig of het gevoel waar is of niet. Maar je voelt - je hele wezen zegt dat het er is, gewoon op het puntje van je tong. Maar waarom komt het niet als het op het puntje van je tong ligt? Het zal niet komen. Wat je ook wilt doen, het komt niet.

Dan raak je gefrustreerd, dan voel je je hopeloos, dan laat je het hele project vallen. Je gaat in de tuin werken, of je gaat de krant lezen, of je zet de radio aan en luistert naar muziek - en plotseling komt het. Wat is er gebeurd?

Het behoorde tot het onbewuste, het zat diep in je. En hoe meer je probeerde, hoe nauwer je werd; en hoe meer je probeerde, hoe meer het onbewuste werd verstoord. Het werd een chaos, toen werd alles onrustig. Het was er gewoon op het puntje, maar omdat je te actief was om het naar buiten te brengen... je gebruikte de wil, en de wil kan niets uit je diepte brengen. Alleen overgave brengt het, alleen als je het loslaat.

Dus wanneer je het park of de tuin ingaat, de krant gaat lezen, een gat in de aarde gaat graven, naar de muziek luistert, je het hele project vergeet... is het er plotseling. Dit is de wet van het omgekeerde effect. Met het onbewuste, denk eraan, heeft de wil geen nut - niet alleen geen nut, het is ook gevaarlijk, schadelijk.

Lao Tzu, Chuang Tzu, Bodhidharma, Sosan - zij zijn de meesters van deze wet van het omgekeerde effect. En dit is het verschil tussen Yoga en Zen. Yoga doet alle moeite en Zen doet geen moeite, en Zen is waarachtiger dan welke Yoga dan ook. Maar Yoga spreekt aan, omdat wat jou betreft doen gemakkelijk is - hoe moeilijk ook, maar doen is gemakkelijk.

Niet-doen is moeilijk. Als iemand zegt 'doe niets', ben je ten einde raad. Je vraagt opnieuw: 'Wat moet ik doen?' Als iemand zegt 'doe niets', is dat het moeilijkste voor je. Dat hoeft niet zo te zijn als je het begrijpt.

Niet-doen vereist geen bevoegdheid. Doen vereist mogelijk bevoegdheid, doen vereist mogelijk oefening. Niet-doen vereist geen oefening. Daarom zegt Zen dat verlichting in een enkel moment kan gebeuren - omdat het er niet om gaat hoe je het moet brengen, maar hoe je het toe moet laten. Het is net als slapen: je ontspant je en het is er, je ontspant je en het duikt op. Het worstelt in je hart om naar boven te komen. Je laat het niet toe omdat je teveel activiteit aan de oppervlakte hebt.

Is het je ooit opgevallen dat bijna negentig procent van de kinderen 's nachts wordt geboren en niet overdag? Waarom? Het zou fifty-fifty moeten zijn. Waarom kiezen ze meer voor de nacht? En negentig procent! Omdat de moeder bewusteloos is, in een let-go. Ze slaapt en het kind kan er gemakkelijk uitkomen.

Als ze bewust is, zal ze moeite doen en zal de wet van het omgekeerde effect er zijn. Als de moeder wakker is, zal ze zich inspannen om voorbij de pijn te gaan om er klaar mee te zijn, het kind is geboren. En elke inspanning is een barrière; ze werpt hindernissen op. Hoe meer ze probeert, hoe nauwer de doorgang wordt, en het kind kan er niet uitkomen.

In primitieve samenlevingen hebben moeders geen pijn bij de geboorte van een kind, helemaal niet, geen pijn. En dit is een wonder. Toen de westerse medische wetenschap dit voor het eerst ontdekte - dat er nog steeds primitieve samenlevingen zijn waar de moeders helemaal geen pijn hebben - konden ze het niet geloven. Hoe is het mogelijk?

Toen werden vele experimenten gedaan, vele onderzoeken, en men kwam erachter dat het komt

doordat ze onbewust zijn. Ze leven als wilde dieren; er is geen gevecht, geen strijd, geen dwang. Ze willen niets, ze zweven gewoon. Ze zijn primitief, ze hebben geen erg bewuste mind. Hoe geciviliseerder, hoe meer je een bewuste mind hebt. Hoe geciviliseerder, hoe meer je wil getraind is, en je onbewuste gaat steeds verder, dieper, en dan is er een kloof.

Als er iets gedaan moet worden, hoe moeilijk ook, kun je de kennis vinden, hoe hoe je het moet doen. Je kunt de techniek leren; er zijn experts, je kunt getraind worden. Maar in Zen kan niemand getraind worden. In God zijn er geen deskundigen en geen autoriteiten - dat kan ook niet, want het gaat niet om knowhow, het gaat om ontspanning in je wezen, niet om doen. Het mooiste zal je alleen overkomen als je er niet bent. En als je iets doet, ben je er geheel wel.

Slaap komt wanneer je er niet bent. Verlichting volgt dezelfde regel - het komt wanneer je er niet bent. Maar als je iets doet, hoe kun je dan tegelijkertijd afwezig zijn? Als je iets doet zul je er zijn. Actie voedt het ego. Wanneer je niets doet kan het ego niet gevoed worden. Het verdwijnt gewoon, het sterft, het is er niet. En wanneer het ego er niet is, daalt het licht neer.

Dus wat je ook moedwillig doet, zal de barrière zijn. In mijn meditatie hier, doe ze, maar niet opzettelijk. Forceer ze niet, maar laat ze gebeuren. Drijf erin, geef jezelf erin over. Ga erin op, maar niet opzettelijk. Manipuleer niet, want als je manipuleert ben je verdeeld, je wordt twee: de manipulator en de gemanipuleerde. Als je eenmaal twee bent, ontstaan onmiddellijk hemel en hel; dan is er een enorme afstand tussen jou en de waarheid. Manipuleer niet, laat de dingen gebeuren.

Als je de kundalini meditatie doet, sta dan het schudden toe - DOE het niet! Sta stil, voel het komen, en wanneer je lichaam een beetje begint te trillen, help het, maar DOE het niet! Geniet ervan, voel je er gelukkig bij, sta het toe, ontvang het, verwelkom het, maar WIL het niet. Als je forceert, wordt het een oefening, een lichamelijke oefening. Dan zal het schudden er zijn, maar alleen aan de oppervlakte. Het zal niet tot je doordringen. Je blijft solide, steenachtig, rotsachtig van binnen. Jij blijft de manipulator, de deur, en het lichaam volgt slechts. Het lichaam is niet de vraag, JIJ bent de vraag.

Als ik zeg schudden, bedoel ik je stevigheid, je rotsachtige wezen moet schudden tot op de grondvesten, zodat het vloeibaar wordt, vloeibaar, smelt, stroomt. En wanneer het rotsachtige wezen vloeibaar wordt, zal je lichaam volgen. Dan is er geen schudder, alleen schudden; dan doet niemand het, het gebeurt gewoon. Dan is de doener niet.

Geniet ervan, maar wil het niet. En onthoud, wanneer je iets wilt, kun je er niet van genieten. Ze zijn omgekeerd, tegengesteld; ze ontmoeten elkaar nooit. Als je iets wilt, kun je er niet van genieten. Als je ervan geniet, kun je het niet willen.

Bijvoorbeeld, je kunt je liefde willen. Je kunt het doen volgens de handleidingen, maar dan zul je er niet van genieten. Als je ervan geniet moet je alle handleidingen, alle McKinseys en Masters en Johnsons - je moet ze allemaal weggooien. Je moet alles wat je over de liefde hebt geleerd volledig vergeten. In het begin ben je ten einde raad, want er zijn geen richtlijnen, geen kaarten. Hoe te beginnen?

Wacht gewoon... en laat je innerlijke energie bewegen, en volg die energie waarheen ze ook leidt. Het kan even duren, maar als de liefde komt, haalt het je in. Je bent er niet meer. De liefde is er, maar er is geen minnaar. Liefde gebeurt als een energie, maar het heeft geen ego in zich. Dan is het geweldig, dan is het een grote bevrijding. En dan wordt liefde een extase, en weet je iets dat bekend is bij hen die tot het goddelijke zijn gekomen. Je kent er een fragment van, een druppel van de oceaan. Je kent een straal - en dan komt de smaak tot je.

Meditatie, God, verlichting, nirvana, ze zijn allemaal ontstaan door liefde, omdat door liefde een glimp werd bereikt. En toen die glimp er was, gingen dappere zielen op avontuur om de bron te vinden waar die glimp vandaan komt. Door de liefde is God ontdekt. Daarom blijft Jezus zeggen... telkens als iemand vraagt 'wat is God?' zegt hij 'God is liefde', want door de liefde komt de eerste glimp.

Maar het proces is hetzelfde: je kunt de liefde niet willen. Als je wil, gaat de hele schoonheid verloren, alles wordt mechanisch. Je doorloopt het hele ritueel, maar er gebeurt niets. Er is geen extase - het is iets dat gedaan moet worden en afgemaakt. Het bereikt nooit je centrum, het schudt

nooit je fundamenteën, het wordt nooit een innerlijke dans. Het is geen kloppen van je wezen, het is slechts een handeling in de periferie.

Onthoud dat liefde niet kan worden gewild, en meditatie evenmin.

Gooi alle kennis weg, want kennis is alleen nodig als je iets moet doen. Als je niets hoeft te doen, welke kennis heb je dan nodig? Je hebt geen kennis nodig. Je moet gewoon een gevoel hebben, een handigheid - hoe je moet vallen, hoe je niet moet zijn. En als ik zeg 'hoe' bedoel ik niet technisch, als ik zeg 'hoe' bedoel ik niet dat je een techniek moet kennen. Je moet er gewoon naar zoeken.

Ik stel twee dingen voor die nuttig kunnen zijn. Het ene is slaap: probeer uit te vinden hoe slaap plaatsvindt, hoe je in slaap valt. Misschien heb je een ritueel, maar dat ritueel creëert geen slaap, het helpt. Iedereen heeft een ritueel. Kleine kinderen hebben hun rituelen, een bepaalde houding. Ieder kind heeft zijn eigen houding. Hij kan zijn duim in zijn mond nemen... Het geeft je geen slaap, maar het helpt voor dat kind - hij heeft zijn eigen ritueel gevonden. Als JIJ dat kind volgt, val je niet in slaap.

En hetzelfde geldt voor alle meditatietechnieken - iedereen vindt zijn eigen ritueel. Het helpt omdat het je een klimaat geeft. Je doet het licht uit, je laat een bepaalde wierook branden in de kamer, je hebt een bepaald soort kussen, een bepaalde hoogte, zachtheid. Je hebt een bepaald soort tapijt, je hebt een bepaalde houding. Dit helpt allemaal, maar dit is geen oorzaak ervan. Als iemand anders het volgt, kan dit de belemmering worden. Men moet zijn eigen ritueel vinden.

Een ritueel is gewoon om je te helpen op je gemak te zijn en te wachten. En wanneer je op je gemak bent en wacht, gebeurt er iets. Net als de slaap komt God tot je, net als de liefde tot je komt. Je kunt het niet willen, je kunt het niet forceren.

En je hele leven is een probleem geworden omdat je teveel geleerd hebt hoe je dingen moet doen. Je bent heel efficiënt geworden in mechanische dingen, omdat ze gedaan kunnen worden, maar je bent absoluut inefficiënt geworden in menselijke dingen, omdat die niet geleerd kunnen worden en niet technisch gedaan kunnen worden; je kunt er geen efficiëntie-expert in worden.

Wanneer er iets mechanisch te doen valt, kan er een opleidingsinstituut voor zijn, maar bewustzijn kan niet worden opgeleid. En je gaat achter goeroes aan, dit of dat, om een of andere techniek te vinden, een of andere mantra, zodat je verlicht raakt... Er is geen mantra die je verlicht kan maken.

Dit is de mantra: Sosa zegt dat je meer begrip moet krijgen - minder willen, meer loslaten; minder inspanning, meer moeiteloosheid; minder doen van het bewuste, meer zwemmen in het onbewuste.

*Wanneer de diepe betekenis der dingen niet wordt begrepen,
wordt de wezenlijke vrede van de mind tevergeefs verstoord.*

Als je het begrijpt, zal er vrede zijn. Als je het niet begrijpt, zal er verstoring, spanning en angst zijn. Wanneer iemand in angst verkeert, toont dat aan dat hij de zaak, de diepere betekenis van de dingen, niet begrepen heeft.

En je blijft anderen beschuldigen dat je vanwege hen in angst zit. Niemand is hier in angst vanwege anderen. Je bent in angst vanwege je onbegrip of je misverstand.

Bijvoorbeeld, iemand kwam naar me toe - een echtgenoot, een vader van vijf kinderen - en hij zei dat hij erg verontrust was omdat de vrouw ruzie blijft maken, hem probeert te domineren en de kinderen niet naar hem luisteren..... 'De moeder heeft teveel invloed gekregen en de kinderen luisteren naar haar, ze luisteren niet naar mij. Ik ben niemand en heb veel verdriet. Doe iets voor mij. Laat mijn vrouw door uw genade wat begrijpender worden.'

Ik zei: 'Dat is onmogelijk. Door mijn of iemands genade kan een ander niet begrijpender worden. Jij kunt dat wel. En als je de ander om begrip vraagt, mis je het hele punt. Waarom lijkt de vrouw dominant? Ze lijkt wel dominant omdat jij ook vecht voor dominantie. Als jij niet vecht voor dominantie zal zij er niet dominant uitzien. Het is een strijd, omdat je hetzelfde doel nastreeft. En

wat is er mis als de kinderen de moeder volgen? Maar jij wilt dat de kinderen jou volgen - vandaar de strijd.'

Probeer het te begrijpen! Iedereen probeert te domineren. Dat is de aard van het ego: alles in het werk stellen om de ander te domineren - of dat nu man, vrouw, kinderen of vrienden zijn, maakt niet uit - om te domineren, om manieren en middelen te vinden om te domineren.

En als iedereen probeert te domineren en jij ook probeert te domineren zal er strijd zijn. De strijd is niet omdat anderen proberen te domineren; de strijd is omdat je niet probeert te begrijpen hoe het ego functioneert.

Stap er toch uit! Je kunt anderen niet veranderen, en je zult je leven onnodig verspillen als je probeert de anderen te veranderen. Dat is HUN probleem. Zij zullen lijden als ze het niet begrijpen, waarom zou jij lijden? Je begrijpt gewoon dat iedereen probeert te domineren, 'ik haak af, ik zal niet proberen te domineren'... je strijd verdwijnt. En er gebeurt iets heel moois.

Als je niet probeert te domineren, begint je vrouw zich dwaas te voelen, en langzamerhand begint ze er zelf dwaas uit te zien - omdat de ander er niet meer is om mee te vechten. Als je vecht, versterk je het ego van de ander, en dat is een vicieuze cirkel.

Als je niet vecht, heeft de ander het gevoel dat hij alleen vecht, in een vacuüm: in gevecht met de wind of in gevecht met een geest, maar niet in gevecht met iemand. En dan geef je de ander de kans om het ook te zien, te begrijpen. Dan kan je vrouw de verantwoordelijkheid niet op jou afschuiven, zij moet haar eigen verantwoordelijkheid dragen.

Hetzelfde is het probleem met iedereen, want de menselijke natuur functioneert min of meer hetzelfde; de verschillen zijn slechts gradueel. Als je het probeert te begrijpen, word je een drop-out. Niet dat je uit de maatschappij stapt, niet dat je een hippie wordt en een commune gaat stichten - daar gaat het niet om. Psychologisch ben je niet meer in deze egotrips, overheersing, agressie, geweld, woede. Je maakt er geen deel meer van uit. Dan ontstaat er een afstand, een onthechting. Nu kun je naar de dingen kijken en lachen... wat is de mens toch dwaas! En je kunt lachen... wat ben je altijd belachelijk geweest!

Over Rinzai wordt gezegd dat hij 's morgens bij het opstaan diep uit zijn buik lachte, zo hard dat het hele klooster - er waren vijfhonderd sanniyasins - het kon horen. En 's avonds, als hij ging slapen, lag hij opnieuw te schaterlachen.

Veel mensen vroegen waarom, maar hij lachte gewoon en gaf geen antwoord. Toen hij op sterven lag vroeg iemand: 'Vertel ons toch waarom u uw hele leven lang elke dag, 's morgens en 's avonds, lachte. Niemand weet het, en telkens als we het vroegen moest u weerlachen. Dit is het enige mysterie. Onthul het alsjeblieft voordat u het lichaam verlaat.'

Rinzai zei: 'Ik lachte om de dwaasheid van de wereld. In de ochtend lachte ik omdat ik nu weer de wereld betrad en iedereen om me heen een dwaas was. En 's avonds lachte ik dat een dag zo goed voorbij was gegaan!'

Je zult lachen, je zult niet in angst verkeren. Alles om je heen is zo belachelijk, maar je ziet het niet omdat je er deel van uitmaakt. Je bent er zo bij betrokken dat je het niet kunt zien. De belachelijkheid kan niet gekend worden tenzij je er afstand van neemt, jezelf ervan onthecht.

Zegt Sosan:

*Wanneer de diepe betekenis der dingen niet wordt begrepen,
wordt de wezenlijke vrede van de mind tevergeefs verstoord.*

En je wint er niets mee, je komt nergens, je raakt gewoon verstoord. Waar ben je terechtgekomen? Wat heb je gewonnen met je bezorgdheid, spanning, verstoordheid? Wat ben je? Waar beweeg je naartoe? Er is niets bereikt... tevergeefs.

Zelfs als er iets gewonnen wordt... misschien lijkt het alsof je iets wint door verstoord te zijn. Je wint niets. Integendeel, je verliest. Je verliest de kostbare momenten die gelukzalig kunnen worden, de kostbare tijd, energie, leven, waarin je had kunnen bloeien. En je kunt niet bloeien.

Maar je denkt altijd - dit is het standpunt van onwetendheid - je denkt altijd: 'De hele wereld is verkeerd, en als ik iedereen kon veranderen dan zou ik gelukkig zijn.'

Je zult nooit gelukkig zijn, je KAN NIET gelukkig zijn - dit is de basis van het ongelukkig zijn. Zodra je begrijpt dat het niet aan jou is om de hele wereld te veranderen, is het enige wat je kunt doen jezelf veranderen.

Bayazid, een soefi mysticus, heeft in zijn autobiografie geschreven: 'Toen ik jong was dacht ik en zei ik tot God, en in al mijn gebeden was dit de basis: "Geef me energie zodat ik de hele wereld kan veranderen." Iedereen keek me raar aan. Ik was een revolutionair en ik wilde het gezicht van de aarde veranderen.

Toen ik wat volwassener werd, begon ik te bidden: "Dit wordt me te veel. Ik raak de grip op het leven kwijt - de helft van mijn leven is bijna voorbij en ik heb nog geen mens veranderd, en de hele wereld is te veel." Dus zei ik tegen God: "Mijn familie zal genoeg zijn. Laat me mijn familie veranderen."

En toen ik oud werd,' zegt Bayazid, 'besepte ik dat zelfs de familie te veel is, en wie ben ik om hen te veranderen? Toen besepte ik dat het genoeg zou zijn als ik mezelf kon veranderen, meer dan genoeg. Ik bad tot God: "Nu ben ik op het juiste punt gekomen. Sta me tenminste toe dit te doen: Ik wil mezelf veranderen."

De God gaf als antwoord: "Nu is er geen tijd meer. Dit had je in het begin moeten vragen. Toen was het nog mogelijk."

Uiteindelijk vraagt iedereen dit. Iemand die het in het begin vraagt, heeft de aard van de dingen begrepen. Hij begrijpt dat het zelfs niet gemakkelijk is om jezelf te veranderen. Je bent een hele wereld in je; je draagt de hele wereld mee. Alles wat bestaat, bestaat in jou. Je bent een heel universum, niet iets kleins - als deze verandering kan plaatsvinden heb je het bereikt. Anders:

*Wanneer de diepe betekenis der dingen niet wordt begrepen,
wordt de wezenlijke vrede van de mind tevergeefs verstoord.
De weg is volmaakt als de uitgestrekte ruimte
waar niets ontbreekt en niets teveel is.
Het komt inderdaad door onze keuze
om te accepteren of te verwerpen
dat we de ware aard van de dingen niet zien.*

Alles is zoals het zou moeten zijn; alleen moet je je er in settelen, je bent alleen onrustig. Alles is zoals het moet zijn... *niets ontbreekt en niets is teveel.*

Kun je een beter universum bedenken dan dit? Als je wijs bent niet, als je een dwaas bent wel. Niets kan beter zijn dan dit, zoals het is. Het enige probleem is dat je er niet in gesetteld bent. Wees erin gesetteld en *de weg is volmaakt als de uitgestrekte ruimte en niets ontbreekt en niets is teveel.* Alles is in evenwicht. Alleen jij bent het probleem; de wereld is helemaal niet het probleem.

Dit is het verschil tussen een politieke mind en een religieuze mind, en jullie zijn allemaal politieke minds. Een politieke mind denkt: 'Ik ben absoluut in orde, al het andere is verkeerd.' Dus begint hij de wereld te veranderen - een Lenin, een Gandhi, een Hitler, een Mao.

De politieke mind denkt: 'Alles is verkeerd. Als alles geregeld is, zal het mooi zijn.'

Een religieuze mind denkt: 'Alleen ik ben niet geregeld. Anders is alles zo perfect als het maar zijn kan.

*De weg is volmaakt als de uitgestrekte ruimte
waar niets ontbreekt en niets teveel is.*

Alles is zoals het moet zijn, absoluut in balans. Alleen jij wankelt, alleen jij weet niet waar je heen moet, alleen jij bent verdeeld. Denk maar eens na: als de mens van de aarde verdwijnt, zal de wereld absoluut volmaakt zijn, absoluut mooi - er zullen geen problemen zijn.

Problemen komen met de mens, omdat de manier waarop de mens naar de dingen kijkt verkeerd kan gaan - omdat de mens een bewustzijn heeft. En dat bewustzijn creëert problemen. Omdat je bewust kunt zijn, kun je dingen verdelen. Omdat je bewust kunt zijn, kun je zeggen: 'Dit is goed en dat is fout.' Omdat je bewust kunt zijn, kun je zeggen: 'Dit is lelijk en dat is mooi.'

Dit bewustzijn is niet genoeg. Als het meer wordt, als het een cirkel wordt, perfect bewustzijn, dan is alles weer geregeld.

Nietzsche heeft gezegd - en hij heeft veel inzichten om te onthullen - dat de mens een brug is, hij is geen wezen. Hij is een brug - iets om overheen te gaan. Je kunt geen huis maken op de brug. Dat is wat Jezus zegt: 'Ga er doorheen. Maak er geen huis op, het is alleen maar een brug.'

Nietzsche's zin is: 'De mens is slechts een brug tussen twee eeuwigheden, de eeuwigheid van de natuur en de eeuwigheid van God.'

Alles is goed in de natuur, alles is goed in God. De mens is een brug, hij zit er net tussenin - half natuur, half God. Dat is het probleem - verdeeld.

Het verleden behoort tot de natuur, de toekomst tot God. Gespannen, als een touw gespannen tussen twee eeuwigheden. Soms beweegt hij zich naar de natuur, soms naar God; soms deze kant, soms die kant; voortdurend aan het trillen en wankelen, onrustig. Wordt gesetteld. En beide manieren zijn goed.

Chuang Tzu is er voor om je weer in de natuur te settelen. Als je in de natuur settelt word je als goden, je wordt goden. Boeddha is ervoor om vooruit te gaan, want God, dan ben je gesetteld. Ga terug, of ga naar het einde, maar blijf niet op de brug staan.

En dit is wat begrepen moet worden - een van de zeer belangrijke dingen, een van de fundamenteën - dat je hetzelfde doel bereikt, of je nu teruggaat of vooruit. De vraag is niet of je achteruit of vooruit gaat, de vraag is of je niet op de brug staat.

Lao Tzu, Chuang Tzu, zij zeggen 'val terug in de natuur, Tao.' Shankara, Boeddha, Jezus, zij zeggen 'ga door, ga door de brug, bereik het goddelijke.' Dit lijkt erg paradoxaal, maar dat is het niet - omdat beide oevers hetzelfde zijn, omdat deze brug een cirkel is. Of je nu teruggaat of vooruit, je bereikt hetzelfde doel, hetzelfde punt van rust.

Wat je ook kiest... Als je voelt dat loslaten voor jou onmogelijk is, volg dan Patanjali - inspanning, wil, streven, zoeken - dan kom je vooruit. Als je denkt dat je de wet van het omgekeerde effect kunt begrijpen, niet alleen begrijpen maar het in je laten gebeuren, volg dan Sosa, Chuang Tzu - val terug. Maar blijf niet waar je bent; je zult verdeeld zijn op de brug. Je kunt je daar niet op je gemak voelen, je kunt je daar niet thuisvoelen. De brug is geen plek om een thuis te maken. Het is geen doel, het is slechts iets dat gepasseerd moet worden.

Volgens Nietzsche is de mens iets dat moet worden overstegen, de mens is geen wezen. Dieren hebben wezen, God heeft wezen, de mens heeft nog geen wezen. Hij is slechts een overgang, een overgangsfase, een overgang van de ene volmaaktheid naar de andere. Daartussenin is hij verdeeld.

Sosa zegt terugvallen, en als je het mij vraagt zeg ik dat Sosa gemakkelijker is dan Patanjali. Hetzelfde zal uiteindelijk gebeuren. Veel inspanning brengt je tot moeiteloosheid, geen inspanning brengt je ook tot moeiteloosheid - want inspanning kan nooit het doel zijn, inspanning kan slechts het middel zijn. Je kunt je niet eeuwig en altijd blijven inspannen. Je spant je in om een staat van moeiteloosheid te bereiken.

Bij Patanjali is inspanning het pad, moeiteloosheid het doel; inspanning is het middel, moeiteloosheid het doel. Bij Sosa is moeiteloosheid het middel, moeiteloosheid het doel.

Bij Sosa is de eerste stap de laatste stap; bij Sosa is er geen onderscheid tussen middelen en doelen. Maar bij Patanjali wel - je moet vele stappen zetten.

Dus bij Patanjali zal de verlichting geleidelijk gaan. Bij Sosa kan de verlichting onmiddellijk zijn, op dit moment - het kan plotseling zijn. Als je Sosa kunt begrijpen, is er niets mooiers dan dat. Maar als je het niet kunt begrijpen, dan is alleen Patanjali de weg.

*De weg is volmaakt als de uitgestrekte ruimte
waar niets ontbreekt en niets teveel is.
Het komt inderdaad door onze keuze
om te accepteren of te verwerpen
dat we de ware aard van de dingen niet zien.*

Omdat we accepteren of verwerpen, daarom kunnen we de ware aard niet zien. Dan breng je je ideeën, meningen, vooroordelen mee, en dan kleur je alles. Anders is alles perfect. Je moet gewoon kijken, puur, een blik zonder ideeën, een blik zonder afwijzing - acceptatie. Een zuivere blik, alsof je ogen geen gedachten achter zich hebben, alsof je ogen slechts spiegels zijn: ze zeggen niet: 'Mooi. Lelijk.' Een spiegel spiegelt gewoon wie ervoor komt - hij heeft geen oordeel.

Als je ogen geen mind achter zich hebben, ze spiegelen alleen maar, ze kijken gewoon, ze zeggen niet 'dit is goed en dat is slecht', ze veroordelen niet, ze waarderen niet, dan is alles zo helder als het maar zijn kan, hoeft er niets gedaan te worden. Deze helderheid, deze ogen zonder meningen en vooroordelen - en je bent verlicht geworden.

Dan is er geen probleem meer op te lossen, dan is het leven geen raadsel meer. Het is een mysterie om te beleven, om van te genieten, een dans om te dansen. Dan ben je er niet mee in conflict, dan doe je hier niets. Dan geniet je gewoon, dan ben je gelukkig.

Dit is wat de hemel betekent: waar niets van je wordt verwacht, waar je niet probeert gelukzaligheid te verdienen - waar gelukzaligheid natuurlijk is, waar het je overvalt. Dit kan hier en nu gebeuren. Het is Sosa overkomen, het is mij overkomen, het kan jou overkomen. Als het iemand kan overkomen, kan het iedereen overkomen.

*Leef noch in de verstrikkingen van uiterlijke dingen,
noch in innerlijke gevoelens van leegte.
Wees sereen zonder strevende activiteit in de eenheid der dingen
en zulke verkeerde opvattingen zullen vanzelf verdwijnen.*

Maak geen scheiding tussen het uiterlijke en het innerlijke. Sosa zegt: 'Zeg niet "Ik ben geïnteresseerd in het uiterlijke"'.

Er zijn twee soorten mensen en beiden zullen in ellende verkeren. C.G. Jung verdeelt de mensheid in twee typen: het ene noemt hij de extraverten, het andere noemt hij de introverten. Extraverte mensen zijn geïnteresseerd in het uiterlijke. Het zijn actieve mensen, werelds - op zoek naar rijkdom, aanzien, positie, macht. Zij worden politici, zij worden sociale hervormers, zij worden grote leiders, grote industriëlen. Ze zijn geïnteresseerd in dingen, de uiterlijke wereld; ze zijn niet geïnteresseerd in zichzelf.

Dan zijn er introverte mensen. Het zijn niet erg actieve mensen. Als ze iets moeten doen zullen ze dat doen, anders hebben ze geen neiging om iets te doen. Ze willen graag met gesloten ogen blijven zitten. Het worden dichters, mystici, mediteerders, contemplatieven. Ze zijn niet geïnteresseerd in de wereld, ze zijn alleen geïnteresseerd in zichzelf; ze doen hun ogen dicht en ze introverteren hun energieën. Maar Sosa zegt dat ze allebei verkeerd zijn omdat ze verdeeld zijn.

Iemand die extravert is, zal altijd van binnen voelen dat er iets ontbreekt. Hij kan een heel machtig man worden, maar diep van binnen zal hij voelen dat hij onmachtig is, machteloos. Uiterlijk kan hij veel rijkdom vergaren, innerlijk zal hij zich arm voelen. Hij kan een groot succes zijn in de wereld; diep van binnen, als je ernaar vraagt, weet hij dat hij een mislukking is geweest. Hij is onevenwichtig, hij heeft te veel aandacht besteed aan het uiterlijke. Hij heeft zich in een extreem bewogen, en wanneer er een extreem is, is er onbalans.

En de persoon die dichter is geweest, een contemplatief, een mysticus, die altijd in zichzelf is gebleven, zal altijd het gevoel hebben dat er iets ontbreekt, omdat hij niet rijk is in de buitenwereld. En de buitenwereld is ook mooi. Bloemen zijn er, en sterren, en de zon komt er op, en rivieren stromen en watervallen zingen. Hij is arm omdat hij het hele universum heeft ontkend; onnodig heeft hij in zijn eigen grot geleefd terwijl hij zich had kunnen verplaatsen en de vele mysteries, de miljoen mysteries rondom had kunnen kennen. Hij is een gesloten man gebleven, opgesloten in zichzelf, gevangen. Dit zijn de twee uitersten.

Vermijd extremen. Maak geen onderscheid tussen uiterlijk en innerlijk en word niet een van Jungs types, extravert of introvert.

Sosa zegt 'wees vloeiend, in balans'. Uiterlijk en innerlijk zijn net als het rechter- en linkerbeen. Waarom zou je er één kiezen? Als je er één kiest, stopt alle beweging. Ze zijn als twee ogen: als je

er één kiest, kun je wel zien, maar je zicht is niet meer driedimensionaal, de diepte gaat verloren. Je hebt twee oren: je kunt er één gebruiken, je kunt verslaafd zijn aan het idee dat je een type links of rechts bent, maar dan verlies je. Dan is de halve wereld voor je gesloten.

Binnen en buiten zijn gewoon twee ogen, twee oren, twee benen - waarom kiezen? Waarom niet beide keuze-loos gebruiken? En waarom opsplitsen? Omdat je één bent! Het linkerbeen en het rechterbeen lijken slechts twee. Je stroomt in beide - dezelfde energie, hetzelfde wezen. Je kijkt door beide ogen. Waarom niet innerlijk en uiterlijk gebruiken en ze in evenwicht brengen? Waarom naar het extreme bewegen?

Vergeet niet dat niet alleen mensen naar het extreme zijn gegaan, maar ook samenlevingen. Het Oosten is introvert gebleven, vandaar de armoede. Wie is daar verantwoordelijk voor? Miljoenen mensen sterven elke dag, en degenen die leven, leven ook niet, ze zijn half verhongerd. Wie is daarvoor verantwoordelijk? De introverten, de mystici, de dichters, die te veel over het innerlijke gesproken hebben en het uiterlijke veroordeeld hebben, die zeiden 'buiten is niet voor ons', die zeiden 'buiten is verkeerd', die zeiden 'de uiterlijke wereld is iets om te veroordelen. Leef in het innerlijke.' Zij hebben het innerlijke hoger gesteld dan het uiterlijke, en het evenwicht is verloren gegaan.

Het Oosten heeft introverte mensen geschapen, maar de uiterlijke schoonheid is verloren gegaan. Je ziet overal vuiligheid in het Oosten. Ik weet hoe moeilijk het is voor een westerling om in de vuiligheid van India te komen wonen. Het is vuil. Wie is verantwoordelijk? Waarom zoveel vuiligheid? Waarom zoveel ziekte? Waarom zoveel slechte gezondheid, honger? Omdat de buitenkant is verwaarloosd.

We waren erin geïnteresseerd om het innerlijke te zuiveren, dus: 'Waarom je druk maken om de uiterlijke vuiligheid? Laat het er zijn. Het is materieel, niets om je zorgen over te maken. Wij zijn geïnteresseerd in de innerlijke zuiverheid. Waarom je druk maken om het lichaam? Waarom je druk maken om anderen?'

Het resultaat is dat het Oosten het ene soort onbalans heeft en het Westen het andere. Zij zijn extrovert. Zij hebben veel nooit eerder geschapen rijkdom, veel properheid buiten, betere kleren - keizers mogen jaloers zijn - beter voedsel, betere hygiënische omstandigheden, een mooie omgeving, alles, maar extrovert. En de innerlijke mens is arm, de innerlijke mens is leeg.

Dus blijft het Oosten het Westen onderwijzen over de innerlijke mens. Oosterse goeroes leren het Westen hoe te mediteren, en Westerse goeroes leren het Oosten hoe betere ingenieurs te worden, hoe betere elektriciens te worden, hoe betere stadsplanners te worden, hoe meer rijkdom te creëren, hoe technologisch vooruit te gaan, hoe de levensstandaard te verhogen. Dus als je medicijnen moet leren moet je naar het Westen; als je meditatie moet leren moet je naar het Oosten.

Maar beide zijn extremen en beide zijn gevaarlijk. Uitersten zijn altijd gevaarlijk. En het gevaar is dat het wiel kan gaan draaien en dat het Oosten materialistisch wordt en het Westen spiritualistisch. Er is alle kans dat dit gaat gebeuren, want nu wordt het Oosten communistisch - dat is het uiterste van het materialisme - en het Westen wordt te veel spiritualistisch. Het gevaar bestaat dat het wiel kan gaan draaien. Omdat je de buitenwereld zat bent wil je naar binnen, je hebt een innerlijke reis nodig.

Je mag op de innerlijke reis gaan. Kijk naar de hippies. Zij zijn de toekomst van het Westen. Zij zijn tegen technologie - hetzelfde type, het introverte type dat het hele Oosten heeft verwoest, dat rampzalig is geweest voor het Oosten. Ze zijn tegen technologie, ze zijn tegen reinheid van buitenaf. Je kunt geen vuilere mensen vinden dan hippies; ze gaan niet in bad, ze kleden zich niet om. Ze zeggen dat dit uiterlijke dingen zijn - zij zijn op de innerlijke reis. Ze zijn geïnteresseerd in meditatie, maar niet in hygiëne. Nee.

Dezelfde dwaasheid, hetzelfde extreme, hetzelfde tegenovergestelde. Het is aantrekkelijk, want wanneer je in het ene uiterste hebt geleefd, zegt de mind: 'Ga nu naar het andere uiterste, want dit is niet bevredigend geweest. Dit uiterste heeft gefaald, ga dus naar het tegenovergestelde.' Maar denk eraan, het is gemakkelijk om van het ene uiterste naar het andere te gaan, maar uitersten

vervullen nooit. Kijk naar het Oosten, het innerlijke uiterste is ook geen vervulling geweest, het is ook een mislukking geweest. Het is geen kwestie van uiterlijk en innerlijk, het is een kwestie van evenwicht. Evenwicht slaagt, onevenwicht faalt.

En uiterlijk en innerlijk zijn geen twee. Waar eindigt uiterlijk en begint innerlijk? Kun je een grens trekken? Kun je zeggen: 'Hier eindigt het uiterlijke en begint het innerlijke?' Waar? Ze zijn niet verdeeld. Die scheidingen zijn van de mind. Innerlijk en uiterlijk zijn één: het uiterlijk is slechts het innerlijk wat zich uitstrekt, het innerlijk is slechts het uiterlijk wat doordringt. Ze zijn één - twee handen, twee benen, twee ogen van één wezen.

Is het uiterlijke uit God? Dat kan niet, want niets kan buiten God zijn, niets kan buiten Hem zijn. Het geheel moet het uiterlijke omvatten en het geheel moet het innerlijke omvatten. Voor het geheel bestaat er niets als uiterlijk en niets als innerlijk.

Dit is wat Sosan zegt. Hij zegt:

*Leef noch in de verstrikingen van uiterlijke dingen,
noch in innerlijke gevoelens van leegte.*

*Wees sereen zonder strevende activiteit in de eenheid der dingen
en zulke verkeerde opvattingen zullen vanzelf verdwijnen.*

Mensen komen naar me toe - en de mind is zo sluw - en ze zeggen: 'We willen graag sannyas nemen, maar we willen innerlijke sannyas, geen uiterlijke. We willen geen andere kleren.' En zij zeggen: 'Waarom uiterlijk? Laat het gewoon innerlijk zijn!' Ze weten niet wat ze zeggen. Waar begint het innerlijke?

Wanneer je voedsel eet zeg je nooit: 'Laat het innerlijk zijn.' Wanneer je dorst hebt en je drinkt water, zeg je nooit: 'Laat het innerlijk zijn.' Dorst is innerlijk, dus waarom zou je uiterlijk water nemen? Maar waar eindigt het water en waar begint de dorst? Want als je water neemt verdwijnt de dorst, dus dat betekent dat er een ontmoeting is - ergens ontmoet het uiterlijke water de innerlijke dorst. Hoe kan het anders verdwijnen?

Je hebt honger en je neemt voedsel. Voedsel is uiterlijk, honger is innerlijk; waarom zou je voor innerlijke honger uiterlijk voedsel nemen? Waarom dom zijn? Neem iets innerlijks. Maar er is geen innerlijk voedsel. Honger is innerlijk, voedsel is uiterlijk, maar ergens gaat het voedsel naar binnen, het verandert van territorium. Het wordt je bloed, het wordt je botten. Het wordt het spul waar je mind van gemaakt is, het wordt je denken.

Eten wordt je gedachte. En als eten je gedachte wordt, onthoud dan dat eten ook je niet-gedachte wordt. Eten wordt je mind, eten wordt je meditatie. Kun je zonder mind mediteren? Hoe word je zonder mind no-mind? Hoe kun je zonder denken het denken laten vallen? Mind is zeer subtiel voedsel, no-mind is het subtielste voedsel - maar er is geen scheiding.

Dus wanneer je sannyas wilt nemen, overstijgt zelfs de kleur het gebied. Het begint aan de buitenkant en dringt steeds dieper door. Het kleurt je wezen; zelfs de kleding raakt je ziel. Dat moet ook wel, want uiterlijk en innerlijk zijn geen twee, maar één. Een eenvoudig gebaar - het kijkt naar buiten, gaat naar het wezen, het komt daar vandaan. Denk eraan, speel geen spelletjes en verdeel het bestaan niet. Het is onverdeeld.

Wanneer je van iemand houdt, wil je het lichaam omhelzen. Je zult niet zeggen: 'Ik hou van je, maar ik hou van je in het innerlijke.' Er was hier een dik meisje, heel erg dik. Ze vertelde me: 'Ik heb maar één vriendje en hij zegt ook: "Ik hou alleen van je mind, niet van je lichaam."' Ze voelde zich erg gekwetst, want als je tegen iemand zegt 'ik hou alleen van je ziel, niet van je lichaam', wat betekent dat dan? Als je iemand helemaal liefhebt, kun je geen verdeeldheid zaaien. Dit is een listige truc. Die jongen houdt niet echt van het meisje, hij speelt een spelletje. Hij wil zeggen 'ik hou niet van', maar dat kan hij niet zeggen.

Als je geen sannyas wilt nemen, neem het dan niet! Maar speel geen spelletjes, wees niet sluw, probeer niet slim te zijn. Zeg niet: 'Dit is uiterlijk en ik wil iets innerlijks.' In het bestaan ontmoet het uiterlijke het innerlijke, het innerlijke het uiterlijke; het zijn twee vleugels van één wezen. En geen vogel kan vliegen met één vleugel, en geen wezen kan groeien met één

vleugel - je hebt beide nodig. Deze wereld heeft God evenzeer nodig als God deze wereld. Deze wereld kan niet bestaan zonder God; God kan ook niet bestaan zonder deze wereld.

Ik hou van een rabbijn, zijn naam is Baal Shem, een Joodse mysticus, een van de weinige verlichte Joden. Hij zei bij elk gebed altijd: 'Denk eraan, zoveel als ik u nodig heb, heeft u mij ook nodig. Zonder Baal Shem, waar bent u dan?' Hij zei altijd tegen God: 'Ik heb u nodig, u hebt mij ook nodig. Zonder Baal Shem, waar bent u dan? Wie zal er bidden?'

Onthoud dat. Hij weet iets, hij heeft gelijk. Het innerlijke heeft het uiterlijke nodig, want het uiterlijke is niets anders dan een verlengstuk van het innerlijke. Het uiterlijke heeft het innerlijke nodig, omdat het innerlijke niets anders is dan het centrum van de periferie.
Kan er een centrum zijn zonder een periferie? Kan er een periferie zijn zonder centrum?

Dat is onmogelijk. Hoe kun je een centrum hebben zonder een omtrek? Als je een centrum hebt, als je het een centrum noemt, komt er op dat moment een omtrek. Hoe kun je een omtrek hebben als er geen centrum is? Het is misschien niet zichtbaar, maar het is er wel, anders kan de omtrek er niet zijn. Dan, als je goed en diep kijkt, is de omtrek niets anders dan een verlengstuk van het centrum, en het centrum is niets anders dan de omtrek in zaadvorm - gecondenseerd, geconcentreerd, in essentie.

*Leef noch in de verstrikkingen van uiterlijke dingen,
noch in innerlijke gevoelens van leegte.
Wees sereen zonder strevende activiteit in de eenheid der dingen
en zulke verkeerde opvattingen zullen vanzelf verdwijnen.
Wanneer je probeert te stoppen met activiteit
om passiviteit te bereiken
vult je eigen inspanning je met activiteit.*

Dit is de wet van het omgekeerde effect.

*Wanneer je probeert te stoppen met activiteit
om passiviteit te bereiken
vult je eigen inspanning je met activiteit.
Zolang je in het ene of het andere uiterste blijft,
zul je nooit eenheid kennen.
Wie niet op die ene manier leeft,
faalt zowel in activiteit als passiviteit,
bevestiging en ontkenning.*

Probeer niet passief te zijn, want inspanning hoort bij activiteit. Niemand kan proberen passief te zijn. Wat moet je dan doen? Wees volledig actief en dan komt de passiviteit. Het volgt als een schaduw, het moet komen. Denk perfect en dan komt er niet-denken. Je kunt het denken niet laten vallen. Niets kan worden losgelaten dat onvolledig is, alleen het volmaakte kan worden losgelaten. In feite laat het perfecte zichzelf automatisch vallen.

Wees actief - de activiteit zelf schept de situatie waarin passiviteit optreedt. Als je de hele dag actief bent geweest, helemaal actief in wat je ook aan het doen was... een gat graven in de tuin of werken in een fabriek of in een winkel of les geven op een school, wat je ook doet, doe het totaal, en wanneer de avond valt en de zon ondergaat, zal er een passiviteit op je neerdalen. Die passiviteit is prachtig, net zo mooi als activiteit. Er valt niets te kiezen! Beide zijn mooi en beide zijn nodig.

Probeer niet passief te zijn. Hoe kun je proberen passief te zijn? Je kunt zitten als een Boeddha, maar die passiviteit zal slechts zo diep als je huid gaan. Diep van binnen ben je in beroering, je kookt, een vulkaan - je kunt elk moment uitbarsten. Je kunt het lichaam dwingen om stil te zitten; hoe kun je het wezen dwingen? Het wezen blijft maar doorgaan. Daarom kan je niet stoppen met denken. Mensen zitten jaren in Zazen, twintig jaar, vijfentwintig jaar, zes uur onafgebroken te proberen de mind stil te krijgen, en hij blijft maar werken en werken.

Vandaar mijn nadruk op actieve meditaties. Dat is een balans. Eerst actief zijn, zo totaal dat passiviteit vanzelf volgt. Als je actief bent geweest en heel je energie heeft bewogen, zou je willen rusten. Als je niet actief bent geweest, hoe kan rust dan volgen? De logica zal iets heel anders zeggen. De logica zal zeggen: 'Oefen de hele dag rust, zodat je 's nachts heerlijk kunt rusten.'

Mulla Nasruddin ging naar zijn dokter. Hoestend kwam hij binnen.
De dokter zei: 'Nog steeds aan het hoesten? Maar het lijkt beter.'
Nasruddin zei: 'Dat moet ook wel, want ik heb de hele nacht geoefend.'

Als je de hele dag rust oefent, verwacht dan geen slaap in de nacht. Rust oefenen zal niet meer rust brengen; rust oefenen zal activiteit brengen. Dan lig je op je bed en denk je en beweeg je van de ene kant naar de andere. Je zult de hele nacht oefeningen doen. En als je je lichaam dwingt, zal de mind een alternatief moeten bieden, dan zal de mind doorgaan met nachtmerries.

Nee. Een wijs man balanceert, en hij weet dat het leven zichzelf balanceert. Als je het ene doet - maar totaal zodat er niets overblijft, de hele energie heeft van activiteit genoten - dan komt rust automatisch, dan volgt rust. En als je rust geniet dan volgt activiteit, want als je rust krijg je energie, je wordt verjongd. Dan is het hele lichaam gevuld, overspoeld met energie. Nu moet je het weer delen, in activiteit moet je het loslaten. Opnieuw word je gevuld.

Het is net als met wolken: ze moeten regenen, opnieuw worden ze gevuld - de oceaan is er om ze te vullen. Ze moeten regenen, opnieuw zullen ze gevuld worden. De rivier moet zich in de oceaan storten, en zal weer gevuld worden. Hoe meer hij stroomt, hoe meer hij zal worden gevuld.

Sosan zegt: Wees totaal actief, dan kun je totaal passief zijn. Dan ontmoeten beide uitersten elkaar en wordt een subtiel evenwicht bereikt. Dat subtiel evenwicht is *samyaktva*, dat subtiel evenwicht is rust. Dat subtiel evenwicht is de hoogst mogelijke rust, het hoogtepunt, de climax, het crescendo, want wanneer twee dingen in evenwicht zijn - uiterlijk en innerlijk, activiteit en passiviteit - overstijgt je ze plotseling allebei. Wanneer beide in evenwicht zijn, ben je niet meer het ene, niet meer het andere. Plotseling ben je een derde kracht - de toeschouwer, de getuige. Maar je kunt er niet naar streven.

Wanneer je probeert activiteit te stoppen om passiviteit te bereiken, vult je eigen inspanning je met activiteit.

*Zolang je in het ene of het andere uiterste blijft,
zul je nooit eenheid kennen.*

Overstijgt de extremen! Wees geen wereldse man en geen zogenaamde spirituele man. Wees geen theïst en geen atheïst. Wees niet gek op uiterlijke rijkdom en wees niet geobsedeerd door innerlijke rust. Evenwicht - balans moet het motto zijn.

*Wie niet op die ene manier leeft,
faalt zowel in activiteit als passiviteit,
bevestiging en ontkenning.*

En dit is het resultaat: zij die uitersten kiezen, zij falen in beide, want als je steeds maar actief blijft, geen passiviteit toestaat, vanwaar ga je dan jezelf nieuw leven inblazen? Je wordt een lege huls, onmachtig, machteloos, arm.

Dat gebeurt met zogenaamde succesvolle mensen in de wereld: politici, presidenten, premiers. Tegen de tijd dat ze iets bereikt hebben zijn ze alles kwijt, ze zijn er niet meer. Het succes is daar, maar op de koop toe hebben ze zichzelf verkocht; ze zijn er niet meer. En hetzelfde gebeurt met degenen die voor het innerlijke kiezen, de introverten. Tegen de tijd dat ze naar binnen gaan, vinden ze alleen maar onrust rondom.

Als je het uiterste kiest, zul je in beide falen. Als je niet kiest, zul je in beide slagen. Het evenwicht slaagt, het extreme faalt. Dit evenwicht wordt door Boeddha het middenpad genoemd, *majjhima*, door Confucius de gulden middenweg.

Wees gewoon in het midden. Dit is de grootste vaardigheid en kunst, gewoon in het midden staan, niet kiezen, niet naar links gaan, niet naar rechts gaan. Wees niet links en niet rechts, maar precies in het midden.

Als je precies in het midden staat, overstijgt je de wereld. Dan ben je geen man of vrouw meer. Dat is wat Jezus zegt. Dan ben je geen materialist meer, geen spiritualist. Dan ben je niet meer levend, dan ben je niet meer dood.

Noch dit, noch dat - de brug is gepasseerd. Je hebt het doel bereikt. En het doel ligt niet ergens in de toekomst, het ligt hier tussen twee uitersten. Haat noch liefde...

Onthoud altijd, waar je twee uitersten vindt, kies niet. Probeer gewoon er een evenwicht tussen te vinden. Het zal in het begin moeilijk zijn, alleen al vanwege de oude gewoonte.

Het gebeurde eens:

Mulla Nasruddin was ziek en lag in het ziekenhuis. Een paar minuten later klopte er iemand op de deur en er kwam een kordaat vrouwtje binnen.

Ze zei: 'Ik ben uw dokter. Kleed u uit, ik kom u onderzoeken.'

Mulla vroeg: 'Bedoelt u volledig?'

De dokter zei: 'Ja, dat bedoel ik.'

Dus kleedde hij zich uit. De vrouw controleerde en onderzocht hem.

Toen zei ze: 'Nu kunt u in bed gaan liggen. Heeft u nog vragen?'

Mulla Nasruddin zei: 'Slechts één: waarom heeft u de moeite genomen om te kloppen?'

De vrouw zei: 'Gewoon een oude gewoonte.'

Zelfs in je gebaren blijven oude gewoontes bestaan. Gewoonten zijn gemakkelijk te volgen omdat je er niet van bewust hoeft te zijn - ze gaan vanzelf. Bewustwording is moeilijk, omdat het nooit een gewoonte voor je is geweest.

Je kiest gemakkelijk; je veroordeelt en waardeert gemakkelijk; je verwerpt en aanvaardt gemakkelijk. Je zegt gemakkelijk 'dit is goed, dat is fout', omdat dit een gewoonte is geworden in miljoenen levens, je hebt altijd gekozen. Dit is gewoon een iets robotachtigs.

Zonder enig bewustzijn, zodra je iets ziet, heb je besloten en geoordeeld. Er is een bloem; je kijkt en zegt 'mooi' of 'niet mooi'. Onmiddellijk komt het oordeel - met de waarneming komt het oordeel - dan zul je nooit in staat zijn in het midden te blijven.

Iemand kwam naar Chuang Tzu en had het over een man in de stad: 'Hij is een zondaar, een hele slechte man, een dief.' En hij veroordeelde hem op allerlei manieren.

Chuang Tzu luisterde en zei: 'Maar hij speelt prachtig fluit.'

Toen kwam er een andere man, terwijl de eerste daar zat, en de andere zei: 'Deze man in de stad is echt een geweldige fluitspeler.'

Chuang Tzu zei: "Maar hij is een dief."

Ze waren allebei aanwezig, dus zeiden ze: 'Wat bedoelt u?'

Chuang Tzu zei: 'Gewoon balanceren - en wie ben ik om te oordelen? Hij is een dief, hij is een goede fluitspeler. Voor mij is er geen afwijzing, geen acceptatie. Voor mij is er geen keuze. Hij is wat hij is. Wie ben ik om te oordelen of te kiezen voor dit uiterste of dat? Voor mij is hij goed noch slecht. Hij is zichzelf en dat is zijn zaak. Wie ben ik hier om iets te zeggen? Ik moest iets zeggen om jullie beiden in evenwicht te brengen.'

Het is moeilijk om niet te kiezen, maar probeer het - en in alles... Als je haat voelt, probeer dan naar het midden te gaan. Als je liefde voelt, probeer dan naar het midden te gaan. Wat je ook voelt, probeer naar het midden te gaan. En je zult verbaasd zijn dat er een punt is tussen elke twee uitersten waar beide ophouden te bestaan - wanneer je noch haat noch liefde voelt. Dit is wat Boeddha *upeksha* noemde, onverschilligheid. Onverschilligheid is niet het juiste woord.

Upeksha betekent zo'n middenpunt van waaruit je noch dit, noch dat bent. Je kunt niet zeggen: 'Ik heb lief.' Je kunt niet zeggen: 'Ik haat.' Je kunt gewoon niets zeggen, je bent gewoon in het midden. Je bent niet geïdentificeerd. Er vindt een transcendentie plaats, en transcendentie is de bloei. Dat is de te bereiken volwassenheid, dat is het doel.

3. De waarheid kun je niet zoeken

*De werkelijkheid der dingen ontkennen is hun werkelijkheid missen;
de leegte der dingen beweren is hun werkelijkheid missen.*

*Hoe meer je erover praat en denkt,
hoe verder je van de waarheid afdwaalt.*

*Stop met praten en denken,
en er is niets dat je niet zult kunnen weten.*

De realiteit is er altijd, wachtend vlak bij je hart, vlak bij je ogen, vlak bij je handen. Je kunt het aanraken, je kunt het voelen, je kunt het beleven - maar je kunt het niet denken. Zien is mogelijk, voelen is mogelijk, aanraken is mogelijk - maar denken is niet mogelijk. Probeer de aard van het denken te begrijpen. Denken gaat altijd 'over', het is nooit direct.

Je kunt de werkelijkheid zien, maar je moet erover denken en 'erover' is de valkuil, want telkens als je erover denkt, ben je weggegaan. 'Over' betekent indirect. 'Over' betekent dat je deze bloem niet hier en nu zult zien, je zult erover nadenken, en het 'over' wordt een barrière. Door dat 'over' zul je deze bloem nooit bereiken.

Zien is direct, aanraken is direct - denken is indirect. Daarom mist het denken. Een minnaar kan de werkelijkheid kennen, zelfs een danser kan haar kennen, een zanger kan haar voelen, maar een denker blijft haar missen.

Ik heb eens gehoord over een Joodse filosoof. Hij was een gewone boer, maar zeer filosofisch. Zijn naam was Yossel. Hij dacht over alles na, zoals filosofen dat doen. Het was erg moeilijk voor hem om iets te doen omdat het denken al zijn tijd in beslag nam, en tegen de tijd dat hij er klaar voor was, was de kans verkeken. Eens ging hij naar de markt, naar een nabijgelegen dorp, om zijn graan te verkopen. Hij zei tegen zijn vrouw: 'Zodra ik de tarwe kan verkopen, stuur ik je onmiddellijk een telegram.'

Hij verkocht de tarwe met veel winst, dus schreef hij een telegram, ging naar het postkantoor, vulde het formulier in - en begon toen na te denken. Hij schreef: 'Tarwe met winst verkocht. Komt morgen. Liefs en kusjes, Yossel.' Toen begon hij na te denken en dacht: 'Mijn vrouw zal denken dat ik gek geworden ben. Waarom "winstgevend"? Ga ik mijn tarwe met verlies verkopen?' Dus streepte hij het woord 'winstgevend' door.

Toen begon hij zich meer zorgen te maken, want als hij een verkeerd woord kon missen en schrijven, kon hij ook andere fouten hebben gemaakt. Dus keek hij, begon na te denken over elk woord. Toen zei hij: 'Waarom 'morgen komen'? Kom ik volgende maand? Of volgend jaar? Mijn vrouw weet dat ik kom zodra het graan verkocht is.' Dus streepte hij de woorden 'morgen komen' door.

Toen dacht hij: 'Mijn vrouw weet al dat ik ben gekomen om de tarwe te verkopen, dus waarom schrijf je: "tarwe verkocht"?'" Ook dat streepte hij door. En toen moest hij lachen. Hij zei: 'Ik schrijf aan mijn eigen vrouw. Waarom zou ik "liefde en kussen" schrijven? Schrijf ik naar de vrouw van iemand anders? En is het haar verjaardag of Jom Kippoer of zo?' Dat streepte hij ook door.

Nu bleef alleen zijn naam over: Yossel. Hij zei tegen zichzelf: 'Yossel, ben je gek geworden? Je vrouw kent je naam al.' Dus verscheurde hij het telegram, blij dat hij veel geld en dwaasheid had bespaard.

Maar dit is hoe het gebeurt: als je blijft denken 'over', mis je het hele leven - alles wordt doorgestreept. Uiteindelijk ben jij ook doorgestreept - niet alleen het woord is doorgestreept, jij bent uiteindelijk ook doorgestreept. Het denken wordt rook; alles gaat erin op en alles is af.

En actie wordt onmogelijk - zelfs een telegram versturen is niet mogelijk. Actie wordt onmogelijk omdat actie direct is en denken indirect. Ze ontmoeten elkaar nooit.

Dit is het probleem in de wereld. Mensen die denken, komen nooit in actie; en mensen die niet denken, blijven in actie. De wereld zit in de ellende. Mensen die dwaas zijn, gaan door met actie omdat ze nooit nadenken, ze springen overal in. Hitlers en Napoleons en Mao's, zij blijven dingen doen, en wijze mensen, de zogenaamde denkers - Aristoteles, of Kant, of Hegel - zij blijven denken, zij doen nooit iets.

Het probleem voor iemand die de werkelijkheid zoekt, is hoe hij de vicieuze cirkel van het denken kan stoppen en toch bewust kan zijn. Want dwazen denken ook niet, maar zijn zich niet bewust. Wees bewust - de energie die in het denken gaat moet bewustzijn worden. Bewustzijn dat in een vicieuze cirkel met denken doorgaat, moet worden vastgehouden, gezuiverd. Het denken moet stoppen, de werveling van het bewustzijn moet stoppen, maar niet het bewustzijn. Bewustzijn moet meer gekristalliseerd worden en actie moet er zijn, actie mag niet stoppen.

Bewustzijn plus actie, en je zult onmiddellijk de realiteit bereiken. En niet alleen jij - je zult een situatie creëren waarin anderen ook de werkelijkheid kunnen bereiken. Je wordt een milieu, een klimaat waaromheen dingen beginnen te gebeuren. Dat is wat er is gebeurd met een Boeddha, met een Sosan, met een Chuang Tzu.

Onthoud: actie is goed, denken is een vicieuze cirkel; het leidt nooit ergens toe. Dus het denken moet stoppen, maar niet de actie. Er zijn mensen die zullen blijven denken; actie zal stoppen. Zo gebeurt het als iemand het leven afzweert en naar het bos of de Himalaya trekt. Hij ziet af van actie, niet van denken. Hij doet afstand van de wereld waar actie nodig was. Hij doet afstand van de werkelijkheid zelf, want door actie kom je in contact met de werkelijkheid. Zien is actie, bewegen is actie, dansen is actie, schilderen is actie. Wat je ook doet, je komt in contact met de werkelijkheid.

Je moet steeds gevoeliger worden in je doen en laten. Het doen moet niet worden afgezworen; actie moet er volledig zijn, want dat is de doorgang waardoor je de werkelijkheid binnengaat en de werkelijkheid jou binnengaat. Probeer het te begrijpen, want dit is heel fundamenteel - fundamenteel voor mij: afzien van denken, niet afzien van actie.

Er zijn mensen die blijven denken, en er zijn mensen die blijven afzien van actie. Maar wat doen ze in de Himalaya? Dan zal de hele energie, die niet beweegt in actie, bewegen in het denken. Zij zullen grote filosofen worden. Maar filosofie is een land van dwazen; je leeft in woorden, niet in realiteiten. Liefde verdwijnt, alleen het woord 'liefde' blijft behouden. God verdwijnt, want hij was er in de velden, op de markt, in de wereld, maar het woord 'God' blijft behouden. Handelingen verdwijnen, alleen concepten worden gedragen. Je hoofd wordt je hele wezen.

Vermijd dat. Zweer nooit actie af, zweer alleen het denken af. Maar als je het denken afzweert, bestaat de mogelijkheid dat je onbewust wordt, of dat je een dwaas wordt. Je kunt van alles gaan doen, want nu weet je niet wat je moet doen, en je denkt niet na. Je kunt gek worden. Het denken moet worden afgezworen, maar je moet niet onbewuster, onbewuster worden. Je moet bewuster worden.

Dit is de hele kunst van meditatie: hoe diep in actie te komen, hoe afstand te doen van het denken, en hoe de energie die zich in het denken bewoog om te zetten in bewustzijn. Het wordt heel delicaat en subtiel, want als je een stap mist val je in oneindige onwetendheid. Het is gemakkelijk om het denken te laten vallen, maar dan ga je slapen. Elke dag in de diepe slaap gebeurt het: je doet afstand, het denken stopt - maar dan ben je er niet meer, het bewustzijn daalt. Je bewustzijn is te zeer gehecht geraakt, geassocieerd, met het denken, dus wanneer het denken stopt, raak je in een coma.

En dit is het probleem. Je MOET het denken afzweren en NIET in een coma raken, want de coma zal je niet naar de werkelijkheid leiden. Als je bewusteloos raakt ga je niet de werkelijkheid in, je bent gewoon in diepe slaap: het bewuste is opgegaan in het onbewuste. Juist het omgekeerde moet bereikt worden: het onbewuste gaat op in het bewuste. Als het bewuste opgaat in het onbewuste raak je in een coma, en als het onbewuste opgaat in het bewuste en zelf bewust wordt,

word je verlicht, word je een Boeddha, een Sosan.

En het is heel gemakkelijk om het bewuste in het onbewuste te laten vallen, want het is een heel klein fragment. Een tiende van je wezen is bewust, negen tiende van je wezen is onbewust. Slechts een klein fragment is bewust geworden, en ook dat wankelt altijd. Elk moment kan het vallen, het is heel gemakkelijk.

Zo gebeurt het ook bij dronkenschap: je neemt alcohol, het bewuste valt in het onbewuste. Vandaar de aantrekkingskracht in alle tijden en alle klimaten en in alle landen van alcohol. En dit is wat er gebeurt als je een drug neemt: het bewuste valt in het onbewuste. Het is prachtig omdat het denken stopt. De slaap is prachtig en je hebt veel dromen. En als je een goede dromer bent dan geeft een drug je prachtige dromen - fantastisch, kleurrijker dan welke droom dan ook kan zijn, helderder. Je begeeft je in het paradijs, in dromenland, maar je begeeft je niet in de werkelijkheid.

LSD, marihuana, mescaline, of welke drug dan ook, geeft je alleen een goede slaap, en in die goede slaap droom je. Die dromen zijn kleurrijk, en je leven is zo slecht en je leven is zo'n ellende dat je zelfs liever die dromen zou willen beleven dan in dit ellendige leven te leven. Je zou - als dat de enige keuze was - liever in een mooie droom leven dan in dit ellendige leven. Dit leven is als een nachtmerrie. Zelfs als een drug je alleen maar een heldere droom geeft, kleurrijk, driedimensionaal, waarom zou je het dan niet nemen? Want wat is er in dit leven? Omdat het leven zo'n puinhoop is, kies je voor dromen. Drugs, alcohol, of andere soorten bedwelmende middelen, ze zijn altijd gebruikt door religieuze mensen. Maar daardoor kom je nooit in de realiteit. Je valt erdoor in een verdoving, in een coma. En in die coma kun je dromen hebben.

En als je teveel aan God hebt gedacht, kun je God zien, omdat je je eigen dromen kunt projecteren. Dromen kunnen gestuurd en geleid worden. Als je heel veel aan Christus hebt gedacht, zal Christus onder invloed van een drug aan je verschijnen. Dit is je eigen mind die spelletjes speelt. Als je te veel gehecht bent aan Krishna, dan zal hij daar staan met zijn fluit aan zijn lippen, zingend en dansend. Als een hindoe, een toegewijde van Krishna, LSD neemt, zal hij Krishna zien, en een christen zal Jezus zien, en een boeddhist zal Boeddha zien - maar dat zijn mind projecties.

De werkelijkheid is ellendig, maar verlang niet naar dromen, want als je naar dromen verlangt is er maar één manier: het bewuste weer onbewust te laten worden.

Een klein deel is opgestaan uit het onbewuste, en dat is de schoonheid van een mens. Kwelling en extase beide, maar dat is de schoonheid van de mens, dat hij een eiland is geworden in een groot onbewuste. Dit eiland moet steeds hoger groeien zodat het een continent wordt. Door drugs zal het weer onder water gaan, zul je weer het leven leiden van een dier of een boom - mooi op zich, maar je niet waardig, omdat je zoveel verliest. En je had de werkelijkheid kunnen bereiken; dat eiland had een continent kunnen worden.

Maar niet alleen drugs - er zijn ook andere subtiele middelen om het bewustzijn te helpen onbewust te worden. Via muziek kan het, via zingen kan het. Als je voortdurend een mantra herhaalt zul je in slaap vallen, want alles wat monotoon is brengt coma voort. Het zijn subtiele middelen, aan de oppervlakte niet zoals drugs. In elke tempel, kerk is het gaande - en tempels en kerken zijn tegen drugs, en ze weten niet wat ze doen. Ze gebruiken ook subtiele drugs, niet zo grof als LSD of marihuana, maar toch drugs - want als je continu een bepaald woord chant geeft het je slaap, het kan je niets anders geven.

Je ontspant je. Het zingen zelf geeft je een diepe verveling. Hetzelfde woord - *Ram, Ram, Ram* - je gaat maar door, je gaat maar door, je gaat maar door... Wat ga je doen? Omdat de mind alleen alert blijft als er iets nieuws gebeurt, anders gaat de mind slapen. Als er iets nieuws gebeurt, is de mind alert. Als er niets nieuws gebeurt, alleen *Ram, Ram, Ram*, een chanten, en je weet dat het steeds weer zal gebeuren, oneindig, dan begint de mind zich slaperig te voelen.

Elke moeder weet dit. Wanneer een kind niet gaat slapen herhaalt ze een regel van een liedje, heel eenvoudig, twee, drie woorden, en ze herhaalt hetzelfde steeds weer - een slaappliedje. Het wordt een mantra en het kind gaat slapen. En de mind is hetzelfde - of je nu een kind bent of een

oude man maakt geen verschil - de mind valt in slaap door slaapliedjes, maar het proces is hetzelfde.

Het denken moet worden gestopt, maar niet door onbewust te worden. Het denken moet worden gestopt door bewuster, alerter, bewuster te worden, zodat de energie die zich in het denken beweegt naar het bewustzijn gaat, en er een getuigen in je ontstaat. Dus denk eraan, denken moet gestopt worden, niet door te zingen, maar door getuige te worden van het denkproces - ernaar te kijken, ernaar te kijken, een toeschouwer op de heuvels, kijkend, ziend...

Als je diep in de woorden kijkt en erin doordringt, beginnen ze te verdwijnen. Er ontstaat een hiaat, een interval. Wolken verdwijnen en de blauwe lucht wordt gezien. Je bent alert, gevoelig - niet in een coma. Er is meer onbewustheid richting het bewustzijn getrokken; je vlam is groter, vitaler, en je kunt meer zien, meer aanraken, meer ruiken. En je handelen krijgt een nieuwe kwaliteit, de kwaliteit van goddelijkheid.

Wanneer een Boeddha je aanraakt, is de aanraking anders. Jij raakt ook aan, je voelt soms ook verschillen. Je raakt iemand gewoon terloops aan, en dan beweeg je niet door de hand. Dan is de hand dood, gesloten; je zegt gewoon gedag met een dode hand. Je voelt het, dat de hand gegeven is, maar toch niet gegeven. Het was diplomatiek. De hand was niet levend, niet warm, geen ontmoeting en versmelting met jou. Soms wordt in de liefde de hand gegeven, het is een ontmoeting, er stroomt energie doorheen, het is een opening. Door de hand komt het wezen je tegemoet. Het is warm, het leeft, het vertrouwt je.

Wanneer een Boeddha je aanraakt, is het absoluut anders, de kwaliteit is veranderd. Want wanneer het bewustzijn totaal is, absoluut, wordt elke handeling totaal. Als hij je aanraakt, wordt hij alleen maar de aanraking. Hij is niets meer. Zijn hele wezen is de aanraking, hij vloeit erin over. Hij is nergens anders, hij is in de aanraking.

Op dat moment is hij geen oog meer, geen oor; op dat moment wordt zijn hele wezen getransformeerd in aanraking. Hij wordt een totale aanraking, en je zult voelen dat je verlicht wordt door zijn aanraking - een energie heeft zich in je verplaatst. Als je er niet klaar voor was zul je misschien zelfs geschokt zijn. Was je er wel klaar voor, dan zal je je verheugen, je zal er blij mee zijn.

Wanneer een Boeddha naar je kijkt, wordt hij alleen de ogen; anders is niet mogelijk, want hij is niet innerlijk verdeeld. Wanneer jij kijkt, kijk je terwijl je ook allerlei andere dingen doet. Het denken gaat door, je gaat verdeeld verder. Je ogen zijn niet totaal.

Wanneer een Boeddha naar je kijkt, zijn zijn ogen totaal. Ze zijn als een brandende zon. Ze doordringen je, ze maken een gat in je wezen, ze gaan rechtstreeks naar je hart. Je zult nooit meer dezelfde zijn - als je het toelaat. Maar je kan ook gesloten blijven en dan kan hij niet tot je doordringen. Zelfs als hij je aanraakt, raakt hij een dood lijk aan. Je kunt gesloten blijven. Als er bewustzijn is, en actie, worden bewustzijn en actie iets totaals.

*De werkelijkheid der dingen ontkennen
is hun werkelijkheid missen;
de leegte der dingen beweren
is hun werkelijkheid missen.*

De werkelijkheid der dingen ontkennen...

Er zijn filosofen geweest die de werkelijkheid van de dingen hebben ontkend. Kijk, we kunnen datzelfde op twee manieren doen.

Er is een mooi verhaal. Ooit gebeurde het: Akbar, de grote Moghul keizer, trok een lijn op de muur, en hij zei tegen zijn wijze mannen dat ze er niet aan mochten komen en hem toch kleiner moesten maken. Ze waren verbaasd en dachten: "Dat is onmogelijk!" Toen trok een van zijn wijze mannen, Birbal, er nog een lijn bij, een grotere, zonder de eerste lijn te raken. Toen de grotere lijn werd getrokken, werd de eerste lijn kleiner.

Als je een kleine lijn tekent, wordt de eerste lijn groter. Er zijn dus twee manieren. Of je maakt je wezen groter - dan wordt de wereld kleiner, kleiner, kleiner... er komt een moment dat je wezen het totaal wordt, de *Brahma*, de wereld verdwijnt. dan is er geen wereld meer. Dan is er een andere manier, en de andere is alleen maar een truc. Je blijft zeggen dat de wereld illusoir is, *Maya*, het is er niet. Je blijft de werkelijkheid van de wereld ontkennen en blijft jezelf ervan overtuigen dat het niet is, het is niet echt, het is iets van een droom. Dus overtuig je jezelf ervan dat de wereld een droom is - je voelt dat jij nu echt bent, maar dat gevoel is niet waar. Het is een misleiding.

Filosofie doet dit altijd; ze blijft zeggen dat de wereld niet echt is. Neem nou de *Vedantins*. Met Shankara gebeurde het anders. Shankara realiseerde zijn wezen: hij werd het oneindige, toen verdween de wereld omdat er geen twee oneindigheden kunnen bestaan. Als je oneindig wordt, verdwijnt de wereld, hij wordt geabsorbeerd! Want twee oneindigheden zijn niet mogelijk, er is alleen één oneindigheid mogelijk.

Shankara werd het oneindige, de *Brahma*, het absolute; toen kon hij zeggen dat de wereld illusoir is, en hij had gelijk. Maar dit was geen filosofische verklaring, het was een religieus gevoel. Hij voelde het, dat de wereld niet is. Maar toen namen de volgelingen het lied over en ze zingen het al duizend jaar. Zij zeggen dat de wereld illusoir is, het is *Maya*, het is er niet, het verschijnt alleen maar.

Je kunt via de filosofie tot het geloof komen dat, ja... je kunt het door blijven kruisen, je kunt jezelf ervan overtuigen dat het er niet is, je kunt proberen bewijzen en argumenten te vinden dat het illusoir is. En als je je mind ervan kunt overtuigen dat het illusoir is, zul je een gevoel hebben, een vals gevoel, dat je *Brahma* bent geworden.

Je MOET *Brahma* worden, dan wordt de wereld illusoir, niet andersom. Hoe zul je *Brahma* worden als de wereld illusoir wordt? En het kan niet illusoir worden omdat het alleen maar een opvatting is, denk je.

Vedantins blijven zeggen dat de wereld illusoir is, maar kijk eens naar hen. Gooi een steen naar hen toe en ze zullen boos worden, ze gaan met je vechten. De wereld is niet illusoir; zij hebben alleen een concept, een filosofie. En filosofen kunnen heel sluw zijn.

Het gebeurde eens: een volgeling van Nagarjuna... Nagarjuna was een van de grootste mystici die India heeft voortgebracht. Hij realiseerde zijn oneindige wezen, de wereld loste op. Toen kwamen er volgelingen, en volgelingen zijn altijd kopieën, gebonden, tenzij ze zelf proberen door te dringen in de werkelijkheid en het woord van hun meester niet op vertrouwen te nemen.

Het woord van de meester inspireert alleen maar, provoceert, helpt, maar het moet niet in vertrouwen worden genomen, anders wordt het een filosofie. JIJ moet het beseffen. En wanneer JIJ het beseft, alleen dan kun je zeggen: 'Ja, de meester had gelijk.' Hoe had je dat eerder kunnen zeggen? Maar het is gemakkelijk om filosofisch met je hoofd te knikken: 'Ja.'

Er kwamen volgelingen en een van de volgelingen, die een groot filosoof was, iemand die altijd argumenteerde, hij bewees op allerlei manieren dat de wereld niet is. De koning van het land riep hem bij zich, want zijn naam reikte tot aan het hof, en de koning zei: 'Denk je echt dat de wereld onecht is? Denk eens goed na, want ik ben een gevaarlijk man. En ik ben geen man van woorden, ik ben een man van daden. Ik zal iets doen dat zal bewijzen dat de wereld niet onecht is. Dus denk nog eens goed na.' De man zei: 'Er is geen sprake van nog eens nadenken. Ik heb miljoenen keren nagedacht en ik heb elk bewijs dat de wereld onwerkelijk is.'

Maar zelfs de filosoof wist niet wat de koning zou gaan doen. Hij had een dolle olifant. Toen werd de dolle olifant naar de binnenplaats gebracht, en deze filosoof werd ook op de binnenplaats gegoooid. Hij begon te schreeuwen en te rennen, met die dolle olifant achter zich aan. De dolle olifant kreeg hem te pakken. Op dat moment begon hij tegen de koning te zeggen: 'Red me! Die olifant is echt. Ik trek mijn uitspraak in!'

Hij werd gered. Opnieuw riep de koning hem bij zich, toen hij weer bij zinnen kwam - voor de rest

beefde en zweette hij en had overal blauwe plekken en bloedde op vele plaatsen. De koning zei: 'Wat heb je nu te zeggen?' Hij antwoordde: 'De wereld is onwerkelijk.' De koning zei: 'Wat bedoel je? Net toen de olifant je wilde doden, toen zei je dat de wereld echt was. Nou verander je weer?'

De filosoof zei: 'De olifant, de man, de bewering, ze zijn allemaal onwerkelijk. De olifant, de waanzin van de olifant, de man die u voor u ziet, de man die beweerde dat de wereld echt is - allemaal zijn ze onwerkelijk.' De koning zei: 'Dan zal ik die dolle olifant maar weer roepen.' En de filosoof zei: 'Dan zal hetzelfde weer gebeuren: Ik zal zeggen dat het echt is. Maar dan opnieuw, wat kan ik anders?'

Filosofie kan heel sluw zijn. Je kunt spelletjes met jezelf blijven spelen en jezelf ervan overtuigen dat de wereld onwerkelijk is. Maar vanwaar de noodzaak om te bewijzen en te overtuigen? Die noodzaak komt omdat je het niet weet. Wanneer je het weet, is er geen sprake van overtuigen, bewijzen of argumenteren. Filosofie is een substituut voor kennis. Als je weet, dan is filosofie niet nodig. Als je het niet weet, dan is het wel nodig, want kennis verkregen door filosofie lijkt op echte kennis.

Het gaat er niet om te bewijzen dat de wereld onwerkelijk is. Deze sutra zegt:
De werkelijkheid der dingen ontkennen
is hun werkelijkheid missen...

En hun werkelijkheid is God, hun werkelijkheid is de waarheid. De boom is er. Als je de realiteit van de boom ontkent, heb je het goddelijke erin ontkend, de waarheid erin. De boom is slechts een feit; een feit is slechts een bedekking van de waarheid. De vogel is een ander feit, maar de waarheid is dezelfde. Soms verschijnt de waarheid als vogel, soms als boom, soms als rots, soms als mens. Dit zijn allemaal vormen.

Feiten zijn vormen, maar in elk feit zit, als je dieper gaat, de waarheid. Als je alle vormen ontkent, heb je het vormloze binnenin ontkend. Als je zegt dat niets echt is, hoe kan het goddelijke, hoe kan God dan echt zijn? Als je zegt dat deze wereld illusoir is, hoe kan de schepper van een illusoire wereld dan echt zijn? En hoe kan een echte God een onwerkelijke wereld scheppen?

Dat is onmogelijk, want uit werkelijkheid komt werkelijkheid voort; uit onwerkelijkheid komt onwerkelijkheid voort. Een echte God kan geen onwerkelijke wereld scheppen. En als de wereld onecht is, is de schepper ook onecht. Als je de feitelijkheid ontkent, dan ontken je de waarheid.

Zegt de sutra van Sosan:

De werkelijkheid der dingen ontkennen
is hun werkelijkheid missen...

En die realiteit is de waarheid. De leegheid van de dingen beweren is opnieuw hun werkelijkheid missen. Als je zegt dat de dingen wel zijn, maar dat ze leeg zijn, is dat ook een filosofisch standpunt - iets beter dan het eerste. Het eerste zegt dat de hele wereld onwerkelijk is, het is niet, het is niet-bestaand; het is alleen in je mind, het is nergens anders; het is een mind projectie, het is een gedachte, het is als een droom.

De andere filosofie, die iets beter is, zegt dat de dingen zijn, maar ze zijn leeg. Ze dragen geen zelf in zich, ze zijn niet substantieel. Ze zijn dood, leeg van binnen. Ze zijn niets anders dan combinaties; er is geen zelf. De boom is er, maar alleen als een combinatie; de boom heeft geen zelf, geen *atman*. Als je de combinaties uit elkaar haalt, blijft er niets over. Het is net als met een mechanisme: als je alle onderdelen van de machine uit elkaar haalt, blijft er niets over.

Ook dat is niet waar, want een boom bestaat niet als een samenstelling maar als een wezen. Zelfs een rots heeft zijn eigen wezen; als je gevoelig en alert wordt zul je zien dat zelfs een rots zijn stemmingen heeft. Soms is hij gelukkig en dan kun je het geluk van de rots voelen; soms is hij

ongelukkig en dan kun je het ongeluk van de rots voelen; en soms zingt hij en kun je het lied horen.

Maar JIJ hebt zoveel gevoeligheid nodig, want op dit moment kun je het lied van een Boeddha niet horen - hoe kun je het lied van een rots dan horen? Je bent doof en blind, je bent ongevoelig en afgestompt.

Je bent niet bewust - je bewustzijn is zo'n klein fragment dat het uitgeput raakt in dagelijkse zaken, in de dagelijkse routine. Je bent bewust genoeg om naar kantoor te gaan en thuis te komen zonder ongelukken onderweg; zoveel bewustzijn heb je. Maar je kunt de rots niet voelen, je kunt de boom niet voelen.

Nu komen wetenschappers erachter dat bomen zoveel gevoeligheid hebben als je je niet kunt voorstellen. Bomen verwelkomen mensen als ze vriendelijk zijn, en ze worden gesloten als ze onvriendelijk zijn. Als de tuinman komt en doorgaat met snoeien en knippen, raakt de boom gesloten. Nog voordat de tuinman is gekomen... hij komt binnen en de hele tuin is gesloten, want de vijand komt eraan.

Een wetenschapper die heel diepgaand onderzoek deed, merkte op dat bomen zich niet alleen bewust worden van handelingen, maar zelfs van je gedachten. Hij deed een experiment met een plant: de plant werd aangesloten op subtiele instrumenten om er zeker van te zijn wat er binnenin gebeurde. En hij dacht: "Als ik nou eens die plant plotseling doormidden snij, wat gebeurt er dan?" En de naald op het instrument begon snel te trillen; de plant had de gedachte opgepikt.

Toen probeerde hij allerlei experimenten uit. Hij had de plant niet gesneden, hij had haar geen kwaad gedaan - alleen het idee! En telkens als de gedachte er was, liet de naald zien dat de plant erg ongerust en boos was. En dat niet alleen: als je een plant afsnijdt, zullen de planten in de buurt ook verdriet, zorgen, woede, angst vertonen. Nu zijn er instrumenten die kunnen laten zien wat er in de plant gebeurt, en vroeg of laat zullen er instrumenten zijn die laten zien wat er in een rots gebeurt.

Alles leeft, niets is leeg. Alles is gevuld met bewustzijn, verschillende soorten bewustzijn - daarom kun je er niet in doordringen. Het is moeilijk vanwege de verschillende talen van bewustzijn. Een boom heeft een ander soort bewustzijn, een rots weer heel anders. Het is moeilijk om met hen te communiceren omdat de talen verschillen, maar als je alerter wordt, bewuster, en je bent niet vervuld van gedachten in de mind, dan kun je zelfs een rots benaderen. Niets is leeg; alles heeft een eigen ik.

Hindoes zijn zich er altijd van bewust geweest dat alles een god in zich heeft. Daarom kunnen ze een rivier aanbidden, ze kunnen een boom aanbidden, want ze zeggen deze god van de boom, god van de rivier, god van de rots... Alles in de wereld is vol van God; niets is leeg.

Zodra je zegt dat de dingen leeg zijn, loop je opnieuw hun werkelijkheid mis. Maar waarom proberen filosofen te bewijzen dat de dingen niet zijn, of leeg zijn? Dat proberen ze, want als bewezen kan worden dat de dingen leeg zijn, dan ben jij vol - relatief word jij voller. Leegte alom, jij wordt vol.

Maar dit is een verkeerde manier. Word vol! Deze relatieve-truc zal niet helpen. Wanneer je vol wordt met liefde, bewustzijn, meditatie, dan zul je niet zien dat de wereld leeg is. In feite, omdat JIJ leeg bent, ziet alles er leeg uit. Omdat je met lege ogen kijkt, wordt alles leeg - je brengt jezelf naar de dingen.

Als je geen liefde hebt, zul je zien dat er geen liefde is in de wereld. Als je een hart hebt dat met liefde klopt, zul je de hartslag overal voelen, overal om je heen - in de bries die door de bomen waait, in de rivier die naar de oceaan stroomt. Je zult overal liefde voelen! Je zult het kunnen voelen. Je kunt alleen voelen wat je hebt; iets anders kun je niet voelen.

Filosofie is een truc om relatief te voelen. En we worden er allemaal slachtoffer van, want we zijn allemaal experts in deze truc. Daarom geloof je het meteen, als iemand zegt dat je buurman een slecht mens is, immoreel - want als hij slecht en immoreel is word jij ineens moreel en goed. Als iemand zegt dat je buurman een hele morele, heilige, wijze man is, kun je dat niet geloven. Dan zeg je: "Kom dan met bewijzen! Wat heb je voor bewijzen? Waar baseer je dat op? Ik ken hem

heel goed, hij is mijn buurman. Zo is hij helemaal niet." Waarom?

Altijd als iemand iets tegen een ander zegt geloof je dat onmiddellijk, trek je dat nooit in twijfel. Daarom gaat er zoveel roddel rond. Maar altijd als iemand iets positiefs zegt over iemand, ben je meteen op je hoede. Waarom? Want als hij zo goed is, word jij opeens slecht. Als er een wijze is, wie ben jij dan? Jij bent een dwaas. En als er een heilige is ben jij een zondaar. Je bent je misschien niet bewust van die truc, maar zo gaat het spelletje door.

Er zijn twee wegen: of je wordt een heilige of je bewijst dat iedereen een zondaar is. Filosofie blijft die truc maar uithalen. Wat je ook wilt zijn, ontzeg je aan de wereld. Maar dat zal niet gaan helpen. Je houdt niemand voor de gek, alleen jezelf.

Deze sutra van Sosan zegt:

*De werkelijkheid der dingen ontkennen
is hun werkelijkheid missen;
de leegte van de dingen beweren
is opnieuw hun werkelijkheid missen.*

*Hoe meer je erover praat en denkt,
hoe verder je van de waarheid afdwaalt.*

Denken is dwalen, afdwalen. Wanneer je ergens aan denkt, ben je meteen begonnen met afdwalen. Ik ben hier, je kunt bij mij zijn - maar als je aan mij begint te denken ben je op een reis die steeds verder gaat, en hoe meer je je bezighoudt met denken, hoe verder je afdwaalt. Denken is een manier om aan de werkelijkheid te ontsnappen; het geeft je een innerlijke richting, het maakt een pad in je mind en je beweegt je daarop voort.

Een denker is nooit hier en nu, hij is nooit in het heden, hij is altijd ergens anders. Een mediteerder is altijd hier en nu, hij is nergens anders. Daarom is denken de enige barrière in meditatie. Je moet je bewust worden, en hoe meer je je bewust wordt, hoe meer je ophoudt met denken.

Ik breng je een roos en je begint te denken. Onmiddellijk zegt de mind: 'Mooi! Ik heb nog nooit zo'n mooie roos gezien!' Of 'ik heb nog een paar andere rozen gezien, net als deze,' en je gaat verder. En dan kan je mind de vraag stellen: 'Wat is schoonheid?' Niemand weet het, niemand is ooit tot een conclusie gekomen.

Een van de grote Britse filosofen van deze eeuw, G.E. Moore, heeft een boek geschreven, Principia Ethica, een van de beste logische pogingen om te definiëren wat goed is. En na twee- of driehonderd bladzijden compacte logische redenering zegt hij dat het moeilijk is om te definiëren wat goed is. Uiteindelijk zegt hij dat het ondefinieerbaar is - maar na twee- of driehonderd pagina's van argumenteren.

Een van de scherpste geesten blijft het maar proberen, via deze manier of die, via deze deur en die, en hij klopt en klopt en hij komt tot de conclusie dat het goede ondefinieerbaar is. Waarom? Hij zegt dat het gewoon een kwaliteit is, net als geel. Hoe definieer je geel? Wat zeg je als iemand vraagt: 'Wat is geel?' Dan zeg je: 'Geel is geel.' Hoe definieert je het?

Een roos is een roos is een roos. Hoe ga je dat definiëren? Als je zegt dat het mooi is, weet je dan wat schoonheid is? Heeft iemand het ooit gedefinieerd? Nee. Ze zeggen dat schoonheid ondefinieerbaar is. Als je het vergelijkt met andere rozen... weet je dat alles onvergelijkbaar is? Hoe kun je het vergelijken met andere rozen? Deze roos is gewoon DEZE roos, het is geen andere roos. Waarom heb je het dan over andere rozen?

En als je andere rozen erin brengt wordt je mind een rommeltje; dan heb je van alles in je mind en dat wordt een barrière, en deze roos zal je niet kunnen benaderen. En hier was iets echts - zij had tot je door kunnen dringen, haar geur had tot je door kunnen dringen.

De roos stond klaar om op je hart te kloppen, maar je begon erover na te denken. En tegen de tijd

dat je terugkomt zal de roos er niet meer zijn, want de roos wacht niet; ze zal verwelkt zijn.

Ze had een boodschap, ze bracht iets van het onbekende met zich mee. Maar dat onbekende is delicaat, het kan niet eeuwig en altijd doorgaan. Ze bracht iets mee van het hogere, elke roos brengt het mee. Elke ochtend komt het, klopt op je deur, maar jullie zijn geweldige denkers. Iets van het onbekende, van het goddelijke, iets van buiten de tijd dringt door in de tijd door een roos. Maar als je denkt, loop je het mis, want in het denken dwaal je af, ben je al weg.

Een filosoof denkt over een roos. Een dichter voelt over een roos. En als je moet kiezen, kies dan altijd voor een dichter. Hij raakt de werkelijkheid beter aan dan een filosoof. En een mysticus denkt noch voelt - hij blijft simpelweg in de aanwezigheid van de roos. Want het gevoel gaat ook weg - niet zo ver als het denken, maar het gevoel gaat ook weg, want gevoel is ook een subtiele activiteit.

Een mysticus blijft simpelweg in de aanwezigheid van de roos. Geen activiteit, geen denken, geen gevoel - hart noch hoofd. Hij is gewoon bij de roos. Dit noemen de Hindoes *satsang*. Wanneer er een roos is van een mens, een Boeddha, een Meester, blijf je gewoon bij hem. Je denkt niet, je voelt niet. Je blijft gewoon bij hem - gewoon bij hem - je bestaat met hem. Dit noemen de Hindoes *satsang*: bij de waarheid zijn. Het woord *satsang* betekent in de aanwezigheid van de waarheid zijn.

Een roos is er - wees erbij. Creëer geen enkele activiteit, subtiel of grof. Denken is een hele grove activiteit, voelen is een subtiele activiteit. Maar je weet dat gevoel kan veranderen in denken, denken kan veranderen in voelen. Ze zijn inwisselbaar, ze zijn niet ver van elkaar verwijderd. Gevoel is denken onderweg, misschien het zaadje, of net ontkiemend, en denken is de boom, maar het proces is niet anders. Hart en hoofd zijn niet ver van elkaar verwijderd. De dingen beginnen in het hart en onmiddellijk, voordat je je ervan bewust wordt, hebben ze het hoofd bereikt.

Gewoon erbij... dan wordt alles onthuld, dan staan alle deuren open. Er zijn geen vragen, geen antwoorden. Je bent gewoon één geworden met de werkelijkheid. Denken - en je bent gescheiden. Voelen - niet zo gescheiden maar toch gescheiden, ermee verbonden maar toch gescheiden.

Noch denken, noch voelen, gewoon zijn met, en plotseling ben je er niet en is de wereld er niet. De Ene, de *Brahma*, wordt geopenbaard. Jij en de wereld, allebei zijn ze één geworden. Het oneindige is er, het vormloze is er - en dat is de waarheid.

Waarheid is geen filosofische conclusie, het is een existentiële ervaring. Het is noch gedachte noch gevoel, het is existentieel - met je totale wezen ben je erbij. Wanneer een waterdruppel in de oceaan valt, of hij nu met het hoofd of met het hart valt of helemaal valt, hij valt totaal - hart, hoofd, alles; goed, slecht, alles; heilige, zondaar, alles. Hij valt totaal!

Heiligen kunnen het goddelijke niet kennen, omdat ze te goed zijn en hun goedheid de barrière wordt, evenmin als zondaars, omdat zij denken dat ze te slecht zijn en hun in-slechtheid de barrière wordt. Iemand die noch een heilige noch een zondaar is, noch het een noch het ander, iemand die niets gekozen heeft, iemand die niets beweert, dat "ik ben zus of zo", die gewoon in de aanwezigheid blijft, kan het goddelijke kennen.

En je hoeft niet naar de Himalaya, want je kunt bij een rots blijven en het zal gebeuren: je hoeft niet naar de tempel te gaan! Je kunt bij een boom blijven en het zal gebeuren. Je hoeft niet eens naar de boom te gaan: je kunt bij jezelf blijven en het zal gebeuren - want het is overal. Elk atoom vibreert ermee, elk atoom viert het. Alles is niets anders dan dat.

*Hoe meer je erover praat en denkt,
hoe verder je van de waarheid afdwaalt.
Stop met praten en denken,
en er is niets dat je niet zult kunnen weten.*

Niet denken is de deur. Geen-woord is de poort. No-mind is de weg.
Hoe bereik je dit? Wat ga je doen om dit te bereiken? Alleen luisteren helpt niet, want de mind is zo slim. De mind zal hierover gaan nadenken, over wat Sosan zegt. De mind zal gaan denken en er theorieën omheen draaien. De mind zal zeggen: 'Ja, het lijkt juist.'
Maar de mind zal zeggen 'het lijkt juist' en je bent verdwaald. De mind zal zeggen 'nee, het lijkt moeilijk, onmogelijk. Hoe kun je stoppen met denken?' en je bent afgedwaald.
Luister naar de mind en je bent nooit dicht bij de waarheid. Luister naar de geest en je bent altijd op reis.

Ik heb eens gehoord over een vrouw die een filosoof was, een denker - had vele boeken geschreven, was heel bekend. En toen zei ze plotseling tegen haar vrienden dat ze ging trouwen. Nooit was er enig gerucht geweest over haar liefdesaffaires, want mensen die denken hebben nooit lief. Niemand had ooit gedacht dat ze zou gaan trouwen, dus waren ze verbaasd. Ze zeiden: 'Wie is die man?'
Dus vertelde ze de naam - ze waren nog meer verbaasd. Ze zeiden: 'Wat zie je in die man?'

Een heel gewone man... en deze vrouw was heel bekend. Ze was professor aan een universiteit, had veel boeken geschreven, haar naam was bekend in het hele land.
'Met deze man? Waarom, wat zie je in hem?'
Ze zei: 'Eén goed ding - hij is handelsreiziger. Hij zal hier nooit zijn, hij zal altijd op reis zijn.'
Denkers zijn altijd getrouwd met handelsreizigers. 'Hij zal hier nooit zijn en ik zal vrij zijn om te denken en mijn dingen te doen.'

Getrouwd zijn met de mind is getrouwd zijn met een handelsreiziger, een reizende verkoper die altijd op reis is. En door deze altijd reizende mind kun je nooit in contact komen met het werkelijke. Je eet, maar je mist het eten. De smaak, de smaak, de geur - je mist het. Je blijft gewoon dingen naar binnen proppen. Het is grof! Maar waarom mis je het? Omdat je mind blijft denken; je denkt aan duizend en één dingen terwijl je eet.

Zegt Rinzai: 'Als ik eet, eet ik alleen, en als ik slaap, slaap ik alleen.'
Iemand zei: 'Maar daar is niets bijzonders aan, iedereen doet het.'
Rinzai lachte en zei: 'Als iedereen het doet, is iedereen een Boeddha, iedereen is dan verlicht.'

Eten - gewoon eten, erbij zijn. Wandelen - gewoon wandelen, wees erbij. Ga niet vooruit, spring niet van hier naar daar. De mind gaat altijd vooruit of blijft achter. Blijf bij het moment.
In het begin zal het heel moeilijk zijn om bij het moment te blijven. En soms is het moment niet erg gelukkig. Je bent boos, dan begint de mind te denken aan berouw of probeert iets te doen zodat de boosheid nooit meer voorkomt. Soms ben je verdrietig; je zet de radio of de TV aan, je gaat een boek lezen, omdat je niet verdrietig wilt zijn. Je wilt de mind afleiden. En omdat ellendige momenten meer zijn dan gelukkige momenten wordt het een constante gewoonte. En wanneer het een vaste gewoonte is, ben je niet thuis, zelfs wanneer het geluk komt. Je bent ergens anders.

Maak er een punt van: wat dan ook - verdriet, woede - wat dan ook - depressie, ongeluk - wees erbij. En je zult plotseling verbaasd zijn dat als je bij verdriet blijft, verdriet verandert in iets moois, verdriet wordt een diepte. Als je bij woede blijft, er niet aan denkt, maar er gewoon bij bent, wordt woede getransformeerd; het wordt vergeving. Als je bij seks blijft, krijgt seks een andere kwaliteit; het wordt liefde.

Als je begint te leven met het moment, zul je zien dat jouw erbij zijn een wonder is, dat het magisch is. Het geluk wordt dieper. Gewoonlijk zit je geluk alleen maar aan de oppervlakte. Diep van binnen draag je miljoenen dingen met je mee; alleen aan de oppervlakte. Als je erbij blijft, wordt het dieper en dieper en dieper. Als je ermee gaat leven, wordt alles getransformeerd omdat je een nieuwe kwaliteit van zijn, van bewustzijn, van getuige zijn meebrengt. Vecht niet tegen verdriet en verlang niet naar geluk, want daarmee ga je weg, dwaal je af.

Is het je opgevallen? Als je op vakantie gaat naar de Himalaya of naar Zwitserland, plan je maandenlang om daar aan te komen, en zodra je aankomt is je mind al begonnen met het plannen van wanneer je vertrekt, hoe je terug naar huis gaat. Kijk nou! Maandenlang heb je gepland hoe je zou aankomen en zodra je aankomt - of zelfs voordat je aankomt, gewoon onderweg - zijn je gedachten al begonnen met plannen om terug te gaan: hoe moet ik terug?

Elke aankomst is slechts het begin van een vertrek. En je bent er nooit omdat je er niet kunt zijn. Weer thuis begin je te denken. Terug thuis begin je te denken aan wat er in de Himalaya is gebeurd, welke mooie ervaringen je hebt meegemaakt - en je was er nooit. Het is alsof je erover gelezen hebt, alsof iemand anders het je verteld heeft. Je kijkt naar de herinnering alsof het geheugen op zichzelf functioneert; het neemt foto's en wordt een album. Thuisgekomen open je het album en ziet het, en je zegt tegen vrienden: "Mooi!" En je gaat plannen maken - volgend jaar ga je weer naar de Himalaya.

De mind is nooit waar jij bent: bewustzijn is er altijd waar jij bent. Laat steeds meer mind en minding vallen en word steeds meer bewust en alert. Breng jezelf samen in het moment.

Moeilijk in het begin. De mind zal, vanwege de oude gewoonte, steeds weer weggaan. Breng hem terug. Je hoeft niet te vechten! Roep hem gewoon terug: 'Kom.' Opnieuw zal hij weggaan... binnen enkele seconden zal hij er niet meer zijn. Roep hem weer terug.

En geleidelijk aan, wanneer je begint te genieten van DIT moment - het eeuwige nu, de enige tijd die er is, het enige bestaan dat er is, het enige leven dat er is - wanneer je begint te genieten, zal de mind er steeds meer naar toe komen. Steeds minder zal hij weggaan. Dan vindt er een afstemming plaats. Plotseling ben je hier, thuis, en wordt de werkelijkheid onthuld. De werkelijkheid was er altijd al, JIJ was er niet. Het is niet de waarheid die gezocht moet worden, jij bent het die thuisgebracht moet worden.

4. Keer terug naar de wortel

*Terugkeren naar de wortel is de betekenis vinden,
maar schijn nastreven is de bron missen.*

*op het moment van innerlijke verlichting
is er een voorbijgaan aan verschijning en leegte.*

*De veranderingen die zich voordoen in de lege wereld
noemen we alleen echt vanwege onze onwetendheid.*

*Zoek niet naar de waarheid;
hou alleen op meningen te hebben.*

*Blijf niet in de dualistische staat;
vermijd dergelijke bezigheden zorgvuldig.*

*Als er een spoor is van dit en dat, goed en fout,
zal de essentie van de mind verloren gaan in verwarring.*

*Hoewel alle dualiteiten voortkomen uit het ene,
wees zelfs aan dit ene niet gehecht.*

*Wanneer de mind ongestoord in de weg bestaat,
kan niets in de wereld grieven,
en wanneer iets niet langer kan grieven,
houdt het op te bestaan op de oude manier.*

*Wanneer er geen discriminerende gedachten opkomen,
houdt de oude mind op te bestaan.*

De aard van het bewustzijn is om gewoon een spiegel te zijn. De spiegel heeft geen eigen keuze. Wat er ook voor hem komt, het wordt gereflecteerd - goed of slecht, mooi of lelijk - wat dan ook. De spiegel heeft geen voorkeur, oordeelt niet, veroordeelt niet. De aard van het bewustzijn, aan de bron, is gewoon spiegelen.

Een kind wordt geboren; het weerspiegelt alles wat voor hem komt. Hij zegt niets, hij interpreteert niet. Op het moment dat er interpretatie komt, heeft de spiegel zijn spiegeling verloren. Nu is hij niet meer zuiver. Nu is hij gevuld met meningen, verstoord, vele fragmenten, verdeeld, gespleten. Het is schizofreen geworden.

Als het bewustzijn verdeeld is, niet spiegelen, wordt het de mind. De mind is een gebroken spiegel.

In wezen is mind bewustzijn. Als je stopt met discrimineren, als je stopt met de tweedeling - dit tegen dat kiezen, dit leuk vinden, dat niet leuk vinden - als je deze tweedeling achterwege laat, wordt de mind weer een spiegel, een zuiver bewustzijn.

Waar een zoeker zich dus helemaal voor in moet spannen is hoe je meningen, filosofieën, voorkeuren, oordelen, keuzes moet laten vallen. En dit mag geen keuze op zich worden - dat is het probleem.

Probeer dus het fundamentele probleem te begrijpen, anders kun je DIT tot een keuze maken: 'Ik zal niet kiezen, ik zal keuze-loos blijven. Nu is keuze niet voor mij, nu ben ik voor keuze-loos bewustzijn.'

Dit is weer hetzelfde geworden - je hebt gekozen. Nu ben je tegen keuze en voor keuzeloosheid. Je hebt het gemist. Niemand kan voor keuzeloosheid zijn, want het vóór zijn IS keuze.

Wat moet er dan gedaan worden? Er is gewoon begrip nodig, er hoeft niets gedaan te worden. Het ultieme wordt niet bereikt door inspanning maar door begrip.

Geen enkele inspanning zal je daarheen leiden, want inspanning komt altijd voort uit de duale

mind. Dan heb je een hekel aan de wereld en hou je van God; dan heb je geen voorkeur voor gebondenheid, maar een voorkeur voor vrijheid; dan zoek je de MOKSHA, de ultieme bevrijding.

Maar opnieuw is de mind binnengedrongen, en de mind blijft binnenkomen. En je kunt niets doen - je moet gewoon alert zijn op de hele situatie.

Als je alert bent, valt in een plotselinge verlichting de mind weg. Plotseling ben je één met het spiegelend bewustzijn; je bent teruggevallen tot je basis, tot je wortel. En wanneer je diep van binnen tot de wortel bent gevallen, valt het hele bestaan tot de wortel.

Het bestaan verschijnt aan je zoals je bent. Dit is een van de fundamentele wetten. Wat je ziet hangt af waar je vandaan ziet. Als je een mind bent, verdeeld, dan is het hele leven verdeeld. Het bestaan weerklinkt je wezen. Als je een mind hebt, gespleten, dan wordt de hele wereld gezien als gespleten, dan staat de dag tegenover de nacht. Dat is niet zo, want de dag gaat over in de nacht, de nacht gaat over in de dag - ze maken een hele cirkel. Ze staan niet tegenover elkaar, ze vullen elkaar aan. Zonder de nacht kan er geen dag zijn, en zonder de dag kan er geen nacht zijn. Ze kunnen dus niet tegengesteld zijn; diep van binnen zijn ze één.

Leven en dood verschijnen als tegengestelden omdat JIJ verdeeld bent. Anders wordt leven dood, dood wordt leven. Je wordt geboren, en diezelfde dag ben je begonnen te sterven. En op het moment dat je sterft is er een nieuw leven ontstaan. Het is een cirkel - de YIN en YANG cirkel van de Chinezen.

Die cirkel moet steeds weer worden herinnerd. Het is een van de meest fundamentele symbolen ooit ontdekt. Geen enkel ander symbool kan ermee vergeleken worden - het kruis, het hakenkruis, het AUM - nee, niets is te vergelijken met de Chinese YIN en YANG, want YIN en YANG omvat heel de tegenstellingen van het bestaan: de donkere nacht en de heldere dag, leven en dood, liefde en haat.

Alle tegenstellingen gaan samen in het bestaan. Van binnen ben je verdeeld, van buiten zijn ze verdeeld. Wanneer je tot je bron valt en je één wordt, valt het hele bestaan plotseling in één lijn en wordt één. Wanneer je één bent, verschijnt de BRAHMA, het ultieme verschijnt, want voor de één kan alleen één verschijnen; voor de twee, de twee; voor de velen, de velen. En jullie zijn velen, jullie zijn een menigte - zelfs geen twee. Je hebt vele vele zelden in je.

Gurdjieff zei altijd dat je een huis bent waar niemand weet wie de gastheer is. Er zijn veel mensen, iedereen is te gast - maar omdat niemand weet wie de gastheer is, denkt iedereen dat hij de gastheer is. Dus wie op enig moment machtig wordt, speelt de rol van gastheer. Wanneer woede machtig wordt, wordt woede de gastheer. Wanneer liefde krachtig wordt, wordt liefde de gastheer. Wanneer jaloezie machtig wordt, wordt jaloezie de gastheer. Maar het is een voortdurend gevecht, want er zijn vele gasten en iedereen wil de gastheer zijn, de eigenaar van het huis. En niemand weet wie de eigenaar is. Of de eigenaar heeft een lange reis gemaakt en is niet teruggekeerd, of de eigenaar ligt vast te slapen.

Je ligt zelf vast te slapen. Vandaar dat alle Jezusen, Krishna's, Boeddha's erop aandringen: 'Ontwaak!' Jezus blijft het woord 'wakker' vele malen gebruiken: 'Ontwaak, kijk, wees alert.' Boeddha blijft zeggen: 'Word bewuster.'

De betekenis is één en dezelfde: dat de gastheer zal verschijnen als je je bewust wordt. En op het MOMENT - en dat is het mooie ervan - dat de gastheer verschijnt, verdwijnen de gasten. Op het moment dat de meester verschijnt, vallen de dienaren gewoon op hun plaats en worden ze dienaren. Ze claimen niet dat zij de meesters zijn.

Het echte probleem is dus niet om te vechten met woede, jaloezie, haat. Het echte probleem is om de meester bewust te maken. Zodra hij bewust is, is alles in orde. Maar dit bewustzijn is alleen mogelijk als je naar de bron valt.

De mind blijft verdeeld, hij kan niet één worden - dat is de aard van de mind. Probeer de aard van de mind te begrijpen, dan worden deze sutra's van Sosan duidelijk, transparant.

De aard van de mind is om op zo'n manier naar iets te kijken dat het tegenovergestelde moet worden ingebracht. Zonder het tegendeel kan de mind het niet begrijpen. Als ik zeg 'wat is licht?' hoe zal de mind het dan begrijpen? Onmiddellijk moet er duisternis aan te pas komen.

Als je naar het woordenboek gaat - het woordenboek is een vicieuze cirkel - als je zoekt naar wat licht is, zegt het woordenboek: dat wat geen duisternis is. Om licht te vernietigen moet duisternis worden ingebracht. Wat een onzin! En als je naar de definitie van duisternis gaat, zul je verbaasd zijn - dan moet het licht binnengebracht worden. Wat is duisternis? Dan zeggen ze: dat wat geen licht is.

Je hebt geen van beide gedefinieerd, want beide blijven ondefinieerbaar. En hoe kun je van het ene ondefinieerbare het andere definiëren, dat ondefinieerbaar is? Het hele spel van het woordenboek is dat je nooit naar het geheel kijkt.

Als je taalkundigen vraagt 'wat is mind?' zeggen ze 'niet materie'. En, 'wat is materie?' zeggen ze 'niet mind'. Geen van beide is gedefinieerd. Hoe kan een ongedefinieerde term iets definiëren? Als ik je vraag waar je woont, zeg je: 'Ik ben een buurman van A.' En als ik je vraag waar deze A woont, zeg je: 'Hij is mijn buurman.' Hoe moet ik de plaats vinden waar je woont? Want noch A is gedefinieerd, noch jij; A woont bij B en B woont bij A. Maar zo gaat het.

De mind kan niets begrijpen tenzij het tegenovergestelde wordt ingebracht, want door contrast lukt het de mind om te zien. Het leven kan niet worden begrepen als er geen dood is, en geluk is onmogelijk te voelen als er geen ongeluk is. Hoe kun je je gezond voelen als je nooit ziekte hebt gekend? Je kunt gezond zijn, maar je kunt het niet voelen. Gezond zijn is mogelijk zonder ziekte, maar de mind kan het niet controleren, de mind kan het niet weten. Je moet ziek worden.

Voor de mind moet je, om een heilige te zijn, eerst een zondaar zijn, en om gezond te zijn moet je ziek zijn, en om verliefd te zijn moet je haten. Als je liefhebt en er is geen haat zul je het niet kunnen weten, je mind zal het op geen enkele manier ontdekken. En niemand anders zal het kunnen weten.

Dat is het probleem met een Boeddha of een Jezus. Boeddha is vol liefde, maar we kunnen zijn liefde niet ontdekken - hij heeft geen contrasterende achtergrond, geen haat. We hebben nooit haat in zijn ogen gezien, en we hebben nooit woede in zijn ogen gezien. Hoe kunnen we weten dat hij liefheeft? Zijn liefde wordt onbegrijpelijk.

Voor de mind is alles begrijpelijk als het tegenovergestelde wordt ingebracht. Maar op het moment dat je het tegendeel inbrengt, vervals je het bestaan, want in het bestaan is er niet zoiets als 'tegenovergesteld'.

De mind gaat door het tegenovergestelde heen en het bestaan is een eenheid. Het bestaan is *advaita*, het bestaan is niet duaal - er is geen probleem. Waar ligt de grens van de dag, wanneer de dag stopt, ophoudt te bestaan, en de nacht begint? Is er een kloof tussen die twee? Alleen als er een kloof is, is de grens mogelijk. Maar er is geen grens! De dag smelt gewoon in de nacht, hij gaat op in de nacht, en de nacht gaat weer op in de dag. Het leven is één, het bestaan is één - de mind is duaal.

Als je dus blijft kiezen zul je nooit bij de bron komen. Dan zul je je vastklampen aan het leven en bang zijn voor de dood. Dan zul je je vastklampen aan liefde en bang zijn voor haat. Dan zul je je vastklampen aan het goede en bang zijn voor het slechte. Dan klamp je je vast aan God en ben je bang voor de Duivel.

Het leven is één. God, Duivel - één. Er is geen scheiding waar God eindigt en waar de Duivel begint; dat kan niet. In het leven zijn Ram en Ravan één, maar voor de mind zijn ze vijanden, vechten ze met elkaar. Voor de mind is alles een conflict, een oorlog.

En als je kiest, blijf je deel uitmaken van het spel. En hoe niet te kiezen is de hele kunst van de religie, hoe in een keuzeloosheid te vallen.

Maar onthoud, kies niet voor keuzeloosheid! Anders zul je, als je naar mij of naar Sosan of Krishnamurti luistert, betoverd raken door het woord 'keuzeloosheid'. Je mind zal zeggen: 'Dit is heel goed. Dan is extase mogelijk en veel gelukzaligheid zal je overkomen als je keuze-loos wordt. Dan wordt de deur van de mysteries van het leven geopend.'

De mind voelt zich hebzuchtig. De mind zegt: 'Oké, dan kies ik voor keuzeloosheid.' De deur is gesloten, alleen het etiket is veranderd, maar je bent het slachtoffer geworden van de oude truc.

*Terugkeren naar de wortel is de betekenis vinden,
maar schijn nastreven is de bron missen.*

Terugkeren naar de wortel is de betekenis vinden...

Wat is het doel van dit hele spel van het bestaan? Wat is de betekenis van al deze bomen die groeien, en mensen, en dieren, en vogels? Wat is de betekenis van deze aarde en deze hemel? Wat is de betekenis van dit geheel? Waar vind je de betekenis?

Voor de mind moet de zin liggen in het einde - waar dit bestaan naartoe gaat moet de zin zijn, de bestemming. Voor de mind moet de betekenis ergens in de bestemming liggen: waar we naartoe gaan.

En deze sutra van Sosan zegt: terugkeren naar de wortel is de betekenis vinden... niet in de toekomst, niet in verlangen en bestemming, niet ergens anders, maar naar de wortel. Niet in het einde maar in het begin.

Probeer te begrijpen. Veel dingen moeten begrepen worden. Ten eerste, als er enige betekenis is moet het in het zaadje zitten. Misschien verborgen, niet zichtbaar, maar het moet in het zaadje zitten, want er kan niets komen dat niet in het zaadje zit. Niets kan voortkomen uit leegte.

Zelfs als er een bestemming is, moet die verborgen zijn in het zaadje, net als een bloem verborgen in het zaad - de bloem is de betekenis van de boom. Als ze bloeit is ze extatisch, als ze bloeit zingt en danst ze. Het heeft het bereikt, het is gelukkig, het is verrukt, het mist niets meer. De bloem is slechts een verrukking, de dans van de boom dat "ik heb het bereikt!"

Maar die bloemen moeten ergens in het zaadje gezeten hebben, hoe kunnen ze anders ontstaan? Het einde moet in het begin zijn; de omega moet verborgen zijn in de alfa.

Jezus zegt: 'Ik ben het begin en het einde. Ik ben de alfa en de omega.'

Het begin is het einde, want het einde is misschien nog niet geopenbaard, maar het moet er zijn.

En als het in het zaadje zit, hoef je niet te wachten op de toekomst, op de bloem. Je kunt nu doordringen tot het begin, want hier is het. Het zaadje, vergeet niet, ligt niet in het verleden. Het zaadje is altijd hier en nu in het heden, want het hele verleden is in het heden.

Natuurlijk is de hele toekomst ook in het heden, maar de toekomst is niet gebeurd en het verleden is al gebeurd, het begin is al gebeurd. Dring door in het begin, ga naar de wortels en de bron, en de betekenis zal worden onthuld.

En je draagt het zaadje nu in je - het zaad van alle betekenis, van alle mogelijkheden, van alle deuren die open kunnen gaan en alle mysteries die kunnen gebeuren. Jij draagt het zaadje! Maar als je wacht op de toekomst, komt die misschien nooit, want de toekomst is oneindig en wachten is leven, tijd en energie verliezen.

En als wachten een gewoonte wordt, zal de bloem MISSCHIEN bloeien en zul je het misschien niet kunnen zien. Omdat je gewend bent geraakt naar de toekomst te kijken, zijn je ogen gefixeerd geraakt. Ze kunnen niet kijken naar het nabije hier, maar altijd naar het verre daar.

Als je vele levens lang in de toekomst naar de betekenis hebt gezocht, en de bloem bloeit, zul je haar niet kunnen zien - want het zien hangt niet af van de bloem, het zien hangt af van je doordringende ogen. En je hebt geen doordringende ogen, anders is het begin er altijd, het zaadje is er altijd. Je had erin kunnen kijken.

Als je naar de toekomst kijkt en wacht tot de betekenis ergens wordt onthuld, dan zul je vroeg of laat het leven als zinloos ervaren. Dat is wat er in het Westen gebeurt, omdat de filosofie voortdurend dacht dat ergens in de toekomst het doel ligt.

Het lijkt absurd te denken dat het doel in het begin ligt. Het lijkt tegenstrijdig, want hoe kan het doel in het begin liggen? Dus zegt de mind dat het doel ergens vooruit moet liggen, want de mind leeft door verlangen, beweegt door verlangen. De motivatie moet in de toekomst liggen. En nu, gedurende tweeduizend jaar voortdurend denkend in termen van de toekomst, denkt de westerse mind dat er geen betekenis is omdat de toekomst niet is aangebroken.

De toekomst breekt nooit aan! Ze kan er van nature niet aanbreken; ze blijft altijd niet-aangebroken. Ze zit er wel aan te komen, maar ze komt nooit aan. Het is net als de morgen die nooit komt. Wanneer het komt is het altijd vandaag, wanneer het komt is het altijd het heden.

De toekomst komt nooit, kan niet komen. Haar aard zelf is als hoop, droom - illusoir. Het lijkt alsof het komt, net als de horizon; het komt nooit. Dan, terwijl je wacht en wacht, voel je je zinloos. De hele westerse denkende mind van vandaag voelt het leven als zinloos, absurd. En als je voelt dat het leven zinloos is, absurd, dan blijft zelfmoord de enige manier om eruit te komen.

Een van de grote westerse denkers van deze eeuw, Marcel, heeft geschreven dat zelfmoord het enige probleem is. Als je ziet dat het leven zinloos is, wat blijft er dan nog over? Waarom dan voort blijven slepen? Waarom überhaupt leven?

Als er geen zin is en je beweegt je in een sleur... elke dag sta je op, ga je naar je werk, verdien je een beetje geld, slaap je 's nachts, droom je, 's morgens weer... het wiel draait door en je komt nergens. Aan het eind is de dood. Waarom dan wachten? Waarom geen zelfmoord plegen? Waarom dit zinloze niet vernietigen? En waarom zo bezorgd en zo belast en zo angstig zijn voor iets dat zinloos is? Het is een logische conclusie.

Als je in de toekomst kijkt zul je begrijpen dat er geen betekenis is. Maar als je werkelijk de zin wilt weten, moet je in het zaadje kijken - en het zaadje is hier en nu. Maar de mind kijkt graag in de toekomst. Dat is gemakkelijker. In het zaadje kijken is moeilijk.

Dat is de hele *sadhana*, dat is de hele moeizame inspanning: kijken in het zaadje. Want als je in het zaadje wilt kijken, heb je een andere kwaliteit van visie nodig. Je hebt een derde oog nodig, want deze gewone ogen kunnen alleen tot aan het omhulsel kijken. Maar het onzichtbare, het geheime - deze ogen kunnen niet zo diep gaan.

Er is een andere kwaliteit van ogen nodig die kan doordringen en kijken naar wat het zaadje meedraagt. Als je naar buiten kijkt, kun je niet doordringen, omdat je ogen de lichamen, de schalen van de zaadjes zullen ontmoeten. Als je werkelijk in het zaadje wilt kijken, kijk dan naar binnen, want dan is het omhulsel geen probleem meer - - binnenin ben je ook een zaadje.

Je hoort bij dit bestaan, je bent er uit voortgekomen. Dit bestaan heeft een blauwdruk in je, dit bestaan probeert via jou een of andere bestemming te vervullen. Kijk naar binnen, want dan is het omhulsel geen probleem meer. Je hoeft het omhulsel niet binnen te dringen, je zit er al in.

Dit is wat meditatie is: kijken in het zaadje, in jezelf. Als het daar over bloemen gaat, bloeit het onmiddellijk. Het is er altijd geweest - alleen had het jouw aandacht nodig. Je hebt het verwaarloosd, je bent er onverschillig voor geweest. Je was bezet, bezig met andere dingen - en je stond met je rug naar jezelf toe.

En de betekenis wacht, en het doel van het hele leven blijft verborgen, en de zegen en de genade blijven gewoon wachten en wachten tot je je omkeert.

Het christelijke woord 'bekering' betekent omkeren. Het betekent niet van een hindoe een christen maken of van een mohammedaan een christen - het betekent dat een bewustzijn zich naar binnen keert.

*Terugkeren naar de wortel is de betekenis vinden,
maar schijn nastreven is de bron missen.*

Buiten zijn er slechts verschijningen. Je kunt niet weten wat er buiten is, want door de zintuigen kun je alleen de schijn aanraken. Ik kan je niet zien. Ik kan alleen je lichaam zien - niet eens het hele lichaam, maar alleen het oppervlak, alleen het oppervlak van de huid wordt gezien. Ik weet niet of je er bent of niet. Misschien ben je gewoon een automaat, een robot - wie weet?

Een robot is mogelijk - tegenwoordiger vaker. Ze kunnen robots maken. En als er een robot is, kun je dat niet van buitenaf beoordelen, want hij zal met zijn ogen knipperen, hij zal zelfs antwoorden: als je 'hallo!' zegt, zal hij zeggen 'hallo, hoe gaat het?' Hoe weet je dat hij geen robot is? Aan de oppervlakte is hij net als ieder ander mens, geen verschil.

Hij praat, en hij zal intelligent praten - soms zelfs intelligenter dan jij, omdat hij volledig gevoed is. Zijn informatie is accuraat; hij weet veel, hij kan meer weten dan jij. Ze zeggen dat één kleine computer evenveel kan weten als vijfhonderd wetenschappers in vijfhonderd levens. Een robot kan een computer in de mind dragen - natuurlijk op batterijen. Jij vraagt en hij antwoordt, en zijn antwoorden zijn niet zo feilbaar als jouw antwoorden. En hij zal nooit een dwaas zijn, hij zal altijd een wijs man zijn.

Hoe kun je beoordelen wie er binnenin zit? Je kunt niet doordringen. Je kunt gewoon steeds maar rond gaan, steeds maar rond. Je kunt het oppervlak aanraken. Alleen in jezelf kun je naar binnen gaan. Alleen daar kun je zeker zijn van je bewustzijn - nergens anders. Deze hele wereld is misschien maar een droom. Wie weet? Ik kan dromen dat je hier zit en dat ik met je praat. Je kunt dromen dat je hier zit en naar mij luistert. Heb je enig idee hoe je kunt bewijzen dat dit geen droom is? Er is geen enkele manier.

Tot nu toe heeft niemand kunnen bewijzen dat dit geen droom is, want ook in een droom lijken de dingen zo echt - nog echter dan wanneer je wakker bent, omdat bij het waken soms de twijfel in de geest komt of het echt is of niet. Maar in een droom komt de twijfel nooit in de geest; in een droom neem je de dingen altijd aan alsof ze echt zijn.

Er wordt gezegd over Chuang Tzu: op een dag in de ochtend begon hij te huilen en te wenen. Zijn discipelen kwamen bijeen en zeiden: 'Meester, wat doet u? Wat is er met u gebeurd?'

Chuang Tzu zei: 'Ik zit in een de problemen. Vannacht droomde ik dat ik een vlinder was geworden.'

De discipelen zeiden: 'Maar wat valt er te huilen en zo verdrietig over te zijn? Iedereen droomt allerlei dingen! Er is niets mis mee om een vlinder te zijn in een droom.'

Chuang Tzu zei: 'Dat is het probleem niet. Nu maak ik me zorgen, nu is er een twijfel ontstaan en ik weet nu niet hoe ik daar uit moet komen. In de nacht droomde Chuang Tzu dat hij een vlinder was geworden. Nu is de twijfel gekomen: misschien droomt de vlinder nu dat ze een Chuang Tzu is geworden.'

En wie moet daar uitkomen, en hoe? Als een Chuang Tzu een vlinder kan worden in een droom, waarom dan niet andersom - een vlinder die op een bloem zit kan dromen dat ze een Boeddha is geworden.

Er is geen probleem, het is een simpele zaak. Chuang Tzu heeft een mooi en fundamenteel probleem opgeworpen: hoe kun je zeker zijn van de buitenkant, dat het geen droom is? Er zijn veel filosofieën geweest die probeerden te bewijzen dat de hele wereld een droom is. Niemand gelooft in die filosofieën, maar niemand heeft ze ook kunnen weerleggen.

Berkeley, in het Westen, heeft bewezen dat het hele bestaan een droom is. Niemand gelooft in hem, zelfs hijzelf gelooft er niet echt in, want uit zijn hele leven blijkt dat hij niet gelooft dat het een droom is. Als je hem beledigt wordt hij boos. Als je een steen naar hem gooit probeert hij te ontwijken. Als je hem slaat rent hij naar de dokter omdat er bloed uit hem vloeit.

Zo probeerde Dr. Johnson Berkeley's theorie te weerleggen: ze waren vrienden, en onder het wandelen zei Berkeley op een dag: 'Nu heb ik het bewezen, dat het hele leven een droom is, en ik denk dat niemand het kan weerleggen.'

En ja, hij had gelijk. Tot nu toe heeft niemand het kunnen weerleggen - het is onmogelijk te weerleggen! Hoe moet je het weerleggen?

Dr. Johnson bukte, pakte een steen en gooide de steen op Berkeley's voet. Hij schreeuwde het uit. Dr. Johnson zei: 'Deze steen is echt.'

Berkeley moest lachen en zei: 'Dat kan mijn filosofie niet weerleggen, want mijn schreeuw kan slechts een droom zijn die jij hebt gedroomd. Dit bloed dat uit mijn been stroomt - hoe kun je bewijzen dat dit echt is en geen droom?'

Want ook in een droom komt er bloed uit als je geraakt wordt. En ook in een droom heb je vaak geschreeuwd. Ook in dromen, als er een nachtmerrie is, transpireer je en beef je en gaat je hartslag snel en gek, en zelfs als de droom is verbroken duurt het een paar minuten om tot rust te komen. Je weet dat de droom is verbroken, je bent wakker geworden, en je weet dat het een droom was, maar toch blijft het hart kloppen en de angst blijft hangen en er zit transpiratie op je voorhoofd.

Het kan in een droom gebeuren, er is geen enkele manier om het te weerleggen. Daarbuiten kunnen we hoogstens zeggen dat er verschijningsvormen zijn. Het ding op zich kan zo niet gekend worden.

Er is maar één realiteit waarvan je absoluut zeker kunt zijn en dat is de realiteit binnenin. Je kunt naar binnen gaan. Je kunt alleen zeker zijn van jezelf, niets anders. Maar als je eenmaal doordringt tot deze zekerheid dat je bent...

Denk erom, zelfs in een droom ben je. Je bent misschien een vlinder geworden, maar je bent het. Zelfs voor een droom ben JIJ op zijn minst nodig. Alles kan een droom zijn, maar jij bent het niet, want zonder jou kan zelfs een droom niet bestaan. Bewustzijn is nodig om ook maar te dromen.

Je kunt bewijzen dat alles een droom is, maar je kunt niet bewijzen dat de dromer een droom is - want de dromer moet echt zijn, anders kunnen dromen niet bestaan. Slechts één ding is zeker en dat ben jij. Slechts één ding is absoluut zeker en dat is je innerlijke werkelijkheid. Bekering betekent dat je van een onzekere wereld, de wereld van de schijn, overgaat naar de wereld van de werkelijkheid.

En zodra je die innerlijke zekerheid kent en gegrond bent, zodra je weet dat je dat bent, dan verandert vanuit die zekerheid de visie, de kwaliteit. Dan kijk je naar de buitenwereld en wordt een andere wereld onthuld - die wereld is God.

Wanneer je in een bepaalde werkelijkheid geworteld bent, absoluut zeker, dan heeft je blik een andere kwaliteit: dan is er vertrouwen. Nu kun je kijken... en de hele wereld verandert. Dan zijn er geen verschijningsvormen, maar de werkelijkheid, dat wat echt echt is.

Wat is dat wat echt echt is? Het zijn niet deze vormen. Vormen veranderen, maar dat wat door de vormen beweegt is onveranderlijk.

Je was een kind, dan was je jong, dan ben je oud geworden - de vorm verandert voortdurend. Elk moment verandert je lichaam, de vorm verandert; maar als je naar binnen kijkt, ben je dezelfde gebleven.

Je was een kleine, atomaire cel in de baarmoeder van je moeder, niet eens zichtbaar voor het blote oog; dan een klein kind; dan een jonge man gevuld met vele dromen, verlangens; en dan, gefrustreerd, neerslachtig, een mislukking; een oude man. Maar als je naar binnen kijkt, is alles hetzelfde gebleven. Het bewustzijn verandert nooit.

Als je naar binnen kijkt zul je verbaasd zijn: je kunt niet voelen hoe oud je bent, want het bewustzijn kent geen leeftijd. Als je je ogen sluit kun je niet zeggen dat je twintig of veertig of zestig bent, want de leeftijd behoort tot het lichaam, tot het omhulsel. Je werkelijkheid is tijdloos; ze is nooit geboren en ze zal niet sterven.

Als je eenmaal gecentreerd bent in dit eeuwige, onveranderlijke, onbeweeglijke absolute, dan verandert je kwaliteit. Dan kun je kijken, dan ben je een spiegel geworden. In die spiegel wordt de werkelijkheid gespiegeld. Maar eerst moet je een spiegel worden. Je zwaait, schudt zo erg dat je niets kunt spiegelen - je vervormt. De mind vervormt de werkelijkheid en het bewustzijn onthult het.

*Terugkeren naar de wortel is de betekenis,
maar schijn nastreven is de bron missen.*

Als je schijn blijft najagen mis je de bron, want schijn staat buiten. Soms jaag je achter rijkdom aan, soms jaag je achter een vrouw of een man aan, soms jaag je achter prestige en macht aan... en je gaat door met het najagen van verschijningsvormen. En al die tijd loop je jezelf mis, en al die tijd leef je in een droom.

Als je de bron misloopt, loopje alles mis. Je kunt in de buitenwereld veel bereiken, maar uiteindelijk zul je merken dat je niets bereikt hebt. Je bent degene misgelopen die alle betekenis in zich draagt.

Je kunt sterven als een zeer rijk man, maar van binnen zul je sterven als een arme man, een bedelaar. Je kunt heel machtig zijn, je kunt een groot president van een land zijn, of een minister-president, maar diep van binnen zul je weten dat je machteloos bent. De dood zal bewijzen dat je macht slechts schijn was; je macht is machteloos, hulpeloos voor de dood. Alleen dat is macht wat verder dan de dood gaat - al het andere is onmacht. Je gelooft er misschien een tijdje in, maar de dood zal je de waarheid brengen.

Onthoud altijd dat de dood eraan komt, en de dood is het criterium: wat de dood weerlegt wordt weerlegd, wat de dood goedkeurt wordt goedgekeurd. Wat de dood kan overstijgen, wat krachtiger

is dan de dood, is de werkelijkheid. Het echte kan niet sterven; het onechte sterft duizend-en-een doden.

*Op het moment van innerlijke verlichting
is er een voorbijgaan aan verschijning en leegte.*

Alleen wanneer de innerlijke verlichting plaatsvindt, wanneer je gevuld bent met het innerlijke licht... Het licht is er, maar je gooit het naar buiten. Het beweegt mee met je verlangen. Verlangen is de focus, het licht blijft bewegen.

Als je te veel verslaafd bent aan rijkdom richt je hele wezen zich op rijkdom; dan zie je alleen geld, niets anders. Zelfs als je een persoon ontmoet zie je de persoon niet, je ziet het geld. Als de persoon arm is, laat het gewoon geen spoor na in je mind; als hij rijk is, laat het wel een spoor na. Als hij heel erg rijk is dan herinner je hem, dan wordt de herinnering gevormd.

Als je uit bent op macht en je ontmoet een Hitler, of een Stalin, een Mao, dan ontmoet je een persoon, maar de persoon is secundair. De macht... Wanneer Nixon geen president meer is, zul je hem niet meer kunnen zien; hij kan aan je voorbijgaan, maar hij is geen persoon meer.

Je ziet waar je naar verlangt. Je verlangen is je visie, en je licht richt zich altijd op je verlangen. Wanneer dit licht draait, wordt omgezet, naar binnen beweegt, is er verlichting. Dan ben je gevuld met licht. Je wordt een huis met een lamp, je bent niet meer donker van binnen.

*Op het moment van innerlijke verlichting
is er een voorbijgaan aan verschijning en leegte.*

En plotseling ga je voorbij verschijning en leegte. Dan is niets alleen maar verschijning en niets is leeg - alles is gevuld met het goddelijke. Alles is vol, stroomt over van het goddelijke - elke boom, elke rivier, elke oceaan - stroomt over van het goddelijke. Dan is God overal. Je kunt het waarheid noemen, of wat je maar wilt, maar de werkelijkheid is overal.

Wanneer JIJ werkelijk bent, is de wereld werkelijk; wanneer je leeft in onwerkelijke verlangens creëer je een wereld van verschijningen. Wat jij bent, is jouw wereld. En er zijn evenveel werelden als er mensen zijn, want iedereen leeft in zijn eigen wereld, iedereen schept zijn eigen wereld om zich heen. Dat is jouw projectie en creatie.

*De veranderingen die zich voordoen in de lege wereld
noemen we alleen echt vanwege onze onwetendheid.*

De veranderingen die zich voordoen in de lege wereld noemen we alleen echt vanwege onze onwetendheid. Je zegt dat iemand oud is; je noemt oud zijn echt omdat je niet weet wat echt is. Anders is niemand jong en niemand is oud en niemand is een kind. Het innerlijke is leeftijdloos, alleen de uiterlijke vorm verandert.

Mijn kleren zijn oud. Noem je me oud omdat mijn kleren oud zijn? Mijn kleren zijn nieuw, gloednieuw, net van de kleermaker. Wil je me jong noemen omdat mijn kleren jong zijn? Het lichaam is niets anders dan kleren. Noem je iemand oud, en iemand jong, en iemand een kind - vanwege het lichaam? Vanwege de vorm die voortdurend verandert? Zij die het weten, zeggen dat de werkelijkheid onbeweegbaar is, onbeweeglijk, ze kan niet bewegen. De kleren blijven wel veranderen.

Ramakrishna stierf. Vlak voor zijn dood, toen de dokter zei 'nu gaat hij het niet meer redden,' begon Ramakrishna's vrouw, Sharda, te huilen. En dit zijn Ramakrishna's laatste woorden, hij zei: 'Huil niet, want ik ga niet dood. Wat de dokters zeggen geldt alleen voor de kleren.'

Hij stierf aan kanker, en Ramakrishna zei: 'Voor zover ik weet zit er geen kanker in mij. De kanker geldt alleen voor de kleren. Dus onthoud, wanneer artsen zeggen dat ik dood ben geloof hen niet, geloof mij - ik zal leven.'

En Sharda was de enige weduwe in India, in de hele geschiedenis van India, die nooit weduwe werd - want Indiase weduwen moeten, als hun man dood is, hun manier van leven, hun hele stijl,

veranderen. Zij kunnen geen gekleurde kleren gebruiken, omdat de kleur uit hun leven is verdwenen. Ze kunnen geen sieraden meer dragen, want voor wie?

Maar Sharda ging door zoals ze was toen Ramakrishna nog leefde. En de mensen dachten dat ze gek geworden was, en ze kwamen en zeiden: 'Gooi nu je sieraden weg, vooral de armbanden. Breek ze! Je bent een weduwe.'

En dan lachte ze altijd en zei: 'Moet ik jou of Ramakrishna geloven? Want HIJ zei: "Alleen kleren gaan dood, niet ik." En ik was met hem getrouwd, niet met zijn kleren. Moet ik dan naar jou luisteren of naar Ramakrishna?'

Ze luisterde naar Ramakrishna en ze bleef tot het laatst toe getrouwd. En ze leefde in zo'n extase, omdat dit luisteren haar transformeerde. Ze werd zich bewust van een feit - dat het lichaam niet de echte is.

Ze zette zijn oude manier van leven voort. Dat zal er gek uitzien, want in deze wereld van gekke mensen waar men denkt dat kleren echt zijn, moet iemand die zich zo tegenstrijdig gedraagt er wel gek uitzien.

Elke avond maakte ze het bed klaar en ging ze naar Ramakrishna's kamer en zei: 'Paramhansdev, kom nu, het is tijd voor je om te gaan slapen.' Terwijl er niemand was. En ze maakte eten klaar, zingend, zoals ze altijd had gedaan. Dan ging ze Ramakrishna roepen: 'Kom, Paramhansdev, je eten is klaar.'

Ze moet iets geweten hebben. En dit was niet voor één dag - voor vele jaren. Alleen al deze eenvoudige boodschap van Ramakrishna - 'alleen kleren gaan dood, niet ik' - veranderde haar in een heilige vrouw. Ze werd op eigen kracht een verlicht persoon.

*De veranderingen die zich voordoen in de lege wereld
noemen we alleen echt vanwege onze onwetendheid.*

*Zoek niet naar de waarheid;
hou alleen op meningen te hebben.*

Dit is een BEEJA mantra - een heel erg diepe boodschap:

*Zoek niet naar de waarheid;
hou alleen op meningen te hebben.*

Hoe kun je naar de waarheid zoeken? Je bent onwaar! Hoe kun je zoeken naar het goddelijke? Hoe kun je naar de waarheid zoeken? Hoe kun je zoeken? Wat ga je doen? Je mind zal hooguit trucjes uithalen. Je zult hoogstens een waarheid projecteren, je zult je een waarheid inbeelden, je zult een waarheid dromen. Daarom blijven hindoes Krishna zien wanneer zij het goddelijke bereiken, en blijven christenen Jezus zien wanneer zij de waarheid bereiken. Maar de waarheid is noch hindoe noch christen, de waarheid is noch Krishna noch Christus. Dit zijn de vormen, kleren! En als er nog steeds kleren komen, toont dat aan dat je vol zit met jouw meningen - christelijk, hindoeïstisch - en dat je aan het projecteren bent.

Sosan zegt: *zoek niet naar de waarheid...* Je kunt niet zoeken. Hoe kun je dat? Je bent er niet klaar voor, want de mind is er. Wie zal zoeken? Al het zoeken behoort tot de mind, elk zoeken komt voort uit de mind. Bewustzijn zoekt nooit, zoekt nooit; bewustzijn IS gewoon. Het is zijn, het is niet een verlangen.

Zoeken is een verlangen. Je zocht in de wereld naar rijkdom, macht, aanzien, en je faalde. Nu zoek je naar God en waarheid, maar je blijft dezelfde. Er is niets veranderd, alleen de woorden zijn veranderd. Vroeger was het 'macht', nu is het 'God' - maar je blijft dezelfde zoeker.

De waarheid kan niet gezocht worden. Integendeel, wanneer al het zoeken ophoudt, klopt de waarheid aan je deur; wanneer de zoeker niet meer is, komt de waarheid naar je toe. Wanneer je alle verlangens opgeeft, wanneer je geen motivatie meer hebt om ergens heen te gaan, merk je plotseling dat je verlicht bent. Plotseling ontdek je dat je de tempel zelf bent die je zocht. Plotseling besef je dat JIJ Krishna bent, dat JIJ Jezus bent. Er komt geen enkele visioen tot je - jij bent de bron van alles, jij bent de werkelijkheid zelf.

*Zoek niet naar de waarheid;
hou alleen op meningen te hebben.*

Houd er geen meningen op na - christelijk, hindoe, mohammedaans, jain - houd er geen meningen op na. Draag geen geschriften met je mee, anders word je misschien een man van kennis, maar je zult nooit een wijs man zijn. Je kunt vervuld raken van veel kennis en informatie, maar alles zal geleend en dood zijn. Mening is geen waarheid, kan dat niet zijn. Mening is van de mind en waarheid is niet van de mind - waarheid ontstaat wanneer de mind er niet meer is.

Mening is het bekende en waarheid is het onbekende. Wanneer het bekende ophoudt, komt het onbekende naar je toe. Als het bekende er niet meer is, is het onbekende er.

Met de mind kun je er niet bij. Dat is het enige waar je afstand van moet doen: de mind, de mening, de christen, de hindoe, de Gita, de Bijbel, de Koran. Je kunt geen kennis dragen, want kennis behoort tot de mind, niet tot het bewustzijn.

Kijk naar het verschil. Ik heb je gezegd dat het bewustzijn net een spiegel is: wat er ook voor komt, het wordt gespiegeld zonder enig vooroordeel. De spiegel zal niet zeggen: 'Deze vrouw is mooi, ik wil haar graag spiegelen. En deze vrouw vind ik niet mooi; die ga ik niet spiegelen, die is lelijk.' Nee, de spiegel heeft geen mening. De spiegel spiegelt gewoon - dat is zijn aard.

Maar dan is er een fotografische plaat. Die spiegelt ook, maar hij spiegelt maar één keer, daarna klampt hij zich vast aan de reflectie. Een fotografische plaat verborgen achter een camera spiegelt ook, maar slechts één keer. De mind is net als een fotografische plaat: hij spiegelt, dan klampt hij zich vast aan de reflectie; dan draagt hij de dode informatie; dan zal hij altijd en eeuwig dezelfde informatie dragen.

Een spiegel spiegelt en is weer leeg... weer is hij klaar om te ontvangen. Een spiegel is altijd vers om te ontvangen omdat hij zich nooit vastklampt. Een spiegel heeft geen mening. De mind heeft meningen, meningen en meningen, en door deze dikke muur van meningen zul je nooit de waarheid kunnen bereiken.

De waarheid is er. Het is geen theorie, het is een realiteit - ze moet ervaren worden. Je kunt er niet over denken, je kunt er niet over filosoferen. Hoe meer je filosofeert, hoe meer je het zult mislopen. Zondaars kunnen soms glimpen hebben, maar nooit doctoren in de filosofie.

Zegt Sosan:

*Zoek niet naar de waarheid;
hou alleen op meningen te hebben.*

*Blijf niet in de dualistische staat;
vermijd dergelijke bezigheden zorgvuldig.*

*Als er een spoor is van dit en dat, goed en fout,
zal de essentie van de mind verloren gaan in verwarring.*

Moeilijk. Je kunt zelfs wel begrijpen dat je informatie moet laten vallen. Maar dieper, dieper dan gewone informatie, gaat je geweten van goed en kwaad. Je kunt wel denken 'oké, ik ben geen christen meer, geen hindoe,' maar de moraal, het goede en het kwade...? Denk je dat moraal niet christelijk en hindoeïstisch is?

Moraal is humanistisch; zelfs een atheïst blijft een moralist. Behoort tot geen enkele religie, maar denkt ook in termen van goed en kwaad. En dit is een van de diepste problemen die een zoeker moet oplossen. Een authentieke zoeker moet alle concepten - goed en kwaad - laten vallen.

Ik heb eens gehoord: in een kleine boot waren een paar mensen op reis. Plotseling ging de oceaan tekeer en het leek erop dat de boot elk moment kon gaan zinken. Iedereen viel op zijn knieën en begon te bidden. In de boot zat een heilige, wel bekend, en ook een zondaar, wel bekend. De zondaar viel ook op zijn knieën en zei: 'Mijn Heer! Red ons!'

De heilige kwam naar hem toe en zei: 'Niet zo hard. Als hij er bij jou achterkomt, dat jij hier ook bent, dan zal niemand van ons gered worden. Dan zullen we allemaal verdrinken. Niet zo hard!'

Maar kan een heilige een heilige zijn als hij in iemand een zondaar ziet? Kan een heilige echt, authentiek een heilige zijn als hij denkt dat de ander de zondaar is? Hij kan een groot moralist zijn, maar hij houdt vast aan het goede en veroordeelt toch de ander.

Een religieus mens heeft geen veroordeling. Hij accepteert gewoon. Een religieus mens is zo nederig, hoe kan hij zeggen: 'Ik ben een heilige en jij bent een zondaar?' Een religieus mens laat gewoon alle categorieën van goed en kwaad vallen.

Sosan zegt:

*Blijf niet in de dualistische staat;
vermijd dergelijke bezigheden zorgvuldig.*

*Als er een spoor is van dit en dat, goed en fout,
zal de essentie van de mind verloren gaan in verwarring.*

En denk eens, je weet ook door ervaring... Als je teveel denkt aan goed zijn, wat doe je dan? Het slechte zal er blijven, je zult het onderdrukken. Aan de oppervlakte zul je gepolijst worden, diep van binnen zal er onrust zijn. Aan de oppervlakte zul je een heilige zijn, diep van binnen zul je de zondaar zijn.

En hetzelfde gebeurt met een zondaar. Aan de oppervlakte is hij een zondaar, maar diep van binnen verlangt hij ook naar heiligheid. Hij denkt ook: 'Dit is verkeerd, ik ga het laten vallen.' Hij probeert ook te laten zien dat hij geen zondaar is.

Beiden blijven verdeeld. Het verschil is niet van verdeeldheid, het verschil is alleen van wat aan de oppervlakte is en wat verborgen is.

Een heilige blijft over zonde dromen; hij blijft dromen over al die slechte dingen die hij heeft onderdrukt. Het is een vreemd verschijnsel, dat als je naar de dromen van de heiligen kijkt, je ze altijd als zondaars aantreft, en als je naar de dromen van de zondaars kijkt, je ze altijd als heiligen aantreft. Zondaars dromen altijd dat ze heiligen zijn, en heiligen dromen altijd dat ze zondaars worden, want het verdrongene komt op in de dromen, het onbewuste openbaart zich in de dromen. Maar de verdeeldheid blijft - en als je verdeeld bent kun je niet tot de bron komen.

Het is net als dit: er is een boom, een grote boom met een miljoen takken. De takken zijn verdeeld. Als je je vastklampt aan de takken, hoe kun je dan naar de wortels gaan? Hoe dieper je gaat, hoe minder takken er zijn; hoe lager je gaat, hoe meer de veelheid verdwijnt en je bij de ene stam komt die onverdeeld is - alle takken erin, maar zelf onverdeeld. Alles komt eruit, het vele komt uit het ene, maar het ene blijft één. En je moet tot die ene vallen. En dat is de wortel, de bron.

*Hoewel alle dualiteiten voortkomen uit het ene,
wees zelfs aan dit ene niet gehecht..*

Alle dualiteiten komen uit het ene, wees zelfs aan dit ene niet gehecht... Maak er geen theorie van en hecht je er niet aan en begin niet te vechten als iemand zegt: 'Nee! Zo is het in India gegaan.' Er is een school van non-dualisten: Shankara en zijn school. Hij blijft argumenteren en vechten en bewijzen creëren en filosoferen dat alleen het ene bestaat, het non-duale. Als iemand zegt dat het duale bestaat, is hij bereid te argumenteren. En de dualist blijft zeggen: 'Hoe kan het ene bestaan? Het ene kan niet bestaan, want het andere is nodig voor het ene om te bestaan.'

Kun je van één cijfer een rekensom maken? Tien zijn niet nodig, maar twee is een must. Einstein werkte het uit en hij probeerde slechts twee cijfers in de rekenkunde te gebruiken - één en twee: één, twee, dan komt tien, elf, twaalf, dan komt twintig. Zo gaat het, maar het kan. Negen cijfers of tien cijfers zijn niet nodig - maar met alleen met één kun je niet werken.

Dualisten zeggen dat het bestaan onmogelijk is met één, zelfs een rivier heeft twee oevers nodig om te stromen. Man en vrouw zijn nodig om een kind te baren; leven en dood zijn nodig als de twee oevers waartussen het leven kan stromen. Eén zal zo eentonig zijn - hoe kan het leven uit één komen? Zij blijven zeggen twee. En zij die zeggen één, non-duaal, blijven vechten met dualisten.

Sosan zegt, als je werkelijk begrepen hebt dat alles uit één voortkomt, klamp je dan zelfs daar niet aan vast, want vastklampen laat zien dat je ergens voor en ergens tegen bent. Als je zegt 'ik ben een non-dualist,' ben je het punt kwijt - want als er maar één is, hoe kun je dan een dualist of een non-dualist zijn? En wat bedoel je met non-dualisme? Als er geen dualiteit is, wat bedoel je dan met non-dualisme? Blijf stil!

Een echte non-dualist kan zich niet doen gelden. Hij kan niet zeggen 'ik geloof hierin', omdat geloof altijd het tegenovergestelde impliceert. Als ik zeg 'ik geloof in dit,' dan wordt geïmpliceerd dat ik daar niet in geloof. Dan ontstaan er twee.

Zegt Sosan - hij is echt een non-dualist - hij zegt:

*Hoewel alle dualiteiten voortkomen uit het ene,
wees zelfs aan dit ene niet gehecht..*

*Wanneer de mind onverstoord in de weg bestaat,
kan niets in de wereld grieven,*

*En wanneer iets niet langer kan grieven,
houdt het op te bestaan op de oude manier.*

Dit is heel mooi, probeer het te onthouden!

*Wanneer de mind onverstoord in de weg bestaat,
kan niets in de wereld grieven,*

*En wanneer iets niet langer kan grieven,
houdt het op te bestaan op de oude manier.*

Iemand beledigt je. Als je werkelijk onverstoord bent, kun je niet beledigd worden; hij kan het wel proberen, maar je kunt niet beledigd worden. Hij kan alles doen om je te beledigen, maar je neemt de belediging niet aan. En het gaat hem ook niet lukken, tenzij JIJ het pikt.

Het gebeurde eens: een psychoanalyticus maakte een ochtendwandeling met zijn vriend. Een man die een patiënt was van deze psychoanalyticus, een gek, kwam aanlopen en sloeg de psychoanalyticus hard op zijn rug. De psychoanalyticus wankelde, viel op de grond en de man rende weg. Hij moest even tot zichzelf komen en begon toen weer aan zijn wandeling. De vriend stond verbaasd. Hij zei: 'Ga je nou niet iets doen? Er moet iets gebeuren, dat moet gewoon! Die man is gek!'

De psychoanalyticus zei: 'Dit is ZIJN probleem.'

Hij heeft gelijk, want 'dit slaan is ZIJN probleem, niet het mijne. Waar zou ik me druk om moeten maken?'

Hij heeft gelijk, want als iemand boos is, is dat zijn probleem; als hij beledigt is dat zijn probleem; als hij mishandelt is dat zijn probleem. Als JIJ onverstoord bent, ben je onverstoord. Maar je wordt onmiddellijk verstoord - dat betekent dat zijn woede en belediging slechts een excuus zijn. Je zat van binnen al te koken, gewoon te wachten op een excuus dat op je pad zou komen.

Zegt Sosan:

Wanneer de mind onverstoord bestaat...

en als je naar de bron valt is het onverstoord.

... kan niets in de wereld grieven,

*En wanneer iets niet langer kan grieven,
houdt het op te bestaan op de oude manier.*

En de kwaliteit verandert met de houding. Als iemand je beledigt, lijkt het een belediging omdat je beledigd wordt. Als je niet beledigd wordt, ziet het er niet uit als een belediging. Hoe kan het op een belediging lijken als je niet beledigd bent?

5. De eenheid van leegte

*Wanneer gedachte-objecten verdwijnen,
verdwijnt het denkende subject,
zoals wanneer de mind verdwijnt,
de objecten verdwijnen.*

*Dingen zijn objecten vanwege het subject;
de mind is dat vanwege de dingen.*

*Begrijp de relativiteit van beide
en de fundamentele werkelijkheid:
de eenheid van leegte.*

*In deze leegte zijn beide niet te onderscheiden
en bevat elk in zich de hele wereld.*

*Als je geen onderscheid maakt tussen grof en fijn
zul je niet in de verleiding komen
tot vooroordelen en meningen.*

De wereld is er vanwege jou - jij schept haar, jij bent een schepper. Elk wezen schept een wereld om zich heen, het hangt af van zijn mind. De mind mag weliswaar illusoir zijn, hij is creatief - hij schept dromen. En het is aan jou om een hel of een hemel te scheppen.

Als je deze wereld achterlaat zul je hem niet kunnen achterlaten. Waar je ook heengaat, je zult dezelfde wereld opnieuw scheppen, want de wereld komt voortdurend uit jou voort, net zoals er bladeren uit de boom komen.

Jullie leven niet in dezelfde wereld, dat kan niet omdat jullie niet dezelfde mind hebben. Vlak naast je kan iemand in de hemel leven, en jij in de hel - en jij denkt dat je in dezelfde wereld leeft? Hoe kun je in dezelfde wereld leven als de minds verschillen?

Het eerste wat je dus moet begrijpen is dat je de wereld niet kunt achterlaten tenzij de mind verdwijnt. Ze zijn verwant, ze hangen van elkaar af, ze maken een vicieuze cirkel. Als de mind er is... En een mind is altijd een bepaalde mind. Als de mind niet langer een bepaalde mind is, als hij een mind met een hoofdletter M wordt, is hij geen mind meer, maar bewustzijn. Een mind is altijd een bepaalde mind en hij draagt een bepaald aroma om zich heen - dat is je wereld.

De mind schept de wereld en vervolgens schept de wereld de mind, waardoor de mind hetzelfde blijft. Dit is de vicieuze cirkel. Maar de bron ligt in de mind; de wereld is slechts een bijproduct. De mind is wezenlijk; de wereld is er slechts de schaduw van. En je kunt de schaduw niet vernietigen, maar iedereen probeert hem te vernietigen.

Als DEZE vrouw niet bij je past, denk je dat een andere vrouw dat wel zal doen. Je probeert de wereld te veranderen, en je bent hetzelfde. Je maakt van de volgende vrouw gewoon een exacte kopie van de oude. Je zult opnieuw creëren, omdat de vrouw slechts een scherm zal zijn.

En je zult verbaasd staan: mensen die vele malen getrouwd zijn geweest, hebben een heel vreemde ervaring. Iemand die tien keer getrouwd is geweest herkent het feit: 'Hoe komt dat nou? Dat ik in zo'n wijde en grote wereld altijd op hetzelfde type vrouw stuit? Dat lijkt zelfs per ongeluk onmogelijk! Steeds opnieuw!'

Het probleem is niet de vrouw, het probleem is de mind. De mind wordt opnieuw aangetrokken tot hetzelfde type vrouw, creëert opnieuw dezelfde relatie, komt steeds weer in dezelfde rotzooi en dezelfde hel.

En dat gebeurt net zo bij alles wat je doet. Denk je dat je gelukkig zult leven in een paleis? Je hebt het mis! Wie gaat er in het paleis wonen? JIJ gaat er wonen. Als jij niet gelukkig bent in je hut, zul je niet gelukkig zijn in je paleis. Wie gaat er in het paleis wonen? Paleizen bestaan niet buiten jou. Als je gelukkig kunt leven in een hut, kun je gelukkig leven in een paleis, want jij creëert de wereld

om je heen. Anders zal, zoals de hut je knelt, het paleis knellen - nog meer omdat het een iets groters is. Het zal een hel zijn, evenzeer - meer versierd, maar een versierde hel is geen hemel. En zelfs als je met geweld in de hemel wordt gegooid, zul je proberen een uitgang te vinden, of je zult er je hel creëren.

Ik heb eens gehoord over een man, een groot zakenman, een kledingfabrikant. Hij stierf. Op de een of andere manier, door een technische fout, kwam hij in de hemel. Daar ontmoette hij zijn oude compagnon. De oude compagnon was net zo verdrietig als hij op aarde was. Dus de zakenman zei: 'Wat heeft dat nou te betekenen? Je bent in de hemel, en toch zo ongelukkig?' De compagnon zei: 'Het is oké, maar persoonlijk geef ik de voorkeur aan Miami.' En ook de ander kwam binnen enkele dagen tot dezelfde conclusie. Daar werden ze weer compagnons, en wilden ze een bedrijf beginnen om jurken te maken.

Waar je ook gaat, gaat hetzelfde gebeuren, want JIJ bent de wereld. JIJ schept een wereld om je heen, dan helpt de wereld de mind die haar geschapen heeft. De zoon helpt de vader, de zoon helpt de moeder, jouw schaduw helpt de inhoud - dan wordt de mind meer versterkt, dan schep je weer dezelfde wereld op dezelfde manier. Waar moet een transformatie beginnen? Hoe moet je veranderen?

Als je kijkt, zal de eerste blik zeggen dat je de wereld moet veranderen, omdat het zo duidelijk om je heen is. Verander het! En dat is wat je al vele levens lang doet: voortdurend de wereld veranderen, dit en dat veranderen, van huizen, lichamen, vrouwen, echtgenoten, vrienden veranderen - veranderen, maar nooit kijken naar het feit dat jij dezelfde blijft, dus hoe kun je de wereld veranderen?

Daarom is er over de hele wereld een valse traditie van verzaking ontstaan. Ontsnap aan het huis en ga naar het klooster. Ontsnap aan de markt, ga naar de Himalaya. Ontsnap aan de wereld! Naar de Himalaya kun je gemakkelijk gaan, maar hoe kun je aan jezelf ontsnappen? Je zult daar dezelfde wereld creëren - dezelfde! Het is misschien een miniatuurwereld, het is misschien niet zo uitgestrekt, maar je zult hetzelfde doen. JIJ bent hetzelfde - hoe kun je iets anders doen?

Dieper inzicht onthult dat: verander de mind, dan verandert de wereld. Dan wordt overal waar je bent een andere wereld onthuld. Je gaat dieper, en dan begrijp je dat als je werkelijk zonder de wereld om je heen wilt zijn.... want hoe mooi de wereld ook is, vroeg of laat gaat het vervelen en word je het zat. Zelfs als het een hemel is zul je gaan verlangen naar de hel, want de mind heeft verandering nodig. Hij kan niet leven in het eeuwige, hij kan niet leven in het niet-veranderende, want de mind verlangt naar een nieuwe nieuwsgierigheid, een nieuwe sensatie, een nieuwe opwindende. De mind kan de tijd niet stilzetten en tijdloos blijven.

Daarom kan de mind niet leven in het nu, het hier, omdat het nu geen deel uitmaakt van de tijd. Het verandert nooit, het is eeuwig. Je kunt niet zeggen dat het onveranderlijk is, het is niet blijvend, het is eeuwig. Het is gewoon zoals het is. Er gebeurt daar niets. Het is leegte. Boeddha heeft het *shunyata* genoemd - absoluut leeg. Er gebeurt daar niets, niemand komt, niemand gaat. Er is niemand, want als er iemand is, gebeurt er iets of iemand anders. De mind kan niet leven in het eeuwige nu. De mind wil verandering en blijft hopen, tegen alle hoop in. De hele situatie is hopeloos, maar de mind blijft hopen.

Ik heb eens gehoord: Mulla Nasruddin bleef vele jaren werkloos omdat hij acteur wilde worden en geen talent had. Maar elke dag ging hij steevast naar de impresario. Hij klopte op de deur, ging het kantoor binnen en vroeg: 'Is er iets gebeurd? Ben ik ergens geboekt?' En de impresario zou altijd hetzelfde zeggen: 'Ik kan niets doen, er is nergens iets mogelijk.' Dagen gingen voorbij, weken gingen voorbij, jaren gingen voorbij en het kloppen van de Mulla werd een routine. Ongeacht het seizoen, het klimaat, goed of slecht, maar de impresario wist één ding zeker - dat Mulla zou komen. En dan zou hij opnieuw hoopvol vragen, en dan zou de man opnieuw hetzelfde zeggen: 'Nasruddin, ik kan niets doen, er is nergens iets mogelijk.' Op een dag klopte hij anders, een beetje verdrietig. En toen Mulla binnenkwam, was zelfs de impresario verbaasd: 'Waarom is hij zo verdrietig?' Mulla zei: 'Luister, boek me de komende twee weken maar nergens, want ik ga op vakantie.'

Dit is hoe de mind functioneert - gaat door met hopen, niet voor vele jaren; maar voor vele levens! Je klopt op dezelfde deur met dezelfde vraag en hetzelfde verlangen, en het is altijd nee. Wat heb je door de mind verkregen behalve nee's?

Ja is nooit op die manier gekomen, het kan niet komen. De mind is een vergeefse inspanning. Het is woestijnachtig, er groeit niets, er kan niets groeien. Maar het blijft hopen. Zelfs een woestijn droomt, en droomt van mooie tuinen, stromende rivieren, beekjes en watervallen. Zelfs een woestijn droomt... en dat is de droom van de mind.

Je moet alert zijn. Het is niet nodig om nog meer tijd te verspillen - het is niet nodig om op de deur van de impresario te kloppen. Je hebt genoeg geleefd met de mind. Je hebt er niets mee bereikt. Is het niet de juiste tijd om alert en bewust te zijn?

Natuurlijk heb je veel ellende en hel verzameld - als je dat prestaties noemt, is het goed - angst, frustratie. En overal waar je met je mind heen gaat, gaat er iets mis, want de mind is het mechanisme van het verkeerde. Kijk maar: er gaat iets mis.

Mulla Nasruddin's zoon kwam de school binnen. De lerares had het over aardrijkskunde en ze praatte en legde de vorm van de aarde en alles uit. En toen vroeg ze aan Mulla Nasruddin's zoon: 'Wat heeft de aarde voor vorm?'

Hij zei niets, dus om zijn antwoord uit te lokken zei ze: 'Is ze plat?' De zoon zei: 'Nee.'

Ze werd hoopvoller; ze zei: 'Is het dan een bol, rond van vorm?'

De zoon van Nasruddin zei: 'Nee.'

Toen was ze verbaasd. Ze zei: 'Er zijn maar twee mogelijkheden: of ze is plat of ze is een werelddol, en je zegt nee tegen beide. Dus wat is jouw idee?'

De zoon zei: 'Mijn vader zei dat ze krom (verdorven) is!'

Voor de mind is alles krom, niet omdat alles krom is - zoals de mind kijkt, wordt alles wat het medium van de mind binnendringt krom. Net zoals je iets rechts in het water legt, een rechte staf, en plots zie je dat het medium water iets gedaan heeft; het is niet meer recht. Je haalt hem uit het water en hij is weer recht. Doe hem er weer in...

En je weet dat de staf recht blijft, zelfs in het water, maar je ogen zeggen nog steeds dat hij niet recht is. Honderd keer kun je hem eruit halen en erin doen. Zelfs als je goed weet dat de staf recht blijft, zal het medium je opnieuw de valse informatie geven dat hij niet meer recht is.

Je hebt al vele malen geweten dat de ellende gecreëerd wordt door de mind, maar opnieuw ben je het slachtoffer. De mind creëert ellende. Hij kan niets anders creëren omdat hij de realiteit niet kan ontmoeten. Hij kan alleen maar dromen - dat is de enige capaciteit van de mind. Hij kan alleen maar dromen. En dromen kunnen niet uitkomen, want zodra ze op de realiteit stuiten, worden ze verbrijzeld.

Je leeft in een huis van glas, je kunt de werkelijkheid niet onder ogen zien. Telkens als de werkelijkheid zich aandient, wordt je huis verbrijzeld, en vele huizen waarin je geleefd hebt, zijn verbrijzeld. Je draagt hun ruïnes mee in je mind, de angst die eruit voortgekomen is. En dat heeft je erg zuur gemaakt, erg bitter.

Proef iemand en je zult hem bitter smaken. En dat is ook de ervaring van anderen over jou: iedereen smaakt bitter. Kom dichterbij en alles wordt bitter; blijf op afstand en alles ziet er prachtig uit. Kom dichterbij, alles wordt bitter - want als je dichterbij komt, dringen minds door in elkaar en is alles krom, dan is niets recht.

Dit moet je je realiseren als je ervaring, niet als een theorie van mij of Sosan. Sosan kan niet helpen, ik ook niet. Het MOET je eigen ervaren fenomeen worden. Ervaren, wordt het een waarheid - en dan beginnen veel dingen te veranderen, dan laat je de mind vallen.

En als de mind verdwijnt, verdwijnen alle werelden. Als de mind verdwijnt, verdwijnen objecten; dan zijn het geen objecten meer. Dan weet je niet meer waar je eindigt en waar dingen beginnen, dan zijn er geen grenzen meer. Grenzen verdwijnen.

Aanvankelijk heb je het gevoel dat alles vervaagd is, maar gaandeweg kom je tot rust in het nieuwe fenomeen dat van no-mind is. Dan zijn er sterren, maar ze zijn deel van jou, geen objecten meer. Bloemen en bomen zijn er, maar ze bloeien in JOU, niet meer erbuiten. Dan leef je met de totaliteit.

De barrière is doorbroken - de barrière was je mind. Dan is er voor het eerst geen wereld, want wereld betekent de totaliteit van objecten. Voor het eerst is er een universum, en universum betekent één. Herinner je het woord 'uni'. Noem je dit een universum? Ten onrechte. Noem het geen universum, voor jou is het een multiversum. Vele werelden, niet meer één, dat is het nog niet.

Maar wanneer de mind wegvalt, verdwijnen werelden. Er zijn geen objecten. Grenzen vermengen zich en vloeien in elkaar over. De boom wordt de rots, de rots wordt de zon, de zon wordt de ster, de ster wordt de vrouw van wie je houdt, en alles ontmoet elkaar en vloeit in elkaar over. En je bent er niet, afgescheiden. Je bent erin, kloppend in het hart, pulserend. Dan is het een universum.

De mind valt weg, objecten verdwijnen - de bron van de droom is verdwenen. Wat heb je gedaan? Je hebt geprobeerd een betere droom te krijgen, tevergeefs natuurlijk. Maar de hele inspanning van de mind is erop gericht om een betere droom te krijgen. Denk niet dat de mind je een betere droom kan geven - een droom is een droom. Zelfs als die beter is, zal ze niet bevredigend zijn, het kan je geen diepe tevredenheid geven. Een droom is een droom!

Als je dorst hebt, heb je echt water nodig, geen droomwater. Als je honger hebt, heb je echt, substantieel brood nodig, geen droombrood. Je kunt jezelf voor enkele ogenblikken misleiden, maar hoe lang?

Elke nacht gebeurt het: je hebt honger, de mind creëert een droom - je bent aan het eten, je bent lekkere dingen aan het eten. Voor een paar minuten is het oké, zelfs voor een paar uur is het oké, maar hoe lang? Kun je eeuwig in deze droom blijven?

Het helpt om te slapen, je raakt niet verstoord. Anders word je verstoord door de honger, moet je opstaan en naar de koelkast gaan. Het helpt: je kunt blijven slapen, met het gevoel dat je aan het eten bent; je hoeft nergens naartoe te gaan. Maar tegen de ochtend zul je weten dat je mind je heeft misleid.

Je hele leven is net een droom en je vervangt de werkelijkheid door droomobjecten. Dus elke dag wordt alles verbrijzeld, elke dag word je opgeschrikt door de realiteit, want de realiteit blijft van hot naar haar botsen. Je kunt er niet omheen! Een droom is iets heel breekbaars; de realiteit blijft botsen en breken.

En het is goed, het is voor je eigen bestwil, dat de realiteit je dromen breekt, ze aan stukken slaat. Maar je begint opnieuw die stukken te verzamelen en andere dromen te creëren. Laat dat toch! Je hebt genoeg gedaan. Er is niets bereikt. Nu is het genoeg!

Als je eenmaal begrijpt dat dromen gestopt moet worden, verdwijnt de wereld van objecten. De wereld zal er zijn, maar niet van objecten. Dan wordt alles levend, alles wordt subjectief.

Dat is de betekenis van religieuze mensen die zeggen dat alles God is. Wat zeggen ze? God is alleen maar een metafoor. Er is niemand die ergens in de hemel zit, die controleert, beheert, ingenieur is. God is alleen maar een metafoor - de metafoor dat de dingen in de wereld geen dingen zijn, maar personen. Diep van binnen is er een subjectiviteit. Alles leeft en klopt. En dit kloppen is geen gefragmenteerd proces, dit kloppen is een GEHEEL dat klopt.

Natuurlijk voel je het kloppen van het hart dichtbij het hart, bij het hart. Maar je denkt dat het alleen in het hart is? Dan heb je het mis - het hele lichaam klopt. Het hart geeft het alleen aan, het hele lichaam klopt. Daarom is het lichaam dood wanneer het hart stopt. Het was niet echt het hart dat klopte, het hele lichaam klopte door het hart; het hart was enkel een indicator.

Je klopt, maar het geheel klopt door je heen - je bent slechts een indicator, een hart. Het universum klopt en klopt door jou heen. Jij bent niet, het universum is.

En het universum is geen totaliteit van objecten, het is een subjectiviteit. Het bestaat als een persoon. Het leeft, is bewust. Het is geen mechanische ordening. Het is een organische eenheid.

Probeer nu deze woorden van Sosan te begrijpen:

*Wanneer gedachte-objecten verdwijnen,
verdwijnt het denkende subject,
zoals wanneer de mind verdwijnt,
de objecten verdwijnen.*

*Dingen zijn objecten vanwege het subject;
de mind is dat vanwege de dingen.*

Dingen zijn er om je heen vanwege jou. Jij trekt ze aan. Als je de hel om je heen voelt, ben jij het die het heeft aangetrokken. Wees er niet boos over en ga er niet mee vechten; het is zinloos. JIJ trok aan, JIJ nodigde uit - jij hebt het gedaan! En nu zijn je verlangens vervuld: alles wat je nodig had is om je heen. En dan begin je te vechten en boos te worden. Het is je gelukt!

Onthoud altijd dat wat er ook om je heen gebeurt, geworteld is in de mind. De mind is altijd de oorzaak. Het is de projector en buiten zijn er alleen schermen - je projecteert jezelf. Als je voelt dat het lelijk is, verander dan je mind. Als je voelt dat alles wat uit de mind komt hels en nachtmerrieachtig is, laat de mind dan vallen. Werk met de mind, werk niet met het scherm, blijf het niet schilderen en veranderen. Werk met de mind.

Maar er is een probleem, want jij denkt dat JIJ de mind bent. Dus hoe kun je het laten vallen? Dus je denkt dat je alles kunt laten vallen, alles kunt veranderen, opnieuw kunt schilderen, herinrichten, herinrichten, maar hoe kun je jezelf laten vallen? Je bent niet de mind, je bent voorbij de mind. Je bent geïdentificeerd, dat is waar, maar je bent niet de mind.

En dat is het doel van meditatie: je kleine glimpen geven dat je niet de mind bent. Zelfs voor een paar momenten stopt de mind... je bent er nog steeds! Integendeel, je bent MEER, overlopend van zijn. Wanneer de mind stopt, is het alsof een afvoer die jou voortdurend leeg maakte, gestopt is. Plotseling stroom je over van energie. Je voelt meer!

Als je je zelfs maar één moment bewust wordt dat de mind er niet is, maar 'ik ben', dan heb je een diepe kern van waarheid bereikt. Dan zal het gemakkelijk zijn om de mind te laten vallen. Jij bent niet de mind, hoe kun je anders jezelf laten vallen? De identificatie moet eerst losgelaten worden, dan kan de mind losgelaten worden.

De hele Gurdjieff methode is hoe je ongeïdentificeerd kunt raken. Wanneer de volgende keer een verlangen opkomt, kijk er dan naar. Zeg in jezelf: 'Oké, ik zal kijken waar deze mind naartoe beweegt.' En je zult een afstand voelen, je kijkt ernaar. Wie is deze kijker, de toeschouwer? En het verlangen beweegt en creëert dromen.

Soms vergeet je het, soms word je één met het verlangen. Herpak jezelf, kijk opnieuw naar het verlangen: het verlangen beweegt uit zichzelf. Het is alsof er een wolk is binnengedrongen, een gedachte in de lucht van je wezen is gekomen. Kijk er gewoon naar, let erop. En onthoud, als je zelfs maar een fractie van een seconde ongeïdentificeerd kunt zijn - het verlangen is er en jij bent hier en er is een afstand - dan is er plotseling verlichting, er is je een licht overkomen.

Nu weet je dat de mind op zichzelf werkt, het is een mechanisme. Je kunt het laten vallen! Je mag het niet gebruiken, je mag het gebruiken; jij bent de meester. Nu wordt de slaaf, het mechanisme, op zijn plaats gezet; het is niet langer de meester. Dan is vallen mogelijk. Alleen dan is het mogelijk om het te laten vallen.

Meditatie, getuige zijn, stil zitten en naar de mind kijken, zal veel helpen. Niet forceren, gewoon zitten en kijken. Niet veel doen, gewoon kijken zoals je naar vogels kijkt die in de lucht vliegen. Gewoon op de grond liggen en kijken, niets doen, onverschillig. Niet echt jouw zorg, waar ze naartoe gaan; ze gaan uit zichzelf.

Onthoud dat gedachten ook net vogels zijn: ze bewegen uit zichzelf. En soms gebeurt het dat mensen die om je heen zijn, hun gedachten gaan jouw hemel binnen en dat jouw gedachten gaan hun hemel binnen. Daarom heb je soms het gevoel dat je bij de ene man plotseling verdrietig wordt; bij de andere man voel je plotseling een ervaring van energie en geluk en verrukking. Gewoon naar iemand kijken, dichtbij hem zijn, er verandert iets in je stemming.

Het gebeurt zelfs met plaatsen. Je gaat een huis binnen en plots bekruipt je een somberheid. Je gaat een ander huis binnen en plots voel je je licht alsof je vleugels hebt gekregen, je kunt vliegen, je bent gewichtloos. Je gaat een menigte in en je bent jezelf niet meer, er is iets veranderd. Je gaat een andere menigte in, opnieuw is er iets veranderd.

Dit is de basis van *satsang*: bij een meester zijn die geen gedachten heeft. Gewoon bij hem zijn, soms zal zijn geen-gedachte, zijn no-mind, aan je deur kloppen. Op sommige momenten... het kan niet gemanipuleerd worden, je moet wachten, je moet gewoon bidden en wachten en kijken. Het kan niet geforceerd worden omdat het geen gedachte is. Een gedachte is een ding, het kan naar je gegooid worden. Geen gedachte is geen ding, het kan niet gegooid worden.

Een gedachte heeft zijn eigen beweging en voortstuwing. Wanneer je in de buurt bent van iemand die te veel gedachten heeft, zal hij je met zijn gedachten vullen. Alleen al door in je buurt te zijn zal hij zijn gedachten in je blijven uitstorten - of hij nu spreekt of niet, daar gaat het niet om. Voortdurend vallen er overal gedachten, als vonken, uit zijn hoofd - jij vangt ze op.

En soms ben je je er zelfs van bewust dat dit niet jouw gedachte is. Maar wanneer het komt, raak je ermee vervuld, raak je er zelfs mee geïdentificeerd. Dit is niet jouw woede; iemand anders was kwaad en jij voelde iets in jezelf. Iemand was haatdragend en de haat raakte jou. Alles is besmettelijk en het is de meest besmettelijke ziekte ter wereld. Geen griep kan er tegenop, het blijft overal mensen infecteren.

Als je kunt kijken, kun je zien dat er vonken uit iemands hoofd vallen. Ze hebben verschillende kleuren. Daarom zijn zoveel mystici zich bewust geworden van aura's, want als er een somber persoon komt, brengt hij een sombere aura mee. Je kunt het zien als je ogen helder zijn. Je kunt zien wanneer een gelukkig persoon om je heen komt. Zelfs als je hem niet gezien hebt - hij komt van achter je, je hebt hem niet gezien - maar plotseling voel je dat er iets vrolijks om je heen gebeurt.

Gedachten zijn niet van jezelf, ze zijn niet van jou. Als je sterft zijn je gedachten overal verspreid. Het is gebeurd, en de volgende keer dat je in de buurt van een stervende man komt, kijk dan - het is een ervaring op zich. Wanneer iemand sterft, ga dan gewoon zitten en kijk wat er met je mind gebeurt. Je zult verbaasd zijn; gedachten die er nooit geweest zijn, gedachten die je niet gewoon bent, gedachten die onbekend zijn, borrelen plotseling in je op - pop! De man is stervende en hij gooit zijn gedachten alle kanten op, zoals een stervende boom zijn zaden weggooit. Hij is in paniek; voordat de boom sterft moet hij zaden weggooien zodat andere bomen opkomen.

Kom nooit in de buurt van een stervende man als je je er niet van bewust bent, want dan zal de dode je beïnvloeden. Eigenlijk moet je nooit in de buurt van een man zijn waar je je somber, verdrietig voelt, tenzij je je ervan bewust bent. Als je je ervan bewust bent, is er geen probleem. Dan komt de somberheid en gaat voorbij; je raakt er nooit mee geïdentificeerd.

Heb je ooit het gevoel gehad dat je je onmiddellijk anders voelt wanneer je een kerk binnengaat, mensen bidden. Zoveel gebed, ook al is het niet heel echt, gewoon een zondags gebed, maar toch doen ze het, zelfs voor een paar ogenblikken gaan de ramen open - ze zijn anders. Een vuur grijpt je aan, je voelt plotselinge veranderingen in jezelf.

Wees je ervan bewust! En zie dan hoe gedachten de mind binnenkomen, hoe je geïdentificeerd raakt en er één mee wordt. En ze bewegen zo snel, de snelheid is zo groot, want er is niets zo snel als gedachten. Het is niet mogelijk om iets te creëren dat sneller gaat dan gedachten. Het heeft geen tijd nodig om ergens te komen. Het springt van de ene oneindigheid naar de andere; er bestaat geen ruimte voor.

Gedachten zijn er, ze bewegen met hoge snelheid. Door die hoge snelheid kun je twee gedachten niet los van elkaar zien. Ga zitten, sluit je ogen, vertraag alle processen van het lichaam. Ademhaling vertraagt, hartslag vertraagt, bloeddruk vertraagt. Je vertraagt alles, je ontspant je, want als alles vertraagt, moet ook het denken vertragen, want het is een compact geheel. Als alles traag is, moet het denken ook traag worden.

Daarom stopt het denken in diepe slaap; omdat alles zo langzaam gaat en het denken zo snel, komt er een breuk - het proces kan niet doorgaan. De mens is zo langzaam en de gedachte is zo snel dat ze niet samen kunnen komen. De gedachte verdwijnt. In diepe slaap, slechts enkele uren, hoeguit twee uur in de nacht, stopt het denken, omdat je volledig ontspannen bent.

Ontspannen en kijken: naarmate het denkproces vertraagt, zul je hiaten kunnen zien. Tussen twee gedachten is er een interval - in dat interval bevindt zich bewustzijn. Tussen twee wolken is er een interval - in dat interval is de blauwe lucht.

Vertraag het denkproces en kijk in de intervallen, en besteed meer aandacht aan de intervallen dan aan de wolken. Verplaats de aandacht, verander de gestalt. Kijk niet naar de figuur, maar naar de achtergrond.

Als ik een schoolbord neerzet, een groot schoolbord zo groot als deze muur hier, en ik markeer het met een witte punt en vraag je wat je ziet, dan is de kans voor negenennegentig procent dat je het schoolbord niet ziet, je ziet de witte punt - omdat we de figuur zien, niet de achtergrond. Zo'n groot schoolbord, maar als ik je vraag 'wat zie je daar?' zul je zeggen 'ik zie een kleine witte stip.' Zo'n groot schoolbord wordt niet gezien en alleen een kleine witte vlek, die bijna onzichtbaar is, wordt gezien? Waarom? Omdat dit het vaste patroon van de mind is: kijken naar de figuur, niet naar de achtergrond; kijken naar de wolk, niet naar de lucht; kijken naar de gedachte, niet naar het bewustzijn.

Deze gestalt moet veranderd worden. Besteed meer aandacht aan de achtergrond en minder aandacht aan de figuur. Je zult dichterbij de werkelijkheid komen. In meditatie moet dit voortdurend gedaan worden. Door een oude gewoonte zal de mind naar de figuur kijken. Je schakelt gewoon weer... Kijk naar de achtergrond.

Jij bent hier, ik ben hier. We kunnen op twee manieren naar elkaar kijken. Ik kan naar de achtergrond kijken; op de achtergrond zijn de bomen, planten, het groen, de lucht - het uitgestrekte universum is jouw achtergrond. Of ik kan naar jou kijken, jij bent de figuur. Maar de mind kijkt altijd naar de figuur.

Daarom gebeurt het dat als je naar een persoon als Sosa, Jezus of Boeddha gaat, je voelt dat hun ogen niet naar jou kijken. Jij bent gewoon de figuur en zij kijken naar de achtergrond. Hun gestalt is anders. Je kunt het gevoel hebben dat hun ogen koud zijn omdat ze geen aandacht aan JOU schenken.

Je bent gewoon een wolk. Personen zoals Boeddha, wanneer ze kijken, ZIJN er, maar slechts als een klein deel van de achtergrond. En uitgestrekt is de achtergrond, en jij bent maar een stipje. Maar je zou willen dat iemand naar jou kijkt, naar het kleine stipje, alsof JIJ het universum bent, alsof er niets buiten jou bestaat.

Boeddha's liefde zal er koud uitzien. Je hebt een hete liefde nodig, ogen die naar jou kijken en het geheel vergeten. Dat is niet mogelijk voor een Boeddha. Je hebt je plaats, maar je bent nog steeds een klein stipje. Hoe mooi ook, je bent slechts een deel van een uitgestrekte achtergrond - alle aandacht kan niet aan jou gegeven worden.

Daarom voelt het ego zich erg gekwetst in de buurt van een Boeddha, want het ego wil alle aandacht: 'Kijk naar mij, ik ben het middelpunt van de wereld.' Maar jij bent niet het middelpunt van de wereld. Er is werkelijk geen centrum in de wereld, want het centrum is alleen mogelijk als de wereld beperkt is. Als het een eindige cirkel is dan is het middelpunt mogelijk - en het is een oneindige cirkel.

Het is absurd om aan een middelpunt te denken. Er is geen middelpunt in de wereld; de wereld bestaat zonder middelpunt. En dat is prachtig. Daarom kan iedereen denken: 'Ik ben het centrum.' Als er een centrum is, dan is het onmogelijk.

Daarom zullen mohammedanen, christenen en Joden niet toestaan dat hindoes beweren dat 'Ik ben God - *aham brahmasmi*.' Ze zeggen: 'Dit is ketterij. Wat zeggen jullie? Alleen God is het centrum. Niemand anders is het centrum.' Maar Hindoes kunnen speels beweren dat 'ik ben God' omdat ze zeggen dat er GEEN centrum is, of dat iedereen het centrum is.

Maar wanneer je vraagt dat de hele aandacht naar jou moet komen, is dit de mind, de oude gewoonte van de mind, om niet naar de achtergrond te kijken, enkel naar de figuur te kijken. In meditatie moet je verschuiven van de figuur naar de achtergrond, van de ster naar de hemel.

Hoe meer deze verschuiving plaatsvindt, hoe meer je zult voelen dat je de mind niet bent, hoe meer je zult voelen dat je hem gemakkelijk kunt laten vallen...

Het is net als het laten vallen van een kleed. Je hebt het zo strak gemaakt dat het aanvoelt als een huid. Dat is het niet, het is net als een kleed die je gemakkelijk kunt laten vallen. Maar je moet begrijpen dat je de achtergrond bent, niet de figuur. En als deze mind wegvalt, zegt Sosan, dan verdwijnt de objectieve wereld gewoon.

Wat bedoelt hij? Bedoelt hij dat als je in diepe meditatie bent, als je het doel van no-mind bereikt hebt, dat dan deze bomen zullen verdwijnen, verdwijnen? Dan zal dit huis er niet meer zijn? Dan zul je hier niet meer zitten? Als ik het bereikt heb, zal deze stoel waarop ik zit dan verdwijnen? Nee. Objecten verdwijnen als objecten; niet deze stoel, niet die boom - die blijven, maar ze zijn niet meer begrensd. Nu hebben ze geen grenzen meer. Dan ontmoet deze stoel de zon en de lucht, dan zijn de figuur en de achtergrond één geworden. Er is geen figuur meer los van de achtergrond, hun identiteiten zijn verloren gegaan. En het zijn geen objecten meer, omdat jij daar geen subject meer bent.

Krishnamurti blijft steeds iets heel moois zeggen: dat de waarnemer in diepe meditatie het waargenomene wordt. Dit is waar, maar je zult voelen dat dit er absurd uitziet. Als je naar een bloem kijkt, bedoelt Krishnamurti dan dat je de bloem wordt? Hoe kom je dan weer thuis? En iemand kan je plukken en dan zit je in de problemen.

'De waarnemer wordt het waargenomene.' Betekent het dat jij de bloem wordt? Nee - maar toch, in zekere zin, wel. Je wordt de bloem niet in die zin dat je geplukt kan worden en iemand je kan dragen en je geen man meer bent. Nee, niet in die zin. Maar wanneer er geen mind is, is er geen grens aan jou die jou van de bloem scheidt, geen grens aan de bloem die haar van jou scheidt. Jullie zijn beiden een subjectieve poel geworden, jullie versmelten en ontmoeten elkaar. Jij blijft jij, de bloem blijft de bloem, niemand kan je per ongeluk plukken - maar er is een samensmelting.

Het gebeurt alleen in je leven soms in sommige momenten wanneer je van iemand houdt. Ook dat is zeldzaam, want de mind van de mens verlaat hem nooit, zelfs niet in liefde. Hij blijft zijn eigen onzin creëren, met het creëren van zijn eigen wereld. En de geliefde wordt niet meer zo'n nabijheid toegestaan dat hij op de achtergrond raakt. De figuur, het ego, staat er altijd tussenin. Maar een paar keer gebeurt het.

Natuurlijk moet het ondanks jou gebeuren. Het is zo natuurlijk dat je, zelfs als je alles hebt geregeld, de realiteit je soms tegen het lijf loopt. Met al je afspraken, met al je dromen, soms dringt het tot je door, soms ben je niet op je hoede. Soms vergeet je het, of ben je zo met iets bezig dat er een raam opengaat en je niet naar dat raam kijkt en de realiteit binnenkomt.

Een paar momenten, in de liefde, gebeurt dit, wanneer de waarnemer het waargenomene is geworden. Dit is een prachtige meditatie: als je van iemand houdt, ga dan bij die persoon zitten en kijk in elkaars ogen - denk nergens aan, denk niet wie hij is, creëer geen denkproces, kijk gewoon in elkaars ogen.

Er kunnen een paar blikken zijn waarin de waarnemer het waargenomene wordt, waarin je verdwaalt en niet weet wie je bent - of jij de geliefde bent geworden of de geliefde jou. Ogen zijn prachtige deuren om bij elkaar naar binnen te gaan.

En waarom zeg ik dat dit alleen in liefde mogelijk is? Omdat je alleen in de liefde niet op je hoede bent. Je ontspant. Je bent niet bang voor de ander, je kunt je kwetsbaar opstellen, je kunt het je veroorloven. Anders ben je altijd op je hoede, want je weet niet wat de ander zal doen, je weet niet of hij je pijn zal doen. En als je niet op je hoede bent, kan de pijn heel diep gaan.

In de liefde kun je in elkaars ogen kijken. Er zullen glimpen zijn wanneer de achtergrond en de figuur in elkaar oplossen. Je zult tot op je grondvesten worden geschud. Plotseling zul je een glimp opvangen: je bent het niet, toch ben je het. Ergens diep is er een ontmoeting geweest.

Dit gebeurt met een echte mediteerder met het universum zelf - niet dat hij een boom wordt, maar toch wordt hij een boom. Wanneer hij bij een boom is, zijn er geen grenzen. En wanneer hij

afgestemd raakt op dit land zonder grenzen, dan beweegt hij zich zonder grenzen. Dit is wat de betekenis van Sosan is. Wanneer de mind verdwijnt, verdwijnen objecten. Wanneer de objecten verdwijnen, verdwijnt jij, verdwijnt het ego. Ze zijn verwant.

*Begrijp de relativiteit van beide
en de fundamentele werkelijkheid:
de eenheid van leegte.*

Jij bestaat vanwege je objecten om je heen. Jouw grens bestaat vanwege de grenzen van andere dingen om je heen. Wanneer hun grenzen wegvallen, valt ook jouw grens weg - jullie zijn relatief ten opzichte van elkaar, jullie zijn samen.

Jouw mind en je objecten buiten jou zijn met elkaar verbonden, ze hebben een brug. Als de ene oever verdwijnt, valt de brug. En met de brug verdwijnt ook de andere oever, want de ene oever kan niet bestaan zonder de andere. Dit is de betekenis van relativiteit.

En dan is er een eenheid - eenheid van leegte. Jij bent leeg en de bloem is leeg, want er is geen grens aan de bloem, hoe kan er dan een centrum zijn? Dit is een van de diepste realisaties van Boeddha, en alleen boeddhisten hebben dit zo mooi bevestigd. Zij zeggen dat er geen ATMA is, geen zelf.

En dit werd heel verkeerd begrepen, omdat Hindoes zeggen dat hun hele religie gebaseerd is op ATMA, het zelf, het opperste zelf. En Boeddha zegt: 'Wanneer er geen grens is, hoe kan het zelf dan bestaan?' Wanneer er geen grens is en de mind volledig stil is geworden, hoe kan het 'ik' dan bestaan? Omdat het 'ik' een geluid is. Hoe kun je zeggen 'Ik ben' wanneer het geheel is? Wanneer de figuur en de achtergrond één zijn geworden, hoe kun je dan zeggen 'Ik ben'?

Dit is de leegte van Boeddha - *anatta*. Dit woord is prachtig - *anatta*, geen-zelfheid. Je bent niet meer en toch ben je. Echt, voor het eerst ben je als geheel, maar niet als individu, niet als gedefinieerd, afgebakend, omheind. Je bent als geheel, maar je bent niet als individu, als een gemarkeerde, afgebakende afgescheidenheid. Je bent geen eiland meer, je bent de uitgestrekte leegte.

En dat is hetzelfde met de bloem, en is hetzelfde met de boom, en is hetzelfde met de vogel en met het dier, en is hetzelfde met de rots, de sterren en de zon. Wanneer je zelf verdwijnt, verdwijnt het zelf van overal, want het was je zelf gereflecteerd, het was je zelf gereflecteerd door het universum, het was je waanzin gereflecteerd. Nu is het er niet meer.

Sosan zegt dat wanneer er leegte is, er eenheid is. Als JIJ er bent, hoe kan er dan eenheid zijn? Heel jouw afgescheiden zijn creëert de breuk met de eenheid.

Mohammedanen zeggen dat ze van hindoes houden, ze zijn broeders. Christenen zeggen dat ze van joden houden, ze zijn broeders. Iedereen is een broeder, maar hoe kun je een broeder zijn als je een christen bent? Hoe kun je een broeder zijn als je een hindoe bent? Jouw afbakening, jouw grens, draagt vijandschap in zich. Je kunt de ander hooguit tolereren, maar je kunt niet één zijn met de ander. En alleen maar 'broeder' zeggen helpt niet, want niemand kan zo gevaarlijk vechten als broeders.

Door te zeggen dat ik een hindoe ben, maak ik mezelf los van het geheel. Door te zeggen dat ik machtig ben, maak ik mezelf los van het universum. Door te zeggen dat ik buitengewoon ben, maak ik mezelf los van het universum. Dit is wat Chuang Tzu zegt: wees gewoon het gewone. Dat betekent: scheid je op geen enkele manier af, maak geen vastomlijnde definities over jezelf. Leef met vloeibare grenzen, die altijd klaar zijn om elkaar te ontmoeten en te smelten.

*Begrijp de relativiteit van beide
en de fundamentele werkelijkheid:
de eenheid van leegte.
In deze leegte zijn beide niet te onderscheiden...*

Ze kunnen niet onderscheiden worden, ze kunnen niet als gescheiden gevoeld worden - gescheiden van de ander. Ze ZIJN gescheiden, maar deze gescheidenheid is totaal verschillend. Je kunt onderscheid maken, maar deze gescheidenheid is niet van het ego.

Het is net als een golf in de oceaan. Je kunt onderscheid maken. De golf is de golf, niet de oceaan - toch is het de oceaan. De golf kan niet bestaan zonder de oceaan. De oceaan golft erin, de oceaan pulseert erin. Het is afgescheiden als vorm, en toch niet afgescheiden als bestaan. Jij blijft afgescheiden en toch ben je niet afgescheiden. Dit is de meest fundamentele paradox die een mens ervaart als hij geen-zelf-zijn ervaart, *anatta*.

... en bevat elk in zich de hele wereld.

Niet afgescheiden, je verliest niets, je wint het geheel. En je bent altijd bang om te verliezen. Je denkt altijd: 'Als ik mezelf verlies, dan ben ik niet meer. Wat win ik ermee?' Je verliest en je wint het geheel. En je verliest niets anders dan je ellende, je bezorgdheid, je angst. Wat heb je te verliezen! Je hebt niets te verliezen - alleen je lijden, je gebondenheid.

... en bevat elk in zich de hele wereld.

Als je verliest, word je de hele wereld. Alles is van jou. Jullie zijn bedelaars vanwege jezelf; jullie kunnen keizers zijn. De mind is de bedelnap.

Ik heb een Soefi verhaal gehoord. Het is een van de oudste soefi-leringen. Een bedelaar kwam naar het paleis van een keizer. De keizer was net in de tuin en hoorde de bedelaar. De man aan de poort wilde iets geven, maar de bedelaar zei: 'Ik heb één voorwaarde. Ik neem altijd van de meester, nooit van bedienden.'

De keizer hoorde het. Hij was aan het wandelen en kwam naar deze bedelaar kijken, want bedelaars stellen geen voorwaarden. Als je een bedelaar bent, hoe kun je dan voorwaarden stellen? 'Lijkt wel een zeldzame bedelaar.' Dus kwam hij kijken - en hij WAS een zeldzame bedelaar. De keizer had nog nooit zo'n keizerlijke man gezien; hij was niets. Deze man had een soort glorie om zich heen, een gratie. Zijn kleed was gescheurd, bijna naakt, maar de bedelnap was heel erg kostbaar.

De keizer zei: 'Vanwaar die voorwaarde?'

De bedelaar zei: 'Omdat bedienden zelf bedelaars zijn en ik wil tegen niemand onbeleefd zijn. Alleen meesters kunnen geven. Hoe kunnen bedienden geven? Dus als u er klaar voor bent, kunt u geven en zal ik het aannemen. Maar ook dan heb ik een voorwaarde en dat is: mijn bedelnap moet helemaal gevuld zijn.'

Zo'n kleine bedelnap! De keizer begon te lachen. Hij zei: 'Je lijkt wel gek. Denk je dat ik jouw bedelnap niet kan vullen?'

En toen gaf hij zijn ministers bevel om edelstenen te brengen, onvergelijkbaar, uniek, en de bedelnap ermee te vullen. Maar ze kwamen in de problemen, want hoe meer ze de bedelnap vulden, hoe meer stenen erin vielen en niet eens geluid maakten, ze verdwenen gewoon. En de bedelnap bleef leeg.

Toen zat de keizer in de problemen, zijn hele ego stond op het spel. Hij, een grote keizer die over de hele aarde heerste, kon geen bedelnap vullen! Hij beval: 'Breng alles, maar deze bedelnap moet gevuld worden!'

Zijn schatten... dagenlang werden al zijn schatkamers leeggehaald, maar de bedelnap bleef leeg. Er was niets meer over. De keizer was een bedelaar geworden, alles was verloren. De keizer viel aan de voeten van de bedelaar en zei: 'Nu ben ik ook een bedelaar en ik smeeik maar om één ding. Vertel me het geheim van deze nap, hij lijkt wel magisch!'

De bedelaar zei: 'Niets daarvan. Hij is gemaakt van de menselijke mind, er is niets magisch aan.'

Elke menselijke mind is gewoon deze bedelnap. Je blijft hem vullen, hij blijft leeg. Je gooit de hele wereld erin, hele werelden, en ze verdwijnen gewoon zonder het minste geluid. Je blijft maar geven en het blijft altijd maar bedelen.

Geef liefde en de bedelnap is er, je liefde is verdwenen. Geef je hele leven, en de bedelnap staat daar, je met klagende ogen aan te kijken. 'Je hebt niets gegeven. Ik ben nog steeds leeg.' En het enige bewijs dat je kunt geven is als de bedelnap vol is - en die is nooit vol. Natuurlijk is de logica duidelijk: je hebt niet gegeven.

Je hebt heel veel bereikt - het is allemaal in de bedelnap verdwenen. De mind is een zelfvernietigend proces. Totdat de mind verdwijnt, zul je een bedelaar blijven. Alles wat je kunt winnen zal tevergeefs zijn; je zult leeg blijven. En als je deze mind oplost, raak je door leegte voor het eerst vervuld. Je bent niet meer, maar je bent het geheel geworden. Als je bent, zul je een bedelaar blijven. Als je niet bent, word je de keizer.

Daarom noemen we bedelaars in India *swamis*. *Swami* betekent meester, keizer. Je kunt geen beter woord vinden voor sannyasins. Toen ik nadacht over welke naam ik aan de nieuwe sannyasins moest geven, kon ik niets beters bedenken. *Swami* lijkt de beste te zijn. Het betekent iemand die zichzelf zo volledig heeft weggeworpen dat hij niet meer is; hij is de hele wereld geworden, de meester van alles. Anders blijven zelfs keizers bedelaars; ze blijven verlangen, vragen en lijden.

*Als je geen onderscheid maakt
tussen grof en fijn
zul je niet in de verleiding komen
tot vooroordelen en meningen.*

Als je geen onderscheid maakt tussen grof en fijn, goed en slecht, schoonheid en lelijkheid, dit en dat - als je geen onderscheid maakt, als je niet discrimineert, accepteer je gewoon het geheel zoals het is. Je zet je mind er niet in, je wordt geen rechter. Je zegt gewoon: 'Zo is het.'

De doorn is er, je zegt: 'Zo is het.' De roos is er, je zegt: 'Zo is het.' Als er een heilige is, zeg je: 'Zo is het.' Een zondaar is er, jij zegt: 'Zo is het.' En het geheel weet het; niemand anders kan weten waarom een zondaar bestaat. Er moet een reden zijn, maar dat is een mysterie voor het geheel, niet voor jou om je druk over te maken. Het geheel baart heiligen en zondaars, doornen en rozen - alleen het geheel weet waarom. Jij valt eenvoudigweg in het geheel en maakt geen onderscheid. Jij zult ook weten waarom, maar alleen als je het geheel geworden bent.

Het mysterie is opgelost wanneer je het mysterie zelf bent geworden. Je kunt het niet oplossen door jezelf te blijven. Als je jezelf blijft, zul je een groot filosoof worden. Je zult veel antwoorden hebben en geen antwoord; je zult veel theorieën hebben maar geen waarheid. Maar als je het mysterie zelf wordt, zul je het weten. Maar die kennis is zo delicaat dat ze niet in woorden kan worden uitgedrukt. Die kennis is zo paradoxaal dat ze alle taal tart. Die kennis is zo tegenstrijdig - omdat tegengestelden hun grenzen verliezen, één worden - dat geen woord het kan zeggen.

De figuur betekent het woord en de achtergrond betekent de stilte. In die kennis zijn de figuur en de achtergrond één geworden, zijn de stilte en het woord één geworden. Hoe moet je dat zeggen? Maar toch moet het gezegd worden, want er zijn velen die ernaar dorsten. Zelfs als iemand er iets over hoort, gaat zijn hart misschien op reis. Daarom zegt Sosan deze dingen.

Sosan weet dat het niet gezegd kan worden, want wanneer je het zegt, moet je onderscheid maken. Wanneer je iets zegt, moet je een woord kiezen. Telkens wanneer je iets moet zeggen, verkies je het ene boven het andere en komt de mind binnen. Maar niemand heeft het beter geprobeerd dan Sosan. Hij is onvergelijkbaar. Je kunt geen andere man vinden die die stilte zo mooi onder woorden heeft gebracht. Zelfs een Boeddha zal jaloers zijn.

Deze Sosan is echt een meester - meester van de stilte en meester van de woorden. Hij heeft iets in DEZE wereld gebracht wat niet tot deze wereld behoort. Hij heeft de diepe stilte van zijn ervaring in woorden omgezet. Luister naar zijn woorden - niet alleen luisteren, in je opnemen. Laat ze smelten in je hart. Leer ze niet uit je hoofd. Laat ze in je bloedsomloop komen en je bloed en botten worden. Neem ze in je op, eet ze, verteer ze en vergeet ze. En ze hebben een enorme kracht om te transformeren.

6. Streef geen doelen na

*Leven op de grote weg
is gemakkelijk noch moeilijk,
maar zij met beperkte zienswijzen
zijn angstig en besluiteloos:*

*Hoe sneller ze zich haasten,
hoe langzamer ze gaan,
en vastklampen kan niet beperkt worden;
gehecht zijn aan het idee van verlichting
is zelfs dwalen.*

*Laat de dingen gewoon hun gang gaan
en er zal noch komen noch gaan zijn.*

*Gehoorzaam de aard der dingen (je eigen aard)
en je zult vrij en ongestoord wandelen.*

*Wanneer het denken in slavernij is,
is de waarheid verborgen,
want alles is troebel en onduidelijk,
en de belastende praktijk van het oordelen
brengt ergernis en vermoeidheid met zich mee.*

*Welk voordeel kun je halen
uit onderscheiden en afscheiden?*

*Als je op de ene weg wilt gaan,
heb dan zelfs geen afkeer
van de wereld van zintuigen en ideeën.*

*Sterker nog, ze volledig accepteren
is identiek aan ware verlichting.
De wijze man streeft geen doelen na,
maar de dwaze man bindt zichzelf vast.*

*Er is één dharma, waarheid, wet, niet vele;
onderscheid komt voort uit de vastklappende behoeften
van de onwetenden.*

*Mind te zoeken met de discriminerende mind
is de grootste van alle vergissingen.*

Veel mooie dingen in deze sutra. En voor de zoeker niet alleen mooi, maar ook fundamenteel en essentieel - want Sosan is geen dichter, hij is een ziener. Wat hij ook zegt draagt de poëzie van het oneindige in zich, maar dat is niet waar het om gaat. Wanneer een verlicht persoon spreekt, is alles wat hij zegt poëzie en schoonheid. Precies zoals hij is, weerklinkt alles wat uit hem komt, draagt hem, de geur. Maar daar gaat het niet om. Verdwaal niet in de poëzie, want poëzie behoort tot de vorm en de waarheid is vormloos.

De manier waarop Sosan dingen zegt is mooi en poëtisch, maar onthoud, verdwaal niet in zijn poëzie. Verdwaal niet in de poëzie van de Upanishads, van de Gita, van de uitspraken van Jezus. Op zich is de vorm mooi, maar daar gaat het niet om. Onderzoek wat de inhoud is, niet de verpakking.

Voor de zoeker is de inhoud essentieel, en de inhoud begrijpen is hem worden - want er is geen waarheid voorbij begrip. In feite is begrijpen zelf de waarheid. Zeggen dat je door begrip de waarheid bereikt, is verkeerd, want er bestaat geen waarheid los van begrip.

Begrijpen is de waarheid zelf. Als je begrijpt... ben je de waarheid geworden. De waarheid is niet ergens waar ze op jou wacht; het is door jouw begrip dat ze geopenbaard zal worden - geopenbaard in jou. Deze instructies van Sosan zijn voor de zoeker, en elk woord is heel erg betekenisvol.

*Leven op de grote weg
is gemakkelijk noch moeilijk...*

Altijd wanneer er een doel is, kan het gemakkelijk of moeilijk zijn. Het hangt ervan af waar je bent, hoeveel afstand er tussen jou en het doel ligt, of er een snelweg is of dat je gewoon over een bergpaadje moet reizen. Is de weg uitgestippeld, gemarkeerd of moet je je eigen weg vinden? Als er een doel is, zal het gemakkelijk of moeilijk zijn. Het hangt ervan af... of je het pad al eerder hebt bewandeld. Is de weg bekend? Dan zal het gemakkelijk zijn. Als de weg onbekend is, zal het moeilijk zijn. Ben je een goede reiziger? Je fysieke conditie, je mentale conditie zal het gemakkelijk of moeilijk maken.

Maar waarheid is helemaal geen doel, dus hoe kan het gemakkelijk of moeilijk zijn? Er zijn mensen die zeggen dat de waarheid heel erg moeilijk is. Zij zeggen iets dat absoluut onwetend is. Er is een tegenovergestelde school die zegt: 'Waarheid is gemakkelijk - er is geen probleem. Gewoon begrijpen en het is gemakkelijk.' Ook zij zeggen iets dat niet juist is. En beide dingen kunnen door de mind begrepen worden. Moeilijk? - De mind kan technieken en manieren en middelen vinden, en het kan gemakkelijk gemaakt worden.

Drieduizend jaar geleden was reizen moeilijk. Nu is het bijna zo gemakkelijk als wat: je stapt gewoon in een vliegtuig en doet niets, alleen maar rusten. En tegen de tijd dat je thee hebt gedronken, heb je het doel bereikt. Als het doel moeilijk is, kan het gemakkelijk worden gemaakt. Dat is wat Maharishi Mahesh Yogi in het Westen blijft onderwijzen: dat hij een techniek heeft gevonden om met een straalmotor te vliegen. Als het doel moeilijk is dan zal het, natuurlijk, als je met een ossenkar reist, heel erg moeilijk zijn, en als je reist met een jet zal het gemakkelijk zijn.

Maar is er een doel? Dat is de kern van de zaak. Als het een doel is, ergens ver weg, dan zijn er mogelijkheden om gemakkelijkere wegen, middelen, voertuigen te maken. Maar is het een doel? Sosan zegt dat het geen doel is, dus hoe kan het dan moeilijk of gemakkelijk zijn? En als het geen doel is, hoe kan er dan een weg naartoe zijn? En als het geen doel is, hoe kunnen er dan methoden en technieken zijn om het te bereiken? Onmogelijk! Hij zegt dat het noch gemakkelijk noch moeilijk is, omdat het helemaal geen doel is.

*Leven op de grote weg
is gemakkelijk noch moeilijk...*

Wat is dan deze Grote Weg? Deze Grote Weg is je natuur - je bent het al! Daarom is het geen doel. Het zal niet iets in de toekomst zijn. Er is geen tijd voor nodig. Je bent er altijd al in geweest, het is al zo. Je bent bij het doel, je bestaat in het doel. Je kunt er niet uit bestaan, er is geen mogelijkheid om eruit te gaan. Hoeveel je ook ronddwaalt, je kunt er niet uit. Waar je ook heengaat, je zult je Tao in je dragen. Het is je intrinsieke natuur. Het is niet overbodig, je kunt het niet opzij zetten en vergeten. Je bent er al omdat dat 'daar' HIER is. Je hoeft niet in de toekomst te kijken: je hoeft alleen maar hier te zijn en je vindt het. Zoek en je zult missen. Zoek niet, wees gewoon, en het is er. En je zult lachen omdat het er altijd is geweest - alleen omdat je het zocht miste je het, alleen omdat je zo gehaast was dat je niet naar binnen kon kijken.

*Leven op de grote weg
is gemakkelijk noch moeilijk,
maar zij met beperkte zienswijzen
zijn angstig en besluiteloos:*

*Hoe sneller ze zich haasten,
hoe langzamer ze gaan,
en vastklampen kan niet beperkt worden;*

*gehecht zijn aan het idee van verlichting
is zelfs dwalen.*

*Laat de dingen gewoon hun gang gaan
en er zal noch komen noch gaan zijn.*

Jij bent de weg en jij bent het doel. En er is geen afstand tussen jou en het doel. Jij bent de zoeker en jij bent het gezochte. Er is geen afstand tussen de zoeker en de gezochte. Jij bent de aanbieder en jij bent de aanbedene. Jij bent de leerling en jij bent de meester. Jij bent het middel en jij bent het doel. Dit is de Grote Weg.

Het is altijd voor jou beschikbaar geweest. Op dit moment ben je erin. Word wakker en je bent erin. Ga slapen, je blijft erin, maar omdat je slaapt kun je het niet zien. En dan begin je te zoeken.

Je bent als een dronkaard op zoek naar je eigen huis, vragend naar iets dat vlak voor je ogen is. Maar de ogen zijn niet helder - ze zitten vol met meningen, onderscheidingen, ze zitten vol met woorden en theorieën. Daarom is je blik wazig, anders ligt alles wat je zoekt vlak voor je.

Hindoes hebben een methode om naar het puntje van de neus te kijken: gewoon stil zitten en naar het puntje van de neus kijken en niets doen. Mensen lachen erom, want wat een dwaasheid! Wat bereik je ermee? Maar ze zien de betekenis ervan niet. Hindoes zeggen dat het vlak voor je is, net als het puntje van je neus. Wees stil en kijk naar het puntje van de neus en raak niet verstrikt in gedachten... en plots is het er - net als het puntje van de neus, altijd voor je.

En dit is de schoonheid van het puntje van de neus: waar je je ook beweegt, het is altijd voor je. Als je naar rechts gaat, is het er; als je verkeerd gaat, is het er. Wees een zondaar, het is voor je; wees een heilige, het is voor je. Wat je ook doet - ga op je hoofd staan, in SHIRSHASAN - het is daar voor je. Val in slaap, het is er; wees wakker, het is er.

Dit is de betekenis van het kijken naar het puntje van de neus, want wat je ook doet, je kunt het nergens anders plaatsen dan vooraan. Zodra je beweegt, is het al verplaatst. Door gewoon naar het puntje van je neus te kijken, zul je begrijpen dat de waarheid vlak voor je ligt. Waar je ook beweegt, ze beweegt met je mee; waar je ook gaat, ze gaat met je mee. Je kunt het niet missen, dus is er geen sprake van het te vinden. Begrijpen dat je het NIET gemist hebt... Maar kijk: normaal kijk je nooit naar het puntje van je neus, want je kijkt naar andere dingen, je bent geïnteresseerd in andere dingen. Je kijkt nooit naar het puntje van je neus.

Hindoes hebben een andere prachtige theorie. Ze zeggen dat wanneer iemand naar het puntje van zijn neus begint te kijken, zijn dood nabij is, binnen zes maanden zal hij sterven. Wanneer iemand het begint te zien zonder te proberen het te zien - wat hij ook doet, hij blijft het puntje van zijn neus zien - zal hij binnen zes maanden sterven.

Het heeft iets in zich. Omdat je je pas bewust wordt van het puntje van je neus wanneer al je verlangens, alle objecten van verlangen, zinloos zijn geworden. Je hebt geen energie meer om in verlangens te gaan, de dood is nabij. Je bent zo energieloos, alle vitaliteit is verdwenen. Je kunt je ogen niet bewegen, je kunt niet achter verlangens en doelen aanrennen... het leven ebt weg. Op het laatste moment blijft er niets anders over dan naar het puntje van je neus te kijken. Eén betekenis.

Een andere betekenis, nog groter, en dat is: wanneer iemand naar het puntje van zijn neus kan kijken, sterft hij aan deze wereld. Een nieuwe geboorte - omdat hij met helderheid voor zich heeft gekeken. Deze wereld verdwijnt, dit leven verdwijnt. Hij is dood voor zover het zijn oude wezen betrof. Hij is een nieuw wezen, het is een wedergeboorte. Nu is er geen komen en gaan. Hij heeft het bereikt. Gewoon door naar het puntje van zijn neus te kijken? Ja, want waar het helemaal om gaat is: hoe kijk je naar voren en niet opzij. Omdat de waarheid voor je ligt, het kan niet anders. Het is noch gemakkelijk noch moeilijk.

Het is geen kwestie van inspanning, dus hoe kan het gemakkelijk of moeilijk zijn? Het is een kwestie van ontwaken, geen kwestie van inspanning. Het is geen kwestie van iets doen. Als je iets doet, zul je het verliezen, omdat je opgaat in het doen. Als je iets doet, zal het gemakkelijk of moeilijk zijn.

Het is een kwestie van niet-doen. Hoe kan niet-doen gemakkelijk of moeilijk zijn? Niet-doen staat

volledig buiten de wereld van het doen. Het is gewoon zijn! Hoe kan zijn moeilijk of gemakkelijk zijn? Zijn is gewoon zijn. Dat is de Grote Weg. De hele inspanning is om het puntje van de neus te leren kennen en te zien, gewoon om met heldere ogen voor je uit te kijken.

*... maar zij met beperkte zienswijzen
zijn angstig en besluiteloos:*

*Hoe sneller ze zich haasten,
hoe langzamer ze gaan...*

Het lijkt tegenstrijdig, maar het overkomt iedereen. Dit is wat er met jou is gebeurd. Hoe sneller je gaat, hoe langzamer je bent. Waarom? Omdat je gaat zonder voor je uit te kijken, en het doel is daar! Hoe sneller je gaat, hoe sneller je afdwaalt.

Als iemand naar je snelheid kijkt, ben je snel, maar als iemand kijkt naar wat je misloopt, ben je langzamer. Hoe sneller je gaat, hoe langzamer. Ga nergens naartoe! Wees gewoon hier - en onmiddellijk bereik je het. Je hoeft geen ruimte af te leggen en geen tijd te overbruggen. Wees gewoon hier! Maak van nu en hier je enige mantra, en je hebt niets anders nodig. Wees nu en hier. Ga nergens heen, snel of langzaam.

Het gebeurde eens: een kleine jongen kwam heel erg laat op school. Hij kwam altijd te laat. De lerares was erg boos en zei: 'Alweer? Je bent weer te laat en nog later dan gisteren! En ik heb het zo vaak tegen je gezegd. Je luistert niet!'

De jongen zei: 'Maar er was een groot probleem. Het regent buiten, ziet u, en de weg was zo glad van de modder dat ik één voet in de richting van de school zette en twee achteruit gleed. Het was zo glad dat hoe sneller ik probeerde te lopen, hoe langzamer ik ging. In feite ging ik de andere kant op: één stap vooruit en twee achteruit.'

De leraar zei: 'Je bent heel slim, maar hoe ben je hier dan gekomen?'

De jongen zei: 'Ik begon gewoon naar huis te lopen, zo lukte het.'

Jij bevindt je ook op een gladde weg waar de snelheid afneemt naarmate je sneller gaat - omdat je weggaat. Als iemand naar het doel kijkt, ga je de verkeerde kant op. Jouw snelheid is gevaarlijk, het is tegen het doel, want er is GEEN snelheid nodig. Je moet gewoon stoppen en kijken.

Mensen komen naar me toe en zeggen: 'Wanneer krijgen we verlichting? Wanneer?'

Als ik zeg 'nu' kunnen ze me niet geloven. En ik zeg je, nu. Als je DIT nu mist, dan een ander nu, maar altijd nu. Er is geen andere tijd.

WANNEER het gebeurt, gebeurt het in het nu, en wanneer het ook gebeurt, gebeurt het in het hier. Hier en nu zijn geen twee woorden, net zoals tijd en ruimte geen twee woorden zijn. Einstein gebruikte een nieuwe term: 'ruimtetijd'. Hij maakte één woord van twee, 'ruimtetijd', omdat hij wetenschappelijk ontdekte dat tijd niets anders is dan de vierde dimensie van ruimte, dus het was niet nodig om twee woorden te gebruiken.

En hier en nu zijn ook geen twee woorden. Duizenden jaren voor Einstein wisten mystici als Sosan dat al. Het is 'nu-hier'. Deze twee woorden moeten samengevoegd worden, ze zijn één, want nu is niets anders dan een dimensie van hier - de vierde dimensie. Nu-hier' is één woord.

En wanneer het ook gebeurt, het zal gebeuren in het nu-hier. Het kan nu gebeuren, je hoeft niet te wachten! Maar je bent besluiteloos en angstig, dat creëert het probleem.

Wat heeft angstig zijn voor betekenis? Wat is de situatie van binnen wanneer je angstig bent? Je wilt het en je wilt het ook niet. Dit is de situatie van een angstige mind: hij wil gaan en hij wil niet gaan omdat hij bang is. Hij wil wel maar hij is niet zeker, besluiteloos.

Jezus gebruikte altijd het woord 'angst', vele malen, tegen geloof. Hij gebruikte nooit 'ongeloof', 'wantrouwen' tegen geloof; hij gebruikte altijd het woord 'angst' tegen geloof. Hij zei dat zij die niet bang zijn, trouw worden, want geloof is beslissen. Geloof is een beslissing, een totale beslissing. Je gaat er helemaal in, het is een vertrouwen, zonder iets achter te houden, onvoorwaardelijk. Je kunt het niet terugnemen. Als je er totaal ingegaan bent, wie zal het dan terugnemen?

Geloof is absoluut. Als je erin gaat, ga je erin. Je kunt er niet uit komen - wie zal eruit komen? Er staat niemand achter je die je terug kan trekken. Het is een sprong in de afgrond, en Jezus heeft

helemaal gelijk om angst het antoniem van geloof te maken. Niemand heeft dat ooit gedaan. Maar hij heeft absoluut gelijk, want hij houdt zich niet bezig met de uiterlijke taal, maar met de taal van de innerlijke mens.

Het is angst die je niet in staat stelt om in geloof te gaan. Het is niet ongeloof, onthoud dat, het is niet ongeloof dat je verhindert om in geloof te gaan, het is angst.

Natuurlijk rationaliseer je je ongeloof, je angst. Je verbergt het in woorden en je zegt: 'Ik ben sceptisch, ik twijfel. Hoe kan ik in beweging komen als ik niet helemaal overtuigd ben?'

Maar kijk diep in jezelf en je zult angst vinden.

Angst betekent dat de helft van jou wil gaan en de andere helft niet. De ene helft wordt aangetrokken door het onbekende, heeft de roep, de aanroeping gehoord; en de andere helft is bang voor het onbekende en houdt vast aan het bekende. Omdat bekend bekend is, zit er geen angst in.

Je doet iets; dat iets is bekend geworden. Als je nu een nieuwe baan wilt zoeken, een nieuw levenspatroon, nieuwe gewoontes, een nieuwe stijl, dan klampt de helft van jou zich vast aan het bekende en zegt: 'Niet bewegen! Wie weet is het nog erger dan dit. En als je eenmaal weg bent, kun je niet meer terug.' Dus de helft zegt: 'Klamp je vast!'

Deze helft behoort tot het verleden, omdat het verleden bekend is, het geheugen. En de andere helft is altijd opgewonden, voelt de roep om verder te gaan op het onbekende pad door het onbekende - omdat iets nieuws extatisch zal worden.

Dit is de angst. Je bent verdeeld. Angst verdeelt je en als je verdeeld bent, is er besluiteloosheid. Je zet één stap naar het onbekende, de andere stap blijft in het verleden, in het graf van het verleden. En dan zit je vast, want niemand kan bewegen met één stap, met één been, één voet - niemand kan bewegen. Je moet er met beide vleugels in gaan, met beide delen. Alleen dan kun je bewegen.

Als je niet vastberaden bent, zit je vast - en iedereen zit vast. Dat is het probleem, dat is de angst. Je zit vast en je kunt niet bewegen, en het leven stroomt verder en je bent als een rots geworden, geblokkeerd, een gevangene van het verleden.

*... maar zij met beperkte zienswijzen
zijn angstig en besluiteloos:*

*Hoe sneller ze zich haasten,
hoe langzamer ze gaan...*

Heel hun leven is tegenstrijdig. Ze doen iets met de ene hand en maken het meteen weer ongedaan met de andere - besluiteloos. Aan de ene kant hou je van iemand, aan de andere kant haat je iemand. Aan de ene kant creëer je liefde, aan de andere kant zaai je haat. En je ziet nooit wat je doet.

Gisteravond nog sprak ik met iemand over een verborgen klooster in Bokhara. Gurdjieff heeft minstens zes jaar in dat klooster gewoond. Hij leerde veel technieken van die soefi school. Een van hun technieken wordt nog steeds gebruikt in dat klooster.

Die techniek is heel mooi. Wanneer iemand het klooster binnenkomt, discipel wordt, krijgt hij een plaquette, een bord. Op de ene kant staat geschreven: 'Ik ben negatief, neem me alsjeblieft niet serieus.' Als ik iets verkeerd zeg, zeg ik het niet echt tegen jou. Want ik ben negatief, en ik zit vol haat, woede, depressie. En als ik iets doe, is dat vanwege MIJN negativiteit, niet omdat jij het mis hebt.

Op de andere kant van de plaquette staat geschreven: 'Ik ben positief ik ben liefdevol, aanhankelijk, neem me alsjeblieft niet serieus.' Als ik zeg dat je mooi bent, zeg ik niets over jou - ik voel me high.

En wanneer iemand voelt dat zijn stemming verandert, verandert hij zijn plaquette; hij zet de goede kant op, wat hij ook is. En daardoor gebeuren er veel dingen, want niemand neemt hem serieus. Mensen moeten lachen, omdat hij negatief is.

Als iemand zich misselijk voelt en overgeeft, oké! Hij kotst niet over je heen, hij gooit niets over je heen. Hij gooit er iets uit, iets waar hij last van heeft. En alleen wanneer deze verdeeldheid stopt

en de discipel bij de meester komt en zegt 'ik ben geen van beide. Nu ben ik noch negatief noch positief, alles is weggezakt en mijn beide vleugels zijn één geworden, nu ben ik één,' alleen dan wordt de plaquette weggehaald.

Zodra die plaquette wordt weggehaald is het moment van verlichting. Dan ben je heel. Anders spreek je jezelf altijd tegen en dan voel je ellende en angst en denk je: 'Wat gebeurt er met me?' Er gebeurt niets met je! Aan de ene kant doe je iets goed, aan de andere kant doe je onmiddellijk iets verkeerd - onmiddellijk, om de andere kant te vernietigen die vooruit is gegaan, omdat je besluiteloos bent, je bent verdeeld.

Een deel van je klampt zich vast aan de oude gewoontes, een ander deel wil naar het onbekende. Een deel wil zich vastklampen aan de wereld, een ander deel wil een vogel worden en de onbekende hemel van de goddelijkheid, of de goddelijkheid van het bestaan binnengaan. Dan zit je vast.

Probeer dit te zien. Het is moeilijk omdat je nooit geprobeerd hebt het te zien, anders is het helemaal niet moeilijk. Het is noch moeilijk noch gemakkelijk. Zie gewoon wat je met jezelf en met anderen doet.

Wat je ook halfslachtig doet, zal je ellende brengen. Als je vastzit, zul je vallen en in de hel terecht komen. De hel is een plaats waar mensen vastzitten en de hemel is een plaats waar iedereen in beweging is, niet bevroren. De hel is een plek waar geen vrijheid is, de hemel is vrijheid.

Hindoes noemen de ultieme staat MOKSHA, absolute vrijheid. Niemand zit ergens vast; drijvend als een vrije rivier, een vogel in vlucht, oneindige hemel rondom, nergens aan gebonden.

*... maar zij met beperkte zienswijzen
zijn angstig en besluiteloos:*

*Hoe sneller ze zich haasten,
hoe langzamer ze gaan,
en vastklampen kan niet beperkt worden ...*

En onthoud, wanneer je je vastklampt, is het vastklampen als zodanig het probleem; het gaat er niet om waaraan je je vastklampt. Dus Sosaan zegt dat vastklampen niet beperkt is - niet beperkt tot deze wereld, tot dit lichaam, zintuigen, genoegens. Je kunt je vastklampen aan verlichting, je kunt je vastklampen aan God. Je kunt je vastklampen aan liefde, je kunt je vastklampen aan meditatie en gebed. En door je vast te klampen, zit je weer vast.

Klamp je nergens aan vast, blijf vrij en in beweging. Hoe meer je beweegt, hoe dichter je bij jezelf bent. Wanneer je volledig in beweging bent, nergens vastzit in je energie, klopt de waarheid aan de deur. Het heeft altijd geklopt, maar je zat vast en kon het niet horen. Het is vlak voor je op het puntje van je neus.

*... gehecht zijn aan het idee van verlichting
is zelfs dwalen.*

Dan wordt dat het probleem. Als je te zeer gehecht raakt aan het idee 'ik moet verlichting bereiken', dan wordt dat je probleem. Verlichting wordt nooit bereikt, het gebeurt. Het is geen verworvenheid. En de strevende mind bereikt het nooit.

Je kunt proberen macht te verwerven in deze wereld, dan begin je macht te verwerven in die wereld. Eerst wil je rijkdom verwerven in deze wereld, dan probeer je rijkdom te verwerven in die wereld. Maar jij blijft dezelfde, en de mind en de werking en het hele schema blijft hetzelfde: Verwerp het! Bereik het! Dit is de egotrip. De verwervende mind is het ego.

En iemand die het bereikt is iemand die het niet probeert te bereiken, die gewoon gelukkig is waar hij ook is, die gewoon gelukzalig is waar hij ook is. Hij heeft geen doel. Hij gaat nergens naartoe. Hij beweegt, maar zijn beweging is niet voor een doel. Hij beweegt vanuit zijn energie, niet voor een doel - zijn beweging is niet gemotiveerd.

Natuurlijk bereikt hij het doel - dat is iets anders, daar gaat het niet om. Een rivier beweegt zich vanuit de Himalaya; ze beweegt zich niet in de richting van de zee, ze kent de zee niet, waar die is, ze maakt zich niet druk om de zee. Het lied zelf van het bewegen in de Himalaya is zo mooi, passerend door de valleien, naar de pieken, passerend langs de bomen, dan naar beneden komend naar de vlaktes, naar de mensen... heel de beweging is prachtig! En elk moment is de beweging mooi, omdat het leven is.

De rivier is zich er niet eens van bewust dat er een doel of een zee is. Dat zal geen zorg zijn. En als een rivier zich te veel zorgen maakt, zal ze net zo in de war zijn als jij. Dan zal ze overal stoppen en vragen waar ze heen moet: Waar is het juiste pad? En ze zal bang zijn of het naar hetnoorden zal leiden, of het zuiden, of het oosten of het westen - waarheen? En onthoud dat de oceaan overal is. Of je nu naar het noorden gaat of naar het oosten of het westen, het maakt NIETS uit. De oceaan is overal, overal om je heen is de oceaan. Hij is altijd voor je uit; waar je je ook beweegt, dat maakt niets uit.

Vraag niet naar het pad, vraag hoe je meer in beweging kunt komen. Vraag niet naar het doel, het ligt daar niet ergens vast. Waar je je ook heen beweegt, beweeg dansend. Je zult de oceaan bereiken - dat gebeurt. Het gebeurt met kleine rivieren, het gebeurt met grote rivieren, ze bereiken het allemaal. Bij een klein stroompje kun je je niet voorstellen hoe dit stroompje de oceaan zal bereiken, maar het zal wel bereiken.

Er is geen probleem van klein of groot. Het bestaan is oneindig gracieus voor iedereen; klein of groot maakt geen verschil. Kleine bomen bloeien, grote bomen bloeien. Bloeien, daar gaat het om! En wanneer een kleine boom bloeit, is hij niet minder gelukkig dan wanneer een grote boom bloeit; het geluk is precies hetzelfde. Het geluk is geen kwestie van grootte, het is geen kwestie van kwantiteit. Het is een kwaliteit van je wezen. Een kleine rivier danst en bereikt, een grote rivier danst en bereikt.

Jullie zijn allemaal als rivieren, jullie zullen allemaal de oceaan bereiken. Maar maak er geen doel van; hoe sneller je gaat, hoe langzamer je beweegt. En hoe meer je wilt bereiken, hoe meer je vast komt te zitten, want hoe banger je wordt. De angst om het doel te missen houdt je in zijn greep, de angst om het niet te bereiken verlamt je, de angst om de fout in te gaan verlamt je. Als er geen doel is, is er geen angst.

Onthoud dat angst doelgericht is. Als je nergens naartoe gaat, wat is dan de angst? Je kunt niet missen, je kunt niet falen, dus wat is dan de angst? Angst betekent de mogelijkheid om te falen. Vanwaar komt deze mogelijkheid om te falen? Het komt binnen vanuit de doelgerichtheid - je bent altijd op zoek naar het doel.

Mensen komen naar me toe en zeggen: 'We mediteren al drie maanden. Er is niets gebeurd.' Er gaat niets gebeuren, omdat je erop wacht. Je kunt zelfs niet WACHTEN op het gebeuren, want zelfs wachten wordt een innerlijke inspanning. Je zoekt... Ontspan je! Wanneer je er niet meer bent, gebeurt het. Het zal nooit met JOU gebeuren; het zal alleen gebeuren wanneer de boot leeg is, wanneer het huis leeg is. Wanneer je danst maar er geen danser is, wanneer je observeert maar er geen observeerder is, wanneer je liefhebt en er geen minnaar is, dan gebeurt het! Wanneer je wandelt en er geen wandelaar binnenin is, dan gebeurt het.

Wacht niet, doe geen moeite, stel geen doel, of zelfs verlichting zal een gebondenheid worden. Dat is voor veel mensen in het Oosten geworden. Miljoenen mensen nemen sannyas - ze worden boeddhistische bhikkhus, hindoeïstische sannyasins - ze gaan naar de kloosters, en daar zitten ze vast. Ze komen naar mij en ze zijn net als ieder ander in de wereld. De ene zit vast op de markt, zij zitten vast in het klooster; dat is het enige verschil. De een is een mislukking op de markt, zij zijn een mislukking in het klooster. Maar ze kijken nooit... WAAROM ben jij een mislukking? Je creëert je eigen mislukking - als je om het doel vraagt, zul je een mislukking zijn.

Uiteindelijk is de doelgerichte mind een belemmering, de grootste belemmering. WEES gewoon! Het ultieme komt wel! Laat het de beslissing en het probleem van het ultieme zijn, niet het jouwe. Laat het aan hem over, hij weet meer. Laat het Gods probleem zijn, laat hem zich er maar zorgen over maken. Ji maakt je geen zorgen - jij geniet gewoon van het leven zoals het zich beweegt, zolang het duurt. Je danst en zingt en bent extatisch, en je laat God zich zorgen maken. Waarom

maak jij je zorgen?

Wees gewoon onbekommerd. En wees geen presteerder, want een presteerder zijn is de grootste spanning creëren die de menselijke mind kan overkomen. Dan kun je niet naar het heden kijken, dan kijk je ver weg, in de verte, in de toekomst; daar is het doel, de utopie, de gouden stad, SHAMBALA - daar. En je moet het bereiken, daarom ren je. Waar ga je naartoe? Voor wie ren je weg? Waarvoor ren je? De SHAMBALA is nu, de utopie heeft al plaatsgevonden.

Jezus zei tegen zijn discipelen: 'Op wie zitten jullie te wachten? Ik ben hier!' Zelfs zijn discipelen vroegen: 'Wanneer zal de Messias komen? Wanneer?' Want Joden zaten al eeuwen op de komst van de Messias te wachten en toen hij kwam waren ze niet klaar om hem te verwelkomen. Ze wachten nog steeds. En Jezus IS gekomen en ze wachten nog steeds. En zelfs toen Jezus er niet was, zijn er vele andere Jezusen gekomen en die zijn er altijd blijven komen. God stroomt altijd over. Soms is het een Mohammed, soms is het een Jezus, soms is het een Boeddha, soms is het een Sosan, een Chuang Tzu. Hij stroomt over, hij valt voortdurend, hij kan er niets aan doen! Hij is geen vrek.

Maar christenen zeggen dat hij maar één zoon heeft. Is hij soms impotent? Is hij impotent geworden nadat Jezus geboren was? Dit lijkt absurd, 'de eniggeboren zoon.' Dat kan niet, anders is jullie God geen God, niets waard.

Mohammedanen zeggen dat er maar één profeet is. Mohammed is de laatste, de laatste profeet. Waarom de laatste? Is jullie God dood? Kan hij geen betere boodschap sturen? Kan hij niet verbeteren? Is hij geen schepper meer? Omdat creativiteit altijd zichzelf overstijgend betekent, altijd overstijgend.

Een schilder blijft schilderen en overstijgt altijd zichzelf.

Iemand vroeg aan Van Gogh: 'Welk van uw schilderijen is het beste?'

Hij zei: 'Dit wat ik nu schilder.'

Een paar dagen later vroeg de man het opnieuw. Van Gogh zei: 'Ik heb het u al verteld. Deze!' En hij schilderde nog een schilderij. 'Dit wat ik nu schilder is het beste.'

God is een overvloeiing, een oneindige overvloeiing. Wanneer Mohammed komt, is Mohammed de beste; wanneer Boeddha komt, is Boeddha de beste. Echt, hij creëert nooit iets tweedehands. Hij creëert altijd het beste, onvergelijkbaar.

Maar mensen blijven maar wachten. Ze missen de boodschapper aan de deur omdat hun ogen er niet zijn, hun ogen bewegen zich in een of andere utopie, ergens anders. Ze zijn er niet, ze zijn niet thuis. God komt vele malen naar je toe en keert terug, omdat je er niet bent. Je bent nooit waar je ook bent. En hij klopt daar aan, maar je bent er niet.

Laat het zijn zorg zijn, jij maakt je geen zorgen - jij blijft gewoon onbekommerd. En dit zijn de twee situaties: ofwel je bent bezorgd ofwel je bent extatisch, en beide kunnen niet samen bestaan. Als je extatisch bent, ben je waanzinnig extatisch. Als je bezorgd bent, ben je waanzinnig bezorgd. Er zijn twee soorten gekken: een gekte die voortkomt uit zorgen en een gekte die voortkomt uit zijn, overvloeiend zijn.

De keuze is aan jou. Of je wordt een bezorgde gek, op de bank van een psychiater, of je wordt een gek van God, zoals een Sint Franciscus of Sosan. Dan wordt je hele leven een dans, een oneindige extase, een zegen die maar doorgaat, en toeneemt, toeneemt, toeneemt... er komt geen einde aan. Het begint, het eindigt nooit.

*Laat de dingen gewoon hun gang gaan
en er zal noch komen noch gaan zijn.*

Oneindige genade is er, geen komen, geen gaan. Oneindige stilte, geen komen, geen gaan. Maar laat de dingen gewoon op hun eigen manier zijn. Je komt niet in de weg, je probeert niets te veranderen.

Dit is heel moeilijk voor de mind om te begrijpen, want de mind houdt ervan te veranderen: als je een zondaar bent, hoe word je dan een heilige; als je lelijk bent, hoe word je dan mooi; als je slecht bent, hoe word je dan goed.

De mind blijft veranderen, probeert te veranderen, en de mind spreekt aan omdat 'het wel lijkt of je beter kunt worden, dus probeer te veranderen.' En dan kun je niet beter worden, dan zit je vast - want je bent al beter! Het enige is hoe je kunt stoppen met je zorgen te maken en hoe je kunt beginnen te leven. Wees een lever, laat de dingen gewoon op hun eigen manier zijn.

Accepteer! Wie ben jij om je zorgen te maken? Je bent geboren - niemand heeft je gevraagd of je geboren wilde worden of niet. Anders had je daar vastgezet, want jij kunt geen besluit nemen. Jij bent besluiteloos.

Als het je gevraagd werd, als God er was om het je te vragen - hij heeft die fout nooit gemaakt omdat hij weet dat je daar vast zal zitten - zal je oneindig lang niet in staat zijn om te beslissen of je geboren wil worden of niet. Hij heeft je er plotseling ingegooid zonder jou toestemming te vragen, anders zou je hier niet zijn. En als hij weer om je dood vraagt, zit je vast. Hij vraagt het nooit, hij neemt je gewoon mee. Hij kent je goed: jij kunt niet beslissen.

Als hij komt en vraagt 'wanneer wil je sterven?', kun je dan een besluit nemen? Zaterdagochtend? Zondag? Nee! Er zijn maar zeven dagen en je zult niet in staat zijn om te beslissen. Hij moet komen zonder het je te vragen.

Wanneer het leven zonder jou gebeurt, geboorte gebeurt, dood gebeurt, liefde gebeurt zonder jou, waarom zou je je dan zorgen maken? Wie ook de bron is, als hij je de geboorte kan geven, als hij je de dood kan geven, als hij kan creëren en on-creëren, laat dan alle zorgen aan hem over. Je geniet terwijl je bent. En als je kunt genieten terwijl je bent, dan weet je plotseling: dit is de bron. Je hebt het oneindige leven aangeraakt.

Jezus zegt: 'Ik ben hier om jullie het leven in overvloed te leren, oneindig rijk.' En de manier is om de dingen te laten zijn. Je komt er niet in, je komt niet op je eigen manier. Laat je Tao stromen, laat je natuur bewegen... WAAR het ook heen gaat!

*Gehoorzaam de aard der dingen (je eigen aard)
en je zult vrij en ongestoord wandelen.*

*Wanneer het denken in slavernij is,
is de waarheid verborgen,
want alles is troebel en onduidelijk,
en de belastende praktijk van het oordelen
brengt ergernis en vermoeidheid met zich mee.*

*Welk voordeel kun je halen
uit onderscheiden en afscheiden?*

Wanneer je vervuld bent van gedachten is je mind wazig, je visie niet helder. Maar wat moet je dan? Gedachten ZIJN er. Laat ze er zijn. Maak je niet druk! Laat ze er zijn - je raakt er niet bij betrokken. Ze bewegen uit zichzelf, laat ze bewegen. Waarom zou je je ermee bemoeien en ze verstoren? Ze stromen als een stroom - laat ze stromen. Je gaat op de oever zitten en rust uit. Je zegt tegen je gedachten: 'Oké, als wolken in de lucht zijn, en bomen en rivieren en oceanen op aarde, waarom dan geen gedachten in de mind?' Accepteer ze! Oké! Als je ze accepteert en oké zegt, zul je een plotselinge verandering voelen, omdat jouw energie nodig is om ze te laten bewegen.

En als je je er niet druk om maakt, trekt de energie zich vanzelf terug. Ze worden minder en minder. Dan komt er een moment waarop gedachten alleen komen wanneer ze nodig zijn. Gedachten zijn geen last - onnodige gedachten zijn een last, ze maken dat je wazig ziet. De wazigheid komt door onnodige gedachten.

Als je wilt bewegen gebruik je je benen, als je wilt denken gebruik je je gedachten, als je wilt communiceren gebruik je je mind. Maar als je onder een boom zit, waarom zou je dan je benen blijven bewegen? Dan zie je er gek uit. Maar je mind blijft bewegen. De mind is een functie en een functie is nuttig op het juiste moment. Wanneer het nodig is, begint

de mind te functioneren. Ik praat tegen je: de mind functioneert, hoe kan ik anders tegen je praten? Hoe kan Sosan iets zeggen als er geen mind is? Maar zodra ik stop met praten is de functie uitgeschakeld, dan is er geen mind - net zoals er geen benen zijn, want als ze niet bewegen zijn ze er niet.

Wanneer je honger hebt, eet je. Wanneer je wilt communiceren gebruik je gedachten. Als je geen honger hebt, blijf je niet eten. Maar er zijn mensen die kauwgum blijven kauwen, die blijven roken; kauwgum en rook zijn dus gewoon vervangers voor voedsel. Ze zouden graag voortdurend eten, maar dat is onmogelijk omdat het lichaam dat niet verdraagt, dus moeten ze iets met hun mond doen. Ze kauwen kauwgum of ze kauwen pan, roken of ze doen iets anders. Of, als ze niets kunnen doen...

Vroeger mochten vrouwen over de hele wereld bijvoorbeeld nooit de stommititeiten doen die mannen wel mogen. Ze mochten niet roken, ze mochten geen kauwgum kauwen of dat soort dingen. Dus wat deden ze? Ze begonnen te praten. Daarom praten meisjes meer, omdat er een substituuat nodig is. De mond MOET verder. Ze beginnen te praten.

Je kunt geen twee vrouwen vinden die niet met elkaar praten - tenzij het Engelse vrouwen zijn, die helemaal geen vrouwen zijn. Er is zoveel in hen onderdrukt dat ze net zombies zijn geworden. Anders kletsen vrouwen maar door; net als de vogels in de bomen kletsen ze maar door. Laatst nog werkten hier een paar vrouwen in de tuin. De hele dag zaten ze te kletsen - de hele dag! Het kan geen doel hebben want er is niets... maar ze kletsten. Gewoon de mond wil voortdurend eten.

Je ziet mensen in een theater zitten. Ze blijven hun benen bewegen. Waarom zitten ze daar? Ze zouden naar buiten moeten gaan en lopen! Ze doen beide. Ze kunnen niet stil blijven zitten. En dit is wat er met je mind gebeurt.

De mind is goed van zichzelf. Alles is goed van zichzelf, op zijn plaats. Dan past alles. De schoen past perfect wanneer alles op zijn plaats zit. Wanneer mind nodig is, gebruik hem dan; wanneer hij niet nodig is, zet hem dan opzij. Jij blijft de meester en alles is een functie.

Maar de mind heeft het overgenomen. Wat je ook doet, het gaat maar door - alsof je je radio niet kunt uitzetten, de knop is kapot. Hij blijft aan en aan. Je slaapt en de radio gaat maar door. Je rust uit, je eet, je bedrijft de liefde en de radio gaat maar door. En je moet het steeds maar verdragen. Geleidelijk aan vergeet je dat de radio aan blijft staan; je luistert gewoon niet.

Dat is wat er met je mind is gebeurd. Het gaat maar door en door en door; je weet niet waar de knop zit om het uit te zetten. Dus luister je niet, je tolereert het gewoon, verwaarloost het. Je hebt het voor lief genomen, alsof het zo zal zijn.

Dat is niet zo, anders kan een Boeddha niet gebeuren. En als ik dit zeg, zeg ik het uit eigen ervaring. Het is niet zo. De knop kan weer teruggezet worden. Dat is alles wat meditatie doet. Ze leiden je niet naar verlichting, ze kloppen gewoon op een knop die er niet is, of kapot, of vast, of hij is er wel, maar je weet niet hoe je hem moet gebruiken.

Meditatie is een techniek, en de techniek kan alleen een bepaalde functie helpen, niet je wezen. Dus geen enkele meditatie leidt je rechtstreeks naar het zijn, het herstelt gewoon je functies. De schoen past perfect en je bent verlicht.

Chuang Tzu heeft gelijk: 'Als de schoen past, wordt de voet vergeten.' Wanneer elke functie past, wordt het lichaam vergeten; wanneer elke functie past, is deze wereld van verschijningen niet meer. Je bent verlicht! Plotseling is alles verlicht zoals het is.

*Als je op de ene weg wilt gaan,
heb dan zelfs geen afkeer
van de wereld van zintuigen en ideeën.*

Dit IS prachtig! Hij zegt... HEB ZELFS GEEN AFKEER VAN DE WERELD VAN ZINTUIGEN EN IDEEËN.

Er zijn twee soorten mensen. Het ene type blijft vechten met de zintuigen: hoe het lichaam te

doden, hoe niet te genieten via het lichaam, niet verliefd te worden, niet te eten met smaak. Ze blijven vechten met hun zintuigen, ze worden grote asceten. In wezen zijn het masochisten, ze genieten ervan zichzelf te verlammen. Maar de maatschappij betuigt hen respect en dat respect wordt een verlokking.

Men denkt dat ze grote mannen zijn omdat ze zich niet met hun zinnen bezighouden. En ze kunnen niet groots zijn, want zintuigen zijn de deuren naar het oneindige dat je omringt. Zintuigen zijn de deuren; vanuit die deuren komt het oneindige jou binnen en jij gaat het oneindige binnen. Ze blijven hun deuren sluiten. Dan worden hun huizen, hun lichamen, gevangenissen en lijden ze. En hoe meer ze lijden, hoe meer ze gerespecteerd en aanbeden worden omdat mensen denken dat ze iets wonderbaarlijks gedaan hebben, dat ze voorbij het lichaam gegaan zijn.

Het is niet nodig om boven het lichaam uit te stijgen. Het enige is: het lichaam moet goed functioneren, perfect. Het is een kunst, geen soberheid. Het is geen verzaking; je moet er niet mee vechten, je moet het gewoon begrijpen. En het lichaam is zo wijs - wijzer dan je mind, bedenk dat wel, want het lichaam bestaat al langer dan de mind. De mind is nieuw, nog maar een kind.

Het lichaam is zeer oud, zeer zeer oud. Want ooit bewoog je als een rots; het lichaam was er, de mind was vast in slaap. Toen werd je een boom; het lichaam was er, met al zijn groen en bloemen. De mind lag nog steeds vast te slapen, niet zo vast in slaap als in de rots, maar nog steeds in slaap. Je werd een dier, een tijger; het lichaam was zo levendig van energie, maar de mind functioneerde niet. Je werd een vogel, je werd een mens... Het lichaam functioneert al miljoenen jaren.

Het lichaam heeft veel wijsheid verzameld, het lichaam is heel wijs. Dus als je te veel eet, zegt het lichaam: 'Stop!'. De mind is niet zo wijs. De mind zegt: 'Dat smaakt lekker - nog een beetje.' En als je naar de mind luistert, dan wordt de mind destructief voor het lichaam, op de een of andere manier. Als je naar de mind luistert, zal hij eerst zeggen 'ga maar door met eten', want de mind is dwaas, een kind. Hij weet niet wat hij zegt. Hij is een nieuwkomer, hij heeft niets geleerd. Hij is niet wijs, hij is nog steeds dwaas. Luister naar het lichaam. Wanneer het lichaam zegt 'honger,' eet dan. Als het lichaam zegt 'stop,' stop dan.

Als je naar de mind luistert, is het alsof een klein kind een oude man leidt - ze zullen allebei in een put vallen. En als je naar de mind luistert, zul je eerst te veel in de zinnen verzonken zijn, en dan zul je er genoeg van krijgen. En elk zintuig zal je ellende brengen, en elk zintuig zal je meer angst, conflicten, pijn brengen.

Als je te veel eet, krijg je pijn en moet je overgeven, en het hele lichaam wordt verstoord. Dan zegt de mind: 'Eten is slecht, dus ga maar vasten.' En vasten is ook gevaarlijk. Als je naar het lichaam luistert, zal het nooit te veel of te weinig eten - het zal gewoon de Tao volgen.

Een paar wetenschappers hebben aan dit probleem gewerkt en ze hebben een iets heel moois ontdekt: kleine kinderen eten wanneer ze honger hebben, ze gaan slapen wanneer ze voelen dat de slaap eraan komt - ze luisteren naar hun lichaam. Maar ouders, die storen hen, ze gaan door met dwingen: 'Het is etenstijd, of lunchtijd, of dit en dat, of bedtijd - vooruit!' Ze laten hun lichaam niet toe.

Dus probeerde een onderzoeker om kinderen alleen te laten. Hij werkte met vijftientig kinderen. Ze werden niet gedwongen wanneer ze moesten gaan slapen, ze werden niet gedwongen wanneer ze moesten opstaan. Zes maanden lang werden ze helemaal niet gedwongen. En er ontstond een heel diep begrip.

Ze sliepen goed. Ze hadden minder dromen, geen nachtmerries, want nachtmerries kwamen door de ouders die hen dwongen. Ze aten goed, maar nooit te veel - nooit minder dan nodig, nooit meer dan nodig. Ze genoten van eten en soms aten ze helemaal niet. Als het lichaam er geen zin in had, aten ze niet en ze werden nooit ziek van het eten.

En er was nog iets dat niemand ooit vermoedde en dat wonderbaarlijk was. Alleen Sosan kan het begrijpen, of Lao Tzu of Chuang Tzu, omdat zij de Meesters van Tao zijn. Dit was zo'n ontdekking! Ze begrepen dat een kind bepaald voedsel niet at als hij ziek was. Vervolgens probeerden ze te

begrijpen waarom hij dat voedsel niet at. Het voedsel werd geanalyseerd en het bleek dat het gevaarlijk was voor die ziekte. Hoe kwam het kind tot dat besluit? Gewoon het lichaam.

En toen het kind groeide, at hij meer van wat nodig was voor zijn groei. Toen analyseerden ze en ontdekten dat deze ingrediënten nuttig waren. En het voedsel veranderde omdat de behoeften veranderden. De ene dag at een kind iets en de volgende dag at hetzelfde kind het niet. En de wetenschappers kregen het gevoel dat er een lichaamswijsheid bestaat.

Als je het lichaam zijn zegje laat doen, beweeg je je op het juiste pad, de Grote Weg. En dit is niet alleen zo met voedsel, dit is zo met het hele leven. Je seks gaat fout door je mind, je maag gaat fout door je mind. Je bemoeit je met het lichaam. Bemoei je er niet mee! Al kun je het drie maanden lang doen, bemoei je er niet mee. En plotseling zul je zo gezond worden en daalt er een welbehagen over je neer. Alles voelt goed, de schoen past. Maar de mind is het probleem.

De mind heeft zijn eigen functie, namelijk hoe om te gaan met anderen, hoe je te bewegen in deze wereld waar zoveel mensen leven, hoe een auto te besturen, hoe de regels en voorschriften van het verkeer te volgen, hoe geen gevaar te creëren voor anderen of voor jezelf, hoe vooruit te kijken en te plannen. De mind is net een radar, hij kijkt vooruit - waarheen te bewegen, hoe te bewegen - maar de basis blijft het lichaam. Mensen die tegen het lichaam zijn en hun zintuigen verlammen, zullen hun verlichting langer missen dan mensen die naar hun zintuigen luisteren en hun advies opvolgen.

Als je naar je zintuigen luistert, word je eenvoudig. Natuurlijk zal niemand je respecteren omdat ze zullen zeggen: 'Deze man is een zinnelijk mens.' En een zinnelijk mens is levendiger dan een niet-zinnelijk mens. Maar niemand is geïnteresseerd in leven; iedereen is geïnteresseerd in een dood ding dat aanbeden moet worden.

Vraag geen respect van mensen, anders zul je afdwalen. En er komt een moment dat iedereen je weliswaar respecteert, maar je kan jezelf niet respecteren omdat je volledig afgedwaald bent. Niets past, alles gaat verkeerd.

Luister naar het lichaam! Want je bent hier om te genieten van dit moment dat je gegeven is, dit gracieuze moment, deze gelukzaligheid die je is overkomen. Je leeft, bent bewust, en zo'n enorme wereld!

De mens is een wonder op deze kleine planeet - heel erg klein, piepklein! De zon is zestigduizend keer groter dan deze aarde, en deze zon is middelmatig. Er zijn miljoenen malen grotere zonnen dan deze, en er zijn miljoenen zonnen en miljoenen werelden en universa. En tot nu toe lijkt het erop, voor zover de wetenschap reikt, dat leven en bewustzijn alleen op deze aarde hebben plaatsgevonden. Deze aarde is gezegend.

Je weet niet wat je bereikt hebt. Als je voelt wat je hebt bereikt, zul je gewoon dankbaar zijn en niet om meer vragen. Je had een rots kunnen zijn en je had er niets aan kunnen doen. Je bent een mens! En je lijdt, en je maakt je zorgen, en je mist het hele punt. Geniet van dit moment want dit komt misschien nooit meer terug.

Dat is wat Hindoes bedoelen: ze zeggen dat je weer een rots kunt worden. Als je er niet van geniet en er niet in groeit, zul je vallen. Je kunt weer een dier worden. Dit is de betekenis: onthoud altijd dat dit hoogtepunt van bewustzijn zo'n piek is - als je er niet van geniet en er niet in geïntegreerd raakt, zul je vallen.

Gurdjieff zei altijd dat je nog geen ziel hebt; het leven is slechts een gelegenheid om die te bereiken, om een ziel te worden. Verspil geen tijd en energie, want als je ongekristalliseerd sterft, verdwijnt je gewoon. En wie weet wanneer de gelegenheid zich weer voordoet - of niet? Niemand kan het weten, er is niemand die er iets over kan zeggen.

Zoveel kan gezegd worden: dat de gelegenheid zich op dit moment voor jou voordoet. Als je ervan geniet, wordt het meer uitgekristalliseerd - als je je er extatisch en dankbaar over voelt. Onthoud dat er niets meer nodig is om dankbaar te zijn. Alles wat je hebt is te veel, het is te veel om

dankbaar en dankbaar voor te zijn. Vraag niet meer van het bestaan. Geniet gewoon van wat je gegeven is. En hoe meer je geniet, hoe meer je gegeven zal worden.

Jezus zegt iets heel paradoxaals: 'Als je meer hebt, zal je meer gegeven worden, en als je niets hebt, zal zelfs dat wat je hebt van je afgenomen worden.' Lijkt erg anti-communistisch. Lijkt absurd. Wat is dit voor wiskunde? 'Hoe meer je hebt, hoe meer je gegeven zal worden; en als je niets hebt, zal zelfs dat wat je hebt van je afgenomen worden!' Lijkt voor de rijken en tegen de armen te zijn.

Het gaat niet om gewone economie - het is de ultieme economie van het leven. Alleen degenen die hebben zullen meer krijgen, want hoe meer ze ervan genieten, hoe meer het groeit. Het leven groeit door genot. Vreugde is de sutra.

Wees vreugdevol, dankbaar, wat je ook hebt. Wat dan ook! Wees er extatisch over. En er opent zich meer, en er valt meer op je - je wordt in staat om meer zegeningen te ontvangen. Iemand die niet dankbaar is, zal alles verliezen wat hij heeft. Iemand die dankbaar is, het hele bestaan helpt hem om meer te groeien, omdat hij waardig is en beseft wat hij heeft.

Wees liefdevoller en er zal meer liefde naar je toe komen. Wees vrediger en er zal meer vrede tot je komen. Geef meer en je zult meer te geven hebben. Deel, en je wezen neemt toe. Maar je geeft nooit, je hebt nooit lief, je deelt nooit. In feite ben je je er niet eens van bewust dat je iets hebt. Je wacht gewoon tot er ergens iets gaat gebeuren. Het is al gebeurd! Kijk maar - jij draagt de schat. En je geeft nooit omdat je niet weet dat het jou overkomen is en je weet niet dat geven een groei zal worden.

Het gebeurde eens in een Joodse gemeenschap: een heilige was stervende. Hij was een arme man, maar heel erg rijk - rijk in zijn wezen, rijk in zijn extase. Hij was een mysticus. En de hele gemeenschap maakte zich zorgen. Alle soorten artsen werden opgeroepen, maar er kon niets worden gedaan, en de dood kwam elk moment dichterbij. Toen kwam de hele gemeenschap bij elkaar om het laatste te doen - bidden. Maar zelfs dat leek niet te werken.

Toen zei de rabbi: 'Nu kunnen we maar één ding doen, en God zal niet behulpzaam zijn als we dat niet doen. We moeten ons leven delen. Doneer dus een paar dagen, een paar jaar van je leven aan deze stervende heilige.'

Daarom kwam iedereen naar voren; mensen hielden van hem. Een man zei 'vijf jaar,' een andere man zei 'een jaar.' Iemand zei: 'Eén maand.' Iemand zei zelfs: 'Eén dag.' Een vrek zei: 'Eén minuut.' Maar zelfs dat - zelfs dat, denk na, lach niet - zelfs één minuut van het leven is niet iets kleins, geen kleinigheid. Wanneer je sterft, zul je zelfs die ene minuut missen.

Mulla Nasruddin, die er ook was, kwam toen naar voren. Hij was geen Jood, maar hij hield ook van die mysticus. En hij zei: 'Twintig jaar!'

Niemand kon het geloven. Een Jood die vlak achter hem zat, trok aan zijn been en zei: 'Wat doe je nou, Nasruddin? Ben je gek geworden? Twintig jaar! Wat bedoel je? Wat veel! Ben je gek geworden? En je bent niet eens een Jood!'

Nasruddin zei: 'Van het leven van mijn vrouw!'

Niemand is bereid om iets te delen. Maar als je niet deelt, zul je niet meer ontvangen, omdat je daar niet toe in staat bent. Je bent het niet waardig. Eis en je zult verliezen; geef en je zult krijgen. Dit leven, zoals het is, is al TE veel. Wees er extatisch over, over kleine dingen. Zelfs eten zou een sacrament moeten worden. Zelfs handen schudden zou een gebed moeten worden, het zou een geven moeten zijn. Zelfs met mensen samen zijn zou een diepe gelukzaligheid moeten worden - want wat jou is overkomen, is nergens anders gebeurd.

Zegt Sosan:

*Als je op de ene weg wilt gaan,
heb dan zelfs geen afkeer
van de wereld van zintuigen en ideeën.*

Heb geen hekel aan de wereld van de zintuigen en heb geen hekel aan de wereld van de ideeën, want ook die zijn op zichzelf mooi. Als je er niet bij betrokken raakt, wat is er dan mis met een idee? Het is een prachtige bloem. Verstand is goed als het op zijn plaats is.

Gurdjieff heeft een lering, die heel relevant is voor de moderne mens, dat al je centra door elkaar lopen. Hun zuiverheid is verloren; alles mengt zich met al het andere. En hij heeft gelijk. Als je de liefde bedrijft, is de mind niet nodig, maar de mind blijft functioneren. Eigenlijk bedrijf je de liefde via de mind, niet via het sekscentrum.

Seks is niet slecht, seks is prachtig op zichzelf - een bloei, een diep delen, een diepe ontmoeting van twee personen. Maar de mind blijft zich ermee bemoeien. Dan is het lelijk, want deze mind is een verstoring. Dan neemt het sekscentrum zijn eigen wraak. Je bestudeert de Gita, de Koran, de Bijbel en seks blijft in je mind opkomen, je blijft aan seks denken. Het moet wel zo zijn, want je hebt het sekscentrum verstoord, dus wanneer zal er wraak genomen worden?

Kijk naar je advertenties. Als je iets wilt verkopen, moet je het eerst seksueel aantrekkelijk maken. Of je nu een auto verkoopt - je moet er een naakte vrouw bij zetten - of tandpasta? Je moet een naakte vrouw vinden. Maakt niet uit wat! Alsof tandpasta niet is waar het om gaat, de naakte vrouw is waar het om gaat, de seks. Je verkoopt zeep en je moet er een mooi naakt lichaam bij doen.

Ik heb eens gehoord: Een Italiaans model, een vrouw, die jarenlang model had gestaan voor zeepreclames, werd eens gevraagd, toen ze oud was geworden en niemand zich meer om haar bekommerde: 'Wat voor zeep gebruikt u eigenlijk?'

Ze zei: 'Geen enkele, want elke zeep is schadelijk voor de zachtheid van de huid. Ik gebruik gewoon natte wol op mijn lichaam, daarom is het zo mooi! Maar ik heb geholpen om reclame te maken voor alle soorten zeep, en die verkopen goed.'

Toen Mulla Nasruddin honderd jaar oud werd vroeg ik hem: 'Nasruddin, wat is het geheim van je lange leven?'

Hij zei: 'Wacht even! Binnen zeven dagen zal alles geregeld zijn, dan kan ik het zeggen.'

Ik vroeg: 'Wat is er aan de hand dan? Wat moet er geregeld worden?'

Hij zei: 'Er zitten veel bedrijven achter me aan, dus mijn advocaat is dingen aan het regelen - welke vitamine geholpen heeft, welke voeding. Op dit moment weet ik het niet, maar binnen een week zal het geregeld zijn en dan zal iedereen het weten.'

Ideeën zijn mooi op zichzelf. Niets is verkeerd. Alles is goed als het op de juiste plaats zit, alles wordt verkeerd als het op een verkeerde plaats zit - dan past het nooit.

En dat is er met jou aan de hand: alles is verkeerd. Als je de liefde bedrijft, komt de mind binnen. Als je mediteert, komt de seks binnen. Als je eet, komt de mind binnen. Als je gaat slapen, komt het eten binnen. Alle centra vermengen zich in een chaos.

Laat elk centrum zuiver zijn en laat elk centrum functioneren op zijn eigen manier, in zijn eigen tijd. Het HEEFT zijn eigen tijd en zijn stemming en zijn seizoen. Sta niet toe dat het zich in andere verplaatst.

En begin bij de mind, want dat is de grote verstoorder, de grote lawaaischepper, en het beweegt zich op ieders terrein en wil alles domineren. Verwijder die overheersing. Elk zintuig zou puur moeten zijn en op zichzelf genoten moeten worden. De mind hoeft er niet aan te pas te komen.

Wanneer je dan van de mind geniet, zal geen enkel centrum tussenbeide komen. Dan zal het geen probleem zijn, omdat alle andere centra onschuldig zijn. Je mind is sluw - en je luistert naar de sluwe, en je luistert nooit naar de onschuldige zintuigen. De mind is slim, berekenend. Alle andere zintuigen zijn gewoon onschuldig en ze kunnen het gevecht met de mind niet aan omdat de mind een groot politicus is, en die zintuigen zijn eenvoudige mensen. Seks is eenvoudig en het verstand blijft maar veroordelen. Het sekscentrum kan niets anders doen dan dit, dat de energie zich in verkeerde kanalen beweegt.

Geniet van elk zintuig op zich, en wanneer je ervan geniet, word het - zodat er geen energie overblijft om ergens naartoe te bewegen, de hele energie gaat erin op. Er is geen mind op dat moment, geen lichaam op dat moment; je wordt de seksenergie. Wanneer je honger hebt, word dan de honger en eet alsof elke cel van je lichaam honger heeft en het voedsel absorbeert. En laat

het genieten.

En als je wilt denken, ga dan onder een boom zitten, sluit je ogen - geniet van gedachten! Er is niets mis met gedachten. Geniet ervan als een bloei, een prachtige bloei, een grote poëzie op zich. Dan komt er helderheid, dan zijn je wateren niet troebel, dan bezinkt de modder en kun je door de dingen heen kijken.

*Als je op de ene weg wilt gaan,
heb dan zelfs geen afkeer
van de wereld van zintuigen en ideeën.*

*Sterker nog, ze volledig accepteren
is identiek aan ware verlichting.*

Als je volledig kunt accepteren wat je ook bent, is dat verlichting. Denk niet dat je lichten en visioenen zult zien wanneer je verlicht wordt - allemaal onzin! Dat gebeurt op het pad, maar het is slechts een deel van de mind, niets van het ultieme. Al je lichten en ervaringen komen door de mind.

Energie beweegt in het lichaam; subtiele zintuigen zitten daar verborgen. Ze worden actief en je kunt veel dingen voelen. Er is niets mis mee, geniet ervan, maar denk niet dat dat verlichting is. Verlichting gebeurt alleen op dat moment wanneer er geen klacht in je is, wanneer je nergens naartoe gaat, niet verlangt, niet veroordeelt, niet oordeelt. Je bestaat gewoon en met totale acceptatie. Op dat moment is er verlichting.

Verlichting is iets heel gewoons. Het is niets buitengewoons, het is niet iets speciaals - want het speciale is de zoektocht van het ego. Het is gewoon iets alledaags! Er is geen eis, geen verlangen naar iets, geen vastklampen. Je bent gewoon en je bent gelukkig - gelukkig zonder enige oorzaak.

Onthoud dit. Dit is het verschil tussen geluk en gelukzaligheid. Je geluk heeft een oorzaak. Soms is er een vriend gekomen en ben je gelukkig. Hoe lang zul je gelukkig zijn met die vriend? Enkele ogenblikken - en dan zal je blij zijn wanneer hij vertrekt. Wat voor soort geluk is dit? Het wordt veroorzaakt en de oorzaak verdwijnt. Vroeg of laat ben je het beu en verdwijnt het. Gelukzaligheid is een geluk zonder oorzaak. Gewoon zoals je bent, ben je gelukkig. Er valt niets te zeggen over waarom je gelukkig bent.

Kijk naar het geheel. Je denkt nooit waarom je ongelukkig bent - je bent gewoon ongelukkig. Telkens wanneer je gelukkig bent begin je te kijken: 'Waarom ben ik gelukkig?' Ellende lijkt natuurlijk te zijn; geluk lijkt iets onnatuurlijks te zijn dat soms gebeurt. Ellende is je toestand en geluk is je verlangen.

Een verlicht persoon is gewoon gelukkig, net zoals jij gewoon ellendig bent. Gewoon gelukkig! En is nooit ellendig. Zelfs als de schoen soms knelt, trekt hij hem gewoon recht. Het is geen ellende, het is gewoon fysieke pijn - een ongemak, maar geen ellende. Hij zet gewoon zijn voeten recht; hij verwisselt de schoenen, of hij loopt zonder schoen.

Ongemak kan een verlicht mens overkomen, maar nooit ellende - want hoe kan ellende gebeuren? Wanneer er geen oorzaak is voor zijn gelukzaligheid is ellende onmogelijk. Het heeft geen oorzaak, je kunt het niet vernietigen. Zonder oorzaak, hoe kun je het wegnemen? Niet veroorzaakt, er is geen tegendeel. Dit is ANANDA.

Hindoes hebben een woord, ANANDA: extatische gelukzaligheid, gelukzaligheid zonder oorzaak, zonder enige reden. Dat is de reden waarom de wereld zal denken dat iemand gek is wanneer hij gelukzalig is. Ze zullen vragen: 'Waarom ben je zo gelukzalig? Waarom lach je?' Alsof lachen een misdaad is. En ze kunnen het niet begrijpen als je zegt: 'Ik lach alleen maar! Het is zo goed om te lachen!'

Voor hun lach is ook spanning nodig. En dit is de basis van alle grappen. Waarom lach je als er een grap wordt verteld? Wat gebeurt er in jou? Wat doet de grap? Hij creëert spanning. Het verhaal gaat verder en je raakt van binnen steeds meer gespannen en je kunt je niet voorstellen wat er gaat gebeuren. Dan is er plotseling een wending, en wat er gebeurt is zodanig dat je nooit

had verwacht dat dit zou gebeuren.

Als je het wel kunt verwachten, dat wil zeggen als je de grap kent, zal er geen gelach zijn. Je zult gewoon zeggen dat de grap niet goed overkomt, omdat er geen spanning wordt gecreëerd. Wanneer je de grap niet kent, wordt er spanning gecreëerd; je wacht, je gaat opletten - wat gaat er gebeuren? En wordt er een draai aan gegeven op een manier die je niet had verwacht. De spanning wordt losgelaten, je lacht. Dat lachen is een spanningsontlading, met een oorzaak.

Waarom geeft seks je plezier? Omdat het een spanning is. Je eet, je ademt, er wordt energie gecreëerd en het leven geeft je altijd meer dan je nodig hebt. Het leven is overvloed, het leven is een luxe, perfecte luxe! Het houdt zich niet bezig met je behoeften, het geeft je altijd meer dan je nodig hebt.

Die extra energie hoopt zich op in het lichaam - dat is wat seksenergie is. Wanneer het zich ophoopt krijg je spanning in het lichaam. Nu ontstaat de spanning en dan moet je die loslaten. Als de spanning is losgelaten voel je je gelukkig, ontspannen; je kunt gaan slapen.

Maar de truc zit hem in de spanning. Dus als je te veel de liefde bedrijft en de spanning wordt niet gecreëerd, dan wordt alles plat - de grap wordt plat, er is geen geluk. Als je te veel de liefde bedrijft, zul je er genoeg van krijgen, omdat het niet van de liefde afhangt, maar van een opgebouwde spanning.

Als je van de liefde een alledaagse aangelegenheid maakt, loopt de energie niet over. Dan voel je je na het vrijen niet gelukkig, maar ellendig, gefrustreerd. Het orgasme kan niet plaatsvinden omdat het orgasme meer energie nodig heeft dan het lichaam nodig heeft. Het stroomt over, dus het hele lichaam klopt erin.

Onthoud dat in repressieve samenlevingen mensen meer genoten van seks, omdat zelfs een ontmoeting met de eigen vrouw zo moeilijk was. Het was bijna onmogelijk om de vrouw van een ander te ontmoeten - er moesten heel veel hindernissen genomen worden om de eigen vrouw te ontmoeten.

In India kon je je vrouw niet bij daglicht zien. Zo'n grote familie, honderd mensen die samenwonen, samen slapen. Soms moest je zelfs met je vrouw afspraken maken om de liefde te bedrijven. Het was prachtig, mooi op een bepaalde manier, omdat de spanning zo hoog was dat er een piek was en dan een dal van ontspanning.

In het Westen is seks helemaal plat geslagen. Nu geniet niemand meer van seks in het Westen - er is te veel. Je gooit de energie weg voordat je het opbouwt. Zo gebeurt geluk in je hele leven: spanning creëren en dan ontspannen.

Gelukzaligheid is niet hetzelfde. Het is niet veroorzaakt. Het is geen spanning en loslaten, houdt zich helemaal niet bezig met spanning en loslaten - het is gewoon het geluk dat ontstaat wanneer je je goed voelt met het bestaan, wanneer je voelt dat je accepteert. Wanneer je voelt dat je accepteert, voel je plotseling dat het hele bestaan jou accepteert. Dan kun je het geheel zegenen, en het geheel zegent jou. Het is niet veroorzaakt. Het kan niet weggenomen worden. Je kunt me niet ellendig maken. Je kunt me hoogstens ongemakkelijk maken, dat is alles.

Er bestaat geen tegenstelling tot gelukzaligheid, ANANDA. Het is absoluut niet veroorzaakt. Daarom kan het eeuwig zijn - want iets wat veroorzaakt is kan niet eeuwig zijn. Wanneer de oorzaak verdwijnt, verdwijnt ook het gevolg.

*Sterker nog, ze volledig accepteren
is identiek aan ware verlichting.
De wijze man streeft geen doelen na,
maar de dwaze man bindt zichzelf vast.*

Al je doelen worden boeien voor je, ze worden gevangenissen, je zit erin opgesloten. En dan lijdt je, en dan vraag je: 'Hoe moet ik vrij zijn?' Wees vrij van je doelen en je zult vrij zijn! Er hoeft niets anders gedaan te worden! Creëer geen doel, dan is er geen gevangenschap.

*Er is één dharma, waarheid, wet, niet vele;
onderscheid komt voort uit de vastklampende behoeften
van de onwetenden.*

*Mind te zoeken met de discriminerende mind
is de grootste van alle vergissingen.*

Wat doe je als je een doel maakt? Wie maakt het doel? De mind maakt het, en dan zoekt de mind een manier om het te bereiken. Dan bedenkt de mind technieken, methodes, manieren. En dan volg je die manieren en methodes. Wat ben je aan het doen? Je volgt de mind, je beweegt je in een cirkel.

Het doel wordt gecreëerd door de mind, de middelen worden gecreëerd door de mind en de mind leidt je. Hoe kun je met de mind naar no-mind?

En de mind is gespannen, omdat de mind NIET ontspannen kan zijn. Hij is afhankelijk van de tegengestelden. Hij is gebonden om naar de extremen te blijven bewegen. Hij kan veroordelen, hij kan waarderen, maar hij kan niet volledig accepteren. En de totaliteit is het doel - die kan alleen komen door acceptatie.

De mind kan niet accepteren, hij kan ontkennen. En wanneer het ontkent, voelt het zich heel goed, vanwege het ego. Jij bent de ontkenner. Wanneer het accepteert, voelt het ego zich heel slecht - want wanneer er geen ontkenning is, geen strijd, geen conflict, nergens om naartoe te gaan, wat ga je dan doen? Alsof gewoon hier en nu zijn nutteloos is. Ergens anders gebeurt er gelukzaligheid, en wat zit jij hier te doen?

Ik heb eens gehoord: Op een dag zaten twee zwervers onder een boom uit te rusten. Het was een vredig en mooi tafereel. Er kabbelde een beekje langs de kant en er waaide een heerlijk koel briesje. Een van de zwervers zei tegen de andere: 'Als iemand op dit moment vijftigduizend dollar had, zou ik niet met hem willen ruilen.'

De ander zei: 'En als hij honderdduizend dollar had, wat dan?'

De eerste zei: 'Ook dan niet.'

De tweede praatte nog verder door en zei: 'Stel dat hij een miljoen dollar had?'

Toen raakte de eerste opgewonden. Hij ging rechtop zitten en zei: 'Nou is het een andere zaak. Je hebt het over echt geld!'

Dit is hoe de mind gaat: verbeelding, droom - en de droom wordt het echte geld. Niemand is er, maar nu is er opwinding.

Denk aan iets en je raakt al gauw opgewonden. Zelfs van een foto van een naakte vrouw raak je opgewonden, vandaar zoveel pornografie in de wereld. Het is gewoon een plaatje - lijnen en kleur op het papier, verder niets. Er is niemand, en dat weet je best, maar je verbergt deze foto voor anderen en als je alleen bent mediteer je erop. Waar ben je mee bezig? 'Echt geld.'

De mind is slechts verbeelding, maar je raakt opgewonden. En als je eenmaal opgewonden bent, heeft de mind je iets verkocht. En dan blijf je ongelukkig, want de mind kan wel het idee verkopen, maar nooit de spullen leveren. Dat is het probleem: hij heeft geen spullen om te leveren. Hij kan je het idee verkopen - een goede verkoper, maar hij kan je niets leveren. En tegen de tijd dat je hem bereikt en ernaar vraagt, zal hij je iets anders leveren.

Ik heb eens gehoord: Een verkoper kwam terug bij zijn baas en zei: 'Ik zit in de problemen. Dat land dat we verkocht hebben, nu is er een probleem. Die man blijft me maar bellen, want het hele land staat onder een halve meter water. En hij zegt: "Wat heb je me nou voor land gegeven? En hoe moet er een gebouw komen?" Wat moet ik nou doen? Moet ik hem het geld teruggeven en de hele zaak annuleren?'

De baas zei: 'Wat ben jij voor verkoper? Neem twee motorboten mee en verkoop ze aan die man!'

Een verkoper moet dingen blijven verkopen. Als dit niet heeft gewerkt, dan iets anders. En als die man de eerste keer enthousiast was, waarom dan niet de volgende keer? Je hebt alleen trucs nodig.

De mind blijft je ideeën over de toekomst verkopen. Hij kan je niets leveren omdat de toekomst nooit komt. En wanneer die komt, zal het altijd het heden zijn. Het aanbod is in het heden en de

verkoper praat over de toekomst. Het aanbod is hier en de mind denkt in termen van hoop, droom, verbeelding.

Accepteer de realiteit zoals jij bent en zoals de wereld is. Probeer niets te veranderen - en er is verlichting. En dan verandert alles, want nu ben je niet meer hetzelfde. Als JIJ iets verandert, verandert er niets. Als je accepteert, wordt alles getransformeerd. Het wordt lichtgevend met een onbekend licht. Plotseling hoor je muziek die je nooit eerder hebt gehoord, een schoonheid die zich openbaart die verborgen was. Een deur gaat open, duisternis verdwijnt, een zon is opgekomen.

Maar het gebeurt alleen als je op je gemak bent met jezelf. Het is een gebeurtenis, het is niet het resultaat van jouw inspanningen. En voel je daar niet ongelukkig om, dat je niets kunt doen omdat het geen resultaat is. Voel je gelukkig omdat het geen kwestie van inspanning is. Je kunt het op dit moment bereiken. Je hoeft het niet uit te stellen.

Begrijpen is accepteren. Acceptatie is verlichting. Boeddhisten - en deze Sosan is een boeddhist, een volgeling van Boeddha - hebben een bepaald woord voor acceptatie. Ze noemen het TATHATA. Het betekent geen klacht, geen veroordeling, geen waardering. Het betekent gewoon zoals de dingen zijn, ze zijn. Dat is de weg - zodanigheid.

En men leeft in zodanigheid. Wat er ook gebeurt, je bent bereid het te laten gebeuren. Waar het leven ook heen gaat, je gaat erin mee. Wat er ook gebeurt, het is goed. Je creëert geen conflict, je bent erbij. Je drijft, je zwemt niet - en je zwemt nooit tegen de stroom in. Je drijft gewoon met de stroom mee, en tegen die tijd weet je niet meer wie wie is, wat wat is, wie de stroom is en wie degene is die deel is geworden van de stroom. Je wordt de stroom! Dit is verlichting.

7. Alle dromen moeten ophouden

*Rust en onrust komen voort uit illusie;
bij verlichting is er geen voorkeur en afkeer.*

*Alle dualiteiten komen voort uit onwetende conclusies.
ze zijn als dromen, of bloemen in de lucht:
dwaas om ze proberen te vatten.*

*Winst en verlies, goed en kwaad,
zulke gedachten moeten nou eindelijk
meteen worden afgeschaft.*

*Als het oog nooit slaapt,
zullen alle dromen vanzelf ophouden.*

*Als de mind geen onderscheid maakt,
zijn de tienduizend dingen zoals ze zijn,
van één essentie.*

*Het mysterie van deze ene essentie begrijpen
is bevrijd worden van alle verstrikkingen.*

*Wanneer alle dingen evengoed gezien worden,
wordt de tijdloze zelf-essentie bereikt.*

*Er zijn geen vergelijkingen of analogieën mogelijk
in deze oorzaak-loze, relatie-loze toestand.*

De mind heeft maar één vermogen en dat is dromen. En dit dromen gaat zelfs door terwijl je wakker bent. Dat is de reden waarom Sosan of Jezus niet zullen geloven dat je ooit wakker bent, want dromen heeft één eigenschap: dat het alleen in de slaap kan gebeuren.

Deze twee dingen moeten eerst begrepen worden: de mind is de bron van al het dromen, maar dromen kan alleen in de slaap gebeuren. En als je vierentwintig uur per dag droomt, is één ding absoluut zeker: dat je vast slaapt. Sluit elk moment je ogen en de droom is er; hij gaat door als een onderstroom. Zelfs terwijl je bezig bent, lijkt je voor alle uiterlijke doeleinden wakker te zijn, maar diep van binnen gaat een stroom van dromen door en door en door.

Sluit elk moment je ogen en het is er. Het wordt niet onderbroken door je bezigheden. Je loopt op straat, je rijdt auto, je werkt in een fabriek, op kantoor - het gaat door. Ga je slapen, dan kun je het meer voelen omdat, onbezet, alle aandacht naar de mind gaat. Het is net als met de sterren. Overdag kun je geen sterren aan de hemel zien. Ze zijn er wel, want waar kunnen ze heen? Maar door het licht van de zon kun je ze niet zien. Als je een diepe put in gaat, tweehonderd meter diep, kun je van daaruit sterren aan de hemel zien, zelfs overdag. Ze zijn er, maar door zoveel licht kun je ze niet zien. Duisternis is nodig om ze te onthullen.

Hetzelfde gebeurt met dromen; dromen zijn er ook overdag, maar je hebt duisternis nodig om ze te kunnen zien. Het is net als wanneer je naar een bioscoop gaat. Als de deuren open zijn kan de film wel doorgaan, maar kun je die niet zien. Sluit de deuren, maak de kamer donker, dan kan je wel zien.

Dromen is je continuïteit en tenzij deze continuïteit verbroken wordt, kun je niet weten wat waarheid is. De vraag is niet of de waarheid heel ver weg is of dichtbij, de vraag is of de mind in een droom zit of niet.

Het fundamentele probleem is dus niet hoe je de waarheid kunt zoeken; je kunt niet zoeken met een dromende mind, want wat er ook voor je verschijnt, jouw dromen worden erop geprojecteerd. Je dromen zullen erop geprojecteerd worden, jij zult het interpreteren. Je zult niet in staat zijn om

te zien zoals het is. Je zult zien volgens je dromen, je zult het vervalsen. Waarheid IS er, want alleen waarheid kan er zijn - onwaarheid kan er niet zijn.

Dus nog iets voordat we de sutra binnengaan: Shankara heeft de werkelijkheid in drie categorieën verdeeld, en die categorieën zijn prachtig om te begrijpen. Eén categorie is die van de waarheid: dat wat is. In feite is niets anders mogelijk; alleen waarheid is en alleen waarheid kan zijn. De tweede categorie is die van de onwaarheid, die niet kan zijn. Er is geen mogelijkheid, want hoe kan onwaarheid zijn? Voor zijn is waarheid nodig. Dus onwaarheid is niet-zijn, waarheid is zijn. Dan vindt Shankara een derde categorie die hij dromen, verschijning, illusie, maya noemt: dat wat lijkt te zijn maar het niet is.

Dus drie categorieën. Waarheid, dat wat is. Als je ogen helder zijn, onbewolkt, als je mind niet droomt, dan is er maar één categorie - waarheid. Maar als je mind droomt, ontstaan er twee andere categorieën.

Dromen IS, in zekere zin, omdat je ze droomt. En, in een andere bepaalde zin, is het het niet omdat het met geen enkele werkelijkheid overeenkomt. Je droomt 's nachts dat je een koning bent geworden. 's Ochtends zie je dat je nog steeds dezelfde bedelaar bent. De droom was onecht, maar de droom was er wel, dus het HEEFT wel een kwaliteit van waarheid over zich omdat het gebeurde. En op de momenten dat het gebeurde, geloofde je volledig in de waarheid ervan, anders zou het onmiddellijk gestopt zijn.

Als je je bewust wordt van 'ik droom en dit is onwaar', is de droom verbroken en ben je al wakker. De droom bestond enkele uren; hij had één kwaliteit van waarheid, namelijk dat hij bestond. Maar hij is niet waar, want 's morgens ontdek je dat het niet zo was. Het was gewoon een gedachte, een golf in de lucht, een bloem in de lucht - leek waar te zijn maar was onwaar.

Waarheid is zijn, onwaarheid is niet-zijn, en tussen die twee is er een wereld van dromen - die de kwaliteiten van beide in zich draagt. En mind is de bron van dromen, dus mind IS illusoir. Mind is de bron van alle MAYA.

Je denkt misschien dat je de waarheid bereikt als je de wereld verlaat en naar de Himalaya gaat. Je vergist je, want je huis is geen MAYA, je vrouw is geen MAYA, je kinderen - nee. Je mind is MAYA. En hoe kun je je mind hier achterlaten en naar de Himalaya gaan? De mind zit in jou. Als je hem KAN laten vallen, kun je hem overal laten vallen. Als je het niet kunt laten vallen, KAN je het NIET laten vallen, of je nu naar de Himalaya gaat of niet.

De vrouw, de kinderen, het huis, de wereld, worden MAYA genoemd, illusie, in secundaire zin - omdat de vrouw bestaat, heeft ze een wezen. Ze is een BRAHMA in haar eigen recht, ze is waarheid - niet als een vrouw, maar als een ziel.

Je mind interpreteert haar als vrouw: 'Ze is mijn vrouw.' Dan wordt er een droom gecreëerd. Zij is daar, absoluut waar! Jij bent hier, absoluut waar! En tussen die twee ontstaat een droom. Jij noemt haar je vrouw, zij noemt jou haar man. Nu bestaat er een droom tussen die twee, en dromen worden altijd nachtmerries. Dus alle relaties worden uiteindelijk nachtmerries, omdat je een illusie niet lang kunt verdragen. Een illusie is tijdelijk; vroeg of laat moet ze verdwijnen. Het kan niet eeuwig zijn, het kan niet permanent zijn.

Je houdt van een vrouw, er wordt een droom gecreëerd. Maar hoe lang kun je dromen? Tegen de tijd dat de huwelijksreis voorbij is, is de droom verdwenen - al eerder zelfs. Wat ga je dan doen? Dan ga je doen alsof, want nu ben je een slaaf van je eigen beloften.

Je doet alsof je nog steeds liefhebt, je doet alsof 'je nog steeds mooi bent', je doet alsof 'er niemand bestaat zoals jij'. Maar nu is alles schijn. En als je doet alsof, en de droom is gebroken, en je draagt de droom nog steeds, dan wordt het een last en een nachtmerrie. Daarom leef je zo'n lijdensweg.

Het lijden is niets anders dan gebroken dromen, gebroken regenbogen, gebroken illusies, verschijningen. En je hebt er zoveel in geïnvesteerd dat je niet naar de waarheid kunt kijken: dat het dromen waren vanaf het allereerste begin.

In plaats van naar de waarheid te kijken, gooi je de verantwoordelijkheid op de ander. Je zult zeggen: 'Deze vrouw heeft me bedrogen. Ze was niet zo goed als ze leek. Ze heeft me bedrogen, ze heeft haar ware aard niet onthuld. En je zult niet inzien dat het daar helemaal niet om gaat. JIJ

hebt een droom om haar heen gecreëerd en door die droom kon je de werkelijkheid niet zien. Zij heeft ook een droom om jou heen gecreëerd.

Dus wanneer twee personen verliefd worden, zijn er niet twee personen, maar vier: een de minnaar, een ander de geliefde, en tussen deze twee de geliefde die een creatie is van de mind van de minnaar, en de minnaar die een creatie is van de mind van de geliefde. Deze twee zijn dromen, en deze twee blijven bewegen.

Vroeg of laat, wanneer de droom wordt verbroken, ben je twee in plaats van vier. Wanneer je met z'n tweeën bent, zullen er moeilijkheden zijn. Dan zou je de verantwoordelijkheid op de ander willen gooien: 'Het komt door de ander.' Je hebt het punt weer gemist. Dat betekent dat je dezelfde droom zult creëren rond een andere vrouw omdat je zult denken: 'DEZE vrouw zal me niet bedriegen en nu ben ik ook slimmer.'

Maar de mind is nooit slim. De essentie van de mind is dwaasheid, dus de mind kan nooit slim zijn. Hij kan sluw zijn, sluw in zijn dwaasheid, maar hij kan nooit wijs zijn. Dat is niet zijn aard, want wijsheid ontstaat alleen als dromen weggaan. Dus als dromen de basisrealiteit van de mind is, kan hij nooit wijs zijn.

Een Boeddha is wijs omdat er nu geen mind is. Een Sosan is wijs omdat hij nu in no-mind leeft, nu houden alle dromen op. Hij kijkt naar de dingen zoals ze zijn. Jij kijkt nooit naar de dingen zoals ze zijn; je vermengt ze met je illusies. En je bent zo bang om rechtuit te kijken omdat je weet, onbewust, ergens diep van binnen, dat de dingen niet zijn zoals je ze bekijkt.

Maar je denkt dat het te veel zal zijn, te zwaar, als je naar de realiteit van de dingen kijkt. Je zult er misschien niet tegen kunnen. Je vermengt het met dromen om het wat zoeter te maken. Je denkt dat het bitter is, dus overdek je het met suiker. Je overdekt iemand met dromen en je voelt dat deze zoet is geworden? Nee, je bedriegt gewoon jezelf, niemand anders. Vandaar zoveel ellende.

Het is uit je dromen dat de ellende is voortgekomen en je moet je bewust zijn van dit fenomeen. Gooi de verantwoordelijkheid niet op de ander, anders creëer je weer andere dromen. Zie dat jij het bent die projecteert, maar het is moeilijk om te kijken.

In een theater, in een bioscoopzaal, kijk je naar het scherm, je kijkt nooit naar achteren - de projector zit achterin. De film is er niet echt op het scherm; op het scherm is er slechts een projectie van schaduw en licht. De film bestaat alleen achterin, maar daar kijk je nooit naar. En de projector is er wel.

Je mind bevindt zich achterin het geheel, en de mind is de projector. Maar je kijkt altijd naar de ander omdat de ander het scherm is.

Als je verliefd bent lijkt de persoon mooi, met niemand te vergelijken. Wanneer je haat, lijkt dezelfde persoon de lelijkste, en je wordt je er nooit bewust van hoe dezelfde persoon de lelijkste en dezelfde persoon de mooiste kan zijn.

Wanneer je verliefd bent, is dezelfde persoon een bloem, een roos, een rozentuin zonder doornen. Wanneer je niet van iemand houdt, wanneer je hem haat, verdwijnen de bloemen, zijn er alleen doornen, geen tuin meer - de lelijkste, de smerigste, die je niet eens zou willen zien. En je wordt je nooit bewust van wat je doet. Hoe kunnen rozen zo snel verdwijnen, in één minuut? Daar is niet eens een minuut voor nodig. Het ene moment ben je verliefd en het volgende moment ben je haatdragend; dezelfde persoon, hetzelfde scherm, en het is een heel ander verhaal.

Kijk gewoon en je zult zien dat het niet om deze persoon gaat, maar dat je iets projecteert. Wanneer je liefde projecteert, ziet de persoon er mooi uit, wanneer je haat projecteert, ziet de persoon er lelijk uit. De persoon is het niet; je hebt de echte persoon helemaal niet gezien. Je kunt de werkelijkheid niet zien door de ogen van de mind.

Als je echt wilt weten wat de waarheid is, zullen geschriften je niet helpen. Naar de Himalaya gaan zal ook niet helpen. Slechts één ding kan helpen: begin naar de dingen te kijken zonder je mind. Kijk naar de bloem en sta niet toe dat de mind iets zegt. Kijk er gewoon naar. Het is moeilijk vanwege die oude gewoonte om te interpreteren. Je blijft interpreteren en interpretaties verschillen. Interpretaties zijn afhankelijk van de mind.

Mulla Nasruddin vroeg de rechtbank om een echtscheiding. Hij zei tegen de rechter: 'Nu wordt het onmogelijk. Elke dag dat ik thuis kom zie ik dat mijn vrouw een of andere man in de kast verstopt.' Zelfs de rechter was geschokt en zei: 'Elke dag?'

Nasruddin zei: 'Elke dag! En ook niet dezelfde persoon - elke dag iemand anders.'

Om Nasruddin te troosten zei de rechter: 'Dan moet je wel heel erg gekwetst zijn. Je komt moe thuis en je denkt dat je vrouw op je wacht, je ontvangt en verwelkomt en liefdevol is. En als je thuiskomt, zie je dat er zich elke dag een nieuwe man in de kast verstopt. Dat is heel pijnlijk.'

Nasruddin zei: 'Ja, ik voel me erg gekwetst - omdat ik nooit geen ruimte heb om mijn kleren op te hangen.'

Het hangt van de mind af hoe je dingen interpreteert.

Toen verliet Nasruddin zijn vrouw en rende weg. Hij werd gepakt en weer voor de rechter gebracht. De rechter zei: 'Je bent een deserteur en daar moet je voor gestraft worden.'

Nasruddin zei: 'Wacht even! Voordat u beslist moet u mijn vrouw zien. Als u mijn vrouw ziet zult u nooit zeggen dat ik een deserteur ben. Je zult alleen maar zeggen: "Nasruddin, je bent een lafaard!" En dat accepteer ik. Ik ben geen deserteur, gewoon een lafaard. Maar kijk eerst eens naar mijn vrouw.'

Hoe je naar de dingen kijkt hangt van jou af, niet van de dingen. Tenzij je op een punt komt waar je de interpreterende mind laat vallen en direct kijkt, onmiddellijk kijkt, is de mind je bemiddelaar. Het brengt je dingen die vervormd zijn, het brengt je dingen die vermengd zijn met interpretaties. Ze zijn niet zuiver.

Dus de enige manier om de waarheid te bereiken is: hoe leer je direct te zijn in je visie, hoe laat je de hulp van de mind vallen... Deze instantie van de mind is het probleem, want de mind kan alleen dromen creëren. Maar de mind kan mooie dromen creëren en je kunt er heel erg opgewonden van raken. Door je opwindend begint de droom op de werkelijkheid te lijken.

Als je te opgewonden bent, raak je bedwelmd en ben je niet bij je zinnen. Dan is alles wat je ziet alleen maar jouw projectie. En er zijn evenveel werelden als er minds zijn, want elke mind leeft in zijn eigen wereld. Je kunt lachen om de dwaasheden van anderen, maar als je niet begint te lachen om je eigen dwaasheden, zul je niet in staat zijn een man van Tao te worden, de man van de natuur, de man van de waarheid. Wat moet je dan doen?

Probeer in kleine dingen je mind er niet bij te betrekken. Je kijkt naar een bloem - je kijkt gewoon. Je zegt niet: 'Mooi! Lelijk!' Je zegt helemaal niets! Breng geen woorden in, verbaliseer niet. Kijk gewoon. De mind zal zich oncomfortabel voelen, ongemakkelijk. De mind zou iets willen zeggen. Je zegt gewoon tegen de mind: 'Zwijg! Laat me kijken. Ik ga gewoon kijken.'

In het begin zal het moeilijk zijn, maar begin met dingen waar je niet al te veel bij betrokken bent. Het zal moeilijk zijn om naar je vrouw te kijken zonder er woorden bij te betrekken. Je bent teveel betrokken, teveel emotioneel gehecht. Boos of verliefd, maar te veel betrokken.

Kijk naar dingen die neutraal zijn - een rots, een bloem, een boom, de zon die opkomt, een vogel die vliegt, een wolk die beweegt in de lucht. Kijk gewoon naar dingen waarbij je niet veel betrokken bent, waarbij je onthecht kunt blijven, waarbij je onverschillig kunt blijven. Begin met neutrale dingen en ga dan pas naar emotioneel geladen situaties.

Mensen beginnen vanuit de beladen situaties; ze falen omdat het bijna onmogelijk is. Of je houdt van je vrouw of je haat haar, er is geen tussenweg. Als je liefhebt ben je dwaas, als je haat ben je dwaas - en in beide gevallen zullen de woorden komen. Het is bijna onmogelijk om de woorden niet toe te laten, moeilijk, omdat je zoveel geoefend hebt om voortdurend iets zeggen.

Op een dag was ik 's ochtends bij Mulla Nasruddin thuis. Ze waren thee aan het drinken toen ik aankwam. De vrouw zei: 'Schat, toen je vannacht lag te slapen, zei je veel nare dingen over mij.' Nasruddin keek me aan en zei: 'Wie zegt dat ik sliep? Ik kan geen dingen zeggen als ik wakker ben, daarom deed ik alsof ik sliep.'

Het is het moeilijk om de mind opzij te zetten, zelfs als je slaapt, of wakker bent, of wanneer je emotioneel teveel betrokken bent. Het zal erin komen. Kijk dus eerst naar onbelaste situaties.

Wanneer je het gevoel hebt dat je naar bepaalde dingen kunt kijken zonder dat de mind erin komt, probeer het dan met beladen relaties.

Geleidelijk aan raak je er bedreven in. Het is net als zwemmen: eerst voel je je angstig en eerst kun je niet geloven of je het wel zult overleven. En je bent al zo lang met de mind bezig dat je je niet kunt voorstellen dat je zonder de mind ook maar één moment kunt bestaan. Maar probeer het eens!

En hoe meer je de mind opzij zet, hoe meer licht er met je zal gebeuren, want als er geen dromen zijn, deuren openstaan, ramen openstaan en de hemel tot je reikt en de zon opkomt en tot in je hart raakt, bereikt het licht je. Je raakt meer en meer vervuld van waarheid naarmate je minder en minder vervuld bent van dromen.

En als het dromen stopt terwijl je wakker bent, dan zal dromen ook stoppen als je slaapt, omdat het alleen kan bestaan als een ononderbroken cirkel. Als die ergens wordt verbroken, verdwijnt het hele huis. Je haalt er één steen uit en het hele huis is al op weg om een ruïne te worden.

Als je overdag naar dingen kunt kijken zonder te dromen, dan zullen er 's nachts steeds minder dromen zijn, omdat je nacht niets anders is dan een weerspiegeling van de dag, een continuïteit van hetzelfde. Als de dag anders is, is de nacht ook anders. Als je wakker bent - en met 'wakker' wordt bedoeld dat je niet droomt, niet dat je met open ogen zit...

Jezus zegt steeds tegen zijn discipelen: 'Word wakker!' Sliepen ze voordat hij er was dan altijd, voortdurend? Want hij zegt elke dag: 'Word wakker! Boeddha onderwijst zijn discipelen elke dag: 'Word wakker!'

Waarom? Ze zaten met open ogen, net zo alert als jij, maar Boeddha en Jezus blijven zeggen: 'Word wakker!' Ze bedoelen: 'Droom niet, wees gewoon hier! Ga nergens anders heen!'

In de herinneringen, in het verleden, en je droomt; in de toekomst, in de verbeelding, en je droomt. Wees hier-nu - alleen dan is er geen droom.

In het heden is er geen droom. In het heden is er geen geest. In het heden ben JIJ er en is de waarheid er. En dan is er geen kloof tussen jou en de waarheid - - want beide zijn waar en er is geen grens. Jij smelt in de waarheid en de waarheid smelt in jou. Jij wordt BRAHMA, BRAHMA wordt jou. Dromen is een omheining om je heen creëren, heel onzichtbaar maar subtiel, krachtig.

Probeer nu deze sutra binnen te gaan.

*Rust en onrust komen voort uit illusie;
bij verlichting is er geen voorkeur en afkeer.*

Waarom vind je iets leuk en waarom niet? Hoe komt het dat je het ene leuk vindt en het andere niet? Hoe ontstaat deze verdeeldheid?

Ben je ooit doorgedrongen tot het mechanisme van voorkeur en afkeer? Het is de moeite waard om het te proberen. Je zegt: 'Ik vind deze persoon leuk en ik vind die persoon niet leuk'. Waarom? En op een dag vind je deze persoon niet meer leuk en begin je die persoon wel leuk te vinden. Waarom? Wat is het mechanisme? Waarom vind je iemand leuk?

Je vindt iemand leuk als hij je in staat stelt je ego te versterken. Als hij een scherm wordt en je helpt om te dromen, dan vind je hem leuk. Je vindt iemand leuk als hij zich aan jouw dromen aanpast. Je houdt niet van iemand die zich niet goed aanpast aan je dromen, als hij je niet toestaat om te dromen. Integendeel, hij stoort. Hij past niet, hij speelt niet de rol van scherm. Hij is niet passief, hij wordt actief - je houdt er niet van. Je houdt van een passief scherm, dat de ander gewoon meehelpt wat je ook droomt,.

Ouspensky, Gurdjieffs grootste leerling, heeft zijn boek IN SEARCH OF THE MIRACULOUS aan zijn meester opgedragen met deze woorden: 'Aan de persoon die al mijn dromen heeft vernietigd.' Maar je zult niet houden van een persoon die al je dromen vernietigt. Zelfs Ouspensky moest Gurdjieff verlaten, en in de laatste jaren ging hij hem nooit meer opzoeken. Hij ging voor zichzelf werken. Uiteindelijk stierf hij als vijand van Gurdjieff.

Zelfs iemand met de alertheid van Ouspensky, die kon voelen dat deze man de dromen vernietigt,

moest vertrekken. Je kunt wel voelen, maar als iemand echt maar blijft vernietigen en vernietigen, krijg je het gevoel dat deze man een vijand is.

Een echte meester zal er altijd uitzien als een vijand en dit is het criterium. Een onechte meester zal je altijd helpen dromen; hij zal je dromen nooit verstoren. Integendeel, hij zal je troost en kalmerende middelen geven. Hij zal je troosten, je kalmeren. Zijn onderricht zal net als een prachtig slaapliedje zijn. Hij zal om je heen zingen zodat je goed kunt slapen, dat is alles. Maar een echte meester IS gevaarlijk. Het is heel gevaarlijk om bij hem in de buurt komen. Je beweegt je op eigen risico, want hij kan je niet toestaan te dromen en hij kan je dromen niet HELPEN, want dan gaat het hele doel verloren!

Hij zal vernietigen. En dromen liggen heel dicht bij je hart. Je denkt dat je dromen je hart zijn en als dromen vernietigd worden, voel je dat je vernietigd wordt. Het is net alsof iemand je vermoordt. Hindoes zijn zich hiervan bewust, dus zeggen ze dat een echte meester is als de dood. Wanneer je naar een meester gaat, ga je naar de dood. Je zult alleen moeten sterven omdat je niet herboren kunt worden als je niet sterft. Wanneer je dromen vernietigd zijn, ontstaat de waarheid, wordt de waarheid onthuld.

Je houdt van iemand omdat hij je ego helpt. Je houdt van een meisje omdat ze zegt dat jij de perfecte man bent.

Ik hoorde eens twee jonge geliefden. Ze zaten aan zee en er kwamen grote golven aanrollen. En de jongen zei: 'Blijf maar rollen, prachtige golven! Blijf maar rollen, groter en groter en groter!' En ze werden groter en groter en groter.

En het meisje zei: 'Wat mooi! De zee gehoorzaamt jou!'

Je zult deze persoon aardig vinden. En als iemand jouw ego helpt, ben je bereid om ook zijn of haar ego te helpen.

Je vindt iemand wel aardig als alles klopt. Het is een wederzijdse afspraak. Zodra die persoon voor zichzelf begint, of iets past niet, of die persoon is onbuigzaam, of die persoon is begonnen te domineren, of die persoon begint te bezitten, of die persoon begint je ego te kwetsen...

En dat gaat gebeuren, want die persoon vindt jou leuk, niet omdat jouw ego versterkt is - die persoon vindt jou leuk omdat haar of zijn ego versterkt is. Hij vindt je leuk omwille van zijn eigen ik, ego, en jij vindt hem leuk omdat je zelf versterkt is. Jullie doelen zijn verschillend. Dit soort afspraken kan dus niet eeuwig doorgaan. En jullie doelen zijn niet alleen verschillend, ze zijn antagonistisch, want er kan slechts één de meester zijn en beiden proberen de meester te zijn.

In het begin zullen ze heel lief zijn omdat het terrein onbekend is. Na verloop van tijd, als de dingen wat rustiger worden, zullen ze meer en meer onbuigzaam worden, bezitterig, dominant, meer en meer agressief naar de ander toe. En dan begin je er een hekel aan te krijgen. Je haat een persoon die op wat voor manier dan ook probeert jouw superioriteit naar beneden te halen. Je houdt van een persoon die jou superieur maakt.

Het ego lijdt voortdurend aan een minderwaardigheidscomplex. Daarom wil een man van deze vrouw houden, van die vrouw, van duizenden vrouwen. Hij kan een Don Juan worden, want elke keer, alleen in het begin, helpt de vrouw. Het is een strategie, een vrouwelijke strategie. In het begin helpt de vrouw je alleen maar. Tegen de tijd dat ze voelt dat je nu niet meer weg kunt, dat je gevangen bent, begint ze je te domineren.

Je zou veel vrouwen willen veroveren, maar alleen in het begin. Zie je, alle liefdesrelaties zijn mooi in het begin. Het is heel moeilijk, zeldzaam om een liefdesrelatie te vinden die mooi is op het einde. En als je zoiets kunt vinden, dan weet je dat deze affaire echt een liefdesaffaire is geweest. Het einde zal het bewijzen, niet het begin, want in het begin zijn alle liefdesaffaires mooi, maar alleen in het begin - omdat beiden diplomatiek zijn, allebei tonen ze hun mooie gezicht aan de ander, verleidelijk, gewoon een stukje verkooptechniek. Maar wanneer het spul verkocht is, veranderen de gezichten, dan komt het echte werk naar boven, dan begint het agressieve ego te werken. Dat is het echte werk dat uiteindelijk komt.

Het echte werk komt altijd op het einde, nooit in het begin, want in het begin proberen beiden

steeds dichterbij te komen. Eenmaal dichtbij, wanneer alles vanzelfsprekend is, dan zal het echte werk losbarsten.

Waarom hou je van een persoon? Waarom hou je van een ding? Even afgezien van personen! Waarom hou je van een ding? Zelfs dingen helpen je ego. Als je buurman een grotere auto koopt, moet jij een grotere auto kopen, want het gaat niet om de auto. De kleinere kan comfortabeler zijn, meer geschikt voor het moderne verkeer; minder problemen met een kleinere auto. De grotere auto geeft meer problemen, duur, je kunt het je niet eens veroorloven - maar als de buurman een grote auto heeft gekocht, moet jij een grote auto kopen. Je vindt hem mooi. Waarom vind je hem mooi? Al je voorkeur komt voort uit je ego: de grotere auto heeft prestige.

Het gebeurde eens: Mulla Nasruddin's baas vroeg hem eens om in zijn kantoor te komen en hij was erg boos. Hij riep hem op het matje en zei: 'Nasruddin, dit gaat te ver! Ik heb begrepen dat je gisteravond, na het kantoorgeest, een kruiwagen hebt gepakt en met de kruiwagen door de hoofdstraat van de stad bent gelopen. Besef je niet dat op zo'n manier het prestige van het bedrijf verloren gaat?'

Nasruddin zei: 'Ik heb er niet bij stilgestaan, want u stond in de kruiwagen. We waren allebei dronken, dus ik dacht niet dat er sprake was van enig prestige - zelfs de baas staat daar in de kruiwagen - dus ik liep gewoon door de hoofdstraat. Iedereen was blij en de mensen hebben er heel erg van genoten.'

Prestige - je vergeet prestige alleen als je dronken bent. Dan doe je dingen die dwaas zijn. Maar dit is mooi om het te begrijpen. Dan moet prestige zoiets zijn als alcohol, want alleen als je bedwelmd bent vergeet je het. Anders ben je altijd op zoek naar prestige, respect, eerbied. Je houdt ergens van omdat het prestige geeft. Je houdt van een huis omdat het je prestige geeft. Het is misschien niet handig, misschien niet comfortabel. Kijk naar de moderne meubels - helemaal niet comfortabel, maar wie wil er nu oude meubels in huis hebben? Modern is beter, minder comfortabel dan het oude, maar het is modern! Het geeft prestige. Wat prestige geeft is alcoholisch, het geeft je een roes. Je voelt dat je machtig bent.

Maar waarom dit verlangen naar macht? En onthoud, als je naar macht hunkert, zul je nooit de waarheid bereiken. Soms klopt je ook aan de deur van God voor macht - maar dan klopt je aan de verkeerde deur. Die deur kunnen alleen door diegenen bereikt worden die zich er absoluut van bewust zijn dat macht, het zoeken naar macht, waanzin is.

Je houdt van en je houdt niet van dingen volgens het ego. Als er geen ego is, waar zullen dan sympathieën en antipathieën zijn? Ze zullen gewoon verdwijnen. Dan heb je niet die verdeelde mind die altijd wel en niet leuk vindt en alternatieven creëert. Wanneer je op je gemak bent met jezelf... en het ego is nooit op zijn gemak met zichzelf. Het is een voortdurende verstoring, want een ego moet overal om zich heen kijken en er zijn miljoenen mensen.

Iemand anders koopt een grotere auto, wat moet je dan? Iemand vindt een mooiere vrouw, wat moet je dan? Iemand is gezonder dan jij, wat moet je dan? Iemand heeft mooiere ogen dan jij, wat moet je dan? Iemand is intelligenter, sluer, heeft meer geld... En miljoenen mensen om je heen, en je concurreert met iedereen. Je zult gek worden! Dit is onmogelijk. Je kunt nooit tot een moment komen waarop je je tevreden kunt voelen. Hoe is dat moment mogelijk? Zelfs keizers...

Ik heb gehoord dat het een keer gebeurd is: Alexander probeerde bij een schilderij aan de muur te komen. Het schilderij hing niet goed, dus hij wilde het goed hangen, maar hij kon er niet bij omdat Alexander een kleine man was, net 1 meter 63. Zijn lijfwacht was bijna twee meter lang, hij kon er meteen bij en hing de lijst goed. Maar Alexander voelde zich gekwetst, heel erg gekwetst. De lijfwacht zei: 'Heer, als u zoiets wilt doen, zegt u het maar. Ik ben een grotere man dan u.' Alexander zei: 'Groter? Nee! Langer wel - maar groter? Nee!' En telkens als Alexander anderen zag die groter waren dan hij - en dat moest hij wel, want er waren veel soldaten groter dan hij - voelde hij zich erg beledigd.

Je kunt de hele wereld hebben, maar een bedelaar kan groter zijn dan jij en dan is de hele wereld verloren, je bent niets. Je kunt keizer worden, maar een bedelaar kan beter zingen dan jij. Je kunt niet alles bezitten. Wat je ook bezit, het zal je geen tevredenheid geven. De mind, het ego, zal zich altijd onvervuld voelen.

Leuk vinden en niet leuk vinden is vanwege het ego, en het ego heeft er erg onder te lijden. Wanneer er geen ego is, is het geen kwestie van leuk vinden en niet leuk vinden. Je beweegt je in deze wereld als een briesje. Je kiest niet 'ik ga naar het noorden', je hebt geen voorkeur of afkeer. Waar de natuur je ook brengt, je bent in een let-go. Als de natuur naar het noorden stroomt, blaast de wind naar het noorden. Als de natuur verandert en naar het zuiden begint te waaien, dan waait de wind naar het zuiden. Het heeft geen eigen keuze.

Een man van Tao heeft geen eigen keuze. Waar de rivier hem ook brengt, hij gaat mee. Hij duwt de rivier nooit, hij vecht er nooit mee. Hij heeft geen keuze, hij heeft geen voorkeur of afkeer. Je kunt zelfs het gevoel krijgen dat hij sympathieën en antipathieën heeft omdat je het niet kunt begrijpen. Je kunt het gevoel hebben dat deze wolk naar het noorden beweegt, je kunt interpreteren dat deze wolk naar het noorden beweegt omdat hij een keuze heeft, hij heeft ervoor gekozen om naar het noorden te bewegen. Maar je hebt het mis. De wolk heeft geen keuze.

Hij is niet gebonden om ergens naartoe te gaan, hij heeft geen bestemming. Hij beweegt gewoon omdat de hele natuur die kant op gaat. Hij heeft er niet voor gekozen. De keuze blijft bij het geheel; de voorkeur, afkeer, blijft bij het geheel - dat zijn helemaal zijn zaken niet. Hij maakt zich geen zorgen. En waar de wolk komt, is het doel. Er is geen vooraf bepaald doel; waar hij ook komt, is het doel. Dan is er tevredenheid, waar je ook bent.

Maar de mind zal blijven interpreteren volgens zijn eigen wetten. Als je bij een Boeddha komt, zul je voelen dat hij ook iets leuk vindt en niet leuk vindt maar je zult het mis hebben, want je zult hem interpreteren volgens je mind. Soms zal hij naar het noorden gaan en zul je zeggen dat hij gekozen moet hebben, waarom anders? Waarom naar het noorden? Soms zal hij meer aandacht besteden aan één persoon dan aan jou - je zult denken dat hij gekozen moet hebben. 'Waarom? Waarom schenkt hij anders niet evenveel aandacht aan mij?' En ik zeg je: hij heeft niet gekozen, het is gewoon het geheel dat beslist. Hij is geen beslissende factor meer, hij is net als een wolk.

Als hij meer aandacht schenkt aan een persoon, betekent dat gewoon dat de aandacht die kant op beweegt als een wolk. Die persoon kan het meer nodig hebben, die persoon kan meer leeg zijn en meer aandacht trekken. Net zoals wanneer je een gat graaft in de aarde, het gat water naar zich toe zal trekken, omdat water naar beneden stroomt. Als die persoon meer meditatief is, zal Boeddha meer aandacht schenken - maar onthoud, HIJ schenkt niet meer aandacht, het is ertoe aangetrokken. Het is een simpel natuurlijk fenomeen. Het is niet zijn keuze of voorkeur of afkeer.

Boeddha gaf een stille boodschap aan Mahakashyap. Hij gaf een bloem, en toen vroeg iemand: 'Maar waarom aan Mahakashyap? Waarom niet aan anderen?' Want er waren anderen en sommigen waren meer gerespecteerde discipelen. Sariputra was daar, hij was een van de grootste hoofddiscipelen, heel goed bekend in het hele land. Hij was van zichzelf een meester. Toen hij zich aan Boeddha kwam overgeven had hij vijfhonderd discipelen bij zich. Ze gaven zich allemaal over omdat hun meester zich overgaf. En hij was een bekend geleerde. Waarom niet aan Sariputra? Waarom niet aan Ananda, die veertig jaar lang als een schaduw geleefd had, die Boeddha in alle opzichten net als een dienaar diende, en die een broer voor Boeddha was, tot dezelfde koninklijke familie behoorde? Waarom niet Ananda? Waarom niet Modgalyayan, een andere grote geleerde die door duizenden mensen gerespecteerd werd?

En waarom aan Mahakashyap, die helemaal niet bekend was, die een onbekende persoon was? Niemand heeft ooit over hem nagedacht en niemand weet iets anders dan dit incident, dat Boeddha op een ochtend met een bloem kwam en zwijgend bleef staan, zwijgend naar de bloem zat te kijken en niet wilde spreken. De mensen werden er zenuwachtig en onrustig van omdat ze naar de preek kwamen luisteren. En toen moest Mahakashyap lachen en Boeddha riep hem naar voren en gaf hem de bloem en zei tegen de bijeenkomst: 'Alles wat gezegd kan worden heb ik aan jullie gegeven, en wat niet gezegd kan worden geef ik aan Mahakashyap.'

Dit is het enige incident dat bekend is over Mahakashyap. Daarvoor was hij niemand, daarna is er niets meer over hem gerapporteerd. Waarom aan Mahakashyap? Het is geen keuze, want als het een keuze was dan zou Sariputra hem gekregen hebben. Het is geen houden van, want als het een kwestie van leuk vinden was dan zou Ananda het gekregen hebben. Boeddha zei dat er geen alternatief was. Mahakashyap was de enige die het kon ontvangen, hij was de enige die stil was en het begreep.

Boeddha zou gezegd hebben: 'Zelfs als hij niet gelachen had, zou ik naar hem toegegaan zijn en het hem gegeven hebben, want hij was de enige die onbezet was, leeg was hier in de hele bijeenkomst. Er zijn grote geleerden, maar ze zitten vol van hun geleerdheid. Ananda is er, maar hij zit vol van teveel genegenheid en gehechtheid aan mij. Deze Mahakashyap is gewoon leeg - een leeg huis, hij is verdwenen.' Hij trok de wolk aan.

Maar kijk eens naar de houding van de discipelen; ze moeten gedacht hebben dat er iets geweest moest zijn. 'Waarom is Boeddha zo gehecht aan Mahakashyap? Waarom gaf hij ons niet datgene wat niet in woorden gegeven kan worden? Waarom zou hij Mahakashyap de grootste maken?'

Maar onthoud, een man van Tao, een man van verlichting, stroomt gewoonweg als een wolk. Hij heeft geen voorkeur, geen afkeer, want die behoren allemaal tot de dromende mind, tot het dromende ego.

*Rust en onrust komen voort uit illusie;
bij verlichting is er geen voorkeur en afkeer.*

*Alle dualiteiten komen voort uit onwetende conclusies.
ze zijn als dromen, of bloemen in de lucht:
dwaas om ze proberen te vatten.*

*Winst en verlies, goed en kwaad,
zulke gedachten moeten nou eindelijk
meteen worden afgeschaft.*

Deze uitdrukking 'meteen' moet je onthouden. Laat het diep doordringen, want dingen kunnen op twee manieren gedaan worden: geleidelijk of meteen. Als je ze geleidelijk doet, zul je ze nooit kunnen doen, want als je ze geleidelijk doet, blijven ze hangen.

Bijvoorbeeld, je bent boos en je maakt je zorgen over je boosheid. Het is een oude gewoonte geworden en je zegt: 'Langzamerhand, geleidelijk aan, zal ik het achter me laten.' Hoe kun je het geleidelijk achter je laten? Omdat je het ondertussen zult oefenen, en hoe meer je oefent, hoe meer het ingeworteld raakt. Je zegt dat er tijd voor nodig is. Wat ga je dan doen?

Je kunt het hoogstens verfijnder en gecultiveerder maken. Niemand mag weten van je woede, je kunt het verbergen. Maar wat doe je met de tijd? Als je begrepen hebt dat het verkeerd is, waarom zou je het dan geleidelijk aan zeggen? Waarom niet meteen? Als je begrepen hebt dat iets verkeerd is, waarom dan tijd nemen? En als je het niet begrepen hebt, hoe wil je het dan geleidelijk aan doen zonder het te begrijpen? En ondertussen zal de woede blijven komen en zal het meer en meer een gewoonte worden.

Je kunt hooguit aanpassen, maar een aangepaste woede zal niet geen woede zijn, het zal nog steeds woede zijn. Je kunt het op subtiele manieren aanpassen - het zal er zijn. Het kan zelfs precies het tegenovergestelde worden, maar het zal er zijn. Niemand zal het misschien opmerken, maar je zult je er altijd van bewust zijn dat het er is.

Nee, begrijpen is altijd meteen. Of je begrijpt het of je begrijpt het niet. Als je het niet begrijpt, hoe kun je dan iets achterlaten? Als je het begrijpt, waarom dan geleidelijk? Als je het begrijpt, laat je het nu meteen vallen.

Er kwam eens een man naar Boeddha met bloemen in zijn handen. Boeddha keek naar de bloemen en zei: 'Laat vallen!'

Dus hij liet de bloemen in zijn linkerhand vallen. Hij dacht 'misschien is het verkeerd om bloemen in je linkerhand naar Boeddha te brengen' - omdat men van mening is dat de linkerhand verkeerd is. Rechts is goed en links is fout, en je geeft niet met de linkerhand. Dus liet hij het vallen, terwijl hij zich schuldig voelde.

Boeddha lachte en zei: 'Laat vallen!'

Hij moest ook uit zijn rechterhand laten vallen, maar toen was hij verbaasd.

En toen beide handen leeg waren moest Boeddha hard lachen en zei: 'Laat vallen!'

Nu was er niets om te laten vallen. Dus hij keek hier en daar - wat moest hij nou?

Ananda zei: 'Boeddha heeft nooit bedoeld dat je de bloemen moest laten vallen. Degene die de bloemen heeft gebracht, moet je laten vallen. Door bloemen te laten vallen zal er niets gebeuren. Waarom laat je jezelf niet vallen?'

De man begreep het en liet zich voor Boeddha's voeten vallen. Hij is nooit meer terug naar zijn paleis gegaan.

Zijn eerste minister kwam en zei: 'Wat doet u? Ook al wilt u afstand doen, geef het wat tijd zodat alles tot rust komt. Kom terug! Uw vrouw, uw kinderen en het hele koninkrijk en alle staatszaken - gun ons wat tijd! Zelfs als u besluit om afstand te doen, waarom zo'n haast?'

De man zei: 'Als je het begrijpt, is het altijd meteen. Als je het niet begrijpt, wordt het altijd uitgesteld.'

Alleen onwetendheid stelt uit, en onwetendheid speelt een heel grote truc door uit te stellen. Dan voel je dat je het begrepen hebt, maar hoe kun je het meteen doen? Dat is de truc om het nooit te doen. Dit is de truc: 'Morgen zal ik het wel doen.'

Kijk: als je boos bent doe je het meteen, maar als je je liefdevol voelt stel je het uit. Als je iemand een cadeautje wilt geven stel je het uit, maar als je boos wilt zijn doe je het meteen - omdat je goed weet dat als je het uitstelt, dingen nooit gedaan zullen worden. Uitstel is een truc. Dus diep van binnen weet je nu dat het niet nodig is om het te doen, en aan de oppervlakte kun je blijven geloven: 'Ik ga het doen.' Zo bedrieg je jezelf.

Zegt Sosan:

... zulke gedachten moeten nou eindelijk
meteen worden afgeschaft.

Geef geen tijd! Als er iets mis is, ZIE het dan in, en laat het vallen. Het is echt niet nodig om het te laten vallen. Als je het in kunt zien en je voelt dat het verkeerd is, zal het vanzelf wegvallen. Je zult het niet mee kunnen dragen.

Je draagt het mee omdat je er niet van overtuigd bent dat het verkeerd is. Als je er niet van overtuigd bent, is het beter om te zeggen: 'Ik ben er niet van overtuigd dat het verkeerd is, daarom zal ik het meedragen. Dan ben je tenminste eerlijk en eerlijkheid is goed. Wees niet oneerlijk.

Mensen komen naar me toe en zeggen: 'Ja, ik weet dat hebzucht slecht is, maar geleidelijk aan...' Maar hoe heeft ooit iemand hebzucht geleidelijk aan weggegooid? Ondertussen blijft het zich dieper in je wortelen. En waarom zeggen dat hebzucht slecht is als je het niet onmiddellijk, nu meteen, kunt laten vallen? Zeg: 'Ik voel niet dat het slecht is, ik voel dat het goed is. Wanneer ik voel dat het verkeerd is, zal ik het laten vallen.' Dan ben je tenminste eerlijk en oprecht, en een oprecht mens zal begrip bereiken. Een onoprechte iemand kan nooit tot begrip komen.

Jullie zeggen allemaal dat woede slecht is - waarom draag je het dan mee? Wie dwingt je om het mee te dragen? Kennis IS transformatie. Als je ECHT weet dat woede slecht is, dan zul je het geen moment meedragen.

Meteen laat je het vallen. Het is plotseling, het gebeurt in een mum van tijd, er gaat zelfs geen moment verloren. Maar je bent sluw. Je denkt dat je het weet en je weet het niet. Je wilt geloven dat je het weet en je wilt geloven dat je jezelf probeert te veranderen. Je zult nooit getransformeerd worden. Transformatie is nooit geleidelijk, het is altijd meteen.

Er is een Jaina verhaal: Een man kwam moe thuis na een hele dag werken. Zijn vrouw gaf hem een bad - het is een oud verhaal, nu geeft geen enkele vrouw nog een bad aan de man. Zijn vrouw gaf hem een bad, en terwijl ze water over zijn lichaam goot en zijn vermoeide ledematen afkoelde, praatte ze en zei: 'Mijn broer is een volgeling van Mahavira geworden, en hij denkt erover om afstand van de wereld te doen.'

De man lachte en zei: 'Denken? Dan zal hij de wereld nooit verlaten!'

De vrouw voelde zich gekwetst, want het ging over HAAR broer. Ze zei: 'Wat bedoel je? En ik heb je nog nooit naar Mahavira of Boeddha of wie dan ook zien gaan, en je denkt dat je het begrijpt? Hij is een groot geleerde en hij begrijpt wat Mahavira zegt. En hij mediteert, hij aanbidt, en hij is een religieus man. En jij? Ik zie geen enkele religiositeit in jou. Ik heb je nooit zien bidden of mediteren. En jij hebt de moed om zoiets te durven zeggen - dat hij nooit afstand zal doen?'

De man stond op - hij was naakt, nam een bad - kwam uit bad, ging de straat op. De vrouw riep: 'Ben je gek? Hij zei: 'Ik heb afstand gedaan.'

Hij kwam nooit meer terug. Dit is de man - hij begreep het. Hij was er nooit op voorbereid; niemand wist ooit van hem dat hij een religieus man was, maar deze kwaliteit... Hij kwam bij Mahavira, hij gaf zichzelf over, hij werd een naakte fakir.

De vrouw kwam, huilend en wenend. Zelfs de broer van de vrouw kwam om hem te overtuigen dat 'er geen haast is. Kijk naar mij! Ik denk al twintig jaar na. En jij bent een waanzinnige - is dit een manier om afstand te doen?'

De man zei: 'Het kan me niet schelen, is er een andere manier? Twintig jaar lang heb je zitten denken, twintig levens lang zul je blijven denken. En als je afstand doet, zul je op deze manier afstand doen, want dit is de enige manier - meteen!'

Je ziet iets helder en het gebeurt. Het gaat om helderheid. Een onmiddellijke blik in de aard van de dingen, dan is er geen sprake van ergens in de toekomst veranderen. Niemand verandert in de toekomst - transformatie is altijd hier en nu. Dit moment is het enige moment waarop iets kan gebeuren. Er is geen ander moment.

*Als het oog nooit slaapt,
zullen alle dromen vanzelf ophouden.*

*Als de mind geen onderscheid maakt,
zijn de tienduizend dingen zoals ze zijn,
van één essentie.*

Als het oog nooit slaapt...

Deze twee ogen zullen moeten slapen omdat ze deel uitmaken van het lichaam, en het lichaam is geen eeuwige energie. Het is een samenstelling, het is geen elementaire kracht. Veel dingen combineren het. Het is een mechanisch apparaat, een biomechanisme. Het is afhankelijk van voortdurende energie: voedsel, water, lucht. Er wordt energie gecreëerd, brandstof aangemaakt en het lichaam draait - het is een mechanisme. Je ogen worden moe omdat elke machine moe wordt.

Het zal je misschien verbazen dat er de laatste jaren een zeer grote ontdekking is gedaan dat machines rust moeten hebben. Machines! Je zou dat nooit bedenken. Waarom machines? Ze hebben geen rust nodig. Je rijdt twintig uur, dertig uur in een auto; de auto heeft rust nodig. Je zult verbaasd staan. Waarom? Een auto is geen mind, een auto is geen bewustzijn. Waarom rusten? Als alles goed functioneert, kun je gewoon doorgaan en de auto van brandstof voorzien.

Je vergist je. Er zijn nu methoden om te beoordelen wanneer de auto moe is. En de auto is moe omdat elk mechanisme moe wordt. Als je de auto een paar uur in de garage laat staan, zijn er apparaten die aangeven wanneer de auto klaar is om weer te gaan rijden.

Elk mechanisme heeft rust nodig. Niet alleen je lichaam, elk mechanisme heeft rust nodig, dan herleeft het weer. Alleen het bewustzijn heeft geen rust nodig, omdat het geen mechanisme is. Het heeft geen brandstof nodig. Het is eeuwigdurende energie, het is energie zonder oorzaak. Het is er altijd.

Daarom gebruikt Sosa een enkelvoudig woord: ALS HET OOG NOOIT SLAAPT.... Anders zou hij zeggen 'als de OGEN'. Het is het derde oog waar hij het over heeft. Zelfs wanneer je lichaam slaapt, heb je dan gekeken? Kijk eens even en je zult het weten - iets in jou blijft wakker. Zelfs terwijl je vast slaapt, is er iets, waarvan je misschien niet precies weet wat het is, maar ergens in jou blijft een punt een getuige.

Daarom kun je 's ochtends zeggen: 'Vannacht heb ik lekker geslapen.' Of je echt slaapt, wie weet? Hoe kun je dat weten, want je sliep vast? Wie heeft het in de gaten gehouden om 's ochtends te zeggen dat het diep en lekker was en zonder dromen? Op sommige dagen zeg je dat het verstoord was: 'Dromen en dromen en dromen en ik kon niet goed slapen.' Wie weet dat? Iemand kijkt voortdurend toe.

Dit is het derde oog dat altijd open blijft - zelfs niet knippert, het blijft altijd zonder te knipperen. Het heeft geen ooglid, het sluit nooit. Dit derde oog is slechts een symbolisch iets. Het derde oog betekent dat er in jou een eeuwige visie is, een eeuwige waakzaamheid, een eeuwige getuige die nooit slaapt. En omdat het nooit slaapt, droomt het ook nooit, want dromen maakt deel uit van de slaap. Dat derde oog kan de waarheid zien, want er is geen slaap en geen dromen.

Je moet zoeken naar dat punt in jezelf dat nooit slaapt. Dit is de hele zoektocht, de hele inspanning van een zoeker. De waarheid is niet ergens buiten. De hele vraag is hoe je dat punt in jezelf kunt zoeken dat nooit slaapt, dat nooit onbewust is, dat altijd alert en bewust is. Dat is de straal van God in jou.

En als je het eenmaal zoekt, de straal van constante waakzaamheid, kun je vanuit die straal naar de bron reizen. Die bron is God. Als je één straal kunt grijpen, kun je de zon bereiken, de bron zelf. Je hoeft alleen maar te reizen - dat wordt je weg en pad.

Als je een getuige in jezelf vindt, heb je het pad gevonden. Word nu meer en meer en meer dat bewustzijn. Laat al je energie in dat bewustzijn bewegen. En hoe meer je gewaar wordt, hoe minder dromen... minder... minder....

Er komt een moment: plotseling ben je alleen nog maar de getuige, de mind is verdwenen. De hele energie van de mind is opgelost in het derde oog. Twee ogen zijn verdwenen, nu ben je alleen nog maar een getuige. Dit getuigende zelf is het punt van waaruit de wereld verdwijnt en het goddelijke zich openbaart.

*Als het oog nooit slaapt,
zullen alle dromen vanzelf ophouden.*

*Als de mind geen onderscheid maakt,
zijn de tienduizend dingen zoals ze zijn,
van één essentie.*

En wanneer JIJ één bent.... Onthoud dat je op dit moment twee ogen hebt; zelfs je visie is dual. Jezus zegt tegen zijn discipelen: Als jullie één oog worden, zal alles in orde komen. In het lichaam is alles twee: twee ogen, twee oren, twee handen, twee benen, twee nieren - alles is twee omdat het lichaam een dualisme is. Slechts één ding in jou bestaat als één en dat is het waarnemende oog. Dat maakt geen deel uit van het lichaam omdat er in het lichaam altijd twee zijn. Alles is twee, verdeeld. Het lichaam bestaat als een polariteit tussen twee.

Zelfs je mind is tweeledig: je hebt verschillende linker en rechter hersenhelften, en ze zijn verdeeld. Als de brug ertussen gebroken is, en dat gebeurt soms, dan ontstaat er een gespleten persoonlijkheid. Iemand valt uit een trein en de brug tussen de rechter- en linkerhersenhelft wordt gebroken - en het is een zeer delicate brug. Dan wordt de persoon twee, dan is hij niet meer één. Dan is hij soms A of soms B, of soms is hij beide. En je kunt niet begrijpen wat hij doet, wat er gebeurt. Hij is gespleten.

Rechtshandigen ontwikkelen hun linkerbrein; linkshandigen ontwikkelen hun rechterbrein. Dus als een linkshandig persoon gedwongen wordt om dingen met de rechterhand te doen, zal hij onnodig in de problemen komen, omdat zijn linkerhersenhelft helemaal niet ontwikkeld is. Dus zal hij schrijven... Probeer maar. Een paar van jullie moeten linkshandig zijn, want tien procent van de mensen is linkshandig, of ze het nu weten of niet.

Door de overheersing van rechtshandigen in de wereld, omdat zij negentig procent zijn, worden veel kinderen gedwongen om voortdurend met de rechterhand te schrijven. Ze lijden onnodig; ze zullen hun hele leven imbecielen blijven, alleen maar omdat ze gedwongen werden. Ze kunnen niet concurreren met rechtshandigen. Hun linkerhersenhelft functioneert niet goed en als ze daarmee werken, komen ze in moeilijkheden.

Als je rechtshandig bent, probeer dan eens met links te schrijven. Je zult schrijven als een klein kind. Waarom? Omdat dat deel net als een klein kind is, het is onontwikkeld.

Zelfs de hersenen zijn verdeeld, alles is verdeeld in het lichaam. Het enige dat één is, is het derde oog - het waarnemen. Het is één. Als je één wilt zijn in jezelf, zoek dan het punt van het waarnemende bewustzijn. Kijk terwijl je loopt. Terwijl je eet, kijk. Als je gaat slapen, val dan in slaap terwijl je kijkt naar wat er gebeurt.

Vroeg of laat zul je je op een dag plotseling realiseren dat het lichaam in slaap is gevallen, maar dat je nog steeds toekijkt. Het lichaam valt in slaap, geleidelijk aan, geleidelijk aan, gaat bijna dood, en jij kijkt nog steeds. Dan zul je de dromen van de mind zien vallen, vallen, verdwijnen. Je kijkt nog steeds - en plotseling ben je verlicht. Je hebt het waarnemen bereikt.

Met het waarnemen verdwijnen dromen, en met dromen alle illusies, de MAYA. En dan zie je dat alles tot de ene essentie behoort. De bomen mogen verschillend zijn, de vorm, maar het vormloze daarin is het ene. De rots is één met de boom, de boom is één met de ster, de ster is één met jou. Alles is met elkaar verbonden.

Op dit moment zie je alleen vormen, omdat met de mind alleen vormen gezien kunnen worden. Met de no-mind kan het vormloze gezien worden. Als je het vormloze ziet, is de hele wereld net een oceaan en zijn alle vormen slechts golven. In alle golven golft de oceaan - het ene. Op dit moment is alles veelvoudig. Het is niet dat de dingen veelvoudig zijn, het is omdat je innerlijk verdeeld bent. Daarom lijken de dingen veelvoudig. Het is net alsof je een spiegel breekt - vele fragmenten. Dan zal elk fragment zich spiegelen en zul je vele gezichten zien. Je staat daar, je bent één, maar de spiegel is gebroken - je ziet vele gezichten.

Ik heb eens een oud verhaal gehoord: Een koning liet een paleis bouwen. Het hele paleis was gemaakt van kleine spiegeltjes, miljoenen spiegeltjes. Je gaat het paleis binnen en je ziet jezelf op miljoenen manieren weerspiegeld, miljoenen gezichten om je heen. Jij bent één, maar de spiegels zijn vele.

Eens gebeurde het dat een hond het paleis binnenkwam en in grote moeilijkheden raakte omdat hij keek en bang werd. Hij begon te blaffen, waardoor alle miljoenen honden om hem heen begonnen te blaffen. Hij dacht: 'Nu is er geen ontsnappen meer aan. En het gaat niet om één vijand - miljoenen honden en allemaal gevaarlijk!' Hij sprong over ze heen en begon met ze te vechten. Hij smakte tegen de muur aan en stierf.

Dit is wat er met jou is gebeurd, dit is wat er met iedereen gebeurt. De waarheid is één, maar de mind heeft vele fragmenten. Alles raakt verdeeld en dan word je bang - overal zijn vijanden. Dan blaf je, dan begin je te vechten, je wordt agressief, je probeert jezelf te verdedigen - onnodig, want er is niemand die je aanvalt. Je wordt paranoïde. En dan smak je met je wezen tegen je eigen illusie aan en sterf je.

Je leeft in lijden, je sterft in lijden. Word één van binnen en plotseling wordt alles daarbuiten één. Zoals jij bent, zo is het universum - jij verdeeld, universum verdeeld; jij onverdeeld, universum onverdeeld.

*...zijn de tienduizend dingen zoals ze zijn,
van één essentie.*

*Het mysterie van deze ene essentie begrijpen
is bevrijd worden van alle verstrikkingen.*

*Wanneer alle dingen evengoed gezien worden,
wordt de tijdloze zelf-essentie bereikt.*

*Er zijn geen vergelijkingen of analogieën mogelijk
in deze oorzaak-loze, relatie-loze toestand.*

Daarom kan er niets gezegd worden over deze ultieme verlichting - omdat het één is terwijl woorden bestaan voor dualiteit. Je kunt wel iets zeggen, maar wat je ook zegt, het zal niet het juiste zijn, want het is een ander niveau, een andere dimensie.

Kerstmis naderde en een magnaat, een hele rijk man, vroeg aan zijn zoon: 'Wat wil je voor kerstmis, als cadeautje?'

De jongen zei: 'Een klein broertje.'

De magnaat zei: 'Maar daar heb in niet genoeg tijd voor. Het zijn nog maar twee weken.'

Dus zei de jongen: 'Nou en? Kunt u niet meer mannen aan die klus inzetten?'

Want hij hoorde altijd - als er iets gedaan moest worden, dan werden er meer mannen ingezet.

'Waarom dan, wat is het probleem? Kunt u niet meer mannen aan die klus inzetten?'

En het is moeilijk om tegen dit kind te zeggen dat hij het verkeerd ziet - het is volkomen logisch wat hij zegt.

Dit is de situatie. Jij kent de wereld van het veelvoudige. Het kind kent de wereld van de banen om het huis, elke dag gebeurt het. En een rijke vader zet altijd veel mannen in aan een klus en maakt alles binnen enkele ogenblikken af. Hij kent die taal, maar hij weet niet wat hij zegt. Hij kent die taal, maar hij kent het mysterie niet van hoe een leven de wereld binnenkomt. Zet meer mannen in aan de klus! Dat is logisch van hem en het is moeilijk om het hem te laten begrijpen tenzij hij groeit, groeit in begrip.

Jij kent de taal van dualiteit, de taal van deze wereld. Het is onmogelijk om jullie iets te vertellen over de ene essentie. Wat er ook gezegd wordt, zal verkeerd begrepen worden - tenzij je groeit. Dit is het hele probleem.

Vaak komen mensen naar me toe om vragen te stellen. Hun vragen zijn relevant, maar ik kan ze niet beantwoorden, omdat het antwoord alleen mogelijk is als ze groeien. En ze denken: 'Je vraagt en het antwoord moet er al zijn, kant-en-klaar'. Ze denken: 'Als je een vraag kunt stellen en verwoorden, is dat genoeg - geef nu het antwoord maar!'

Maar er zijn antwoorden die je alleen kunt krijgen als je groeit. En dit is het probleem: wanneer je groeit is het niet nodig om ze je te geven, je begrijpt ze gewoon. Wanneer dit kind opgroeit, is het dan nog nodig om hem te vertellen dat het dwaas van hem was? Hij zal erom lachen, hij zal zeggen: 'Ja, ik begrijp het. Het gaat er niet om meer mannen aan de klus in te zetten. Het is helemaal geen klus.'

Wanneer je opgroeit, begrijp je het, maar je vraagt het als je als een kind bent. En je denkt dat je vraag juist is, dat er een antwoord moet worden gegeven. Niets van de waarheid kan tegen je gezegd worden, en alles wat gezegd wordt is altijd bij benadering. En onthoud dat er niets is dat de waarheid benadert. Het is waar of onwaar. Dus alles wat gezegd wordt heeft geen betekenis.

Wanneer je dat weet, zul je lachen. Maar er is geen andere manier, er valt niets anders te doen. Dus alle uitspraken van Sosan of Boeddha of wie dan ook zijn enkel om je naar groei te lokken. Wat ze zeggen is niet erg belangrijk. Als je geïnteresseerd raakt en begint te groeien en te bewegen in een dimensie waar je niets van afweet, daar gaat het om.

*Het mysterie van deze ene essentie begrijpen
is bevrijd worden van alle verstrikkingen.*

*Wanneer alle dingen evengoed gezien worden,
wordt de tijdloze zelf-essentie bereikt.*

*Er zijn geen vergelijkingen of analogieën mogelijk
in deze oorzaak-loze, relatie-loze toestand.*

Er is geen oorzaak voor het uiteindelijke, want waar komt de oorzaak vandaan? Het ultieme is het geheel. Het ultieme is niet gerelateerd, want waar zal het gerelateerd aan zijn? Het is alleen. Wat moet je dan doen? Hoe moet je het zeggen? Als iets gerelateerd is, kan er iets over gezegd worden; als iets veroorzaakt is, kan er iets over gezegd worden, omdat er tenminste twee in het spel zijn. Taal wordt mogelijk als die twee er zijn. Als er maar één is, wordt alle taal absoluut absurd.

Wat moet je met die ene zonder oorzaak? Er kan maar één ding gedaan worden en dat is: Zoek iets in jezelf dat niet veroorzaakt is. Zoek iets in jezelf dat één is en je bent op de goede weg.

Je hoeft je niet druk te maken over filosofieën, je hoeft je niet te verdiepen in dit of dat soort argumenten. Er zijn miljoenen argumenten en elk argument wordt een verstrikking en elke filosofie wordt een nieuwe gebondenheid. Maak je niet druk om filosofieën, doctrines, geschriften. Je doet gewoon één ding en dat is: iets vinden in jou dat niet veroorzaakt is en iets vinden in jou dat één is - en dat is hetzelfde, want alleen het ene kan niet veroorzaakt zijn.

En als je eenmaal een glimpje in je hebt van het onveroorzaakte, van het ene, dan heb je het spoor gevonden. Nu is het doel niet ver meer. En NU hoeft je niets te doen. Nu zal het doel je, net als de zwaartekracht, aantrekken; nu zul je er, net als een magneet, naartoe getrokken worden. Nu heb je de arena betreden van waaruit de magneet kan werken. Je hoeft maar één ding te doen - er binnen te gaan. Dan zal het centrum je trekken, dan is er geen inspanning meer nodig.

De hele inspanning is hoe je in contact komt met je eigen levensenergie. Het contact is verloren en verbroken. Je bent gewoon dichtbij, maar gewoon dichtbij is ook een afstand. Een klein beetje draaien, eventjes omkijken, en de dingen beginnen te veranderen.

Als dat gebeurt zul je lachen: 'Waarom was het zo moeilijk? Maar als ze niet gebeuren is het moeilijk. Waarom blijven die mensen zoals Sosan zeggen dat het nu meteen kan gebeuren? Probeer één onveroorzaakt ding in jezelf te vinden. Hoe ga je dat doen? Probeer het samen met mij - vind één ding dat onveranderlijk in je blijft. 's Ochtends sta je op, de hele dag werk je - miljoenen bezigheden, ontmoetingen, relaties. Alles verandert, allerlei stemmingen komen en gaan; soms voel je je boos, soms voel je je blij, soms voel je je verdrietig en soms heel blij, en soms negatief en soms positief.

Alles verandert - net als het weer, alles verandert. Overdag ben je wakker, 's nachts moet je gaan slapen. Overdag denk je, 's nachts droom je. Alles gaat door als een stroom. Ontdek één ding in deze hele stroom dat hetzelfde blijft... dat is getuige zijn.

In de nacht ben je getuige van dromen; dromen veranderen maar de getuige, het getuige zijn blijft hetzelfde. Overdag ben je getuige van stemmingen: verdriet, woede, geluk. Stemmingen veranderen maar de getuige blijft hetzelfde. Gezond, je bent getuige van gezondheid; ongezond, je bent getuige van ziekte. Rijk, je bent getuige van rijkdom; arm, je bent getuige van armoede. Eén ding blijft voortdurend hetzelfde en dat is getuige zijn. En al het andere wordt veroorzaakt. Dit getuige zijn is niet veroorzaakt.

Iemand zegt iets, waardeert je, je voelt je gelukkig - het is veroorzaakt. Een vriend komt je opzoeken en je voelt je gelukkig - het is veroorzaakt. Iemand zegt iets, beledigt je, je voelt je ongelukkig - het is veroorzaakt. Het is geen goed weer, je voelt je verdrietig en depressief - het is veroorzaakt. Het weer is zonnig, je voelt je goed, vibrerend, bewegend, actief - het is veroorzaakt.

Als je overdag niet gegeten hebt, droom je 's nachts dat je heerlijke dingen eet - het is veroorzaakt. Kijk naar dingen die je overkomen. Zijn ze veroorzaakt? Als ze veroorzaakt zijn, maak je er dan niet druk om; ze behoren tot de wereld van de illusie. Je bent op zoek naar het onveroorzaakte. Getuige zijn, zul je ontdekken, is het enige niet veroorzaakte. Het is niet veroorzaakt, niemand veroorzaakt het.

Daarom zeggen Boeddha's dat een meester je alleen de weg kan wijzen. Hij kan geen transformatie veroorzaken, want het helemaal om gaat is om het onveroorzaakte te zoeken, dus hoe kan een meester dat veroorzaken? Niemand kan het veroorzaken. Hij kan je alleen maar de weg tonen - die moet je zelf afleggen.

Geen Boeddha kan jou transformeren. Als een Boeddha jou kan transformeren, zal dat ook een deel van de illusoire wereld zijn, omdat je opnieuw veroorzaakt wordt. Als je naar mij toe komt en je voelt je gelukkig, dan is dat gevoel veroorzaakt. Als je van me weggaat en je voelt je ongelukkig, dan is dat gevoel veroorzaakt.

Kijk maar: geluk, ongeluk, verdriet, vreugde, ze komen en gaan, het zijn bedelaars om je heen. Het getuige zijn blijft het eigenlijke centrum, onveroorzaakt, onveranderlijk, één. Zoek dat in jezelf en dan wordt alles duidelijk. Wanneer je innerlijk helder bent, is alles transparant. De waarheid is overal om je heen, je hoeft alleen maar één te worden.

8. Het leven in waar vertrouwen

*Beschouw beweging als stilstaand
en het stilstaande als in beweging,
en zowel de toestand van beweging
als de toestand van rust verdwijnen.*

*Wanneer zulke dualiteiten ophouden te bestaan
kan eenheid zelf niet bestaan.*

*Twijfels en besluiteloosheid verdwijnen
en leven in ware religie is mogelijk.*

*Voor de eengemaakte mind,
in overeenstemming met de weg,
houdt al het egocentrische streven op.*

*Twijfels en besluiteloosheid verdwijnen
en leven in ware religie wordt mogelijk.*

*In één klap worden we bevrijd van gebondenheid,
niets kleeft aan ons en we houden niets vast.*

*Alles is leeg, helder, zelf-verlichtend,
zonder inspanning van de kracht van de mind.*

*Hier hebben gedachten, gevoelens,
kennis en verbeelding geen waarde.*

Dit is een van de meest fundamentele dingen. Probeer het zo diep mogelijk te begrijpen. De mind kan slechts één pool zien en de werkelijkheid bestaat uit twee polen, de twee tegenovergestelde polen samen. De mind kan één uiterste zien; in het ene uiterste zit het andere verborgen, maar de mind kan er niet in doordringen. En tenzij je beide tegenpolen tegelijk ziet, zul je nooit kunnen zien wat is, en wat je ook ziet, zal onwaar zijn omdat het half is.

Onthoud dat de waarheid alleen het geheel kan zijn. Als ze half is, is ze nog gevaarlijker dan de leugen, want een halve waarheid wekt de indruk waar te zijn terwijl ze niet waar is. Je wordt erdoor misleid. De waarheid kennen is in alles het geheel kennen.

Je ziet bijvoorbeeld beweging, iets beweegt. Maar is beweging mogelijk zonder iets dat binnenin verborgen is en dat niet beweegt? Beweging is onmogelijk zonder iets onbeweeglijks erin. Een wiel beweegt, maar het centrum van het wiel blijft onbeweeglijk; het beweegt op dat onbeweeglijke centrum. Als je alleen het wiel ziet, heb je de helft gezien, en de helft is heel gevaarlijk. En als je in je mind van de helft het geheel maakt, dan ben je in de illusoire wereld van de concepten gevallen.

Je houdt van iemand; je ziet nooit dat in je liefde haat verborgen is. Het is er; het is geen kwestie van of je het leuk vindt of niet. Telkens wanneer je liefhebt, is er haat aanwezig - de tegenpool - want liefde kan niet bestaan zonder haat. Het is geen kwestie van of je het leuk vindt. Het is zo. Liefde kan niet bestaan zonder haat; je houdt van de persoon en dezelfde persoon haat je. Maar de mind kan er maar één zien. Wanneer de mind liefde ziet, houdt hij op haat te zien; wanneer haat opkomt, wanneer de mind zich vastklampt aan haat, houdt hij op liefde te zien. En als je voorbij de mind wilt gaan, moet je beide tegelijk zien - beide uitersten, beide tegengestelden.

Het is net als de slinger van een klok. De slinger gaat naar rechts; het enige wat zichtbaar is, is dat de slinger naar rechts gaat, maar er is ook iets onzichtbaars. En dat is dat terwijl de slinger naar rechts beweegt, het momentum toeneemt om naar links te gaan. Dat is niet zo zichtbaar, maar je zult het snel zien.

Als hij eenmaal het uiterste heeft bereikt, begint de slinger naar de tegenovergestelde polariteit te

bewegen; hij gaat naar links. En hij gaat in dezelfde mate naar links als naar rechts. Terwijl je naar links beweegt, kun je opnieuw misleid worden. Je zult zien dat hij naar links beweegt, maar diep van binnen is hij al energie aan het verzamelen om naar rechts te bewegen.

Terwijl je liefhebt verzamel je energie om te haten; terwijl je haat verzamel je energie om lief te hebben. Terwijl je leeft, verzamel je energie om te sterven en wanneer je dood bent, zul je energie verzamelen om herboren te worden.

Als je alleen het leven ziet, zul je missen. Zie de dood overal verborgen in het leven! En als je kunt zien dat de dood zich in het leven verbergt, dan kun je ook het omgekeerde zien: dat in de dood het leven verborgen is. Dan verdwijnen beide polariteiten. Als je ze in hun samenzijn ziet, tegelijkertijd, dan verdwijnt daarmee ook je mind. Waarom? Omdat de mind alleen maar gedeeltelijk kan zijn, hij kan nooit heel zijn.

Wat doe je als je haat in liefde verborgen ziet? Als je liefde verborgen ziet in haat, wat zul je dan kiezen? Keuze wordt onmogelijk, want als je ziet 'ik kies voor liefde', zie je ook dat je voor haat kiest. En hoe kan een minnaar kiezen voor haat? Je kunt kiezen omdat de haat niet zichtbaar voor je is. Je had liefde gekozen en dan denk je dat er per ongeluk haat is ontstaan. Maar zodra je voor liefde kiest, heb je voor haat gekozen.

Zodra je je vastklampt aan het leven, klamp je je vast aan de dood. Niemand wil sterven - klamp je dan niet vast aan het leven, want het leven leidt naar de dood. Het leven bestaat in polariteiten en de mind bestaat in één deel van de polariteit; daarom is de mind onecht. En de mind probeert van dat ene deel het geheel te maken. De mind zegt: 'Ik hou van deze man of deze vrouw en ik hou gewoon van haar. Hoe kan ik deze vrouw haten? Als ik liefheb, heb ik lief; haten is onmogelijk.'

De mind lijkt logisch maar heeft het mis. Als je liefhebt, is haat mogelijk; haat is alleen mogelijk als je liefhebt. Je kunt iemand niet haten zonder van hem te houden; je kunt geen vijand maken zonder hem eerst tot je vriend te maken. Ze gaan samen, ze zijn net als twee kanten van dezelfde medaille. Je kijkt naar de ene kant, de andere zit erachter verborgen - maar de andere zit er, altijd te wachten. En hoe meer je naar links gaat, hoe meer je je klaarmaakt om naar rechts te gaan.

Wat zal er gebeuren als de mind beide tegelijk kan zien? Mind kan dat niet, want dan wordt de hele zaak zo absurd, onlogisch. De mind kan alleen leven in een logisch kader, duidelijk omlijnd, met het tegenovergestelde ontkend. Je zegt: 'Dit is mijn vriend en dat is mijn vijand.' Je kunt nooit zeggen: 'Dit is mijn vriend en mijn vijand.' Als je dat zegt worden de dingen onlogisch. En als je onlogische dingen toelaat, verbrijzelen ze de mind volledig - de mind valt weg.

Als je naar de absurditeit van het leven kijkt, naar de manier waarop het leven zich door tegenstellingen beweegt, de manier waarop het leven door tegenstellingen leeft, moet je de mind laten vallen. De mind heeft duidelijke afbakeningen nodig en het leven heeft die niet. Je kunt niets vinden dat absurder is dan het leven, dan het bestaan. Absurd is het woord ervoor als je beide polariteiten tegelijk bekijkt.

Je ontmoet elkaar - je ontmoet elkaar alleen om uit elkaar te gaan. Je vindt iemand aardig - je vindt iemand aardig alleen maar om hem niet aardig te vinden. Je bent gelukkig - je bent alleen gelukkig om de zaden voor ongeluk te zaaien. Kun je je een absurdere situatie voorstellen? Als je geluk wilt, heb je al ongeluk gewild; nu zul je voortdurend in angst verkeren.

Wat moet je doen? De mind kan niets meer doen. De mind verdwijnt gewoon. En wanneer de mind verdwijnt, ziet het leven er niet absurd uit, dan wordt het leven een mysterie.

Dit moet begrepen worden, want het leven ziet er absurd uit door de over-logica van de geest; het leven ziet er wild uit omdat je te lang in een door mensen gemaakte tuin hebt geleefd. Je trekt het bos in en het ziet er wild uit, maar het ziet er wild uit omdat je vergelijkt. Als je eenmaal begrijpt dat het leven zo is, is het leven zodanig dat het tegendeel er altijd bij betrokken is...

Hou van iemand en er komt haat. Maak een vriend en een vijand wordt geboren. Wees gelukkig en ergens, via de achterdeur, komt het ongeluk binnen. Geniet van het moment en onmiddellijk zul je huilen en wenen. Lach, en net achter het lachen zitten tranen, te wachten om op te duiken. Wat moet je dan doen? Er valt niets meer aan te doen, zo zijn de dingen nu eenmaal.

En Sosan zegt:

Beschouw beweging als stilstaand...

Dat is wat hij zegt. Hij zegt dat wanneer je iets ziet bewegen, onthoud dan dat er van binnen iets stilstaat. En alle beweging zal naar het stilstaande leiden. Waar zal het naartoe gaan? Je rent, je loopt, je beweegt. Waar ga je naartoe? Gewoon om ergens te rusten, gewoon om ergens te gaan zitten. Je loopt alleen maar om ergens te gaan rusten. Dus rennen leidt tot rust, beweging tot een staat van stilstaan.

En dat stilstaan is er al. Je rent en ziet - iets binnenin je rent niet, het kan niet rennen. Je bewustzijn blijft stilstaan. Ok al beweeg je over de hele wereld, iets in jou beweegt nooit, kan niet bewegen - en alle beweging hangt af van dat onbeweeglijke centrum. Je raakt betrokken bij allerlei situaties, emoties, maar iets in jou blijft er niet mee bezig, er niet bij betrokken. En dat hele leven van betrokkenheid is mogelijk vanwege dat niet-betrokken element.

Je houdt van iemand, je houdt zoveel als je kunt, maar diep van binnen blijft er iets afstandelijk, onthecht. Het moet zo zijn, anders ben je verloren. Zelfs in gehechtheid blijft er iets onthecht. En hoe groter de gehechtheid, hoe groter het gevoel van het onthechte punt in jou zal zijn, want zonder het tegenovergestelde kan niets bestaan. Dingen bestaan door middel van tegengestelden.

*Beschouw beweging als stilstaand
en het stilstaande als in beweging...*

En als je iets stil ziet staan, laat je dan niet misleiden - het is stilstaand maar er beweegt al iets. Nu zeggen wetenschappers dat alles beweegt, zelfs deze stilstaande muur, de rots. Ze bewegen zo snel, hun atomen bewegen zo snel, dat je de beweging niet kunt zien. Daarom lijken ze stil te staan.

De beweging is ZO snel, net zo snel als een lichtstraal beweegt. Een lichtstraal beweegt honderd zeventigduizend kilometer in één seconde. Dit is de beweging van een atoom. Het beweegt in een cirkel. Het gaat zo waanzinnig snel dat het statisch lijkt.

Niets is statisch en niets is absoluut bewegend. Alles is beide - iets bewegend, iets statisch - en het statische blijft de basis van alle beweging. Als je iets statisch ziet, laat je dan niet misleiden; kijk er eens in en ergens zul je de beweging vinden die al gaande is. Als je iets ziet bewegen, zoek dan naar het stilstaande. Je zult het daar altijd vinden, dat is absoluut zeker, want één uiterste kan niet alleen bestaan.

Als ik je een staf geef en je vertel dat deze staf slechts één uiteinde heeft, er is geen ander uiteinde, zul je zeggen dat het onmogelijk is. Als het één uiteinde heeft, dan moet het andere er ook zijn, misschien verborgen, maar het is onmogelijk dat een staf slechts één uiteinde heeft. Het andere moet er zijn; als er een begin is, moet het einde er zijn.

Dit is wat Boeddha blijft zeggen: 'Als je geboren wordt, moet de dood er zijn. Alles wat geboren wordt, moet sterven. Omdat het ene einde het begin is, waar is dan het andere einde, het andere uiteinde van de staf? Het MOET er zijn. Alles wat geboren wordt moet sterven, alles wat gemaakt wordt zal ongedaan gemaakt worden, alles wat verbonden is zal uiteenvallen, elke ontmoeting is een vertrek, elke aankomst is een vertrek.

Kijk naar beide tegelijk en onmiddellijk verdwijnt de mind. Je kunt je een beetje duizelig voelen, want de mind heeft geleefd met logische afbakeningen, logische helderheid. Wanneer elk onderscheid verdwijnt, zelfs het tegenovergestelde in alles verborgen zit, voelt de mind zich duizelig.

Sta die duizeligheid toe, laat het gebeuren. Spoedig zal de duizeligheid verdwijnen en zul je je settelen in een nieuwe wijsheid, een nieuw weten, een nieuwe visie op de werkelijkheid. Deze nieuwe visie op de werkelijkheid is het geheel, en met dit geheel ben je leeg. Er is geen mening over; nu weet je dat elke mening onwaar zal zijn.

Iemand vroeg aan Mahavira: 'Is er God?' En Mahavira zei: 'Ja, nee. Ja en nee allebei.'
De man was verbaasd. Hij zei: 'Ik kan u niet volgen. Of u zegt ja of u zegt nee, maar zeg niet alles tegelijk.'
Mahavira zei: 'Dit zijn maar drie standpunten. Als je naar het geheel wilt luisteren, heb ik overal zeven standpunten over.'

En Mahavira heeft dat. Eerst zegt hij ja - één standpunt - niet de waarheid, één aspect. Dan zegt hij nee - niet de waarheid, een ander aspect. Dan zegt hij ja en nee allebei - derde aspect. Dan zegt hij ja en nee, allebei niet - vierde aspect. Dan zegt hij ja plus ja en nee allebei - vijfde aspect. Nee plus ja en nee allebei - zesde aspect. Nee plus ja en plus allebei niet - zevende aspect.

Hij zegt dat er zeven aspecten zijn en dan is iets heel. En hij heeft gelijk, maar de mind wordt er duizelig van. Maar dat is jouw probleem, niet zijn probleem. Hij HEEFT gelijk, want hij zegt dat het de helft is wanneer je ja zegt. In zekere zin IS iets, maar in zekere zin is het al op weg om niet-bestaand te worden.

Je zegt: 'Dit kind, leeft het of is het dood? Hij leeft, ja. Maar Mahavira zegt dat hij al op weg is om te sterven. Hij zal sterven en de dood is zeker, dus laat de bewering dat ook impliceren, anders zal de bewering half en onwaar zijn.

Dus Mahavira zegt: 'Ja, in zekere zin leeft dit kind - en nee, in zekere zin, want dit kind gaat sterven.' Niet alleen gaat hij sterven, in feite is hij al dood omdat hij leeft. De dood zit daar verborgen, het is een deel van hem. En daarom zegt hij dat het beter is om het derde te zeggen: hij is beide.

Maar hoe kan een kind zowel dood als levend zijn? Omdat de dood het leven ontkent, het leven ontkent de dood. Daarom zegt Mahavira, laat er ook een vierde standpunt zijn: hij is beide niet. Dit is hoe hij te werk gaat, en tegen de tijd dat hij klaar is met zijn zevenvoudige verklaring, ben je nog meer verbaasd dan je al was voordat je het hem vroeg. Maar dat is jouw probleem. Hij zegt dat je de mind moet laten vallen, omdat de mind niet naar het geheel kan kijken, maar alleen naar de aspecten.

Is het je ooit opgevallen? Als ik je een klein steentje geef, kun je dat steentje dan in zijn geheel zien? Telkens als je kijkt, zie je slechts één aspect, het andere is verborgen. Als je naar het andere kijkt, is het eerste deel weer verborgen. Zelfs met een klein steentje dat je op je handpalm kunt leggen, kun je het geheel niet zien.

De mind kan niets in zijn geheel zien. Ik kijk naar jou, maar je rug is verborgen. Je kijkt naar mij; mijn gezicht zie je maar mijn rug niet. En je hebt nooit het geheel van mij gezien, want als je mijn rug ziet, zul je mijn gezicht niet zien.

De mind heeft geen mogelijkheid om iets in zijn geheel te zien. Hij kan slechts de helft zien, de andere helft wordt afgeleid. Het is een gevolgtrekking, die als vanzelfsprekend wordt beschouwd, want hoe kan het gezicht er zijn als er geen rug is? Dus leiden we af dat de achterkant er kan zijn, er moet zijn.

Maar als je naar beide dingen tegelijk kunt kijken, moet je wel duizelig worden. Als je het kunt verdragen en er doorheen komt, dan komt er helderheid, dan verdwijnen alle wolken. In het derwisj dansen is het de bedoeling om de mind te laten duizelen. Er zijn vele manieren. Mahavira heeft een heel logisch hulpmiddel gebruikt: zevenvoudige logica. Dat is net als derwisj dansen; het maakt je duizelig.

Zij die heel erg intellectueel zijn, voor hen is Mahavira's methode heel mooi. Het maakt je duizelig en alles wordt op zijn kop gezet, en je kunt niet echt iets zeggen - je moet stil worden. Wat je ook zegt, het ziet er absurd uit en je moet het onmiddellijk gaan ontkennen. En tegen de tijd dat je alles gezegd hebt, is er niets meer gezegd, omdat elke bewering de andere tegenspreekt.

Deze zevenvoudige logica van Mahavira is net als het derwisj dansen van de mind, het maakt je duizelig. Derwisj dansen is een fysieke methode om de mind duizelig te maken en dit is een mentale methode om de mind duizelig te maken.

Als je snel danst, snel beweegt, snel wervelt, voel je plotseling een duizeling, een misselijkheid, alsof de mind verdwijnt. Als je hiermee doorgaat, zal de duizeligheid er een paar dagen zijn en dan zal ze verdwijnen. Zodra de duizeligheid verdwenen is, zul je merken dat de mind verdwenen is, want er is niemand om je duizelig te voelen. En dan komt er helderheid. Dan kijk je naar de dingen zonder de mind. Zonder de mind wordt het geheel onthuld - en met het geheel, de transformatie.

*Wanneer zulke dualiteiten ophouden te bestaan
kan eenheid zelf niet bestaan.*

Bedenk wel, wanneer we het woord 'eenheid' gebruiken, maakt dat ook deel uit van dualiteit. Als er geen dualiteit is, hoe kan er dan eenheid zijn? Daarom gebruiken Hindoes nooit 'eenheid'. Als je Shankara vraagt 'wat is de aard van het bestaan?' zegt hij 'non-duaal, ADVAITA, niet twee.'

Hij zal nooit één zeggen, want hoe kun je één zeggen? Als er alleen maar één is, hoe kun je dan één zeggen? Je hebt twee nodig om betekenisvol te zijn. Als er geen mogelijkheid is van het tweede, van de twee, wat is dan het nut om te zeggen dat het één is? Shankara zegt: 'Ik kan hoogstens zeggen niet twee, maar ik kan niet positief één zeggen. Ik kan zeggen wat de werkelijkheid niet is: het is niet twee. Ik kan niet zeggen wat het wel is, want betekenis, woorden, alles wordt nutteloos.'

Wanneer zulke dualiteiten ophouden te bestaan...

Wanneer je liefde niet los van haat kunt zien, welke betekenis geef je dan aan liefde? Sosan kan geen woordenboeken schrijven. Als iemand zegt dat ik een woordenboek moet schrijven, kan ik dat niet doen. Het is onmogelijk, want welke betekenis zal ik aan liefde geven? Woordenboeken zijn alleen mogelijk als liefde en haat verschillend zijn, niet alleen verschillend maar tegengesteld.

Je kunt dus schrijven: liefde is geen haat. Als je haat moet definiëren, kun je zeggen: geen liefde. Maar wat zal Sosan doen? Als je hem vraagt 'wat is liefde', hoe moet hij dan liefde definiëren? Want liefde is ook haat. Hoe zal hij leven definiëren? Want leven is ook dood. Hoe zal hij een kind definiëren? Want een kind is ook een oude man. Hoe zal hij schoonheid definiëren? Want schoonheid is ook lelijkheid. Grenzen verdwijnen, dan kun je niets definiëren omdat definitie grenzen nodig heeft, en definitie is afhankelijk van het tegenovergestelde; alle definities zijn afhankelijk van het tegenovergestelde.

Als we zeggen wat een man is, kunnen we zeggen: geen vrouw - en het is gedefinieerd. Maar als je naar Sosan kijkt en hem begrijpt, is elke man een vrouw, is elke vrouw een man. Zo zijn de dingen. Nu hebben psychologen dat feit ook ontdekt: dat man en vrouw biseksueel zijn. In elke man zit een vrouw verborgen en in elke vrouw zit een man verborgen - ze zijn er. Geen enkele vrouw is gewoon een vrouw, kan dat niet zijn. In dit bestaan kan niets zijn zonder het tegenovergestelde. En geen man kan zonder vrouw, de vrouw is er.

Je bent geboren uit twee ouders; de ene was man, de andere was vrouw. Je draagt ze allebei in je, half om half. Dit moet wel zo zijn, er is geen andere manier om geboren te worden. Je bent niet alleen uit een vrouw geboren, anders was je alleen vrouw geweest. Je wordt niet alleen uit de vader geboren, anders zou je alleen man zijn. Je bent geboren uit een dualiteit, man en vrouw. Ze dragen beiden bij, je bent beiden.

Dat geeft problemen, want als de mind aan een vrouw denkt, denkt hij altijd in termen van het vrouwelijke. Maar dat weet je dan niet. Als een vrouw woest wordt, is ze woester dan welke man ook; als ze boos is, kan geen man met haar wedijveren; als ze haat, kan geen man haten zoals zij.

Waarom? Omdat haar vrouw moe is, aan de oppervlakte, en haar man is altijd in rust en zit voller van energie. Dus wanneer ze boos is, is ze bozer omdat de man in haar begint te werken en die man is in rust. En wanneer een man zich overgeeft of heel liefdevol wordt, is hij vrouwelijker dan welke vrouw dan ook, want dan komt de vrouw in hem naar boven die altijd in rust is en erachter zit verborgen, altijd fris en jong.

Kijk eens naar de Hindoe goden. Zij hebben het bij het rechte eind, ze hebben de dualiteit heel goed begrepen. Je hebt vast wel eens foto's gezien van Kali, de moeder. Ze is een zeer woeste

vrouw met schedels om haar nek, bloed en een hoofd in één hand, en vele handen die wapens vasthouden om te doden. Ze is de gemalin van Shiva, en Shiva ligt neer en zij staat op zijn borst.

Toen westerlingen voor het eerst over dit symbool begonnen na te denken, waren ze verbaasd: 'Waarom? En waarom noem je deze vrouw "moeder"? Ze ziet eruit als de dood!' Maar Hindoes zeggen dat de moeder ook de dood in zich heeft, omdat als ze geboorte geeft, wie geeft jou dan de dood, het tegenovergestelde? De moeder geeft je geboorte, dan zal ze je ook de dood geven. Dit moet zo zijn.

Kali, de moeder, is zowel gevaarlijk, destructief als scheppend. Ze is de moeder, de scheppende kracht, en ze is ook de dood, de vernietigende kracht. Ze houdt van Shiva maar ze staat op zijn borst alsof ze klaar is om te doden.

Maar dit is de aard van het leven. Liefde doodt, geboorte wordt dood, schoonheid verdwijnt, lelijkheid komt. Alles vervaagt in het tegenovergestelde, smelt in het tegenovergestelde. Alle logica lijkt zinloos en de mind wordt duizelig.

Wanneer zulke dualiteiten ophouden te bestaan...

En wanneer je ze allemaal doorziet, houden ze gewoon op te bestaan - want LIEFDE IS HAAT. Het juiste woord zal 'liefdehaat' zijn - één woord, geen twee woorden. Het juiste woord zal 'levendood' zijn - één woord, geen twee woorden. Het juiste woord zal 'manvrouw', 'vrouwman' zijn - niet twee woorden, één, samen.

Maar dan verdwijnt eenheid ook, houdt op te bestaan. Wat heeft het dan voor zin om te zeggen dat het leven één is? Twee verdwijnen; in het kielzog verdwijnt ook één.

Daarom benadrukken Sosan en alle volgelingen van Boeddha dat wanneer je de waarheid realiseert, het noch één noch twee is, het leegte is. Nu kun je begrijpen waarom ze SHUNYATA zeggen, leegte. Alles verdwijnt, want als de twee verdwijnt, verdwijnt de een - wat blijft er dan over? Niets blijft er over, of, ALLEEN niets blijft er over. Dit niets is het ultieme hoogtepunt van verlichting, wanneer je alles leeg ziet, wanneer alles leeg wordt.

*Op deze ultieme finaliteit
is geen wet of beschrijving van toepassing.*

*Voor de eengemaakte mind,
in overeenstemming met de weg,
houdt al het egocentrische streven op.*

Wat probeer je te bereiken in deze leegte? Waar is het doel en wie is de zoeker en wie is de gezochte? Er is geen doel te bereiken, er is niemand die kan bereiken. En alle streven houdt op. Dit is de vrede van Boeddha, de totale stilte - want er is niets te bereiken, niemand te bereiken, nergens heen te gaan, niemand te gaan. Alles is leeg. Plotseling verdwijnt het hele streven. Je gaat nergens naartoe. Je begint te lachen, je begint te genieten van deze leegte. Dan is er geen belemmering voor je genot, dan blijft de gelukzaligheid op je neervallen.

Als het bestaan wordt gevoeld als leeg, dan kan niemand je gelukzaligheid verstoren, want er is niemand om het te verstoren. Jij bent het die verstoord wordt door je dualiteit. Je wordt verliefd en dan komt de haat en de haat verstoort je. Je wilt mooi zijn en dan komt de lelijkheid en dan verstoort de lelijkheid. Je wilt voor eeuwig en altijd leven, en dan klopt de dood aan de deur en de dood verstoort.

Als je kunt zien dat het tegenovergestelde verborgen is, vraag je plotseling nergens meer om, zoek je nergens meer naar, want je weet dat het tegenovergestelde zal komen, wat je ook vraagt. Als je om prestige en respect vraagt, zullen er overal vandaan beledigingen komen; als je om bloemen vraagt, zullen er doornen op je vallen; als je bekend wilt zijn, zul je vergeten worden; als je de troon wilt bereiken, zul je volledig in de steek gelaten worden.

Wat je ook vraagt, het tegenovergestelde zal je gegeven worden. Wat is dan de betekenis van

vragen, waarom zou je om iets vragen? Verlangens zullen vervuld worden, maar tegen de tijd dat ze vervuld zijn, zul je verrast zijn - je hebt het tegenovergestelde in je handen gekregen. Doelen zul je bereiken, maar tegen de tijd dat je ze bereikt, zul je huilen en wenen, omdat het tegenovergestelde in het doel verborgen zit. Je zult bereiken wat je wilt bereiken, maar juist het bereiken zal de frustratie worden.

Al het egocentrisch streven houdt op wanneer deze leegte als leeg gezien wordt. Wat valt er naar te streven? De strevende mind valt, verdwijnt in het stof.

*Twijfels en besluiteloosheid verdwijnen
en leven in ware religie wordt mogelijk.*

Dit is het verschil. Deze uitspraken van Sosan worden in het Chinees HET BOEK VAN DE WARE RELIGIE genoemd. Het is erg moeilijk voor christenen, mohammedanen, hindoes om te begrijpen wat voor soort ware religie dit is. Probeer het te begrijpen, het is het diepste begrip van religie.

Gewoonlijk is wat in kerken en tempels wordt onderwezen - waar christenen, mohammedanen en hindoes over praten - geen religie maar geloof: Geloof in een God! Maar hoe kun je geloven? Omdat elk geloof zijn eigen twijfel in zich draagt. Daarom sta je erop dat 'ik absoluut geloof'!

Als je zegt 'ik geloof absoluut', wat zeg je dan eigenlijk? Waarom dit 'absoluut', waarom deze nadruk? Het toont aan dat er ergens twijfel verborgen zit, en je verbergt het met het woord 'absoluut', met het woord 'totaal', met de nadruk. Wie ga je misleiden? Je misleidt jezelf. De nadruk laat zien dat het tegenovergestelde ergens verborgen zit.

Wanneer je tegen iemand zegt: 'Ik hou van jou en van JOU ALLEEN,' zit er twijfel verborgen. Waarom 'van jou alleen'? Waarom zeg je dat? Waarom wil je het benadrukken? De mogelijkheid om van iemand anders te houden zit daar verborgen, dus je benadrukt het om die mogelijkheid te verbergen. Als je het niet verbergt, kan het duidelijk worden, kan het naar boven komen, kan het aan de oppervlakte komen. Wat moet je dan doen? Gewoon alles in het werk stellen om het te verbergen.

Waarom zeg je: 'Ik ben een ware gelovige'? Kan er ook een onware gelovige zijn? Wat is dit ware geloof? Waar geloof betekent dat je de twijfel zo volledig verborgen hebt dat niemand het zal kunnen weten, maar jij weet het heel goed. En daarom luisteren gelovigen niet graag naar dingen die tegen hun geloof ingaan. Ze worden doof omdat ze altijd bang zijn. Je bent nooit bang voor de ander, voor wat hij gaat zeggen; je bent bang dat hij de verborgen twijfel aanraakt en dat de twijfel zich ontrolt.

Daarom zullen gewone religieuze mensen niet graag naar een atheïst luisteren. Ze zullen zeggen: 'Nee, hij kan het geloof vernietigen'. Maar kan geloof vernietigd worden? En als het geloof vernietigd kan worden, is het dan de moeite waard om aan vast te houden? Als geloof ook vernietigd kan worden, wat voor geloof is dat dan? Maar het kan vernietigd worden omdat er twijfel is, de twijfel holt het al uit.

Dit gebeurt elke dag. Gelovigen worden ongelovigen, ongelovigen worden gelovigen - ze veranderen, gemakkelijk om te wisselen. Waarom? Omdat het andere daar verborgen zit. Geloof draagt twijfel in zich; zoals liefde haat draagt, leven dood draagt, draagt geloof twijfel in zich. Wat is geloof dan?

Sosan heeft werkelijk begrepen wat religie is. Religie ontstaat alleen wanneer de dualiteit gevallen is; het is geen geloof tegen twijfel. Wanneer geloof en twijfels allebei verdwenen zijn, dan gebeurt er iets wat religie is, wat vertrouwen is. Niet vertrouwen in een God, want er is geen dualiteit, jij en God. Niet dat je vertrouwt, want je bent er niet meer - want als JIJ er bent, dan zullen anderen er zijn. Alles leeg en het vertrouwen bloeit; de leegte wordt de bloei zelf van het vertrouwen.

Het boeddhistische woord SHRADDHA - religie, vertrouwen - is heel erg anders. De betekenis is absoluut anders dan die van het woord 'geloof'. Niemand om te geloven, niemand om in geloofd te worden; alle dualiteiten zijn gevallen. Dan vertrouwen... Wat kun je dan doen? Je kunt niet twijfelen, je kunt niet geloven - wat kun je dan doen? Je vertrouwt gewoon en vloeit in de stroom mee. Je beweegt mee met het leven, je rust mee met het leven.

Als het leven geboorte brengt, vertrouw je op de geboorte - je hunkert niet. Als het leven de dood brengt, vertrouw je op de dood - je zegt niet dat dit niet goed is. Als het leven bloemen brengt, oké; als het leven doornen brengt, oké. Als het leven geeft, is het goed; als het leven neemt, is het goed.

Dit is vertrouwen. Niet op eigen houtje een keuze maken. Alles overlaten aan het leven, wat dan ook... Niet verlangen, geen eisen stellen. Gewoon gaan waar het leven je leidt, want op het moment dat je iets eist, weet je dat het tegenovergestelde het resultaat zal zijn. Dus vraag je niet 'geef ons het eeuwige leven', want je weet dat je de eeuwige dood zult krijgen.

Heb je ooit opgemerkt dat in de hele wereld alleen christenen bidden om eeuwig leven? Alleen christenen bidden 'Heer, geef ons eeuwig leven' en alleen christenen hebben een hel die eeuwig is. Het moet wel het tegenovergestelde zijn. Geen enkele andere religie heeft een eeuwige hel. Ze hebben hellen, maar tijdelijke; je bent er een paar dagen, een paar maanden, een paar jaar, en dan word je weer overgeplaatst, want geen enkele straf kan eeuwig zijn. Hoe kan dat?

Als elk plezier tijdelijk is, hoe kan de straf dan eeuwig zijn? Als de prijs tijdelijk is, hoe kan de straf dan eeuwig zijn? Als je nooit iets eeuwigs krijgt in je leven, hoe kan je er dan eeuwig voor gestraft worden? Dat lijkt onrechtvaardig. Maar het christendom eist, bidt voor eeuwig leven. Dan moet je de afweging maken: de eeuwige hel. Als je eenmaal zondigt en in de hel wordt gegooid, zul je er nooit meer uit kunnen komen. Voor eeuwig en altijd zul je daar zijn. Dit moet zo zijn omdat je eeuwig leven hebt geëist.

Boeddhistisch vertrouwen betekent een diep begrip van het feit dat alles wat je vraagt fout zal gaan. Probeer het te begrijpen. Ik zal het nog eens zeggen: wat je ook verlangt zal verkeerd aflopen.

Als je dit begrijpt, verdwijnt het verlangen. Wanneer het verlangen verdwijnt, is er vertrouwen! Vertrouwen betekent meegaan met het leven zonder eigen verwachtingen, verlangens, eisen. Niet vragen, niet klagen. Wat er ook gebeurt, het accepteren.

En onthoud, dit is niet iets dat je DOET. Als je het doet, dan is er afwijzing. Als je zegt 'ja, ik zal het accepteren', dan heb je afgewezen. Je zegt 'wat er ook gebeurt, ik zal het accepteren.' Er zit een diepe afwijzing achter. Je aanvaardt niet echt. Je accepteert alleen omdat je je hulpeloos voelt, omdat er niets gedaan kan worden, dus wat te doen? Accepteren. Maar de acceptatie heeft een diepe depressie in zich, een afwijzing. Als het mogelijk was geweest om het te verwerpen, dan had je voor verwerpen gekozen. Dan is het geen vertrouwen.

Simpelweg door de realiteit te zien, dat het tegenovergestelde overal geïmpliceerd wordt, gebeurt vertrouwen, zegt Sosan. Het is niet dat je zegt: 'Ik accepteer.' Het is niet in hulpeloosheid dat je accepteert. Het is gewoon de aard van het leven dat het tegenovergestelde geïmpliceerd wordt. Als je naar het feit kijkt, geeft de waarheid, diep binnenin je, je vertrouwen. Als je naar het feit kijkt, gebeurt er religie.

Als ik zie dat ik geboren ben, dan is het een feit dat ik zal sterven. Dit is een simpel feit. Ik accepteer het niet omdat er geen afwijzing is; ik vertrouw gewoon. Toen ik erop vertrouwde geboren te worden, gaf het leven me geboorte - en ik vertrouwde erop. Het leven zal me de dood geven en ik vertrouw erop. Als geboorte zo mooi is, waarom de dood dan niet? En wie ben jij om dat te bepalen? Als geboorte je zoveel heeft gegeven, waarom de dood dan niet?

Het onbekende is er altijd. Vertrouwen betekent het onbekende ingaan, geen eisen stellen. Dan kun je niet ellendig zijn, dan blijft gelukzaligheid je overspoelen. Hoe kun je ongelukkig zijn als je geen eisen stelt? Wie kan je ellendig maken als je geen eisen stelt? Het leven lijkt ellendig te zijn, want wat je ook eist, het leven lijkt precies in de tegenovergestelde richting te gaan. Het leven zal gelukzalig worden als je niet eist; wat er ook gebeurt is mooi. Wat er ook gebeurt, is mooi - je beweegt er gewoon in mee.

Chuang Tzu heeft gelijk: 'Makkelijk is goed'. En: 'Als de schoen past, wordt de voet vergeten.' En als je zo diep in het leven past, verdwijnen twijfels, ongeloof. Dit passen van de schoen is vertrouwen. Er ontstaat een religie die geen geloof is. Er ontstaat een religie die geen God nodig

heeft om in te geloven.

Daarom spreken boeddhisten niet over God. Het boeddhisme heeft werkelijk de diepste kern van religie bereikt en mensen zoals Sosa zijn zeldzaam. Hun begrip is volkomen, totaal. Het geheel is in hun begrip gekomen. Ze hebben geen god nodig omdat ze zeggen: 'Waarom een god? Is het bestaan niet genoeg? Waarom personifiëren? En wat JIJ ook maakt, het zal net zo zijn als jij - het zal een projectie zijn. Dus alle goden zijn projecties.'

Hindoes maken een god: kijk naar de god, het is gewoon een projectie van de hindoeïstische fysiologie - de neus, de ogen, de lengte, alles. Kijk naar een Japanse god, kijk naar een negergod, en je kunt zien dat dit slechts projecties zijn van onze eigen mind. Als paarden hun goden hebben, kunnen het geen mensen zijn, maar paarden. Kun je je voorstellen dat een paard een god heeft zoals een mens? Onmogelijk! Paarden zullen paarden als hun goden hebben. Als bomen hun goden hebben, zullen het bomen zijn.

Wat zijn jullie goden? Jullie projecties. En waarom projecteer je? Omdat je beschermd wilt worden. Zonder god voel je je eenzaam, alleen, leeg; je wilt dat iemand je helpt. Met deze hulpvraag creëer je ellende voor jezelf. Nu zal het tegenovergestelde gebeuren. Elk moment zul je voelen dat God niet luistert, en jij bidt en huilt en hij luistert niet. En elk moment zul je het gevoel hebben dat je alles gedaan hebt en dat je niet gekregen hebt wat je toekomt.

Heiligen, zogenaamde heiligen, hebben altijd klachten omdat ze afstand gedaan hebben van de wereld en toch is de gelukzaligheid niet neergedaald. Ze zijn celibatair, maar toch zijn er geen bloemen op hen gevallen. En ze hebben van alles gedaan, ze hebben een lange lijst, en ze hebben ook veel dingen gedaan, en toch is God net zo ver weg als altijd. Ze vertrouwen niet, ze vechten nog steeds met het leven. Ze laten het leven niet op zijn eigen manier gebeuren. Ze hebben hun eigen ideeën om op te dringen aan het leven - dat is wantrouwen.

Wantrouwen betekent dat je ideeën hebt die je wilt afdwingen. Je denkt dat je wijzer bent dan het leven zelf. Dat is wantrouwen, dat is ongeloof. Je wilt jezelf opdringen. Ga maar eens naar de kerken, de synagogen en zie mensen tot God bidden. Wat zeggen ze? Ze geven advies. Ze zeggen: 'Doe dit niet, dit is verkeerd. Mijn zoon is ziek, maak hem gezond.'

In de eerste plaats, als je echt vertrouwt, dan maakt HIJ je zoon ziek - dus vertrouw erop! Waarom zou je gaan klagen en bidden? Denk je dat je hem kunt verbeteren? Alle gebeden komen hierop neer: bidden tot God dat 'twee en twee alsjeblieft geen vier wordt. Wat er ook gebeurt, wat er ook natuurlijk is, laat het niet gebeuren'. Je hebt een paar ideeën om voor te stellen, wat advies te geven - dit is geen vertrouwen.

Vertrouwen betekent: 'Ik ben niemand en ik ga waarheen het leven me ook leidt, waar dan ook - naar het onbekende, naar het duister, dood of leven. Waar het ook heen leidt, ik ben er klaar voor. Ik ben er altijd klaar voor en ik pas erin. Maar wanneer pas je erin? Je kunt alleen erin passen wanneer de dualiteit ophoudt. Wanneer je kunt zien, en dat zien zelf het stoppen wordt- het stoppen van verlangen, van eisen.

*Voor de eengemaakte mind,
in overeenstemming met de weg,
houdt al het egocentrische streven op.*

*Twijfels en besluiteloosheid verdwijnen
en leven in ware religie wordt mogelijk.
In één klap worden we bevrijd van gebondenheid...*

In één klap worden we bevrijd van gebondenheid...

Het is geen geleidelijke aangelegenheid, het is niet zo dat je geleidelijk aan tot de waarheid komt, het is geen kwestie van gradatie. In één klap, wanneer je de waarheid ziet, in een enkel moment ben je bevrijd van alle gebondenheid.

Het is geen kwestie van inspanning leveren, want wat je ook doet, je doet het met je mind, en de mind is de oorzaak van alle ellende. En wat je ook met je mind doet, het zal je mind nog sterker

maken. Wat je ook met je mind doet, het zal een streven zijn. En wat je ook met de mind doet, het zal een keuze zijn uit twee tegengestelde polen. Je raakt verder verstrikt.

De vraag is dus niet wat je moet doen, de vraag is hoe je moet zien. De vraag is niet om je karakter te veranderen, de vraag is niet om beter te worden, om heiliger te worden, om minder zondaar te zijn - nee, dat is niet de vraag. De vraag is: hoe te zien zonder mind, hoe te zien zonder keuze. De vraag gaat niet over doen en actie, de vraag gaat over de kwaliteit van gewaar-zijn.

Daarom hebben we in het Oosten de nadruk gelegd op meditatie en in het Westen op moraliteit. Toen de Upanishads voor het eerst vertaald werden in Westerse talen waren de geleerden verbaasd, omdat ze in de Upanishads niets hadden wat leek op de Tien Geboden - 'doe dit niet, doe dat' - er stond niets in. Ze waren verbaasd. Hoe kunnen deze Upanishads religieuze geschriften zijn? Omdat religie een moraal betekent, religie betekent 'doe dit niet en doe dat niet', het is een DOEN. En de Upanishads spreken niet over wat te doen, ze spreken alleen over hoe te zijn, wat te zijn.

Hoe meer alert en bewust te zijn, dat is de enige vraag. Hoe moet je zo bewust zijn dat je er doorheen kunt kijken, en tegengestelden één worden en dualiteiten ophouden. In een diepe penetratie van bewustzijn verdwijnen zondaars, heiligen ook, omdat ze allebei tot de dualiteit behoren. God sterft en de Duivel ook, omdat ze ook tot de dualiteit behoren - de mind heeft ze geschapen.

En het christendom is voortdurend in diepe verwarring gebleven, want hoe maak je afspraken met zowel de Duivel als met God? Dat is echt een probleem. In de eerste plaats, hoe komt deze Duivel erin? Als je zegt dat God hem geschapen heeft, dan ligt de verantwoordelijkheid bij God zelf. En wat zal er uiteindelijk gebeuren? Wie gaat er winnen? Als je zegt dat God uiteindelijk gaat winnen, waarom dan al die onzin ondertussen? Als God uiteindelijk gaat winnen, waarom dan niet nu?

En als je zegt dat er geen uiteindelijke overwinning kan zijn, dan zal het conflict doorgaan, dan wordt de Duivel net zo machtig als God. En wie weet? Misschien wint hij uiteindelijk wel. En als HIJ wint, wat gebeurt er dan met al jullie heiligen? Dan zullen de zondaars blij zijn en worden de heiligen in de hel gegooid. Maar dit hele zaakje ontstaat vanwege de duale mind.

De mind kan niet zien dat God en de Duivel één zijn. Dat zijn ze wel. De Duivel is net het tegenovergestelde: het andere uiterste, de haat, de dood. Dus zeg je dat God liefde is en de Duivel haat, dat God mededogen is en de Duivel geweld, dat God licht is en de Duivel duisternis. Wat een dwaasheid! Want duisternis en licht zijn twee aspecten van één energie. Goed en slecht ook, goed en fout, moreel en immoreel, het zijn beide twee polariteiten van één fenomeen. En dat ene fenomeen is het bestaan.

Sosan zal het niet God noemen, want als je het God noemt, ontken je de Duivel - het is God plus de Duivel. Het bestaan is zowel dag als nacht, zowel ochtend als avond, het geluk, het ongeluk - alles. Het is bij elkaar. En als je dit ziet, hemel en hel ALLEBEI samen, waar is dan de keuze? En wat heeft het voor zin om iets te kiezen of ergens om te vragen?

Alle eisen houden op. Religie ontstaat, vertrouwen gebeurt. In de leegte van de waarheid, waar dualiteit ophoudt, waar je niet eens kunt zeggen dat één is, bloeit een onbekend fenomeen dat vertrouwen is. Er bloeit iets dat het mooiste is, het kostbaarste, en dat is de bloem van vertrouwen.

*In één klap worden we bevrijd van gebondenheid,
niets kleeft aan ons en we houden niets vast.*

*Alles is leeg, helder, zelf-verlichtend,
zonder inspanning van de kracht van de mind.*

*Hier hebben gedachten, gevoelens,
kennis en verbeelding geen waarde.*

Dan leef je, leef je alleen. Je ademt, je ademt alleen. Geen verbeelding, geen gedachte, geen mind - ze hebben allemaal geen waarde. Je vertrouwt het bestaan, en wanneer JIJ het bestaan

vertrouwt, vertrouwt het bestaan jou. Deze ontmoeting van vertrouwen is de ultieme gelukzaligheid, de extase, SAMADHI.

Wat kun je er dan aan doen? Het is geen kwestie van doen, er kan niets gedaan worden. Je moet ZIEN, JIJ moet het leven observeren; word een waarnemer, kijk overal in. De volgende keer dat je liefde voelt, laat je er dan niet door misleiden. Heb lief, maar kijk naar binnen - daar zit haat te wachten. En kijk. En plotseling zal er een licht op schijnen. Je zult in staat zijn om te zien dat deze liefde niets anders is dan de eerste stap van de haat.

Wat valt er dan nog te kiezen? Waarom vraag je dan 'God, geef ons meer liefde' - want er zal meer haat komen. Wat zul je dan gaan doen? Je zult in de liefde zweven en weten dat er haat op komst is. Je zult je ook niet aan de liefde vastklampen... want vastklampen betekent dat je tegen de haat vecht. En je WEET, zoals de nacht na de dag komt, dat na de liefde de haat zal komen. Wat zal er dan gebeuren? Noch zul je je aan de liefde vastklampen, noch zul je de haat haten.

En wanneer je zo in evenwicht bent, zo in rust, waar je geen liefde eist, waar je niet weg wilt zijn van haat, waar je je nergens aan vastklampt en niets zich aan jou vastklampt, dan heb je plotseling noch liefde noch haat - plotseling, in één klap, is de dualiteit doorbroken.

Overal vandaan... Gurdjieff zei altijd tegen zijn discipelen: 'Zoek je belangrijkste eigenschap.' Dat is goed. Zoek uit wat je belangrijkste eigenschap is: angst? haat? liefde? hebzucht? seks? Wat is je belangrijkste eigenschap? Kijk en zie, en werk aan die belangrijkste eigenschap, en probeer de tegenstellingen tegelijk te zien.

Als het de liefde is, zie dan de liefde en de haat tegelijk. Als je dat kunt zien, ontkrachten ze elkaar. Plotseling ben je leeg - er is noch liefde noch haat. Ze kunnen maar één tegelijk zijn. Samen ontkrachten ze elkaar. Plotseling zijn ze er allebei niet - alleen jij blijft over, in je totale eenzaamheid. Niets is er, geen spoor van wat dan ook. Dit is de leegte, de SHUNYATA, waar Sosan het over heeft.

En als je dit in één dualiteit kunt zien, kun je het in alle dualiteiten zien - dat is geen groot probleem. Als je het eenmaal in één dualiteit hebt gezien, liefde-haat, dan heb je het overal gezien. Overal is het hetzelfde. Er zal een totaal andere kwaliteit van zijn ontstaan.

Vertrouwen. Het is niet iets om in te geloven, een doctrine, het heeft niets te maken met een God, een Christus, Krishna, Mohammed, een Koran, Bijbel, Gita. Nee. Het heeft iets te maken met je bewustzijn. Volledig alert, er doorheen kijkend, word je vrij - en in één klap.

*In één klap worden we bevrijd van gebondenheid,
niets kleeft aan ons en we houden niets vast.*

*Alles is leeg, helder, zelf-verlichtend,
zonder inspanning van de kracht van de mind.*

*Hier hebben gedachten, gevoelens,
kennis en verbeelding geen waarde.*

Denk er niet over na, probeer het in het leven te zien. Het zal pijnlijk zijn, want wanneer je liefde voelt, wil je helemaal niet aan haat denken. Je bent echt bang dat als je aan haat denkt, deze hele extase van liefde zal verdwijnen. Als je leeft, wil je helemaal niet aan de dood denken, omdat je bang bent dat je niet van het leven zult kunnen genieten als je te veel aan de dood denkt.

Maar je angst is in zekere zin juist. Als je je echt bewust wordt van de dood, zul je niet meer van het leven kunnen genieten zoals je dat nu doet. Het is ook geen echt genieten. Dat is het niet - het is gewoon ellende. Op DEZE manier zul je niet in staat zijn om te genieten. En op deze manier is het helemaal geen genieten, onthoud dat.

Als je aan haat denkt terwijl je de liefde bedrijft, zul je er niet van kunnen genieten op de manier waarop je er tot nu toe van genoten hebt. Maar is het echt genieten of gewoon een obsessie? Heb je echt genoten van de liefde? Als je genoten had, dan zou je gebloeid hebben, dan zou je een

andere geur hebben - en die is er niet. Dan zou je een andere verlichting van zijn hebben en die is er niet. Je bent leeg, arm, diep van binnen - donker, geen vlam. Wat voor soort genot is deze liefde en dit leven en dit alles dan geweest? Nee, je hebt de zaak alleen maar belazerd.

Jullie liefde is niets anders dan een bedwelmend middel, een drug. Voor een paar momenten val je erin en vergeet je. Dan komt de haat en dan zit je in de ellende. En dan zoek je weer, omdat je in de ellende bent, de liefde, en je liefde is niets anders dan opnieuw in een diepe slaap vallen. Dit is je patroon geweest. Alles wat jullie geluk noemen is niets anders dan in slaap vallen. Overal waar je een goede slaap voelt, zie je dat als gelukkig zijn.

Wat is een gelukkig mens in jouw mind? Hij is iemand die nergens last van heeft. Daarom is er zoveel aantrekkingskracht in alcohol, in drugs, want dan worden zorgen vergeten. Wat is jouw liefde? Het lijkt een biologisch ingebouwd proces van jezelf drogeren. En het is chemisch; bepaalde chemicaliën van het lichaam komen vrij, waardoor de balans van de chemicaliën verandert. Het is niet veel anders dan marihuana of LSD, want in wezen is het de verandering van chemicaliën in het lichaam.

Liefde verandert dat - vasten verandert het ook; de chemicaliën in het lichaam verliezen hun oude patroon. In dat nieuwe patroon voel je je voor een paar momenten goed. Dan komt de haat weer, dan komt de wereld weer binnen, en de zorgen, en je zit weer in het wiel. Je hebt dit al vele levens gedaan.

Probeer nu iets wat Sosaan zegt, en dit is wat alle boeddha's hebben gezegd. Kijk terwijl je verliefd bent, terwijl je de liefde bedrijft - wees niet bang - kijk hoe het verandert in haat. Terwijl je leeft, kijk hoe het de dood in gaat - elke ademhaling en je gaat de dood in. Elk moment van de tijd verglijdt, en de dood komt steeds dichterbij. Kijk hoe je jeugd ouderdom wordt. Kijk naar het tegenovergestelde!

Er is moed voor nodig, want het oude patroon zal er niet door geholpen worden; het zal erdoor vernietigd worden. Maar als je eenmaal haat in liefde kunt zien, zul je een rust bereiken die beide te boven gaat. Als je leven en dood samen kunt zien, stijgt je er bovenuit. In één klap stijgt je er bovenuit. In één klap ben je uit de gebondenheid, ben je voor het eerst een vrije ziel - ben je de vrijheid zelf. Daarom noemen we deze ultieme staat MOKSHA, vrijheid.

Je hoeft niets te doen. Je moet meer gewaar worden in je doen en laten, bewuster worden. Dat is de enige meditatie: alerter worden. In een scherp moment van bewustzijn wordt het bewustzijn een wapen, en in één klap wordt alle gebondenheid verbroken.

9. Noch dit noch dat

*In deze wereld van zodanigheid
is er noch zelf, noch anders-dan-zelf.*

*Om direct in harmonie te komen met deze werkelijkheid
zeg je gewoon wanneer er twijfel opkomt: 'niet twee'.*

*In dit 'niet twee' is niets afgescheiden,
niets is uitgesloten.
Het maakt niet uit wanneer of waar,
verlichting betekent deze waarheid binnentreden.*

*En deze waarheid is voorbij uitbreiding
of vermindering in tijd of ruimte;
daarin is een enkele gedachte tienduizend jaar.*

Probeer eerst het woord 'zodanigheid' te begrijpen. Boeddha leunt heel erg op dat woord. In Boeddha's eigen taal is het TATHATA - zodanigheid. In de boeddhistische meditatie gaat het er helemaal om in dit woord te leven, met dit woord te leven, zo diep dat het woord verdwijnt en je de zodanigheid wordt.

Bijvoorbeeld, je bent ziek. De houding van zodanigheid is: accepteer het - en zeg tegen jezelf 'zo is de weg van het lichaam,' of, 'zo zijn de dingen.' Ga niet vechten, begin niet te worstelen. Je hebt hoofdpijn - accepteer het. Dat is de aard van de dingen. Plotseling is er een verandering, want wanneer deze houding binnenkomt, volgt er een verandering als een schaduw. Als je je hoofdpijn kunt accepteren, verdwijnt de hoofdpijn.

Probeer het eens. Als je een ziekte accepteert, begint ze te verdwijnen. Waarom gebeurt dat? Het gebeurt omdat je energie verdeeld is wanneer je vecht: de helft van de energie beweegt zich naar de ziekte, de hoofdpijn, en de helft van de energie vecht tegen de hoofdpijn - een breuk, een kloof... en het gevecht. DIT gevecht is eigenlijk een diepere hoofdpijn.

Zodra je accepteert, zodra je niet klaagt, zodra je niet vecht, is de energie van binnen één geworden. De kloof is overbrugd. En er komt zoveel energie vrij omdat er nu geen conflict meer is - het vrijkomen van energie zelf wordt een helende kracht. Genezing komt niet van buitenaf. Het enige wat medicijnen kunnen doen is het lichaam helpen om zijn eigen helende kracht in stelling te brengen. Het enige wat een arts kan doen is je alleen maar helpen om je eigen helende kracht te vinden. Gezondheid kan niet van buitenaf worden opgedrongen, het is jouw energie die tot bloei komt.

Dit woord 'zodanigheid' kan zo diep werken dat fysieke ziekte, mentale ziekte en uiteindelijk spirituele ziekte - dit is een geheime methode - allemaal oplossen. Maar begin bij het lichaam, want dat is de onderste laag. Als dat je lukt, dan kun je hogere niveaus gaan proberen. Als je daar faalt, dan zal het moeilijk voor je zijn om hogerop te gaan.

Er is iets mis in het lichaam: ontspan en accepteer het, en zeg gewoon van binnen - niet alleen in woorden maar voel het diep - dat dit de aard van de dingen is. Een lichaam is een samenstelling, zoveel dingen zijn erin verenigd. Het lichaam wordt geboren, het is vatbaar voor de dood. En het is een mechanisme, en een complexe; er is alle kans dat er iets misgaat.

Accepteer het en wees niet geïdentificeerd. Wanneer je accepteert, blijf je erboven, blijf je er voorbij. Wanneer je vecht, kom je op hetzelfde niveau. Acceptatie is transcendentie. Wanneer je accepteert, ben je op een heuvel, je laat het lichaam wordt achter. Je zegt: 'Ja, zo is de natuur. Dingen die geboren worden zullen moeten sterven. En als geboren dingen moeten sterven, zullen ze soms ziek zijn. Niets om je al te veel zorgen over te maken.' Alsof het niet met jou gebeurt, maar gewoon in de wereld van de dingen.

Dit is het mooie: dat je transcendeert wanneer je niet vecht. Je bent niet meer op hetzelfde niveau. En deze transcendentie wordt een helende kracht. Plotseling begint het lichaam te veranderen. En

hetzelfde gebeurt met mentale zorgen, spanningen, angsten, zorgen. Je maakt je zorgen over iets. Wat is de zorg? Je kunt het feit niet accepteren, dat is de zorg. Je zou willen dat het anders gaat dan het gaat. Je maakt je zorgen omdat je ideeën hebt die je aan de natuur wilt opdringen.

Je wordt bijvoorbeeld oud. Je maakt je zorgen. Je zou voor altijd jong willen blijven - dit is de zorg. Je houdt van je vrouw, je bent van haar afhankelijk en ze denkt erover om weg te gaan, of om met een andere man te gaan samenwonen, en je bent bezorgd - bezorgd omdat wat er met jou zal gebeuren. Je bent zo afhankelijk van haar, je voelt je zo veilig bij haar. Als zij er niet meer is, is er geen veiligheid meer.

Ze is niet alleen een vrouw voor je geweest, ze is ook een moeder geweest, een schuilplaats; je kunt bij haar komen schuilen tegen de hele wereld. Je kunt op haar vertrouwen, ze zal er zijn. Zelfs als de hele wereld tegen je is, zal ze niet tegen je zijn, ze is een troost. Nu gaat ze weg, wat zal er met jou gebeuren? Plotseling ben je in paniek, bezorgd.

Wat zeg je? Wat zeg je met je zorgen? Je zegt dat je niet kunt accepteren dat dit gebeurt, dat dit niet zo zou moeten zijn. Je had het juist anders verwacht, juist het tegenovergestelde; je wilde dat deze vrouw voor altijd en eeuwig de jouwe zou zijn, en nu gaat ze weg. Maar wat kun je doen? Wat kun je doen als de liefde verdwijnt? Er is geen manier; je kunt liefde niet afdwingen, je kunt deze vrouw niet dwingen om bij je te blijven. Ja, je kunt dwingen - dat is wat iedereen doet - je kunt dwingen. Het dode lichaam zal er zijn, maar de levende geest zal vertrokken zijn. Dan zal dat een spanning op je uitoefenen.

Tegen de natuur kan niets worden gedaan. Liefde was een bloei, nu is de bloem verwelkt. Het briesje is in je huis gekomen, nu is het naar een ander gegaan. Zo gaan de dingen, ze blijven bewegen en veranderen.

De wereld der dingen is in beweging, niets is er blijvend. Verwacht dat niet! Als je permanentie verwacht in de wereld waar alles vergankelijk is, dan creëer je zorgen. Je zou willen dat deze liefde voor altijd is. Niets kan voor altijd zijn in deze wereld - alles wat bij deze wereld hoort is vergankelijk. Dat is de aard van de dingen, zodanigheid, TATHATA.

Dus je weet nu dat de liefde verdwenen is. Het geeft je verdriet - oké, accepteer verdriet. Je voelt het trillen - accepteer het trillen, onderdruk het niet. Je hebt zin om te huilen, huil. Accepteer het! Forceer het niet, zet geen masker op, doe niet alsof je niet bezorgd bent, want dat zal niet helpen. Als je bezorgd bent, ben je bezorgd; als je vrouw weggaat, gaat ze weg; als de liefde er niet meer is, is ze er niet meer. Je kunt niet tegen dit feit vechten, je moet het accepteren.

En als je het geleidelijk accepteert, zul je voortdurend pijn lijden. Als je het zonder klagen accepteert, niet in hulpeloosheid maar in begrip, dan wordt het zodanigheid. Dan maak je je geen zorgen meer, dan is er geen probleem meer - want het probleem ontstond niet door het feit, maar omdat je het niet kon accepteren zoals het gebeurde. Je wilde dat volgens jou ging.

Onthoud dat het leven jou niet volgt, jij moet het leven volgen. Met tegenzin, of blij - dat is jouw keuze. Als je het met tegenzin volgt, zul je lijden. Als je het blij volgt word je een Boeddha, je leven wordt een extase.

Boeddha moet ook sterven - dingen zullen niet veranderen - maar hij sterft op een andere manier. Hij sterft zo blij, alsof er geen dood is. Hij verdwijnt gewoon, omdat hij zegt dat iets wat geboren wordt, zal sterven. Geboorte impliceert dood, dus het is oké, er kan niets aan gedaan worden.

Je kunt je ellendig voelen en sterven. Dan loop je de zaak mis, de schoonheid die de dood je kan geven, de genade die in het laatste moment gebeurt, de verlichting die plaatsvindt wanneer lichaam en ziel uit elkaar gaan. Je zult dat mislopen omdat je je zoveel zorgen maakt, en je je zo erg vastklampt aan het verleden en het lichaam, dat je ogen gesloten zijn. Je kunt niet zien wat er gebeurt omdat je het niet kunt accepteren, dus je sluit je ogen, je sluit je hele wezen. Je sterft - je zult vele malen sterven, en je zult de zin ervan blijven mislopen.

De dood is mooi als je het kunt accepteren, als je de deur kunt openen met een gastvrij hart, een warm onthaal: 'Ja, want als ik geboren ben, moet ik sterven. Dus de dag is gekomen, de cirkel is rond.' Je ontvangt de dood als een gast, een welkome gast, en de kwaliteit van het fenomeen

verandert onmiddellijk.

Plotseling ben je dood-loos: het lichaam sterft, jij sterft niet. Je kunt het nu inzien: alleen de kleren vallen af, niet jij; alleen het omhulsel, de container, niet de inhoud. Het bewustzijn blijft in zijn verlichting - meer nog, want tijdens het leven zaten er veel lagen overheen, in de dood is het naakt. En wanneer het bewustzijn in totale naaktheid is, heeft het een schittering van zichzelf; het is het MEEST mooie in de wereld.

Maar daarvoor moet je een houding van zodanigheid in je opnemen. Als ik zeg in je opnemen, bedoel ik in je opnemen - niet alleen een mentale gedachte, niet de filosofie van zodanigheid, maar je hele manier van leven wordt zodanigheid. Je denkt er zelfs niet over na, het wordt gewoon iets natuurlijk.

Je eet in zodanigheid, je slaapt in zodanigheid, je ademt in zodanigheid, je hebt lief in zodanigheid, je weent in zodanigheid. Het wordt je levensstijl; je hoeft je er niet druk over te maken, je hoeft er niet over na te denken, het is zoals je bent. Dat is wat ik bedoel met het woord 'in je opnemen'. Je neemt het in je op, je verteert het, het stroomt in je bloed, het dringt diep in je botten door, het reikt tot in je hartslag zelf. Je accepteert.

Onthoud dat het woord 'accepteren' niet zo goed is. Het is beladen - vanwege jou, niet vanwege het woord - omdat je alleen accepteert als je je hulpeloos voelt. Je accepteert met tegenzin, je accepteert halfslachtig. Je accepteert alleen wanneer je niets kunt doen, maar diep van binnen zou je nog steeds willen; je zou gelukkig zijn geweest als het anders was geweest. Je accepteert als een bedelaar, niet als een koning - en er is een groot verschil.

Als je vrouw weggaat of je man weggaat, accepteer je het uiteindelijk. Wat kun je er aan doen? Je weent en huilt en vele nachten pieker je en maak je je zorgen, en vele nachtmerries om je heen en lijden... en wat moet je dan doen? De tijd heelt, niet het begrip. De tijd - en onthoud, de tijd is alleen nodig omdat je het niet begrijpt, anders gebeurt er INSTANT genezing.

Tijd is nodig omdat je het niet begrijpt. Dus na verloop van tijd - zes maanden, acht maanden, een jaar - worden dingen vaag, ze zijn in het geheugen verloren gegaan, raken bedekt onder veel stof. En er ontstaat een gat van een jaar; tegen die tijd ben je het vergeten.

Toch doet de wond soms pijn. Soms komt er een vrouw op straat langs en opeens herinner je het je. Een gelijkenis, de manier waarop ze loopt, en je herinnert je vrouw - en de wond. Dan word je verliefd op iemand, dan verzamelt zich meer stof, dan herinner je je minder. Maar zelfs met een nieuwe vrouw, soms de manier waarop ze kijkt ... daar is je vrouw. De manier waarop ze zingt in de badkamer... daar is de herinnering. En daar is de wond, vers.

Het doet zeer omdat je het verleden meedraagt. Je draagt alles mee, daarom voel je zo'n last. Je draagt alles mee! Je was een kind; het kind is er nog steeds, je draagt het mee. Je was een jongeman; de jongeman is er nog steeds met al zijn wonden, ervaringen, stomiteiten - hij is er. Je draagt je hele verleden mee, laag over laag - alles is er. Daarom ga je soms achteruit.

Als er iets gebeurt en je voelt je hulpeloos, dan begin je te huilen als een kind. Je bent teruggegaan in de tijd, het kind heeft het overgenomen. Het kind is efficiënter in huilen dan jij, dus het kind komt binnen en neemt het over, je begint te huilen en te wenen. Je kunt zelfs, net als een kind in een driftbui, gaan schoppen. Maar het is er allemaal.

Waarom wordt er zoveel last megedragen? Omdat je nooit echt iets hebt geaccepteerd. Luister: als je iets accepteert wordt het gewoon nooit een last, dan wordt de wond niet megedragen. Je hebt het fenomeen geaccepteerd; er valt niets van mee te dragen, je bent eruit. Door acceptatie ben je eruit. Door half-hulpeloze acceptatie wordt het megedragen.

Onthoud één ding: alles wat onvolledig is, wordt voor altijd en eeuwig door de mind megedragen, alles wat volledig is, wordt losgelaten. Want de mind heeft de neiging om de onvolledige dingen mee te dragen in de hoop dat er ooit een gelegenheid zal zijn om ze te voltooien. Je wacht nog steeds op de vrouw die komt, of op de echtgenoot, of op de dagen die voorbij zijn, je wacht nog steeds. Je bent het verleden niet ontstegen.

En door een te beladen verleden kun je niet in het heden leven. Je heden is een puinhoop vanwege het verleden, en je toekomst zal ook zo zijn - omdat het verleden steeds zwaarder wordt. Elke dag wordt het zwaarder en zwaarder.

Wanneer je werkelijk accepteert is er in die houding van zodanigheid geen wrok, je bent niet hulpeloos. Je begrijpt gewoon dat dit de aard van de dingen is. Bijvoorbeeld, als ik deze kamer uit wil gaan, ga ik door de deur naar buiten, niet door de muur, want als ik door de muur heen wil gaan zal ik gewoon mijn hoofd ertegenaan stoten, dat is gewoon dwaasheid. Dit is de aard van de muur, om het te beletten, probeer er dus niet doorheen te gaan! Dit is de aard van de deur, dat je er doorheen gaat - omdat de deur leeg is kun je er doorheen.

Wanneer een Boeddha accepteert, accepteert hij dingen als muur en deur. Hij gaat door de deur heen, hij zegt dat dat de enige manier is. Eerst probeer je door de muur heen te gaan, en je verwondt jezelf op miljoenen manieren. En wanneer je er niet meer uitkomt - verpletterd, verslagen, depressief, gevallen - dan kruip je naar de deur. Je had meteen door die deur heen kunnen gaan. Waarom heb je geprobeerd om met de muur te gaan vechten?

Als je de dingen helder kunt bekijken, dan doe je dit soort dingen gewoon niet om van een muur een deur proberen te maken. Als de liefde verdwijnt, is ze verdwenen! Nu is er een muur - probeer er niet doorheen te gaan. Nu is de deur er niet meer, het hart is er niet meer, het hart is open gegaan voor iemand anders. En je bent hier niet alleen, er zijn ook anderen.

De deur is er niet meer voor jou, het is een muur geworden. Probeer het niet en stoot je hoofd er niet tegen. Je zult onnodig gewond raken. En gewond, verslagen, zal zelfs de deur niet meer iets moois zijn om doorheen te gaan.

Kijk gewoon naar de dingen. Als iets natuurlijk is, probeer er dan niet iets onnatuurlijks aan op te dringen. Kies de deur - ga daar doorheen. Je begaat elke dag de dwaasheid om door de muur heen te gaan. Dan raak je gespannen en voel je voortdurend verwarring. Angst wordt je leven zelf, de kern ervan - en dan vraag je om een meditatie.

Maar waarom om te beginnen? Waarom kijk je niet naar de feiten zoals ze zijn? Waarom kun je niet naar de feiten kijken? Omdat je wensen te veel aanwezig zijn. Je blijft hopen tegen alle hoop in. Daarom ben je zo'n hopeloos geval geworden.

Kijk maar eens: wanneer er zich een situatie voordoet, wens dan niets, want verlangen zal je op een dwaalspoor brengen. Wens niets en beeld je niets in. Kijk gewoon naar het feit met alle bewustzijn die voor je beschikbaar is en plotseling gaat er een deur open en je gaat nooit door de muur heen, je gaat door de deur heen, onbeschadigd. Dan blijf je onbelast.

Onthoud dat zodanigheid een begrip is, geen hulpeloos lot. Dat is dus het verschil. Je hebt mensen die geloven in het lot, het noodlot. Ze zeggen: 'Wat kun je eraan doen? God heeft het zo gewild. Mijn jonge kind is gestorven, dus het is Gods wil en dit is mijn lot. Het stond geschreven, het zou gebeuren.' Maar diep van binnen is er een afwijzing. Dit zijn gewoon trucjes om de afwijzing op te poetsen. Ken je God? Ken je het lot? Weet je dat het geschreven stond? Nee, dit zijn rationalisaties - hoe je jezelf troost.

De houding van zodanigheid is geen fatalistische houding. Het brengt geen God in het spel, of een lot, of een bestemming - niets. Het zegt dat je gewoon naar de dingen moet kijken. Kijk gewoon naar de feitelijkheid van de dingen, begrijp, en er is een deur, er is altijd een deur. Je transcendeert. Zodanigheid betekent acceptatie met een totaal verwelkomend hart, niet in hulpeloosheid.

*In deze wereld van zodanigheid
is er noch zelf, noch anders-dan-zelf.*

En als je eenmaal overgaat - je gaat over in een zodanigheid, in TATHATA, in begrip - is er niemand zoals jij en is er niemand zoals anders-dan-jij, geen zelf, geen ander-zelf. In een zodanigheid, in een diep begrip van de aard der dingen, verdwijnen grenzen.

Mulla Nasruddin was ziek. De dokter onderzocht hem en zei: 'Goed, Nasruddin, heel goed. Je bent aan de beterende hand, je doet het goed, alles is bijna in orde. Er is alleen nog een klein dingetje; je wandelende nier is nog niet goed. Maar daar maak ik me geen zorgen over.'
Nasruddin keek de dokter aan en zei: 'Dacht u dat ik me zorgen zou maken als uw wandelende nier niet in orde was?'

De mind verdeelt altijd: de ander en ik. En zodra je ik en de ander verdeelt, wordt de ander de vijand, kan de ander geen vriend zijn. Dit is een van de basisdingen die je goed moet begrijpen, je moet erin doordringen. De ander kan geen vriend zijn, de ander is de vijand. In zijn wezen zelf is de ander je vijand.

Sommigen zijn meer vijandig, anderen minder, maar de ander blijft de vijand. Wie is een vriend? De minste van de vijanden, echt, anders niet. De vriend is iemand die het minst vijandig tegenover jou is en de vijand is iemand die het minst vriendelijk tegenover jou is, maar ze staan in een rij. De vriend staat dichterbij, de vijand verder weg, maar het zijn allemaal vijanden. De ander kan geen vriend zijn. Dat is onmogelijk, want met de ander is er onvermijdelijk concurrentie, jaloezie, strijd. Je vecht ook met vrienden - natuurlijk, vechtend op een vriendelijke manier. Je concurreert ook met vrienden, omdat jouw ambities dezelfde zijn als die van hen. Jij wilt prestige en macht verwerven; zij willen ook prestige en macht verwerven. Jullie zouden een groot rijk om je heen willen, zij ook. Jullie vechten om hetzelfde en een paar kunnen het maar krijgen.

Het is onmogelijk om vrienden te hebben in de wereld. Boeddha heeft vrienden, jullie hebben vijanden. Boeddha kan geen vijand hebben, jij kunt geen vriend hebben. Waarom heeft Boeddha vrienden? Omdat de ander verdwenen is, nu is er niemand die anders is dan hij.

En wanneer die ander verdwijnt, moet ook het ik verdwijnen, want het zijn twee polen van één fenomeen. Hier binnen bestaat het ego, en daar buiten bestaat de ander - twee polen van één fenomeen. Als één pool verdwijnt, als 'jij' verdwijnt, verdwijnt 'ik' mee; als 'ik' verdwijnt, verdwijnt 'jij'. Je kunt de ander niet laten verdwijnen, je kunt alleen jezelf laten verdwijnen. Als JIJ verdwijnt, is er geen ander; als het ik verdwijnt, is er geen jij. Dat is de enige manier.

Maar we proberen, we proberen precies het tegenovergestelde - we proberen de 'jij' te doden. De 'jij' kan niet gedood worden, de 'jij' kan niet bezeten, gedomineerd worden. De 'jij' zal een rebellie blijven, omdat de 'jij' in een poging zit om JOU te doden. Jullie vechten allebei voor hetzelfde ego - hij voor het zijne, jij voor het jouwe.

De hele politiek van de wereld is hoe je de 'jij' kunt doden zodat alleen 'ik' overblijft en alles in vrede is. Want als er niemand anders is, alleen jij er bent, zal alles in vrede zijn. Maar dit is nog nooit gebeurd en zal ook nooit gebeuren. Hoe kun je de ander doden? Hoe kun je de ander vernietigen? De ander is onmetelijk, het hele universum is de ander.

Religie werkt via een andere dimensie: het probeert het ik te laten vallen. En als het ik eenmaal valt, is er geen ander, verdwijnt de ander. Dat is waarom je je vastklampt aan je klachten en wrok - omdat ze het ik helpen om er te zijn. Als de schoen knelt, kan het ik gemakkelijker bestaan. Als de schoen niet knelt, wordt de voet vergeten - dan verdwijnt het Ik.

Mensen klampen zich vast aan hun ziekten, ze klampen zich vast aan hun klachten, ze klampen zich vast aan alles wat knelt. En ze blijven zeggen: 'Dit zijn wonden en we willen graag dat ze geheeld worden.' Maar diep van binnen blijven ze de wonden maken, want als alle wonden genezen zijn, zullen ze er niet meer zijn.

Kijk maar eens naar mensen - ze klampen zich vast aan hun ziekte. Ze praten erover alsof het de moeite waard is om over te praten. Mensen praten meer over hun ziekte, over hun negatieve stemmingen, dan over wat dan ook. Luister maar naar ze en je zult zien dat ze het leuk vinden om erover te praten.

Elke avond moet ik luisteren, al vele jaren zit ik te luisteren. Kijk naar hun gezichten, ze genieten ervan! Ze zijn martelaren... hun ziekte, hun woede, hun haat, hun dit en dat probleem, hun hebzucht, ambitie. En kijk gewoon, het hele gebeuren is gewoon dwaas - omdat ze vragen om van

die dingen af te komen, maar als je naar hun gezichten kijkt, ze genieten ervan. En als ze echt weg zijn, waar zullen ze dan van genieten? Als al hun ziektes verdwijnen en ze helemaal heel en gezond zijn, hebben ze niets meer om over te praten.

Mensen gaan naar psychiaters en dan blijven ze erover praten, dat ze bij deze psychiater geweest zijn en die, dat ze naar deze meester zijn geweest en die. Ze genieten er echt van om te zeggen dat 'alles, iedereen, heeft bij mij gefaald. Ik ben nog steeds dezelfde, niemand heeft me kunnen veranderen.' Ze genieten hiervan, alsof ze succes hebben door te bewijzen dat elke psychiater een mislukking is. Alle 'pathologieën' zijn mislukkingen geworden.

Ik heb eens gehoord over een man die een hypochonder was en voortdurend over zijn ziekten praatte. En niemand geloofde hem, want hij werd op alle mogelijke manieren gecontroleerd en onderzocht en er was niets aan de hand. Maar elke dag rende hij naar de dokter - hij had ernstige problemen.

Toen werd de dokter zich ervan bewust dat wat hij ook hoorde - als er op tv reclame was voor een of ander medicijn en ze hebben het over een of andere ziekte - die ziekte onmiddellijk bij hem opkwam. Als hij in een tijdschrift over een ziekte las, zit hij de volgende dag meteen bij de dokter - ziek, helemaal ziek. En hij imiteerde alle symptomen.

Dus zei de dokter eens tegen hem: 'Val me niet zo lastig, want ik lees dezelfde tijdschriften als jij en ik luister naar hetzelfde tv-programma als jij. En de volgende dag zit jij hier met die ziekte.' Zei de man: 'Wat denkt u wel? Dat u de enige dokter in de stad bent?'

Hij kwam niet meer bij deze dokter, maar hij wilde niet stoppen met zijn gekte over ziekte. Toen ging hij dood, zoals iedereen moet sterven. Voor zijn dood zei hij tegen zijn vrouw dat ze een grafscript op een marmeren steen op zijn graf moesten zetten. Ze staan er nog steeds. In grote letters staat er op zijn grafsteen: 'Zie je nou wel dat ik gelijk had?'

Mensen voelen zich zo gelukkig over hun ellende. Soms komt bij mij het gevoel op, wat zullen ze dan doen als al hun ellende verdwijnt? Ze zullen zo weinig om handen hebben dat ze gewoon zelfmoord zullen plegen. En dit is wat ik geobserveerd heb: je helpt ze uit het ene te komen, de volgende dag zitten ze daar met iets anders. Je helpt ze om daaruit te komen, en ze zitten weer klaar... alsof er een diep vastklampen aan ellende is. Ze halen er iets uit, het is een investering - en het loont.

Wat is de investering? De investering is dat wanneer de schoen niet past, je meer het gevoel hebt dat je bent. Als de schoen helemaal past, ontspan je gewoon. Als de schoen helemaal past, wordt niet alleen de voet vergeten, maar verdwijnt ook het ik. Er kan geen ik zijn met een gelukzalig bewustzijn - onmogelijk!

Alleen met een ellendige mind kan het ik bestaan; het ik is niets anders dan een combinatie van al je ellende. Dus als je er echt klaar voor bent om het ik te laten vallen, alleen dan zal je ellende verdwijnen. Anders zul je nieuwe ellende blijven creëren. Niemand kan je helpen, want je bent op een pad dat zelfvernietigend is, waar je jezelf onderuit haalt.

Dus als je nog eens bij me komt met een probleem, ga dan eerst van binnen eens na of je wilt dat het opgelost wordt, want wees je ervan bewust - ik kan het geven. Ben je echt geïnteresseerd om het op te lossen of praat je er alleen maar over? Je voelt je goed als je erover praat. Ga naar binnen om het te onderzoeken, en je zult voelen: al je ellende bestaat omdat jij er steun aan verleent. Zonder jouw steun kan niets bestaan. Omdat JIJ het energie geeft, daarom bestaat het; als je het geen energie geeft kan het niet bestaan. En wie dwingt jou om het energie te geven?

Zelfs als je verdrietig bent, is er energie voor nodig, want zonder energie kun je niet verdrietig zijn. Om het fenomeen verdriet te laten gebeuren, moet je er energie aan geven. Daarom voel je je na verdriet zo uitgeput, zo leeg. Wat is er gebeurd? Omdat je in een depressie niets deed, je was gewoon verdrietig. Waarom voel je je dan zo uitgeput? Vanuit verdriet had je vol energie terug moeten komen - maar nee.

Onthoud dat alle negatieve emoties energie nodig hebben, ze zuigen je leeg. En alle positieve emoties en positieve houdingen zijn dynamo's van energie; ze creëren meer energie, ze zuigen je nooit leeg.

Als je gelukkig bent, stroomt plotseling de hele wereld met energie naar je toe, de hele wereld lacht met je mee. En mensen hebben gelijk in hun spreekwoorden als ze zeggen: 'Als je lacht, lacht de hele wereld met je mee. Als je huilt, huil je alleen.'

Het is waar, het is absoluut waar. Als je positief bent, blijft het hele bestaan je meer geven, want als je gelukkig bent, is het hele bestaan gelukkig met jou. Je bent geen last, je bent een bloem; je bent geen rots, je bent een vogel. Het hele bestaan is blij met jou.

Wanneer je als een rots dood zit te wezen met je verdriet, je verdriet zit te koesteren, is er niemand bij je. Niemand kan bij je zijn. Er komt gewoon een kloof tussen jou en het leven. Wat je dan ook doet, je zult het moeten hebben van je bron van energie. Die zal verdwijnen, je verspilt je energie, je wordt leeggezogen door je eigen onzin.

Maar één ding is zeker: als je verdrietig en negatief bent, voel je meer ego. Wanneer je gelukkig bent, gelukzalig, extatisch, zul je het ego niet voelen. Wanneer je gelukkig en extatisch bent, is er geen ik en verdwijnt de ander. Je bent overbrugd met het bestaan, niet uit ervan losgebroken - je bent ermee samen.

Wanneer je verdrietig, boos en hebzuchtig bent, alleen maar in jezelf zit en geniet van je wonden en ze steeds weer ziet, met je wonden speelt, een martelaar probeert te zijn, is er een kloof tussen jou en het bestaan. Je wordt alleen gelaten, en daar zul je je ik voelen. En wanneer je je ik voelt, wordt het hele bestaan vijandig tegenover jou. Niet dat het onvriendelijk wordt door je ik - het lijkt onvriendelijk. En als je ziet dat iedereen de vijand is, zul je je zo gedragen dat iedereen de vijand wel MOET zijn.

*In deze wereld van zodanigheid
is er noch zelf, noch anders-dan-zelf.*

Wanneer je de natuur accepteert en erin oplost, beweeg je er mee. Je hebt geen stappen van jezelf, je hebt geen dans van jezelf, je hebt zelfs geen klein liedje om van jezelf te zingen - het lied van het geheel is jouw lied, de dans van het geheel is jouw dans. Je staat er niet meer los van. Je voelt niet dat 'ik ben'; je voelt gewoon 'het geheel is'. Ik ben slechts een golf, die komt en gaat, die aankomt en vertrekt, die is en die niet is. Ik kom en ga, het geheel blijft. En ik besta vanwege het geheel, het geheel bestaat door mij.

Soms neemt het vormen aan, soms wordt het vormloos - beide zijn mooi. Soms ontstaat het in een lichaam, soms verdwijnt het uit het lichaam. Zo moet het zijn, want het leven is een ritme. Soms moet je in de vorm zijn, dan weer moet je uit de vorm rusten. Soms moet je actief en in beweging zijn, een golf, en soms ga je de diepte in en rust je uit, onbeweeglijk. Het leven is een ritme.

De dood is niet de vijand. Het is gewoon een verandering van ritme, overgaan naar het andere. Weldra zul je geboren worden - levend, jonger, frisser. De dood is een noodzaak. JIJ sterft niet in de dood; alleen al het stof dat zich om je heen heeft verzameld moet gewassen worden. Dat is de enige manier om te verjongen. Niet alleen Jezus is herrezen, alles in het bestaan is herrezen.

Net nu de amandelboom buiten al zijn oude bladeren heeft laten vallen, zijn er nieuwe bladeren voor in de plaats gekomen. Dit is de weg! Als de boom zich vastklampt aan de oude bladeren, zal hij nooit nieuw worden, en dan zal hij verrot raken. Waarom in conflict gaan? Het oude verdwijnt juist om het nieuwe te laten komen. Het maakt plaats, het maakt ruimte, plaats, voor het nieuwe om te komen. En nieuw zal altijd komen en oud zal altijd gaan.

Je gaat niet dood. Alleen het oude blad valt, alleen om ruimte te maken voor het nieuwe. Hier sterft je, daar word je geboren; hier verdwijnt je, daar verschijnt je. Van de vorm naar het vormloze, van het vormloze naar de vorm; van het lichaam naar het niet-lichaam, van het niet-lichaam naar het lichaam; beweging, rust; rust, beweging - dit is het ritme. Als je naar het ritme kijkt, maak je je nergens zorgen over, je vertrouwt.

In deze wereld van zodanigheid ...

in de wereld van vertrouwen,

is er noch zelf, noch anders-dan-zelf.

Dan ben jij er niet, noch is er een gij.

Beide zijn verdwenen, beide zijn een ritme van één geworden. Dat ene bestaat, dat ene is de werkelijkheid, de waarheid.

*Om direct in harmonie te komen met deze werkelijkheid
zeg je gewoon wanneer er twijfel opkomt: 'niet twee'.*

Dit is een van de oudste mantra's. Wanneer er twijfels opkomen, wanneer je je verdeeld voelt, wanneer je ziet dat er een dualiteit ontstaat, zeg dan gewoon van binnen: 'Niet twee.' Maar zeg het met bewustzijn, herhaal het niet op een mechanische manier.

Dit is het probleem met alle mantra's - echt, dit is het probleem met alles. Je kunt het mechanisch doen, dan mis je het punt; je doet ALLES en je loopt het nog steeds mis. Of je kunt het doen met volledig bewustzijn, intelligentie, begrip, en dan gebeurt het.

Wanneer je liefde voelt ontstaan zeg je 'niet twee'. Anders wacht de haat daar - ze zijn één. Wanneer je haat voelt opkomen zeg dan 'niet twee'. Wanneer je je aan het leven vastklampt, zeg dan 'niet twee'. Wanneer je angst voor de dood voelt opkomen, zeg dan 'niet twee'. Alleen één is.

En dit gezegde zou je begrip moeten zijn; het zou gevuld moeten zijn met intelligentie, doordringende helderheid. En plotseling zul je van binnen een ontspanning voelen. Zodra je 'niet twee' zegt - als je het begripvol zegt, en niet op een mechanische manier herhaalt - zul je plotseling de verlichting voelen.

Iemand heeft je beledigd en je voelt je beledigd. Herinner het je gewoon en zeg 'niet twee'. Want degene die beledigt en degene die beledigd wordt zijn één. Dus waarom zou je je zorgen maken? Die man heeft jou niets gedaan, hij heeft zichzelf iets aangedaan - want alleen één bestaat.

Het gebeurde: in 1857 was er een opstand in India tegen de Britten. Op een nacht liep een sannyasin op straat, maar hij wist niet dat het een militair kamp was. Dus werd hij gevangen genomen. En hij was dertig jaar in stilte geweest. Toen de politie hem betrapte en de Britten hem vroegen 'waarom loop je hier? Dit is verboden gebied. Zonder toestemming mag je hier niet komen', bleef hij daar gewoon staan omdat hij niet kon spreken. Dertig jaar lang had hij niet gesproken, wat moest hij dan doen? En hij schreef niet, hij gebruikte geen communicatiemiddelen.

Ze dachten dat deze man iets te verbergen had, want hij zag er niet dom uit, hij was heel intelligent. De kwaliteit van zijn ogen, de manier waarop hij stond - hij was een prachtige man. Hij was geen dwaas of een idioot.

Dus zeiden ze tegen hem: 'Zeg op, anders schieten we je neer.'

Maar hij bleef staan. Dus dachten ze: 'Hij moet wel een spion zijn die zich gewoon in het oranje rondloopt, hij zoekt iets in het kamp, daarom zegt hij niets.'

Dus zeiden ze: 'Zeg iets, anders doden we.'

Maar hij bleef staan, dus doodden ze hem.

Hij had dertig jaar eerder de gelofte afgelegd dat hij maar één keer in zijn leven zou spreken. Dus toen hij gedood werd, en de Britse soldaat hem met zijn speer doodde, toen de speer zijn hart bereikte, sprak hij slechts één woord. Het is het fundament, het fundament zelf van Oosters inzicht en wijsheid; het is een woord uit de Upanishads. Hij zei 'TATTWAMASI' - dat zijt gij - en stierf!

Jij bent ook dat - de ene. De moordenaar en de vermoorde zijn één, waarom zou je je dan zorgen maken? Waarom dan standpunten innemen? Waarom niet opgaan in de ander? Omdat de ander ook mij is, en de ander en ik zijn ook dat. Alleen één bestaat.

Niemand kon het verstaan wat hij zei omdat hij het woord in het Sanskriet uitsprak: TATTWAMASI. Maar de kwaliteit van de man die stierf was zodanig dat zelfs de moordenaars zich ervan bewust

werden dat ze iets verkeerd hadden gedaan. Omdat ze nog nooit een spion op zo'n manier hadden zien sterven. Een spion is gewoon een spion! En de gelukzaligheid en de energie die vrijkwam toen deze man stierf was enorm. Iedereen in het kamp voelde het, alsof het plotseling gebliksemd had.

Dertig jaar stilte... en als je dan een woord spreekt moet het zo zijn. Zoveel energie, dertig jaar stilte in dat ene woord, TATTWAMASI, het wordt atomair, het explodeert! Iedereen in het kamp, zelfs de mensen die in hun tenten lagen te slapen, voelde dat er iets gebeurd was. Maar nu was het te laat.

Toen gingen ze op zoek naar een Brahmaanse geleerde om erachter te komen wat hij had gezegd. Daar kwamen ze erachter dat hij het ultieme had gezegd: Dat zijt gij, TATTWAMASI, er is alleen maar één.

Telkens wanneer je geconfronteerd wordt met verwarring, twijfel, verdeeldheid, conflicten, telkens wanneer je een keuze gaat maken, denk dan aan 'niet twee'. Maak er een diepe mantra van, die voortdurend weerklinkt in je wezen. Maar onthoud, het moet gedaan worden met begrip, bewustzijn, bewust. Anders kun je blijven zeggen 'niet twee, niet twee, niet twee' en ga je door met de twee te doen. En dan worden het twee gescheiden dingen, komen ze nooit samen.

Dit is wat ik bedoel als ik zeg mechanisch. Mechanisch betekent: op de ene laag zeg je mooie dingen en op de andere laag doe je allemaal lelijke dingen. Op de ene laag zeg je dat iedereen goddelijk is en op de andere laag blijf je het ik, het ego, vechtend, gewelddadig, agressief. En agressie is niet alleen in oorlog, het is niet zo dat het pas agressie is als je iemand doodt. Agressie is zo subtiel, in je gebaren zit het. Je kijkt, en als je verdeeld bent met ik en gij, is je blik gewelddadig.

Ik heb eens gehoord dat het is gebeurd: een gevangene werd bij de directeur van de gevangenis geroepen, en die gevangene was een ideale gevangene. Vijf jaar lang was er geen klacht tegen hem ingediend en de gevangenisautoriteiten dachten er nu over om hem vrij te laten. Hij was een moordenaar en zat zijn hele leven al in de gevangenis, maar vijf jaar lang was hij zo'n goede gevangene geweest, voorbeeldig, en elk jaar kreeg hij de prijs voor de beste gevangene. Maar plotseling was hij op zijn celgenoot gesprongen en had hem hard geslagen, daarom werd hij geroepen.

Zelfs de directeur stond verbaasd. Hij zei: 'Wat is er gebeurd? Want vijf jaar lang hebben we je in de gaten gehouden - ik heb nog nooit in mijn leven zo'n goede, stille, goed opgevoede gevangene als jij gezien, en we zaten eraan te denken om je vrij te laten. En ineens, wat is er gebeurd? Waarom ben je op je celgenoot gesprongen? Waarom begon je hem te slaan? De man stond daar met gebogen hoofd, en schaamde zich diep. En toen zei hij: 'Het gebeurde omdat mijn celgenoot het blaadje van de kalender afscheurde terwijl het mijn beurt was.'

Ze hadden een kalender in de cel en dat was het enige dat ze konden doen, de enige actie die ze mochten doen. Dus hadden ze het verdeeld: de ene dag zou de ene het blaadje afscheuren, de andere dag de ander. En deze man zei: 'Vandaag was het MIJN beurt, en hij scheurde het blaadje af.'

Als je gewelddadig bent, kan dit zelfs een probleem worden. En hij sloeg de celgenoot zo hard dat hij hem zou hebben gedood, gewoon met zijn blote handen. Maar je snapt het niet als je echt denkt dat het iets simpels is - dat is het niet. Als je vijf jaar lang in een cel leeft en niets doet, bouw je zoveel agressie op dat zelfs zoiets kleins heel groot kan worden.

En dit overkomt jullie allemaal. Telkens wanneer je je vriend, je vrouw, je man aanvliegt, telkens wanneer je kwaad wordt - heb je er ooit bij stilgestaan? - dat het eigenlijk maar om iets kleins gaat, gewoon om een blaadje van een kalender afscheuren. Buiten alle proporties komt je opgekropte woede en agressie naar buiten.

Wanneer het gebeurt, herhaal dan - niet mechanisch, maar bewust - 'niet twee', en je zult een plotselinge ontspanning diep in je hart voelen. Zeg 'niet twee' en er is geen keuze, er valt niets te

kiezen, leuk te vinden of niet leuk. Dan is alles in orde en kun je alles zegenen. Dan ga je waarheen het leven je ook leidt. Je vertrouwt het leven.

Als je 'twee' zegt, dan vertrouwt je niet. Vertrouwen is alleen mogelijk als ik en het geheel één zijn, hoe is vertrouwen anders mogelijk? Vertrouwen is geen intellectueel standpunt, geen houding. Het is een totale reactie op het gevoel dat alleen één bestaat, NIET TWEE. Maak dit je mantra, leer dit van Sosan.

Zo vaak als je twijfel voelt opkomen, verwarring, verdeeldheid, conflict, herhaal het heel stil en diep. Word je eerst bewust van het conflict, herhaal dan in stilte 'niet twee' en zie wat er gebeurt. Het conflict verdwijnt. Al verdwijnt het maar voor één ogenblik, het is iets geweldigs. Je bent op je gemak, plotseling is er geen vijand meer in de wereld, plotseling is alles één. Het is een familie en het geheel is gelukzalig met jou.

*In dit 'niet twee' is niets afgescheiden,
niets is uitgesloten.
Het maakt niet uit wanneer of waar,
verlichting betekent deze waarheid binnentreden.*

De waarheid van niet-twee. Verlichting betekent deze waarheid van niet-twee binnengaan. Blijf het proeven zoveel je kunt, blijf het voelen zoveel je kunt. Vierentwintig uur per dag zijn er mogelijkheden, mogelijkheden en nog eens mogelijkheden - oneindige mogelijkheden. Je hoeft ze niet te missen.

Zeg bij elke gelegenheid, wanneer je van binnen spanning voelt, 'niet twee' en ontspan je hele lichaam. En kijk naar binnen naar wat er gebeurt als je 'niet twee' zegt. Geen enkele mantra kan zo diep zijn als deze. Maar dit is niet zoals het herhalen van AUM, RAM. Dit is niet zoals herhalen wanneer je herhaalt: RAM, RAM, RAM. Nee. Telkens wanneer er zich een gelegenheid tot verdeling voordoet, telkens wanneer je voelt dat je nu verdeeld zult worden, dat je nu op het punt staat te kiezen, het ene tegen het andere te kiezen, het ene boven het andere te verkiezen, telkens wanneer je voelt dat de gelegenheid zich voordoet en er een spanning ontstaat, telkens wanneer je een opbouw van spanning voelt, zeg dan plotseling 'niet twee' - en de spanning zal ontspannen en de energie zal opnieuw geabsorbeerd worden. Die opnieuw geabsorbeerde energie wordt gelukzaligheid.

Er zijn twee manieren om met innerlijke energie te werken. De ene is: wanneer de spanning opkomt, loos hem dan. Zo werkt seks. Het is een veiligheidsmaatregel, want energie kan zich zo ophopen dat je gewoon kunt ontploffen, je kunt er dood aan gaan. Dus voor de zekerheid heeft de natuur een automatische regeling in het lichaam aangemaakt: wanneer de energie te veel wordt, begin je je seksueel te voelen.

Wat gebeurt er dan? Er is een centrum dat Hindoes het derde oog noemen. Wanneer energie het derde oog bereikt, wanneer het te veel is en je ermee gevuld bent, raakt het het derde oog. Je begint te voelen dat er iets moet gebeuren. Dit derde oog noemen de Hindoes de AJNA CHAKRA, het centrum van orde, van ordening, de functie van waaruit het lichaam de opdrachten ontvangt.

Wanneer de energie tot in het derde oogcentrum gevuld is, voelt het lichaam onmiddellijk dat het iets moet doen. Als je niets doet, zul je je verstikt voelen. Je voelt je alsof je in een tunnel zit en je er graag uit wilt, je voelt je benauwd. Er moet onmiddellijk iets gebeuren.

De natuur heeft een ingebouwd proces gemaakt: onmiddellijk raakt het derde oogcentrum het sekscentrum, ze worden samengevoegd en je begint je seksueel te voelen. Het gevoel van seksualiteit is alleen maar de opstelling om de energie los te laten. Je vrijt, de energie wordt eruit gegooid, je voelt je ontspannen, opgelucht. Dit is één manier om je energie te gebruiken - je krijgt een gelukkig gevoel door opluchting.

Er is nog een andere manier om energie te gebruiken. Dat is: wanneer energie te veel wordt, niet om het op te lossen maar gewoon zeggen 'niet twee'. Ik ben één met het universum. Waar moet ik het lozen? Met wie de liefde bedrijven? Het valt nergens weg te gooien, ik ben één met het universum. Wanneer je voelt dat energie te veel wordt, zeg dan gewoon 'niet twee' en blijf

ontspannen.

Als je het niet uit het derde oog gooit, begint het hoger te stijgen dan het derde. En dan is er nog het laatste, het zevende centrum in het hoofd, dat Hindoes SAHASRAR noemen: duizendbladige lotus. Wanneer de energie de SAHASRAR bereikt is er gelukzaligheid, wanneer de energie het sekscentrum bereikt is er geluk.

Geluk kan slechts tijdelijk zijn omdat opluchting slechts tijdelijk kan zijn. Opgelucht, klaar - je kunt niet doorgaan met lozen. Een spanning wordt geloosd, dan is de energie weg. Maar gelukzaligheid kan eeuwig zijn, want energie wordt niet geloosd maar opnieuw opgenomen. Maar het centrum van lozing is seks, het eerste centrum, en het centrum van opnieuw absorberen van de energie is het zevende, het laatste.

En onthoud, beide zijn de twee uiteinden van één energiefenomeen; aan het ene uiteinde is seks, aan het andere uiteinde is SAHASRAR. Aan het ene uiteinde wordt de energie eenvoudigweg geloosd; je voelt je op je gemak omdat de energie er nu niet is om iets te doen - je gaat slapen. Daarom helpt seks bij het slapen en gebruiken mensen het als een kalmerend middel, als slaappil.

Als je naar het andere uiterste gaat, waar energie opnieuw geabsorbeerd wordt - omdat er niemand anders is om het ergens weg te gooien, jij bent het geheel - dan opent zich de duizendbladige lotus. Duizend is gewoon om te zeggen dat het oneindig veel blaadjes heeft; een oneindig veel blaadjes tellende lotus opent zich, en het gaat maar door met openen en openen en openen. Er komt geen einde aan, want energie blijft er maar in komen, opnieuw geabsorbeerd. Dan is er gelukzaligheid, en gelukzaligheid kan eeuwig zijn.

Je moet van seks naar superbewustzijn geraken. Deze duizendbladige lotus is het centrum van het superbewustzijn. Dus wanneer je je weer seksueel voelt zeg dan 'niet twee', begrijp, bewust, alert, zeg 'niet twee' en relax. Word niet zenuwachtig en opgewonden. Relax en zeg 'niet twee'.

En plotseling zul je voelen dat er iets in je hoofd gebeurt; de energie die eerst steeds naar beneden viel, beweegt zich naar boven. En zodra het het zevende centrum raakt, wordt het getransformeerd, opnieuw geabsorbeerd. Dan word je meer en meer energie, en energie is verrukking, energie is extase. Dan is er geen noodzaak om het te lozen, want nu ben je het oceanische zelf, oneindig. Je kunt het oneindige absorberen, je kunt het geheel absorberen en er zal nog steeds ruimte over blijven.

Dit lichaam is krap. Je bewustzijn is niet krap, je bewustzijn is zo groot als de hemel. In dit lichaam kun je niet veel dragen, dit lichaam is maar een klein kopje; een beetje energie meer en het kopje loopt over. Je seks is een overvloeien van het kopje, het krappe lichaam. Maar wanneer de SAHASRAR zich opent, een duizendbladige lotus in je hoofd, en het blijft zich openen en openen en openen, komt er geen einde aan. Als het geheel in je wordt gegoten, blijft er nog steeds oneindig veel ruimte over.

Er wordt gezegd dat een boeddha groter is dan het universum. Dit is de betekenis ervan. Zijn lichaam is natuurlijk niet groter dan het universum, maar een boeddha is groter dan het universum omdat de lotus zich heeft geopend. Nu is dit universum niets; miljoenen universa kunnen erin vallen en opnieuw geabsorbeerd worden. Het kan blijven groeien.

Het is perfect en blijft groeien. Dit is de paradox - omdat we denken dat een perfectie niet kan groeien. Perfectie groeit ook; ze wordt steeds perfecter en perfecter en perfecter. Het blijft groeien omdat het oneindig is.

Dit is de leegte waar Boeddha het over heeft - SHUNYATA. Wanneer JIJ leeg bent, valt het geheel in jou en blijft er nog steeds oneindigheid over. Er is meer ruimte, meer universa kunnen in je komen en in je vallen.

*In dit 'niet twee' is niets afgescheiden,
niets is uitgesloten.*

*Het maakt niet uit wanneer of waar,
verlichting betekent deze waarheid binnentreden.*

*En deze waarheid is voorbij uitbreiding
of vermindering in tijd of ruimte...*

Deze waarheid is voorbij uitbreiding of vermindering in tijd of ruimte... voor deze waarheid bestaan tijd en ruimte niet. Het is daar voorbij gegaan. Het is nu door niets omgeven - tijd OF ruimte. Het is groter dan ruimte, groter dan tijd.

daarin is een enkele gedachte tienduizend jaar...

Dit is gewoon een manier om te zeggen dat één enkel moment de eeuwigheid is. Een boeddha leeft niet in de tijd, leeft niet in de ruimte. Zijn lichaam beweegt, we kunnen zijn lichaam zien, maar het lichaam is niet de boeddha. De boeddha is het bewustzijn dat we niet kunnen zien. Zijn lichaam wordt geboren en sterft; zijn bewustzijn wordt nooit geboren en sterft nooit. Maar we kunnen dat bewustzijn niet zien, en dat bewustzijn is boeddha.

Dit verlichte bewustzijn is de wortel zelf van ons hele bestaan - en niet alleen de wortel, maar ook de bloei ervan. Tijd en ruimte bestaan beide in dit bewustzijn, en dit bewustzijn bestaat niet in tijd en ruimte. Je kunt niet zeggen waar dit bewustzijn is - waar is irrelevant. Het is overal! Integendeel, het is beter om te zeggen dat OVERAL ER IN IS.

We kunnen niet zeggen op welk moment van de tijd dit verlichte bewustzijn bestaat. Nee, dat kunnen we niet zeggen. We kunnen alleen zeggen dat alle tijd in dit bewustzijn bestaat. Dit bewustzijn is groter, en zo moet het zijn. Waarom moet het zo zijn?

Je kijkt naar de hemel: de hemel is uitgestrekt. Maar de kijker, de getuige, is groter, hoe kun je anders naar de hemel kijken? Je bewustzijn moet groter zijn dan de hemel, hoe kun je er anders naar kijken? De ziener moet groter zijn dan het geziene... dat is de enige manier.

Je kunt naar de tijd kijken, je kunt zeggen: 'Dit is ochtend en nu is dit middag en nu is dit avond. En er is één minuut voorbijgegaan en er is één jaar voorbijgegaan en er is één tijdperk voorbijgegaan.' Deze toeschouwer, dit bewustzijn, moet groter zijn dan de tijd, hoe kan het anders kijken? De toeschouwer moet groter zijn dan het geschouwde. Je kunt ruimte zien, je kunt tijd zien - dan is deze ziener in jou groter dan beide.

Zodra verlichting plaatsvindt, is alles IN JOU. Alle sterren bewegen in jou, de werelden ontstaan uit jou en lossen in jou op - want jij bent het geheel.

10. Geen gisteren, geen morgen, geen vandaag

*Leegte hier, leegte daar,
maar het oneindige universum staat altijd voor je ogen.*

*Oneindig groot en oneindig klein;
geen verschil, want definities zijn verdwenen
en er worden geen grenzen gezien.*

Zo ook met zijn en niet-zijn.

*Verspil geen tijd aan twijfels en argumenten
die hier niets mee te maken hebben.*

*Eén ding, alle dingen:
beweeg daar tussendoor en vermeng je ermee,
zonder onderscheid.*

Leven in dit besef is zonder angst zijn over niet-volmaaktheid.

*In dit besef te leven is de weg naar non-dualiteit,
want het non-duale is één met de vertrouwende mind.*

*Woorden!
Voorbij taal is de weg,
want daarin is er geen gisteren,
geen morgen, geen vandaag.*

De mens is verdwaald vanwege woorden, symbolen, taal. Je bent niet verdwaald in de werkelijkheid, je bent verdwaald in een talige droom - want de werkelijkheid is er altijd voor je, maar jij staat niet altijd voor de werkelijkheid. Je bent ergens anders, altijd ergens anders, want je bent een mind en een mind betekent iets dat afgedwaald is.

Een mind betekent dat je nu niet kijkt naar dat wat is, maar erover nadenkt. Het 'over' is het probleem, het 'over' is de manier om de werkelijkheid te missen. Filosofie is de manier om de werkelijkheid te missen. Zodra je erover nadenkt, zal het doel nooit bereikt worden.

Wat is denken? Het is een substituuat. Als je liefde kent, denk je er nooit over na. Je hoeft er niet over na te denken. Als je geen liefde kent, denk je erover na - werkelijk, je denkt nergens anders over na. Hoe kun je liefde kennen door na te denken? Want het is een existentiële ervaring. Het is geen theorie, het is niet speculatief. Om het te kennen, moet je het zijn.

Waarom denkt de mind na over dingen die niet ervaren worden? Omdat dit een substituuat is; het hele wezen voelt de behoefte, wat moet je dan doen? Door er alleen maar aan te denken voel je je een beetje op je gemak, alsof er iets gebeurt, alsof je het ervaart. Het gebeurt in de droom, het gebeurt terwijl je wakker bent - want de mind blijft hetzelfde of je nu slaapt of wakker bent.

Alle dromen zijn substituten en alle denken ook, want denken is dromen terwijl je wakker bent, dromen is denken terwijl je slaapt. Ze zijn niet kwalitatief verschillend, ze zijn hetzelfde proces. Als je dromen kunt begrijpen, zul je ook het denken kunnen begrijpen. Dromen is primitiever, dus eenvoudiger. Denken is gecompliceerder, meer geëvolueerd en daarom moeilijker te doorgronden. En wanneer je iets wilt doorgronden, kun je er beter vanuit de eenvoudigste vorm in doordringen.

Als je de dag ervoor niet hebt gegeten, zul je 's nachts dromen over eten: je wordt uitgenodigd door de koning, je eet heerlijke spijzen. Als je naar seks smacht, zul je een seksuele droom hebben. Als je smacht naar macht en aanzien, zul je daar een vervangende droom voor hebben: dat je een Alexander of een Napoleon of een Hitler bent geworden, dat je de hele wereld domineert.

Een droom gaat altijd over dat wat ontbreekt terwijl je wakker bent; wat je overdag hebt gemist, komt in de droom. Als je overdag niets mist, zal het dromen verdwijnen. Iemand die volledig tevreden is, zal niet dromen. Daarom dromen boeddha's nooit. Ze kunnen niet dromen, zelfs niet als ze dat willen, omdat alles compleet en voltooid is, er blijft niets aan de mind hangen.

Een droom is een kater; iets dat incompleet is blijft proberen compleet te worden. En verlangens zijn van dien aard dat je ze nooit kunt voltooien. Ze blijven groeien en worden groter en groter. Wat je ook doet, er ontbreekt altijd iets. Wie zal dat gat vullen? Een droom vult dat gat.

Je hebt gevestigd, er is een gat in je ontstaan. Het is oncomfortabel om dat gat te dragen, dus eet je 's nachts, in dromen. De mind heeft je misleid, het eten was niet echt. Het kan geen bloed in je worden; je kunt een droom niet verteren, je kunt er niet van leven. Wat gaat het dan doen? Eén ding: het kan helpen om goed te slapen, het is een slaapmiddel.

Als er geen droom is en je hebt onvolledige verlangens, zul je absoluut niet in staat zijn om te slapen, vaak zal de slaap verbroken worden. Je hebt honger, hoe kun je dan slapen? Maar de droom geeft je een valse oplossing: dat je gegeten hebt, heerlijk gegeten hebt, ga nu maar slapen.

En je gelooft het, want je kunt op geen manier weten of dit waar is of niet. En je ligt zo vast te slapen, zo onbewust, hoe kun je dan weten of het waar is of niet? Omdat de waarheid over wat dan ook alleen gekend kan worden door bewustzijn, en jij bent niet bewust. Bovendien is de droom mooi, ze vervult een diepe behoefte. Waarom zou je je er dan druk over maken? Waarom zou je proberen erachter te komen of het waar is of niet?

Wanneer je gelukkig bent, probeer je er nooit achter te komen of dit waar is of niet. Je zou willen dat het waar is, het is een wensvervulling. En het is gevaarlijk om erover na te denken - misschien is het wel onwaar, wat moet je dan? Het is dus beter om de ogen niet open te doen. De droom is mooi, de slaap is goed. Waarom zou je niet rusten?

Als je 's nachts aandrang voelt om naar het toilet te gaan, is er onmiddellijk een droom: je bent op het toilet. Zo beschermt de droom de slaap, anders moet je gaan. De blaas is vol en het wordt ongemakkelijk, je zult naar het toilet moeten.

Maar de droom beschermt, de droom zegt: 'Ja, dit is het toilet, je hebt jezelf ontladen. Ga nu maar slapen.' De blaas blijft vol, het ongemak blijft, maar de droom geeft een comfortabel laagje, het maakt het makkelijker te verdragen. In werkelijkheid blijft de situatie hetzelfde, maar de droom geeft je een valse illusie dat de werkelijkheid is veranderd.

Wat is dan de diepere betekenis van dromen? De diepere betekenis is dat de werkelijkheid als zodanig zo hard is dat je die niet kunt verdragen. De werkelijkheid als zodanig, naakt, is te veel, je bent er niet klaar voor om het te dragen. De droom vult het gat; ze geeft je een werkelijkheid die je kunt verdragen. De werkelijkheid wordt je door de mind op zo'n manier gegeven dat je je eraan kunt aanpassen.

Hoe meer je groeit, hoe minder dromen er zullen zijn omdat er geen probleem zal zijn om aangepast te worden. Hoe meer je groeit, hoe minder dromen. Als je volmaakt groeit in bewustzijn, stopt het dromen omdat je, volmaakt bewust, de realiteit niet wilt veranderen. Je wordt er gewoon één mee. Je vecht er niet mee omdat je, volmaakt bewust, tot het besef komt dat de werkelijkheid niet veranderd kan worden. Het enige dat veranderd kan worden is je houding, je mind - de realiteit blijft dezelfde.

Je kunt de werkelijkheid niet veranderen, je kunt alleen dit onechte proces van de mind veranderen. Gewoonlijk proberen we de werkelijkheid te veranderen zodat de werkelijkheid zich aan ons aanpast. Een religieus persoon is iemand die uit deze dwaze inspanning is gestapt. Nu probeert hij de werkelijkheid niet te veranderen zodat die bij hem past, want dat is onzin. Het geheel past niet bij het deel en het geheel kan op geen enkele manier het deel volgen; het deel moet het geheel volgen.

Mijn hand moet mijn organische lichaam volgen, mijn hele lichaam; mijn lichaam kan de hand niet volgen, dat is onmogelijk. Het deel is miniem, atomair. Wie ben jij voor deze uitgestrekte werkelijkheid? Hoe ga je deze werkelijkheid aan jou aanpassen?

Dit is het ego dat zegt: 'Blijf je inspannen - ooit zal de realiteit zich aan jou moeten aanpassen.' Dan ga je gebukt onder angst, want dit gaat niet gebeuren. Dit kan in de aard der dingen niet gebeuren: een druppel die de oceaan probeert te veranderen, een druppel die de oceaan probeert te beïnvloeden volgens zijn ideeën!

Wat is jouw mind? Zelfs geen druppel in deze enorme oceaan! En wat probeer jij? Je probeert ervoor te zorgen dat de werkelijkheid jou volgt, de waarheid moet een schaduw voor jou worden. Dit is de dwaasheid van alle wereldse mensen, al diegenen die denken dat ze materialisten zijn.

Wat is dan een religieus mens, wat is een religieuze mind? Een religieus mens is iemand die begrijpt dat dit absoluut onmogelijk is, je klopt aan tegen een onmogelijke muur. De deur is daar niet mogelijk - alleen jij zult gekwetst worden, alleen jij zult in angst zijn, alleen jij zult je gefrustreerd voelen, alleen jij zult een mislukking worden. Niets anders is mogelijk. Dat gebeurt uiteindelijk met elk ego; gewond, gekwetst, gefrustreerd, bezorgd - dit gebeurt uiteindelijk met elk ego. Ego lijdt, ego wordt altijd gekruisigd - gekruisigd vanwege zijn eigen dwaasheid.

Wanneer het inzicht gloort, wanneer je kunt kijken en het feit kunt zien dat je slechts een deel bent, een oneindig klein deel van een oneindig groot universum, probeer je gewoon niet dwaas te zijn. Je stopt met aan rotzooien. Je begint, integendeel, liever aan een nieuwe reis: je probeert jezelf aan te passen aan de realiteit. Wanneer je begint te proberen jezelf aan de werkelijkheid aan te passen, houdt het dromen vanzelf op - want dit is mogelijk, dit is de enige mogelijkheid die kan gebeuren, en het gebeurt. Wanneer het gebeurt, houdt het dromen op.

Wanneer je probeert de werkelijkheid aan jou aan te passen, word je een denker, want je zult middelen en manieren moeten bedenken, kunstgrepen, om de werkelijkheid te dwingen zich aan jou aan te passen. Je kunt een groot wetenschapper worden, een groot wiskundige, een groot filosoof, maar je zult in angst en vrees verkeren.

Je zult geen dansende Meera worden of een stille Boeddha of een extatische Sosan, nee, omdat hun hele benadering diametraal tegenovergesteld is. Zij passen zich aan het universum aan, ze worden er één mee, ze stromen ermee, ze worden er slechts schaduwen in. Ze vechten niet, ze hebben geen conflict of discussie met het bestaan. Ze zeggen gewoon ja tegen alles wat er is. Het zijn geen nee-zeggers, het zijn ja-zeggers.

Dat is de betekenis van religieus zijn: een ja-zegger zijn. Het gaat er niet om of je in God gelooft of niet. Boeddha geloofde nooit in een god, maar hij is een religieus mens omdat hij een ja-zegger is. Het maakt niet uit tegen wie je ja zegt. JIJ zegt het ja - dat verandert de hele zaak.

Of je het nu zegt tegen een god met vier hoofden of vierhonderd hoofden, met twee handen of duizend handen, of je het nu zegt tegen een hindoeïstische, christelijke of Mohammedaanse god, of dat je het zegt tegen de natuur of tegen het lot, de bestemming, dat maakt niets uit. Het gaat er niet om tot wie je het richt. Als je ja zegt, een volledig ja van jouw kant, dan word je religieus.

Als je nee zegt, betekent dat dat je de strijd zult voortzetten. Je vecht tegen de stroom in, je gaat tegen de rivier in. Je denkt dat je wijzer bent dan Tao, je denkt dat je groter bent dan het bestaan. Dan zul je natuurlijk gefrustreerd raken omdat dat niet het geval is. Zodra je ja zegt, begint je leven in een nieuwe dimensie te bloeien. De dimensie van het ja is de dimensie van religie. De dimensie van het nee is de dimensie van politiek, wetenschap en al het andere.

Een mysticus is iemand die met de rivier mee stroomt, er niet tegenaan duwt. Hij zwemt er zelfs niet in, want zwemmen is ook een gevecht - hij drijft gewoon. Hij heeft geen doelen om te bereiken, want hoe kun JIJ een doel bepalen? Wie ben JIJ? Hoe kun JIJ een doel bepalen? Als je loslaat in de rivier, beweegt de rivier; jij beweegt mee. Het doel van de rivier is jouw doel. Het maakt je niet eens uit waar het is - waar het ook is. Je hebt een groot geheim van ja zeggen geleerd. In feite ben je nu, waar je ook bent, bij het doel, want ja is het doel. Het gaat er niet om waar je bent; waar je ook bent, je zegt ja en dat is het doel.

En als je aan de nee verslaafd bent zal het, waar je ook bent, een reis zijn, het zal nooit een doel zijn. Waar je ook komt, je nee zal met je meegaan. Zelfs als je de hemel binnengaat, zal het nee je

vergezellen. Waar laat je het?

Als je de ultieme kracht ontmoet zoals je nu bent, zul je nee zeggen omdat je erin getraind bent. Hoe kun je dan plotseling ja zeggen? Zelfs als je God ontmoet, zul je nee zeggen. Je zult vele fouten vinden, want voor de nee-zeggende mind kan niets perfect zijn - NIETS kan perfect zijn. En voor de ja-zeggende mind is niets onvolmaakt. Zelfs imperfectie heeft zijn eigen perfectie voor een ja-zeggende mind.

Het zal er tegenstrijdig uitzien. Hij zal zeggen: 'Hoe prachtig onvolmaakt! Hoe volmaakt onvolmaakt!' Zelfs in chaos is er kosmos voor hem. En zelfs in materie dringt het ja diep door en vindt het goddelijke. Dan is elke rots vol van het goddelijke, dan is hij overal. Iemand die ja kan zeggen, zal hem overal vinden. En iemand die alleen maar nee kan zeggen, zal hem nergens vinden. Het hangt van jou af, niet van hem.

Er is één inzicht dat transformatie brengt: Vecht niet met het geheel. Heel die inspanning is absurd. En het geheel zal er niet onder lijden, want het geheel vecht niet met jou. Zelfs als het je lijkt alsof het geheel tegen je vecht en probeert je te verpletteren en te overwinnen, heb je het mis. Als JIJ ertegen vecht, wordt je eigen strijd weerspiegeld. Het geheel vecht niet met jou, hij heeft niet eens aan jou gedacht om mee te vechten. Het is je eigen mind die weerkaatst wordt, en het geheel geeft weerklank. Wat je ook doet wordt weerspiegeld, het is een spiegel.

Als je in een vechtbui gaat, zul je zien dat het geheel om je heen je probeert te verpletteren. Probeer stroomopwaarts te zwemmen: de hele rivier lijkt je naar beneden te dwingen, alsof de hele rivier er alleen maar is om jou te verslaan. Maar is de rivier er alleen maar om jou te verslaan? De rivier weet misschien niets over jou. En toen jij er niet was, stroomde zij op dezelfde manier. En wanneer jij er niet meer bent, zal ze op dezelfde manier blijven stromen. Zij stroomt niet op die manier vanwege jou. En als je het gevoel hebt dat het tegen je is, dan is dat vanwege jou - je probeert stroomopwaarts te gaan.

Ooit gebeurde het: Mulla Nasruddin's vrouw was in een overstroomde rivier gevallen. De buren kwamen aangerend en zeiden: 'Je vrouw is in de rivier gevallen, en de rivier is overstroomd en stroomt snel. Kom gauw!'

Nasruddin rende naar de rivier, sprong in de rivier en begon stroomopwaarts te zwemmen. De mensen die er omheen stonden toe te kijken, zeiden: 'Wat doe je, Nasruddin?'

Nasruddin zei: 'Ik ken mijn vrouw heel goed - ze probeert altijd stroomopwaarts te gaan. Ze kan niet naar stroomafwaarts, dat is onmogelijk. Misschien ken jij de rivier, ik ken mijn vrouw. Dus probeer niet...'

Er zijn mensen die altijd stroomopwaarts gaan, waar ze ook zijn. En door hun eigen inspanning voelen ze dat de rivier hen verplettert, tegen ze vecht, hen proberen te verslaan en te overwinnen. Het geheel is niet tegen je, kan dat niet zijn - het geheel is je moeder. Je komt uit het geheel, je zult oplossen in het geheel. Hoe kan het geheel tegen jou zijn? Het houdt gewoon van je. Of je nu stroomopwaarts of stroomafwaarts gaat, het maakt geen verschil voor het geheel - maar alleen vanwege die liefde kan het geheel niet stroomopwaarts gaan.

En onthoud, als het stroomopwaarts gaat, zul jij er tegenin gaan - want daar gaat het niet om. Je nee-zeggende mind, daar gaat het om, omdat het ego kracht verzamelt door nee te zeggen. Hoe meer je nee zegt, hoe krachtiger het ego zich voelt; hoe meer je ja zegt, hoe meer het ego valt. Daarom is het heel moeilijk om ergens ja tegen te zeggen, zelfs tegen gewone dingen.

Het kind wil buiten spelen en vraagt aan de vader: 'Mag ik buiten gaan spelen?' 'Nee!'

Waar gaat het hier om? Waarom is nee makkelijk? Waarom is ja moeilijk? Omdat je voelt dat je bent als je vecht. Anders past alles zo mooi, je kunt niet voelen dat je bent.

Als je ja zegt, ben je er niet. Als je echt ja zegt, ben je afwezig. Hoe kun je voelen? Je kunt alleen TEGEN voelen en dan voel je je krachtig. Nee geeft je macht. En hoe kan nee je macht geven? Omdat je, als je nee zegt, afgesneden bent van de bron van alle kracht. Het is een vals gevoel, het is een kwaal, het is ziekte. Zeg ja en er begint een transformatie plaats te vinden.

Gewoonlijk zeg je nee, tenzij je wel ja moet zeggen. Telkens als je ja zegt, voel je je niet goed - alsof je verslagen bent, alsof je hulpeloos bent. Wanneer je nee zegt, voel je je goed: je hebt gewonnen, je hebt iemand weer op zijn plaats gezet, je hebt nee gezegd, je bent krachtiger. Nee is

gewelddadig, nee is agressief. Ja is gebedsvol, ja is een gebed.

Je hoeft niet naar de kerk, de moskee of de tempel te gaan - het leven is een tempel die groot genoeg is. Je begint gewoon ja te zeggen en overal zul je je gebedsvol voelen omdat het ego overal afwezig is. En wanneer het ego er niet is, stroomt het geheel plotseling in je. Je bent niet gesloten, je bent open. Dan komt er een nieuwe bries uit het geheel, een nieuwe golf van energie komt bij je binnen. Dan word je van moment tot moment vernieuwd.

Dus ten eerste: de mind substitueert door te denken en te dromen, maar het kan nooit de werkelijkheid worden. Het blijft een imitatie. Het kan op de werkelijkheid lijken, maar het is het niet - het kan het niet zijn. Hoe kan een symbool, een linguïstisch symbool, de werkelijkheid zijn?

Jij hebt honger en ik blijf over brood praten. Je hebt dorst en ik blijf praten over water, niet alleen praten, maar ik geef je er de beste wetenschappelijke formule voor. Of ik geef je de duidelijke definitie, of ik zeg tegen je: Maak je geen zorgen, water betekent H2O. Blijf gewoon H2O, H2O herhalen... maak er een mantra van, een transcendente meditatie, een TM: H2O, H2O, H2O. En het zal allemaal met je gebeuren - de dorst zal verdwijnen - want dit is de formule.'

H2O kan de formule zijn, maar je dorst zal er niet naar luisteren. Dit is wat er overal ter wereld gebeurt. Blijf AUM, AUM, AUM herhalen. Aum is ook een formule, net als H2O. Omdat Hindoes ontdekten hebben dat drie klanken - A, U, M - de basisklanken zijn, omvat AUM alle mogelijke klanken. Waar heb je dan een andere mantra voor nodig? Je herhaalt gewoon AUM, AUM, en het hele scala van klanken wordt herhaald, de wortel. Dus als je de wortel hebt, blijf hem dan herhalen en al snel zullen de bloemen volgen.

Noch H2O, noch AUM, noch iets dergelijks zal veel helpen, want wie zal het herhalen? De mind zal het herhalen. En de realiteit is daar om je heen; je hoeft daar NIET over te herhalen, je hoeft er zelfs niet over na te denken. Kijk gewoon, open je ogen en zie: het is overal! Het is een wonder hoe je het gemist hebt. Wanneer je het bereikt, is het geen wonder.

Onthoud dat ik nooit zeg dat Boeddha een wonder is of dat Sosaan een wonder is - JIJ bent het wonder! Want wat zij ook bereikt hebben, het is zoiets eenvoudigs dat iedereen het zou moeten bereiken. Wat is er mysterieus aan om over te praten? Een Boeddha heeft de realiteit gezien, en de realiteit ligt vlak voor je. Waarom noemen we het bereiken zo'n groot fenomeen, zo'n grote gebeurtenis? Niets! Het is eenvoudig!

De realiteit ligt net zo voor je als voor een Boeddha of voor een buffel. Het wonder ben jij - hoe je het gemist hebt, en hoe je het blijft missen. Werkelijk, je moet zo'n techniek hebben bedacht, en zo perfect, dat je levenslang blijft missen. En de realiteit kan niets doen, ze staat vlak voor je en je blijft haar missen. Wat is de truc? Hoe bereik je dat? Hoe doe je deze magie?

De magie is 'over'. Dit woord 'over' is de magie. Er is een bloem, je begint aan de bloem te denken - de bloem is er niet meer, de mind wordt afgeleid door de woorden. Dan komt er een film om je heen, tussen jou en de bloem. Dan wordt alles troebel en verward, dan wordt het woord belangrijker dan de werkelijkheid, dan wordt het symbool belangrijker dan datgene wat gesymboliseerd wordt.

Wat is Allah? Een woord. Wat is Brahma? Een woord. Wat is God? Een woord. En hindoes en christenen en mohammedanen blijven vechten om het woord, en niemand stoort zich eraan dat al deze drie woorden hetzelfde symboliseren. Het symbool wordt belangrijker.

Als je iets tegen Allah zegt, dan zal de mohammedaan onmiddellijk bereid zijn om te vechten en je te doden of gedood te worden. Maar de hindoe zal blijven lachen omdat het tegen Allah gezegd wordt, het is goed. Maar zeg je hetzelfde tegen Brahma, dan haalt hij zijn zwaard tevoorschijn, nu kan het niet getolereerd worden. Wat een dwaasheid! Omdat Allah, of Brahma, of God - er zijn drieduizend talen, dus zijn er drieduizend woorden voor God.

Het gesymboliseerde is minder belangrijk dan het symbool. De roos is niet belangrijk, het woord 'roos' is belangrijk. En de mens is zo woord-verslaafd geworden, zo bedwelmd door het woord, dat het woord reacties teweeg kan brengen. Iemand zegt 'citroen' en je begint te watertanden. Dit is

woordverslaving. De citroen zelf is misschien niet zo effectief; er kan een citroen op tafel liggen en het water loopt je niet in de mond. Maar als iemand 'citraen' zegt, begint het water je in de mond te lopen. Het woord is belangrijker geworden dan de werkelijkheid. Dit is de truc. En tenzij je deze woordverslaving laat varen, zul je nooit in staat zijn de werkelijkheid te ontmoeten. Een andere barrière is er niet.

Wees absoluut zonder taal en plotseling is het er, het is er altijd geweest. Plotseling zijn je ogen helder; je bereikt helderheid en alles wordt verlicht. De hele inspanning van alle meditatie is gewoon hoe je uit de taal kunt stappen. Uit de maatschappij stappen zal niet helpen, want in wezen is de maatschappij niets anders dan taal.

Daarom bestaan er geen diersamenlevingen, omdat er geen taal is. Denk je eens in: als je niet zou kunnen spreken, als je geen taal zou hebben, hoe zou een samenleving dan kunnen bestaan? Onmogelijk! Wie zou je vrouw zijn? Wie zou je man zijn? Wie zou je moeder zijn en wie je vader?

Zonder taal zijn er geen grenzen mogelijk. Daarom bestaat er bij dieren geen samenleving. En als er een samenleving bestaat, bijvoorbeeld bij mieren en bijen, dan kun je vermoeden dat er taal moet zijn. En nu hebben wetenschappers het uitgewerkt, dat bijen taal hebben - een heel klein taaltje van vier woorden, maar ze hebben er één. Mieren moeten een taal hebben omdat hun samenleving zo georganiseerd is, dat het zonder taal niet kan bestaan.

De samenleving bestaat dankzij de taal. Zodra je de taal laat vallen, verdwijnt de samenleving. Je hoeft niet naar de Himalaya te gaan, want als je je taal bij je draagt, ben je uiterlijk misschien alleen, maar innerlijk zal de samenleving er zijn. Je zal met vrienden praten, de liefde bedrijven met je vrouw of andermans vrouwen, verkopen, kopen. Je zult doorgaan met wat je hier ook deed.

Er is maar één Himalaya en dat is een staat van innerlijk bewustzijn waar taal niet bestaat. En dit is mogelijk - want taal is een training, het is niet je natuur. Je bent zonder taal geboren. Taal is je gegeven, je hebt het niet van nature meegebracht. Het is niet natuurlijk, het is een sociaal bijproduct.

Wees blij, want daar ligt de mogelijkheid om er onderuit te komen. Als je het vanaf je geboorte had meegebracht, dan zou er geen manier zijn om er onderuit te komen. Maar dan zou het ook niet nodig zijn, want dan zou het een deel van Tao zijn. Het is geen deel van Tao, het is door de mens gecreëerd. Het is utilitair, het heeft een doel; de maatschappij kan niet bestaan zonder taal.

Het individu hoeft niet vierentwintig uur per dag deel uit te maken van de samenleving. Zelfs voor een paar minuten, als je geen deel uitmaakt van de samenleving, versmelt je plotseling met het geheel en word je een deel van de Tao. En je moet flexibel zijn. Als je je in de maatschappij moet bewegen, moet je taal gebruiken; als je je niet in de maatschappij moet bewegen, moet je taal laten vallen. Taal moet gebruikt worden als een functie, als een mechanisme. Je moet er niet door geobsedeerd zijn, dat is het hele punt.

Zelfs Sosa gebruikt taal. Ik gebruik taal omdat ik iets aan jou wil overbrengen. Maar als jij er niet bent, dan ben ik gewoon niet in taal. Als ik moet spreken gebruik ik taal; als jij er niet bent ben ik zonder taal, dan bewegen er van binnen geen woorden. Als ik communiceer word ik een deel van de maatschappij. Wanneer ik niet communiceer word ik een deel van de Tao, een deel van het universum, een deel van de natuur, of God - je kunt er welke naam je ook maar wilt aan geven.

Met God is stilte communicatie; met de mens is taal communicatie. Als je met God wil communiceren, wees dan stil; als je met de mens wil communiceren, praat dan, wees niet stil. Als je zwijgend bij een vriend zit, zal jij je ongemakkelijk voelen, en de vriend zal zich ook ongemakkelijk voelen. Hij zal denken dat er iets mis is gegaan, hij zal vragen: 'Wat is er aan de hand? Waarom praat je niet? Ben je verdrietig of zo, depressief of zo? Is er iets misgegaan? Als een echtgenoot stil zit, begint de vrouw plotseling problemen te maken: 'Waarom ben je stil?' Als de vrouw plotseling zwijgt, zit je in de problemen.

Waarom is het nodig om met iemand te praten? Want als je niet praat betekent het dat je alleen bent, je accepteert niet dat er iemand is. Als je niet praat kan de ander niet voor je bestaan, je bent

alleen. De ander wordt zich ervan bewust dat je onverschillig tegenover hem of haar staat. Dus blijven mensen praten.

Als ze niet willen praten, niets willen communiceren, niets willen zeggen, praten ze over het weer, of over iets, alles is goed, maar PRAAT, want zonder te praten kan de ander zich gekwetst voelen. En dat is onbeleefd, om stil te zijn tegen iemand. Maar met God is precies het tegenovergestelde het geval; met de natuur zul je missen als je praat.

Praten met de natuur betekent dat je onverschillig staat tegenover die realiteit die zich voor je bevindt. Daar is alleen stilte nodig. Je brengt stilte in de wereld als je geboren wordt. Taal is gegeven; het is een geschenk, een training van de samenleving. Het is nuttig - een apparaat, een kunstgreep. Maar stilte breng je mee de wereld in. Bereik die stilte opnieuw, dat is alles - wees opnieuw een kind. Het komt allemaal hierop neer, je kunt die conclusie trekken. Alle boeddha's komen tot die conclusie: dat je weer een deel van de natuur moet worden.

Dat betekent niet noodzakelijkerwijs dat je tegen de maatschappij ingaat; dat betekent alleen dat je voorbij de maatschappij gaat, niet ertegenin. Toen je geboren werd... het eerste moment van je geboorte moet je laatste moment van leven worden. Je dood moet als een nieuwe geboorte zijn, je moet weer een kind worden, herboren.

Jezus zegt: 'Als je niet herboren wordt, kun je het koninkrijk van God niet binnengaan. Wees als kleine kinderen.' Wat bedoelt hij? Hij bedoelt gewoon natuurlijk zijn. Alles wat de maatschappij je geeft is goed, maar laat je er niet in opsluiten, anders wordt het een slavernij. Wees weer oneindig. De maatschappij kan niet oneindig zijn, het moet een nauwe tunnel zijn, dat moet het van nature zijn.

En het tweede dat we moeten onthouden voor we deze sutra binnengaan: als je stil bent, ben je niet, want alleen verstoring wordt gevoeld. Heb je ooit stilte gevoeld? Wie zal het voelen? - Want als je voelt, dan is er een kleine verstoring.

Het gebeurde eens: Een van de discipelen van Bodhidharma kwam naar hem toe, en Bodhidharma had tegen hem gezegd: 'Word helemaal leeg en stil, kom dan pas naar mij toe.' De discipel werkte er jaren aan. Toen werd hij leeg, stil. Toen kwam hij naar Bodhidharma en zei: 'Nu, meester, ben ik gekomen, en u had me gezegd: "Wees stil en leeg." Nu ben ik stil en leeg geworden.' Bodhidharma zei tegen hem: 'Ga naar buiten en gooi die leegte en stilte ook weg.'

Want als je het kunt voelen dan is het niet totaal, bestaat er een scheiding. Degene die voelt is nog niet stil. Misschien is er wel stilte in de omgeving, rondom, maar de voeler is nog niet stil, wie zal er anders voelen? Wanneer je ECHT stil bent, ben je niet eens stil, want stilte is gewoon het tegenovergestelde van lawaai. Wanneer er geen lawaai is, hoe kan er dan stilte zijn? Wanneer lawaai verdwijnt, verdwijnt ook het tegenovergestelde. Dan kun je niet eens zeggen: 'Ik ben stil.' Zeg het en je mist. Daarom zeggen de Upanishads: 'Iemand die zegt "ik heb gekend," heeft niet gekend.' Socrates zegt dat iemand alleen onwetendheid kent en niets anders, wanneer hij wijs wordt.

Wanneer je stil wordt, weet je niet meer wat wat is. Alles gaat op in al het andere, omdat jij er niet bent. JIJ bent slechts een deel van het lawaai; het Ik is het luidruchtigste ter wereld. Geen straalvliegtuig kan zoveel lawaai maken als het Ik! Het is de grootste verstoorde in deze wereld en al het andere is er slechts een bijproduct van. Het Ik creëert de meest lawaaiërige verschijnselen.

Wanneer je stil bent, ben je niet. Wie zal voelen? Wanneer je leeg bent, kun je niet voelen 'Ik ben leeg'; anders ben je er nog steeds om te voelen en is het huis gevuld, het is niet leeg. Wanneer je werkelijk leeg bent, ben je leeg van jezelf. Wanneer het lawaai ophoudt, houd jij ook op. Dan staat de realiteit vóór je, het is overal om je heen. Het is binnen, buiten, het is overal, want alleen de werkelijkheid kan zijn.

Met het ik verdwijnen alle dromen, want met het ik verdwijnen alle verlangens. Als er geen verlangen is, hoe kan er dan een onvolledig verlangen zijn dat door een droom voltooid moet worden? Alleen leegte kan volmaakt zijn. Dit is wat Sosan bedoelt.

*Leegte hier, leegte daar,
maar het oneindige universum staat altijd voor je ogen.*

*Oneindig groot en oneindig klein;
geen verschil, want definities zijn verdwenen
en er worden geen grenzen gezien.*

Zo ook met zijn en niet-zijn.

*Verspil geen tijd aan twijfels en argumenten
die hier niets mee te maken hebben.*

'Leegte hier' betekent leegte binnenin; 'leegte daar' betekent leegte buiten. En kunnen er twee leegtes zijn? Dat is onmogelijk. Twee leegtes zijn niet mogelijk, want hoe kun je ze van elkaar onderscheiden? Twee leegten zullen van nature één worden. Binnen en buiten is een onderverdeling van de mind; wanneer de mind verdwijnt, verdwijnt deze onderverdeling.

Leegte hier, leegte daar...

Eigenlijk is hier en daar zeggen ook niet goed, niet helemaal juist. Maar dat is een probleem; in woorden kan niets precies goed worden gezegd, ze vervormen. Sosan weet dat, want nu kan er geen hier en geen daar zijn. Het zijn oude afbakeningen. Binnen en buiten zijn oude afbakeningen, nu en toen zijn oude afbakeningen, en met taal verdwijnen ze.

Het gebeurde eens: Een man kwam naar Bokuju en zei tegen hem: 'Ik heb haast en zal niet lang bij u kunnen blijven. Toen ik hier langs kwam, dacht ik dat het goed zou zijn om even te komen luisteren. Ik heb niet veel nodig. U hoeft maar één woord te zeggen om de waarheid aan te geven en ik zal het in mijn hart meedragen.'

Bokuju zei: 'Dwing me niet, want zelfs één woord is genoeg om de waarheid te laten verdwijnen. En of u nu haast heeft of niet, ik kan niets zeggen. Draag alleen dit mee: dat u het aan Bokuju gevraagd hebt en hij gezegd heeft "Ik kan niets zeggen." Onthoud alleen dit.'
De man zei: 'Dat is niet veel en het zal me niet helpen. Zeg maar iets, slechts een woord - meer vraag ik niet.'

Bokuju zei: 'Zelfs een woord is genoeg om alles te vernietigen. Kijk me aan en draag me in u mee.' Maar de man kon het niet zien omdat het moeilijk is - je weet niet hoe je moet kijken - anders was het niet nodig geweest om naar Bokuju te gaan.

Je kunt niet naar voren kijken. Het puntje van je neus is het moeilijkst om naar te kijken. Zijwaarts is oké; je gaat naar links en je gaat naar rechts, maar nooit in het midden. Er zijn dus linkse gekken en rechtse gekken, maar je kunt geen middenmens vinden, iemand die niet gek is. Ga naar een willekeurig uiterste en je wordt gek, blijf in het midden en je wordt verlicht - maar niemand blijft in het midden. In het midden kom je de werkelijkheid tegen.

Woorden zeggen slechts de helft, een woord kan niet het volledige zeggen. Als je zegt 'God is', dan ontken je 'God is niet' - en hij is beide. Als je zegt 'het leven is', dan ontken je de dood - en het leven is ook de dood. Als je iets zegt, wordt het een halve waarheid en een halve waarheid is gevaarlijker dan een hele leugen. Door die halfheid draagt het een geur van waarheid en kun je erdoor misleid worden.

Alle sekten zijn gebaseerd op halve waarheden, daarom zijn ze gevaarlijk. Alle sekten zijn gevaarlijk omdat ze gebaseerd zijn op halve waarheden. En anders kan het niet, want een sekte, een geloof, is noodzakelijkerwijs gebaseerd op woorden. Boeddhisme is niet gebaseerd op Boeddha, het is gebaseerd op wat Boeddha gezegd heeft. En wat Boeddha gezegd heeft is de helft, want het geheel kan niet gezegd worden. Er kan niets aan gedaan worden.

Of je probeert het geheel te zeggen, dan wordt er niets gezegd. Als je zegt 'het leven is zowel leven als dood', wat zeg je dan? Als je zegt 'God is zowel Duivel als God', wat zeg je dan? Je spreekt in paradoxen, je bent niet duidelijk en mensen zullen denken dat je gek geworden bent.

Hoe kan God zowel goed als slecht zijn? En hoe kan het leven zowel dood als leven zijn? De dood moet tegenovergesteld zijn aan het leven.

*Leegte hier, leegte daar,
maar het oneindige universum staat altijd voor je ogen.*

*Oneindig groot en oneindig klein;
geen verschil...*

Want als iets oneindig groot is en iets oneindig klein, kan er geen verschil zijn vanwege de kwestie van oneindigheid. Als je naar beneden gaat, verdeelt, analyseert, dan bereik je het oneindig kleine. De wetenschap heeft het oneindig kleine bereikt, het elektron. Nu is alles verdwenen, niets kan meer gezien worden. Het elektron is niet gezien, niemand kan het zien. Waarom zeggen ze dan dat het elektron er is?

Natuurkunde is bijna metafysica geworden en natuurkundige uitspraken, uitspraken van natuurkundigen, lijken bijna filosofisch, mystiek, omdat ze zeggen: 'We kunnen het elektron niet zien, we kunnen alleen de effecten observeren. We kunnen de effecten zien, maar niet de oorzaak. We concluderen dat het elektron er MOET zijn, want hoe, als het elektron er niet is, kunnen deze effecten er dan zijn?'

Dit is wat mystici altijd hebben gezegd. Zij zeggen: 'We kunnen God niet zien, maar we kunnen deze schepping zien. En God is de oorzaak en deze schepping is het effect. We kunnen God niet ZIEN maar we zien de schepping - hij moet er zijn, anders hoe is deze schepping mogelijk?'

Als je naar mijn stem luistert en je kunt me niet zien, dan moet je daaruit afleiden dat ik ergens moet zijn, hoe kun je anders naar mijn stem luisteren? Het effect wordt gezien, maar de oorzaak niet. De wetenschap heeft het oneindig kleine bereikt en het kleine is volledig verdwenen - omdat het zo klein is geworden, zo klein, zo klein, zo subtiel, dat je het nu niet meer kunt vangen.

Religie reikt tot het oneindig grote. Het wordt zo groot, zo groot, zo uitgestrekt, dat je de grenzen ervan niet kunt zien. Het wordt zo groot dat je het niet kunt vangen, je kunt je er niet aan vastklampen, je kunt het niet markeren.

Het oneindig kleine kan niet gezien worden, het wordt onzichtbaar; en het oneindig grote kan ook niet gezien worden, het wordt onzichtbaar.

Dan zegt Sosan iets moois: ze zijn allebei hetzelfde omdat ze allebei oneindig zijn. En het oneindige, of het nu klein of groot is maakt geen verschil, ze zijn hetzelfde.

*Oneindig groot en oneindig klein;
geen verschil, want definities zijn verdwenen
en er worden geen grenzen gezien.*

Zo ook met zijn en niet-zijn.

Als je helemaal leeg bent, zonder ego, met niemand binnen in huis, ben je dan een wezen of een niet-wezen? Ben je of ben je niet? Er kan niets gezegd worden.

Mensen vroegen Boeddha altijd: 'Wat gebeurt er als iemand boeddha wordt? Is hij, of is hij niet? Bestaat de ziel of niet? Wat zal er gebeuren wanneer Boeddha het lichaam verlaat? Waar zal hij zijn? Zal hij ergens zijn of niet?'

En Boeddha zegt: 'Deze vragen moet je niet stellen. Je wordt gewoon een Boeddha en je ziet het, want wat ik ook zeg, het zal verkeerd zijn.' En hij vermeed altijd de verleiding om op zulke vragen in te gaan.

*Verspil geen tijd aan twijfels en argumenten
die hier niets mee te maken hebben.*

De werkelijkheid hangt niet af van je argumenten. Of je het nu op de ene of de andere manier bewijst is irrelevant - de realiteit is DAAR. Ze was er al vóór jou, ze zal er ook na jou zijn. Ze is niet

afhankelijk van je mind; integendeel, je mind is ervan afhankelijk. Het heeft geen bewijs of weerlegging nodig. Het bestaat uit zichzelf. Je kunt het niet bewijzen, je kunt het niet weerleggen.

Maar mensen blijven argumenteren of God bestaat of niet. Elk jaar worden er duizenden boeken gepubliceerd over of God bestaat of niet. Allemaal dwaasheid. Zij die ja zeggen en het bewijzen, en zij die nee zeggen en het bewijzen, zitten allebei in hetzelfde schuitje - het schuitje van bewijs, argumenten, logica.

En als er een God is, dan lacht hij vast. Heeft hij jouw argument nodig? Wat bedoel je daarmee? Je zegt dat als hij er is, dat zijn bestaan dan afhangt van het feit of je hem bewijst of niet. Wat je ook doet - bewijzen of weerleggen - maar denk je dat zijn bestaan afhangt van jouw argumenten?

Het bestaan is er zonder iemands argumenten. Er wordt geen getuige opgeroepen en er is geen rechtbank die zal beslissen. Hoe kun je oordelen? En wie is de rechter? En er zijn voortdurend argumenten geweest; miljoenen jaren lang hebben mensen op de ene of de andere manier geargumenteed. Er zijn atheïsten die maar door blijven gaan en niemand kan hen overtuigen; er zijn theïsten die maar door blijven gaan en niemand kan hen overtuigen. Theïsten en atheïsten argumenteren allebei en geen enkel argument blijkt finaal te zijn, het probleem blijft hetzelfde.

Sosan zegt dat alle argumenten irrelevant zijn: theïst, atheïst - beide; voor, tegen - beide. Je bent met iets doms bezig, want de realiteit is er, die heeft geen bewijs nodig. Het is er al, het is er altijd geweest, het zal er altijd zijn. De waarheid betekent dat wat is.

Door te redetwisten verspil je gewoon je energie en tijd. Geniet er liever van. Ga er liever in op. Geniet er liever van. Leef het liever! En als je leeft, begin je de smaak van de werkelijkheid om je heen te dragen. Als je het leeft en je erin verheugt, begint iets van het onmetelijke, iets van het oneindige, uitgedrukt te worden door je eindige bestaan. Langzamerhand lossen ook jouw grenzen op, langzamerhand raak je verloren. De druppel valt in de oceaan en wordt de oceaan.

Verspil geen tijd met redetwisten. Filosofen zijn dwazen, en gevaarlijker dwazen dan gewone dwazen, omdat gewone dwazen gewoon dwazen zijn en filosofen denken dat ze wijs zijn. En ze gaan maar door! Ik kijk naar een Hegel of een Kant - hun hele leven blijven ze maar argumenteren en ze komen nooit ergens.

Het gebeurde eens: Een meisje deed Immanuel Kant een aanzoek, ze wilde met hem trouwen. Hij zei: 'Ja, ik zal erover nadenken.'

Een denker, een groot denker en een groot logicus, hoe kan hij een stap zetten? Zelfs als het liefde is, moet hij er eerst over nadenken. En ze zeggen dat hij dacht en dacht en dacht. Toen verzamelde hij alle argumenten voor en tegen - want er zijn mensen die tegen de liefde zijn, er zijn mensen die voor de liefde zijn, er zijn mensen die tegen het huwelijk zijn, mensen die voor het huwelijk zijn, en ze hebben geargumenteed. Dus verzamelde hij alle gegevens over huwelijk, liefde, voor, tegen. Ze zeggen dat hij driehonderd argumenten voor en tegen het huwelijk verzamelde. Hij raakte erg in de war. Wat moet je doen? Hoe moet je beslissen?

Toen probeerde en probeerde hij, en toen kon hij nog één argument ten gunste van het huwelijk vinden. En dat argument was dit: als er een mogelijkheid is, twee alternatieven die er gelijk uitzien, kies dan altijd dat alternatief dat je meer ervaring geeft. Huwelijk of geen huwelijk - als alle argumenten gelijk zijn - het geen huwelijk wist hij al, want hij was vrijgezel. Dan was het beter om in het huwelijk te stappen, omdat dat tenminste iets nieuws was. Als alle argumenten gelijk zijn, hoe moet je dan beslissen? Dan maar in actie komen en ervaring opdoen met het huwelijk.

Dus ging hij bij het meisje aankloppen. De vader deed open en Immanuel Kant zei: 'Ik heb een besluit genomen. Waar is uw dochter?'

De vader zei: 'Het is te laat - ze is al moeder van drie kinderen.'

Want er waren twintig jaar verstreken en vrouwen zijn niet zo dom om zo lang te wachten. Ze zijn altijd wijzer, instinctief wijzer. Daarom zijn vrouwen geen grote filosofen. Ze zijn niet zo dom, ze zijn instinctiever, intuïtiever, dichter bij de natuur, meer geïnteresseerd in het leven dan in argumenteren.

Daarom lijken vrouwen voor mannen altijd bezig met kleine dingen, niet met grote problemen, HELE kleine dingen: kleding, ornamenten. Maar kijk - ze houden zich met kleine dingen bezig omdat het leven uit kleine dingen bestaat. Grote problemen bestaan alleen in de mind, niet in het leven. Het maakt geen verschil of je besluit dat God bestaat of niet. Je moet twee keer per dag eten, je moet je bedekken als het te koud is en je moet in de schaduw gaan zitten als het te warm is - of je nu beslist dat God bestaat of niet, dat maakt geen verschil. Het leven bestaat uit kleine dingen. En als het leven uit kleine dingen bestaat, dan zijn kleine dingen niet klein - omdat het leven eruit bestaat, zijn ze van vitaal belang.

*Verspil geen tijd aan twijfels en argumenten
die hier niets mee te maken hebben.*

*Eén ding, alle dingen:
beweeg daar tussendoor en vermeng je ermee,
zonder onderscheid.*

Leven in dit besef is zonder angst zijn over niet-volmaaktheid.

*In dit besef te leven is de weg naar non-dualiteit,
want het non-duale is één met de vertrouwende mind.*

Heel veelzeggende woorden, en nog veelzeggender als je voorbij de woorden kunt kijken.

*Eén ding, alle dingen:
beweeg daar tussendoor en vermeng je ermee...*

Het leven is een organische eenheid. Niets is verdeeld, alles is één. Als je denkt dat het verdeeld is, de verdeeldheid wordt door de mind afgedwongen. Anders vermengt alles zich, smelt samen, gaat op in de ander. Het gebeurt de hele tijd. Je ziet het niet omdat je volledig blind bent geworden met woorden.

Je eet een vrucht; de vrucht wordt je bloed. De boom is in jou versmolten, de grens is verdwenen. En deze vrucht kan vroeger in het bloed van vele mensen gehuisd hebben, vele dieren, vele planten, vele rotsen. Deze energie die de vrucht is, is er altijd geweest in het bestaan - smeltend, samensmeltend, opkomend, bewegend van dit naar dat, alle grenzen passerend.

Kijk maar naar elk willekeurig fenomeen. De vrucht aan de boom, wat doet die? Wetenschappers zeggen dat de vrucht een wonder verricht. Het transformeert de aarde, het transformeert de zonnestralen, het transformeert het water. Het is een wonder, want je kunt aarde niet eten, je kunt zonnestralen niet direct eten. Deze vrucht, een appel, verricht een wonder. Het transformeert alles en maakt het zo dat je het kunt absorberen en het je bloed wordt.

En deze energie is in beweging geweest omdat ze er altijd is geweest. Het geheel van de energie blijft hetzelfde, want er is nergens anders om naartoe te gaan, dus de energie kan niet minder OF meer zijn. Er wordt niets aan het universum toegevoegd en er kan niets worden verwijderd. Waar haal je het weg? Het geheel blijft hetzelfde.

De ene dag was het fruit gewoon in de aarde, je had het niet kunnen eten. Het fruit lag in de zon, de vitamine D zat in de zon. Nu heeft het fruit het geabsorbeerd, nu is de aarde getransformeerd - er geschiedt een wonder! Waarom zou je naar een tovenaars tovenaar gaan om een wonder te zien? Het gebeurt: het vuil is veranderd in heerlijk voedsel.

En je eet het, het wordt je bloed. Je bloed roert zich voortdurend, het creëert sperma. Nu wordt er een zaadje geboren, het wordt een klein kind. Nu is de vrucht, de appel, verhuisd naar het kind. Waar zijn de grenzen? De boom beweegt in jou, de zon beweegt in de boom, de oceaan beweegt in de boom, jij beweegt in het kind en zo gaat het door...

Alles beweegt. De adem die in jou is, zal even later in mij zijn. En de adem is leven, dus jouw leven en mijn leven kunnen niet verschillend zijn, want dezelfde adem die jij inademt adem ik in. Ik adem uit, jij ademt in; jij ademt uit, ik adem in.

Jouw hart en mijn hart kunnen niet erg verschillend zijn. Ze ademen en kloppen dezelfde oceaan van levenskracht rond. Ik noem dit mijn adem, maar tegen de tijd dat ik het genoemd heb, is het niet meer van mij - het is verplaatst, het is van huis veranderd, nu is het de adem van iemand anders. Wat jij je leven noemt, is niet van jou. Het is van niemand - of van iedereen.

Wanneer iemand naar de werkelijkheid kijkt, dan ziet hij dat het geheel een organische eenheid is. De zon werkt voor jou, de oceaan werkt voor jou, de sterren werken voor jou. De mensen die op de wereld rondlopen werken voor jou en jij werkt voor hen. Je zult sterven en wormen zullen je lichaam opeten, je zult hun voedsel worden.

Je maakt je klaar, je wordt rijp, om te sterven, om voedsel voor iemand anders te worden. En dit moet zo zijn - omdat je zoveel dingen tot je eigen voedsel hebt gemaakt, moet je uiteindelijk hun voedsel worden. Alles is voedsel voor iemand anders. Het is een ketting... en je wilt je aan het leven vastklampen. En de appel, die wil zich ook vastklampen aan het leven; en het graan, het graan wil ook zichzelf blijven. Dan zal het leven ophouden.

Het leven leeft door de dood. Jij sterft hier, iemand anders komt daar tot leven; ik adem uit, iemand anders ademt in. Net als een ritmische uitademing, inademing, zo is leven en dood. Leven is inademen, dood is uitademen.

Wanneer je rijp bent, zul je op de aarde vallen. Dan zullen de wormen je opeten en de roofvogels zullen komen om van je te genieten. Je hebt van veel voedsel genoten, nu zul je op jouw beurt genoten worden. Alles smelt, ontmoet, versmelt. Dus waarom zou je je zorgen maken? Dit gaat gebeuren, dit gebeurt al. Alleen de geheel leeft, individuen zijn vals. Alleen het ultieme leeft - al het andere zijn slechts golven erin, ze komen en ze gaan.

Wanneer je de werkelijkheid vlak voor je neus ziet, is er plotseling geen probleem, geen angst, want het geheel gaat door met leven, of je nu leeft of niet. Je dood is dan geen probleem, je leven is dan ook geen probleem. Je zult op vele miljoenen manieren in het geheel leven.

Soms zul je een vrucht zijn... dat is de betekenis van het Hindoeïstische concept van miljoenen YONIS. Soms was je een dier en soms was je een insect en soms was je een boom en soms was je een rots - en het leven gaat door.

Dus in zekere zin ben je niemand en in andere zin ben je iedereen. Je bent leeg in één zin en je bent vol in een andere zin. Je bent niet in één zin en je bent alles in een andere zin - want je bent niet afgescheiden.

Afscheiding brengt angst. Als je angstig bent, in angst, betekent dat dat je denkt dat je afgescheiden bent - je creëert onnodig problemen voor jezelf. Dat is niet nodig, want het geheel leeft verder; het geheel sterft nooit, het kan niet sterven. Alleen delen sterven - maar die dood is niet echt een dood, het is een wedergeboorte. Hier sterf je, daar word je geboren.

*Leegte hier, leegte daar,
maar het oneindige universum staat altijd voor je ogen.*

*Oneindig groot en oneindig klein;
geen verschil, want definities zijn verdwenen
en er worden geen grenzen gezien.*

Zo ook met zijn en niet-zijn.

*Verspil geen tijd aan twijfels en argumenten
die hier niets mee te maken hebben.*

*Eén ding, alle dingen:
beweeg daar tussendoor en vermeng je ermee,
zonder onderscheid.*

Leven in dit besef is zonder angst zijn over niet-volmaaktheid.

*In dit besef te leven is de weg naar non-dualiteit,
want het non-duale is één met de vertrouwende mind.*

Woorden!

*Voorbij taal is de weg,
want daarin is er geen gisteren,
geen morgen, geen vandaag.*

*Eén ding, alle dingen:
beweeg daar tussendoor en vermeng je ermee,
zonder onderscheid.*

Leven in dit besef is zonder angst zijn over niet-volmaaktheid.

Waarom zou je bezorgd zijn over perfectie? Ook dat is een egoïstisch doel. Dit moet je heel diep begrijpen, want zelfs religieuze mensen proberen perfect te zijn. Maar wie ben jij om perfect te zijn? Alleen het geheel kan perfect zijn, jij kunt nooit perfect zijn. Hoe kun jij perfect zijn? Zelfs een Boeddha moet ziek worden, hij moet sterven. Jij kunt niet volmaakt zijn! Het eigenlijke doel van perfectie is een egotrip. Het geheel is al volmaakt, je hoeft je daar niet druk over te maken - en in het geheel ben jij ook volmaakt.

Twee woorden moet je begrijpen: het ene is perfectie, het andere is heelheid. Een echt religieus persoon is bezig met heelheid, nooit met perfectie, en een pseudo-religieus persoon is bezig met perfectie, nooit met heelheid.

Heelheid betekent: 'Ik ben niet, het geheel is'. En het is perfect, want hoe kan het ook anders? Er is geen vergelijking, er is niemand anders. Maar als je denkt in termen van perfectie, moraliteit, idealen, karakter, dan moet je perfect zijn, daar word je gek van.

Alle perfectionisten worden gek - dat is hun ultieme, uiteindelijke einde - want als een afzonderlijke eenheid blijf je onvolmaakt, je kunt niet volmaakt zijn. Hoe kun jij perfect zijn? Want je energie komt uit het geheel, ze gaat naar het geheel - jij bent niet. Een golf moet een golf blijven, hij kan de oceaan niet worden. En als hij het te hard probeert, zal hij gek worden.

Daarom zie je in de wereld van de religie de meest egoïstische mensen, omdat ze overal perfect in willen zijn. Ze staan op perfectie. Ze kunnen niet ontspannen zijn, ze zullen altijd gespannen zijn. En altijd zal er iets mis zijn en zij moeten het rechtzetten - en ze zullen altijd benauwd blijven. Ga naar de gekkenhuizen, en je zult daar negentig procent perfectionisten vinden.

Een man van begrip blijft ontspannen. Dat betekent niet dat het hem niets kan schelen. Nee, hij bekommert zich er wel om, maar hij kent de beperkingen. Hij bekommert zich er wel om, maar hij weet dat hij slechts een deel is. Hij denkt nooit dat hij het geheel is, dus hij maakt zich nooit druk. Hij geniet van wat hij ook doet, goed wetend dat het onvolmaakt zal blijven, het kan niet perfect zijn. Maar hij geniet ervan, en door ervan te genieten, gebeurt elke mogelijke perfectie zonder dat hij zich druk maakt. Hij houdt ervan, goed wetend dat het niet het absolute zal zijn. Dat kan het niet zijn; iets zal onvolledig blijven, dat is de aard van de dingen.

Daarom hebben we in het Oosten altijd geloofd - en in iets heel waars geloofd - dat wanneer iemand volmaakt wordt, hij niet opnieuw geboren wordt, maar uit deze wereld verdwijnt. Hij moet wel, want in deze wereld is alleen imperfectie mogelijk. Hij past hier niet meer, hij is niet meer nodig, hij lost op in het geheel.

Zelfs een Boeddha blijft tot het laatste moment van zijn leven onvolmaakt, maar maakt zich daar niet druk over. Daarom hebben boeddhisten twee termen voor NIRVANA. De ultieme verlichting noemen ze MAHAPARINIRVANA, en verlichting noemen ze NIRVANA. NIRVANA betekent dat een boeddha in het lichaam is. Hij heeft verlichting bereikt, hij is een kenner geworden, maar hij is nog steeds in het lichaam, het lichaam van onvolmaaktheid. Hij is nog steeds in de wereld van onvolmaakte delen. Dit is NIRVANA, verlichting.

Wanneer hij dan het lichaam verlaat, wanneer hij gewoon verdwijnt in de ultieme leegte, is dat MAHAPARINIRVANA, dat is de grote verlichting. Nu verdwijnt onvolmaaktheid, nu is er geen individualiteit meer, nu is hij heel. Alleen het geheel kan volmaakt zijn. Nu kan Boeddha volmaakt zijn, want nu is hij opgelost in het geheel, is hij oceanisch.

Onthoud dit dus goed, want alle perfectionisme is een egoïstische inspanning, je gaat overal als een gek achteraan. Probeer het zo goed mogelijk te doen, maar maak je niet gek; doe het zo goed mogelijk en accepteer de beperking. De beperking zal er zijn, zelfs over je karakter, moraliteit, alles!

Zelfs een heilige moet een beetje ruimte geven aan de zondaar, want waar moet de zondaar naar toe? Dan is het wel mogelijk, negenennegentig procent een heilige, maar één procent van de zondaar zal er zijn. En andersom ook: je kunt voor negenennegentig procent een zondaar worden, maar één procent van de heilige zal er zijn. Dat moet wel zo zijn, want waar laat je de ander? Je kunt het tot het uiterste drijven, maar die ene procent van het andere zal er blijven. En als je er gek van wordt, zal dat niet helpen.

Een man van begrip accepteert beperkingen. Hij accepteert de mogelijkheden, dat wat mogelijk is. Hij kent het onmogelijke, hij probeert nooit het onmogelijke. Hij ontspant en geniet van het mogelijke. En hoe meer hij geniet, hoe meer perfectie er in zijn leven komt. Maar het is geen zorg meer, het is gracieus - en dit is het verschil.

Als je bij een echt religieuze man komt, zul je een gratie om hem heen voelen, moeiteeloos. Hij heeft zichzelf niets aangedaan, hij heeft zich gewoon ontspannen in het ultieme, en je voelt de moeiteeloosheid om hem heen.

Als je bij iemand komt die een perfectionist is, een pseudo-religieuze man, dan zal alles wat je ziet door de mens gemaakt zijn, er zal geen gratie zijn. Alles is uitgesproken, elke beweging berekend, sluw. Alles wat hij doet is een discipline, geen spontaniteit. Hij leeft in een code; zijn eigen code wordt zijn gevangenschap. Hij kan niet lachen, hij kan geen kind zijn, hij kan geen bloem zijn. Wat hij ook is, hij heeft er zoveel moeite voor gedaan dat alles gespannen is geraakt en verkeerd is gegaan. Het is geen spontane stroom.

En dit zou het criterium moeten zijn - als je naar een meester gaat, zou dit het criterium moeten zijn - dat hij een spontane stroom is. Alleen dan kan hij je helpen om zelf een spontane stroom te worden. Als hij een opgedrongen perfectionist is, zal hij je verlammen, zal hij je helemaal dood maken. Hij zal je op allerlei manieren op je in hakken en tegen de tijd dat hij denkt dat je perfect bent, ben je dood. Alleen een dood ding kan perfect zijn, een levend ding blijft onvolmaakt. Onthoud dit.

Leven in dit besef is zonder angst zijn over niet-volmaaktheid.

Je leeft gewoon! Je leeft totaal, je leeft volledig, en maakt zich niet druk over de consequenties, wat er gebeurt.

Leven in dit besef...

En dit is geloof voor Sosan, en dit is ook geloof voor mij. Dit is vertrouwen. Een perfectionist vertrouwt nooit omdat hij altijd op zoek is naar de fouten. Hij vertrouwt nooit iets. Zelfs als je hem een roos geeft, zal hij onmiddellijk de onvolmaaktheden vinden. Hij zal niet naar de roos kijken, maar naar de onvolkomenheden. Zijn oog is dat van de logica, niet van de liefde. Hij twijfelt altijd; hij kan niemand vertrouwen, omdat hij zichzelf niet kan vertrouwen. Je gaat naar die zogenaamde heiligen van je - zij kunnen zichzelf niet vertrouwen. Ze zijn bang, want wat ze ook afgedwongen hebben IS afgedwongen, het is niet natuurlijk, en ze weten dat als ze verslappen dat het dan fout zal gaan.

Als er een mooie vrouw naar een heilige komt, kun je zien dat hij zenuwachtig is geworden, ongemakkelijk. Misschien niet aan de oppervlakte, maar als je goed kijkt kun je het voelen, want hij heeft BRAHMACHARYA, het celibaat, afgedwongen en die vrouw is een gevaar. Hij kan deze

vrouw niet toestaan er lang te blijven, want dan komt zijn eigen wantrouwen over zichzelf naar boven.

Een man die zijn eigen levensenergie niet vertrouwt, kan niemand vertrouwen. Hij is een vijand van de mens, een gifmenger. En gifmengers zijn heel welbespraakt - dat moeten ze wel, want ze moeten argumenteren om zichzelf te verdedigen, en ze moeten op hun eigen mind kunnen rekenen. En deze gifmengers hebben zoveel schade aangericht, de hele mensheid zo verwond, dat je onmogelijk kunt bedenken hoe de mensheid hier uit kan komen. Ze hebben alles vergiftigd: 'Dit is slecht, dat is slecht, dit is zonde, dat is schuld.' En ze hebben zo'n puinhoop om je heen gecreëerd dat je je schuldig zult voelen, wat je ook doet. Als je niet iets doet, zul je je schuldig voelen vanwege de natuur.

Als je liefhebt ben je gevallen; als je niet liefhebt blijf je een diepe drang voelen om lief te hebben. Het komt uit de natuur, er is niets mis mee. Het is net zo natuurlijk als honger en dorst, en net zo mooi als honger en dorst. Maar jullie heiligen willen dat jullie alleen maar plastic mensen zijn - geen honger, geen dorst, geen liefde - dan zijn jullie perfect.

Als jullie hele mechanisme van plastic is, dan zal het gemakkelijk zijn. En wetenschappers ZIJN in die richting aan het denken, om het hele mechanisme van plastic te maken. Dan heb je geen voedsel nodig, geen liefde, helemaal niets. Je wordt een machine, je bent een robot. Als er een keer iets fout gaat, kun je naar de werkplaats worden gestuurd. En elke dag kun je naar het benzinstation gaan, waar ze wat benzine in je kunnen gieten om alles in orde te maken. Dan ben je een perfectionist, dan ben je perfect.

Maar zoals het leven is, is het leven delicaat; het is geen plastic, het is heel delicaat. Je hebt geen draden, je hebt zenuwen. En de balans is altijd in beweging. Niets is zeker en alles smelt en versmelt met elkaar. Daarom leef je.

Een man van begrip maakt zich niet druk, hij is niet bezorgd over niet-perfectie. Hij denkt helemaal niet in termen van perfectie; hij leeft alleen het moment zo volledig mogelijk, zo totaal mogelijk. En hoe totaler hij leeft, hoe meer hij in staat is om het te leven.

Er komt een dag... dat hij eenvoudigweg leeft zonder idealen op te dringen, zonder concepten te bedenken, zonder regels en voorschriften over zijn leven te maken. Hij leeft gewoon en geniet en is verrukt.

In dit besef te leven is de weg naar non-dualiteit...

En dit is geloof.

want het non-duale is één met de vertrouwende mind.

En als je diep van binnen een vertrouwende mind hebt, zal het non-duale voor je neus staan. Als je diep van binnen twijfels hebt, dan zullen daar theorieën, gedachten, woorden, filosofieën, doctrines zijn, en zul je volledig blind zijn voor wat voor je neus staat. Je zult het nabije niet kunnen zien, je zult alleen aan het verre kunnen denken. Van binnen vertrouwen, buiten werkelijkheid; van binnen vertrouwen, buiten waarheid. Vertrouwen en waarheid ontmoeten elkaar, en er is geen andere ontmoeting...

... want het non-duale is één met de vertrouwende mind.

Woorden!

*Voorbij taal is de weg,
want daarin is er geen gisteren,
geen morgen, geen vandaag.*

Tenslotte: Sosan zegt dat taal mogelijk is als tijd dat is. Taal is van dezelfde gestalt als tijd. Daarom heeft taal drie tijden: verleden, heden, toekomst - net als tijd: verleden, heden, toekomst. Taal is tijd, verdeeld in dezelfde categorieën als tijd. En het leven is daar voorbij. Het leven is niet verleden. Waar is er verleden? Dat kun je nergens vinden.

Ik heb eens gehoord van een voorval: Een man kwam kijken in een groot museum. De man was erg rijk, dus kreeg hij de beste gids mee. De man keek naar een hoofd en vroeg: 'Wie is dit?' De gids wist het echt niet, dus zei hij: 'Dat is het hoofd van Napoleon.'
Toen kwamen ze bij een klein hoofd, en weer vroeg de man ernaar. En de gids was zo opgewonden door deze rijke man, zo bang, dat hij helemaal in de war raakte en zei: 'Dit is ook het hoofd van Napoleon.'
Dus de rijke man zei: 'Hoe bedoel je? Twee hoofden?'
Toen zat de gids in de problemen en moest hij wel met een antwoord komen. Dus zei hij: 'Ja, dit is zijn hoofd als kind en dat is zijn hoofd als oude man.'

Als het verleden bestaat, dan zal er een hoofd als kind zijn, dan zullen er vele hoofden zijn; wanneer je sterft zul je miljoenen hoofden achterlaten. Maar je laat maar één hoofd achter, niet miljoenen hoofden. Verleden verdwijnt; verleden is nergens, alleen in het geheugen. Waar is de toekomst? De toekomst is nergens, alleen in de verbeelding. Verleden is dat wat nu niet is en toekomst is dat wat nog niet is. Daarom hebben mystici altijd gezegd: Alleen het heden is.

Maar Sosan gaat een stap verder en zegt:

*geen gisteren,
geen morgen,
geen vandaag.*

Zelfs het heden is niet. Wat bedoelt hij? Omdat - hij heeft gelijk, absoluut gelijk - als er geen verleden en geen toekomst is, hoe kan het heden dan bestaan? Omdat het heden alleen bestaat tussen verleden en toekomst.

Wat is het heden? Een overgang. Vanuit het verleden beweeg je je naar de toekomst; in die beweging, slechts voor een enkel moment, is het heden. Wat is het heden? Het is slechts een doorgang van het verleden naar de toekomst, het is een deur van deze kamer naar die kamer. Maar als noch deze kamer, noch die bestaat, hoe kan de deur dan bestaan? Het is een brug tussen verleden en toekomst. En als beide oevers niet bestaan, hoe kan de brug dan bestaan?

Sosan heeft gelijk. Sosan zegt noch verleden noch toekomst noch heden. Hij zegt dat er geen tijd is. En de hele taal is afhankelijk van tijd - verleden, toekomst, heden. Taal is een creatie van de mind, tijd is ook een creatie van de mind.

Wanneer je de taal laat vallen, verdwijnt de tijd. Wanneer je het denken laat vallen, is er geen verleden, geen heden, geen toekomst. Je gaat voorbij de tijd, er is geen tijd. Wanneer er geen tijd is, is er eeuwigheid. Wanneer er geen tijd is, ben je naar de wereld van het eeuwige gegaan. De waarheid is eeuwig. En alles wat je hebt zijn tijdelijke reflecties van de waarheid.

Het is net als: een maan is aan de hemel gerezen, het is een vollemaansnacht, en je kijkt diep in het meer en de maan is er. Deze maan is alles wat je hebt - de maan in het meer. De mind spiegelt; alle waarheden die je hebt worden gespiegeld door de mind, het zijn reflecties. Wat zegt Sosan? Sosan zegt: 'Vergeet dit meer! want dit is een spiegel. Kijk verder, alleen dan zul je de echte maan kunnen zien - en die is er.'

Maar je bent te veel geïdentificeerd met het meer, met depiegelende mind. Laat de mind vallen en plotseling past alles wat je miste, gebeurt alles wat je zocht, is alles er wat je altijd hebt gedroomd en gewenst. Alles is vervuld.